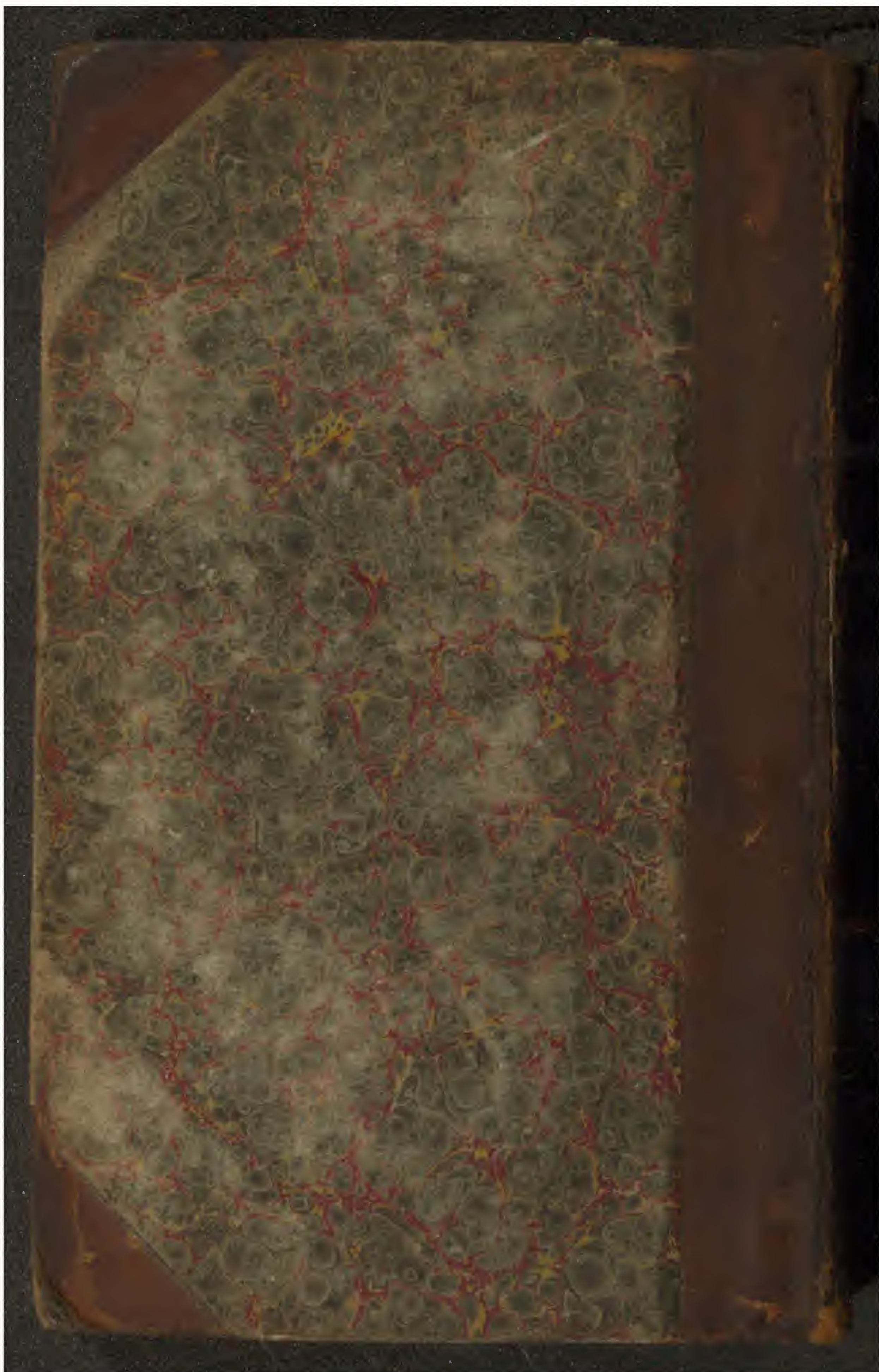

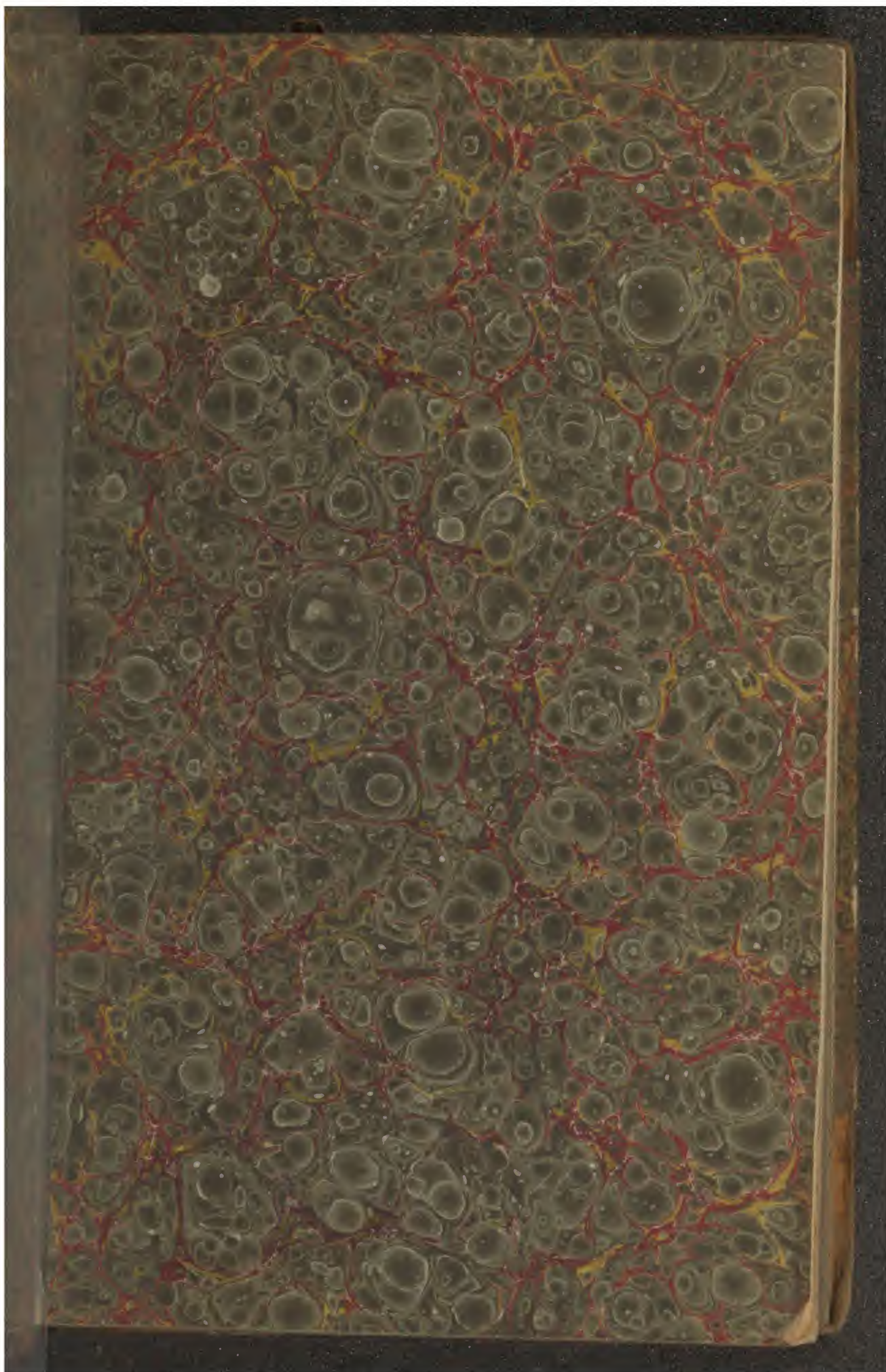

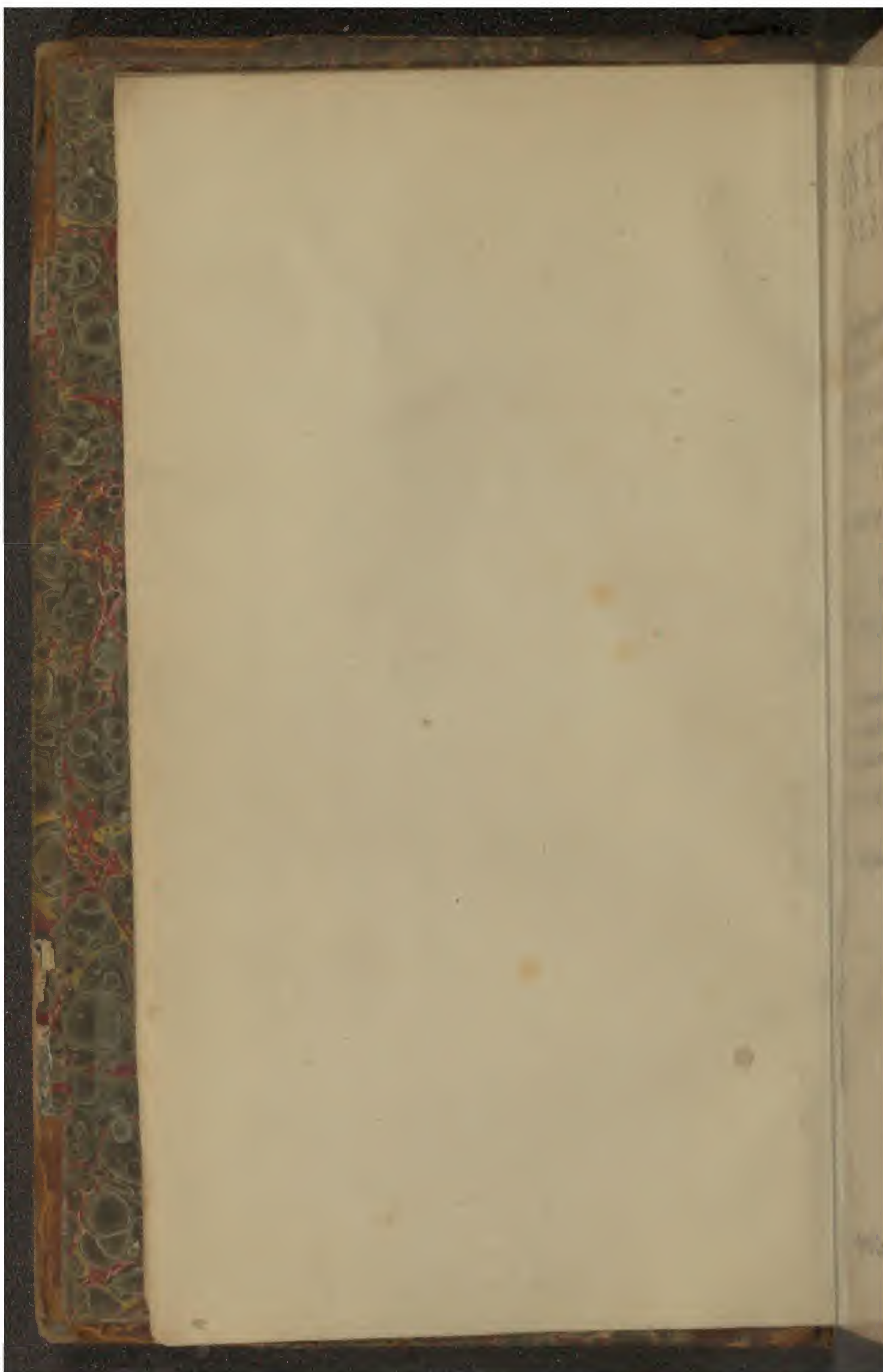

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3402/A/1

IOANNIS AB INDAGINE
NTRODVCTIONES APOTELESMATICÆ IN

Physiognomiam, *Astrologiam naturalem,*
Complexiones hominum, *Naturas Planetarum.*

VM PERIAXIOMATIBVS DE FACIEBVS SIGNORVM ET CANONIBVS DE ægritudinibus hominum:

OMNIA NVSQVAM FERE EIVSMODI tractata compendio.

Quibus ob similem materiam accessit

GVLIELMI GRATAROLI BERGOMATIS OPVSCVLA

De Memoria reparanda, augenda, conseruanda:
De Prædictione morum naturarumq; hominum:
De Mutatione temporum, eiusq; signis perpetuis.

ET POMPONII GAVRICI NEAPOLITANI Tractatus

De Symmetriis, Lineamentis & Physiognomia, eiusq; speciebus, &c.

URSELLIS,

Apud Cornelium Sutorium, Impensis Lazari Zetzneri.

M. DCIII.

INTRODVCTIONIS IOAN. INDAGINE LIBER PRIMVS.

DE CHYROMANTIA.

De Manus distinctione.

CAP. I.

GRAECI Chyromantiam vocant diuinationem, quæ ex Manus inſpectione colligitur. Etiam diu, atque adeò apud veteres quoque in vſu fuiſſe, antiquiſſimus ipſius vocabuli vſus arguit. Scripturus autem eius rei obſeruationes, neceſſarium puto ipſam primum hominis manum deſcribere, eiusque partes deſignare, quo deinde faciliùs cognoſcantur ea quæ de vaticinio (vt ita dicam) manuario præcipiemus.

Et manus quidem paſſæ (ſic enim appellabimus extenſam, ac complanatam) interior illa planicies, palma eſt. In cuius medio relictum concauum, vola dicitur. Inde manant digiti quinque, quorum primus groſſior ac rubuſtior, quòd cæteris præpolleat, pollex, vnde pollicare, quod ad pollicem pertinet. Proximus Index vocatur: quòd indicando aliquid extenſo eo vtamur. Qui deinde ſequitur, ab eo quòd inter quinque medius eſt, medietatis vocabulo cenſetur. Vocaturque alio nomine Medicus: quoniam eo vtuntur medici locis infamibus. Et verpus, averrendo: qua deinde voce Iudæos infamandi ſtudio, & qui ſic crebrò vtantur, eo digito notamus, Verpos dicendo. Vt Iuuenalis.

Manus passa
Palma.
Pollex.
Vola.
Index.
Medius

Eadem niſi ſacra colenti,
Quæſitum ad frontem ſolos deducere verpos.

Etiam contemnentes aliquem, medium plærunque digitum exerimus. Vnde & prouerbio locus factus, cum aliquem deſpicientes, medium illi digitum oſtendere dicimur. Poſt hunc à minimo proximus Annularis eſt, ſic dictus, quod aureo annulo circundari ſoleat, præſertim is qui in ſiniſtra manu eſt. Cuius rei eruditi homines rationem ſcripſerunt, quòd in ſectis humanis corporibus inuentum ſit, neruum quendam tenuiſſimum, ab eo digito ad cor hominis protendi: vnde viſum antiquis, eum digitum annulo quaſi corona circundari. Vel certè ab auri ipſius natura, quo cor vegetari ac confortari aiunt medici. Omnium minimus ac vltimus à quibuſdam Auricularis, vel auricularius, quòd eo veluti auriſcalpio emungendis auribus vti ſolemus. Et de digitis hactenus.

Annularis.

Auricularis.

Porrò clauſam manũ ac compreſſam, digitis conuolutis, pugnum vocamus, cuius ſummum iuxta pollicem eſt, infimum è regione. Quam manus partẽ, quia percutiendo corpori alicui admouemus, percuſſionem manus dici à Chyromanticis iam prope receptum eſt.

Pugnus.

Tum manus vbi ea iungitur brachio, iuncturam manus, vel quia ibi reſtringatur, ac in arctius exit, reſtrictam manum dicimus.

Percuſſio manus.

Habent deinde ſingula tubera ſinguli digiti, quæ à radicibus digitorum inſurgunt, ac à nonnullis Montes vocantur, inditis planetarum nominibus. Quibus additur prominens illa caro, quæ ad pugni infimum, id eſt, ad manus percuſſionem eſt. Quo fit vt planetis in manu hominis locus ſit omnibus. Vnde & vaticinia colliguntur. Nam pollicis tuber Veneris eſt, & hac nota ſignatur. ♀ Tametſi ſecus placuit alijs: verùm nos à priſcorum tramite minimè diſcedemus, quos antea polliciti ſumus nos imitaturos; τὴν πρᾶξιν ſuo loco dicemus. Indicis, Iouis. Et ſignum habet ♃. Medij, Saturni, hac nota ♄. Annularis, Solis, quod hic character indicat ☉. Auricularis,

Reſtricta. Montes.

Planetarum ſitus.

Mercurij, ſub hac nota ☿. Quòd verò in manus percuſſione tuber eſt, Luna occupat; idque ſic ſcribimus ☽. Iam Mars quem locum habeat, paulopoſt dicemus. Sed prius ſectiones manus, quas antiqui inciſſuras, noſtrates lineas appellant, deſcribemus.

Sunt autem præcipuæ & principales hæ. Reſtricta, quæ ibi eſt vbi reſtrictam vocari manũ diximus, ac à brachio manum diuidit, nam in ipſa penè iuncta eſt linea vitæ, vel cordis, quæ ſub tubere Indicis, aut iuxta, quaſi inter pollicem ac indicem orta, manum ſecat, ad reſtrictam tendens. In eadem manus regione, id eſt, ad indicis tuber, oritur linea quæ per tranſuerſam manum ad Lunæ tuber protenditur: vocaturque linea media naturalis. Atque hæ duæ ſic ortæ, atque in diuerſum euntes, trianguli formam incipiunt. Quam deinde, ſi fuerit (nam in quibuſdam non apparet) linea tabellaris, vel hepatis, aut linea ſtomachi (nam ijs nominibus eadem ſectio denotatur) perficit: vt ſit quaſi baſis trianguli. Oriturq; iuxta Reſtrictam ſub tubere pollicis, & præter mediã naturalẽ perfluit ad Lunæ montem. His lineis concluſum ſpatiũ Marti damus: vocamusque triangulum Martis, hoc adſcripto ſigno ♂. Eſt & linea Menſalis, quæ ſub auriculari, ea parte qua Lunæ tuber exit, orta, Indicem petit, hoc ſortita vocabulum, quòd inter eam & mediam naturalem, relictum ſpaciũ, menſę figurã arguat. Nam omnino vocatur ſpaciũ illud Menſa manus: vel quòd faciat quadrã, quadrangulus; appellaturque præterea fortunæ linea. Atque hæ fere potiores ſunt manus ſectiones, ad quas reliquæ minutiones, tanquam ad principes lineas colliguntur. Sed iam omnes, vt fieri poteſt deſcribemus, ac quantum ex ipſa arte eſt, de earum ſignificatione exponemus. At primo de his dicendum arbitror lineis, quæ à tribus nobiliſſimis humani corporis membris, denominationem accipiunt, Cordis, Cerebri, & Hepatis. Vt autem in ijs corporum partibus, quicquid præcipuum hominis eſt vertitur,

Linea vitæ.

Linea media naturalis

Triãgulus Martis.

Linea Menſalis.

ita ab ipſis tribus inciſſuris ſeu lineis, de hominis ſalute, ac pernicie, & quicquid præter neceſſariumilli accidere poteſt, vaticinari licet. Quod ſi cui leuiuſculum videtur, meminerit & antiquos Pythagoricos, præſertim à lineamentis corporũ humanorum mores hominum conieciſſe, ac plerunque quod cui euenturum fuerit, prædixiſſe. Nam de Socrate quid fertur? quem cum quidam ex phyſionomia deſcripſiſſet, ac hominum omnium qui viuunt impuriſſimum, ac planè perditum libidine dixiſſet, ob idque à diſcipulis eius, tanquam flagitiosè mentitus reprehenderetur. Reſpondit Socrates, hæc quidē ita ſibi naturaliter ineſſe, verùm ſe naturæ vitia, rationis norma correxiſſe, innuens, ea quoque, quæ à natura nobis inſunt, conſuetudine emendari, & contra ipſum quodammodo fatum obluctari hominem poſſe. Et Peripateticorum princeps Ariſtoteles, ait manum hominis à natura factam, tanquam inſtrumentorum inſtrumentum in humano corpore, & organorum organum. Cùm igitur illius officium ſit omnibus humani corporis partibus inſeruire, & omnium membrorum virtus in humana generatione concurrat: valdè conſentaneum eſt, humanæ qualitatis (quam vocant Complexionem) ſigna quædam ac indicia in hominis manu conſpici. Ea eſt omnium inter ſe membrorum proportio ſic in ſingulis omnia conueniunt. Quid quod Plinij ætate fuiſſe iam dum in vſu Chyromantiam, ipſe Plinius aſſerit? Officij tamen mei arbitror, interim admonere, quatenus arti concedendum ſit, & quid aliunde præterea adſciſcendum, ne quis putet iuxta tam anguſtos terminos, tam magnæ rei cognitionem includi. Vbi quid ego conſueuerim, non abſurdum arbitror oſtendere. Quoties enim percontantibus reſpōdendũ eſt, ipſam quidē primùm manũ (vt aſſolet) intueor: ſed interim vniuerſum iuxta corpus, ac omnia eius lineamenta accuratè perſpicio: phyſionomiam (quæ vocatur, & de qua in ſequenti libello agam) cum Chyromantia coniungens. Deinde natiuitatis horam, vel menſem, diem, ac annum. Quo ſcito, ad Aſtrologiam naturalē cu-

Socratis natura.

Cautela.

iu

ius infraſcriptis à me libellis rationes pertractabuntur, animum adijcio. Sic plane putans, nihil horum, ſi ſeorſum vſurpetur, ſatis eſſe ad reſpondendum inquirentibus potiusque me temerarium, ſi citò reſpondeam, quàm illos ſtultos ſi facilè credant, iudico. Itaque ſic iſta contenta ac complicata habeo, vt quodquod arripuero, reliqua ſimul protraham, & omnibus pariter vtar. Exiſtimans dementis omnino hominis, inſpecta ſemel manu, de vita ac fortunis omnibus ſententiam ferre. Sed iam ad Chyromantiæ leges redeo.

A Linea menſalis, vel fortunæ,
B Linea vitæ vel cordis.
C Reſtricta mulieris,
D Percuſſio manus.
E Linea media naturalis.
F Linea hepatis vel ſtomachi.

A Linea

A Linea Menſalis.
B Percuſſio manus.
C Reſtricta manus viri.
D Linea Hepatis.
E Menſa, vel quadrangulus.
G Mons pollicis.
H Linea vitæ, vel cordis.
I Triangulus.
K Linea media naturalis.

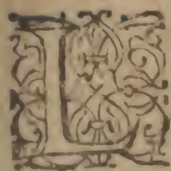
Nomina digitorum secundum Planetas.

A Mensalis imperfecta.
B Soror lineæ vitæ.
C Hepatis & stomachi.
D Soror lineæ naturalis.
E Linea vitæ.

De-

De linea vitæ CAP. II.

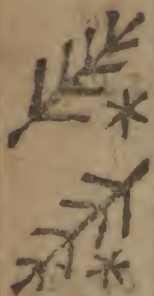

INEA vitæ, quæ & Cordis linea appelllatur, incipit, vt dictum est, à mõte Indicis per palmæ medium, tenditque eò, vbi restrictã manum appellari voluimus. Quæ si longa fuerit, recta, ac viuo quodam colore perlucida, vitam longam, & paucis ægritudinibus obnoxiam præsagit. Ipso hoc Plinio adserente qui ait: Contra longæ esse vitæ incuruos humeros, & in manu vna duas incissuras longas habentes, quod de linea vitæ, & media naturali licet intelligere. Quòd si virtus naturalis fuerit imbecillis, tunc & discolor, variegata, tenuis, & sæpe obuersis rimulis scissa, & breuis apparet linea, vitæ breuitatem, ac aduersam valetudinem arguit, & virium parum, ipsumq; hominem denotans raro aliquid ad optatum finem perducere. Quemadmodum illa crassior, ac longa, & indistincta, omnia cõtraria pollicetur. Cuius rei si quis à nobis rationem exigat, dicemus hoc sanguinem ipsum, qui cor vegetat, & quem aliqui animi sedem esse putauerũt, præstare. Certum hoc enim est, vt ille purus, vel impurus fuerit, ita lineam hanc colorem sortitam, obscurum, aut clarum, adeò vt rubicunda ac splendida sit ea, quoties in homine sanguis abundat: & è contra pallens ac liuida, vbi ille defecerit. Vnde & imminutus calor naturalis ostẽditur, & firmatum corpus, & contrà robustum ac vigens. Tunc si hæc linea fuerit stricta, subtilis, & bene colorata, ac mediam naturalem versus processerit: significat hominem boni consilii, subtilis intellectus, magni ac plane regalis animi. Et si fuerit lata, & malè colorata, vel pallida, contrarium denotat. Hoc autem semper notandum est, in omnibus lineis principalibus, Quòd si sint rectæ, ac indistinctæ, & bene coloratæ, semper bonitatem complexionis ostendunt. Si verò contra dispositæ fuerint, contrarium semper arguunt. Item si linea vitæ sit grossa & profunda, & diuersi coloris, id est, per puncta rubra pallens, ac liuida: malitiam, calliditatem, inuidiam, ipsum

Longa. *Breuis.* *Crassa.* *Rubea.* *Pallida.* *Stricta.* *Lata.* *Grossa.*

alioqui

alioqui hominem garrulum, iactabundum, ac sibiipsi placentem. Si eadem linea sit grossa, & valde rubicunda, fallacem hominem, impurum, inconstantem denotat. Si verò liuida cum quadam rubedine permixta fuerit, iracundum, & quasi ex ira furiosum virum demonstrat. Si verò valde rubea, cum quadã plumbea liuiditate permixta, inconstantem, inuerecũdum, vagum, proditorem, discordias ac lites serentem, iracundum, & qui sæpe ad malum incitet. Iam si hæc linea fuerit rubea ea parte qua ad Restrictam protenditur, crudelitatem denotat. Sæpe & bifurcata ea in angulo supremo, instabilem, vagabundum, & in omnibus agendis virum mirabilem ostendit. Quæ si fuerit flexuosa ac contorta mediam naturalem versus, sed rubra, deceptorem, subdolum, petulantem, & peruersi animi innuit. Aliquando & crucis signum à linea vitæ tendens ad angulum supremum, cum tribus paruis lineis, in muliebri manu si comparuerit, salacẽ, pudoris prodigam, ac extremè improbam signat.

Si quando in linea vitæ inueniatur quædam crux parua circa angulum dextrum, & hæc crux sit incisa, in manu mulieris, nephariam, sceleroſam, ac vltimo aliquando supplicio propter scelus afficiendam. Nam talis crux in prædicta linea vitæ semper malum significat, tam in viro, quàm muliere. Si duæ lineæ fuerint iuxta lineam vitæ repertæ, in fine tuberis pollicaris, quasi ad latus iacentes, eum hominem breui moriturum hoc signo coniicio. Si linea vitæ habens ramos extensos versus mediam naturalem in modum hîc in margine signatum * diuitias & honores, ac perfectionis signum esse dicitur. Si verò iam dictos ramusculos extendit inferius, versus restrictam, hoc scilicet modo * paupertatem, & à seruis & domesticis deceptionem, ac eorum infidelitatem semper indicat. Si autem tales ramusculi vadunt directè ad mediam naturalem per triangulum, significat hominem post multa discrimina, & varias fortunæ iactationes, diuitias, & bona habiturum. Si verò multæ paruæ lineæ secent lineam vitæ, multas ægritudines prædicunt. Si in linea vitæ sparsim

sum sunt quædam grana, siue puncta: salacem, impudicum, fornicatorem, præterea & contentiosum ostendit. Eritque homo ille in discrimine vitæ, propter sanguinis effusionem in seditione, cuius ipse autor fuerit: omnino grauiter aliquando vulnerabitur.

Vbi in principio lineæ vitæ oriuntur tres paruæ lineæ tortuosæ eam intersecantes, hoc modo * signum video futuræ lepræ. Nam peruersum hepatis calorem ostẽdit.

Vnde ex iam dictis colligitur, quod si linea vitæ, vel cordis fuerit longa, alta, bene colorata, bonam habens cum linea media naturali ac hepatis & stomachi proportionem, & quod eædem lineæ etiam fuerint quantitatis & longitudinis debitæ, & coloris boni, sperandam esse dicunt longitudinem vitæ, & bonitatem naturæ, ingenii, & complexionis. Nonnunquã in linea vitæ vel capitis vnum ʘ vel ʘ ʘ inueniuntur, & vnius vel duorum oculorum amissionem significant. Quod licet perrarò inueniatur, in meipso tamen, quòd ita sit, expertus sum. Nam in præfatæ meæ manus loco, huiusmodi signum inest. Quod cùm video, reminiscôr quemadmodũ olim in maximum alterius oculi discrimen deueni. Quippe ad ignem sedens hyeme, procidi, ac sinistro oculo in flammam conuolutus sum, cruciabarque vehementer. Quanquam non solùm hoc mihi signum illud malum prædixisse inuenio, verumetiã quòd in natiuitate Martis ac Lunæ oppositio apparet. Reperioque ortus mei tempore, Martem fuisse in signo humano, in Vndecima, ac similiter Lunam in quinta domibus. Quæ constellatio tale aliquid portendere ab Astrologis obseruatum est. Quo verius hoc comperi, quod prius dixi, has artes quadam inter se necessitudine coniunctas, parumque sine alia aliam posse. Sanè inferiora hæc à superioribus illis gubernari, ac à cœlestibus vires influere, rursum defectus inferri certum est. Vbi cõsiderare licet, quàm sollicita fuerit circa creationem humani corporis rerum opifex natura, quæ de nobilioribus hominis partibus, multis passim iudiciis cognoscere homini

Experimentum authoris.

mini dedit. De reliquis non perinde. Nam cordis, cerebri, ac hepatis certa ſunt in hominis manu ſigna: quòd in iis maxima ſit hominis vita. Oculorum, aurium, oris, manus, ac pedum non ita: quamquam hæc ad decorem magis quàm neceſſitatem facta videantur. Ob idque, tres has lineas omnis ſemper manus habet, reliquas multæ non habent. Ruſticis, propter continuos labores exceptis, quæ ex iis exterminantur. Proinde ſæpius à me repetendum eſt: ita has artes coniungi inter ſe, vt ſemper ferè mutuo indigeant adminiculo. Quod vt faciamus palam, velut poſtliminio ex Aſtrologia repetamus, & hoc de natura ſignorum erraticorum, id eſt, de Planetis, quos ſic Græci appellant. Sunt enim illi, qui non ſolùm corpora hominum, verumetiam ingenia fingunt.

Ingeniorum diſcrimina.

Nam Saturnus facit maturos, prouidos, remiſſos, cupidos, pauciloquos, ſibimetipſis placentes. Iupiter placidos, benignos, tranquillos, ſobrios, & loquendo comptos. Contrà Mars truculentos, immanes, mendaces. Sol pios, ingenuos, fauſtos, atque elatos. Venus incontinentes, libidinoſos, decoros, & gratiæ ſplendore fulgentes. Mercurius callidos, verſutos, doctos, ſcientificos, agiles. Luna acutos quidem, & ſplendidos, verùm inſtabiles, & inertes ac pigros. Id in genere dictum de varietate ingeniorum.

Vocum iudicia.

Nunc quò perſpicacius videas, quàm longè inter ſeſe diſſideant, atque diuerſos producant effectus, de voce ſubinferam aliquid. Saturnus tardam dat, atque obſtreperam. Mars ſtridentem. Iupiter ſonoram, reſonantem, lenem. Venus eneruatam, mollem, fœminiuiram, ſuauem. Idem faciunt Sol, & Mercurius. Habent & ſigna ſuas voces. Nam quæ bonos ex illis tinnitus edunt, ſunt Virgo, Gemini, Libra, Aquarius.

Quæ mediocres, Aries, Taurus, Leo, Capricornus, & vltima pars Sagittarii. ἄφτωνα, Cancer, Scorpius, & Piſces. Et quidem hoc de voce tantùm. Sunt quæ par-

cum

sum & fœtus fœcundant, atque fœcunda appellantur. Ea sunt, Cancer, Scorpius, Pisces. Quædam sterilia, vt Gemini, Leo, & Capricornus. Ita quicquid humanorum actuum est, coaptari signis potest. Nempe earundem promotoribus.

Quod quo minus negari potest, eò altiùs blasphemant, qui Astrologiam non diuinam, sed nugatoriam artem esse cauillantur, quos & suis in locis propriis pingemus coloribus, interim redeamus ad institutum.

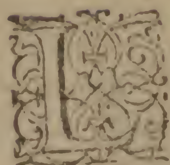
Si hoc modo crux circa angulum ſupremum inuenta fuerit, procedens ex linea vitæ, & à parte inferiori tres lineæ paruæ, à ſuperiori duæ, vt hîc, in muliere libidinoſam, ac impudicam arguit. Si verò in fine lineæ vitæ, receptam verſus hæ tres lineæ inuentæ fuerint, mulierem ob ſcelus ſupplicio puniendam extremo.

Quando paruæ quædam ſuperius lineæ ſcindunt, aut certè tangunt lineam vitæ, in præſcriptum modum, corporis infirmitatem, ac ægritudines prædicunt. Si verò ab alia parte lineæ media naturalis habuerit huiuſcemodi ſectiones ab inferiori parte lineæ directè quaſi iacentes, ac ſurſum erectas: malum coniicio, vt dolorem capitis: qui exhalantibus à ſtomacho fumis proueniat, aut talem genuinum morbum aliquem. Tres illæ in fine lineæ repertæ, malum denotant, vt infrà patebit.

De linea media naturali. CAP. III.

Linea media.

INEA media naturalis vocatur illa, quæ incipit a radice lineæ vitæ trāsiens per mediam palmam, montem Lunę versus, vel percussionem manus.

Recta. Si talis linea sit recta, indistincta, nec obuersis scissa lineolis, optimam valetudinem, cerebrumque sanum, ac ingenium viuax, & memoriam tenacem ostendit. *Longa.* Quæ si longa quoque fuerit, & ad Lunæ tuber vsque porrecta, animum audacem, ac vitæ longitudinem arguit. *Curta.* Quòd si curta fuerit, ita vt concauum manus non exeat, hominem timidum, tenacem, auarum, imprudentem, prætereà & pręsidiosum indicat. Et si dicta linea non extendatur vsque ad montem Lunæ, seu è regione eius spacij, quod est inter medium & annularem finiatur, deprauatis hominem moribus, sed vitæ nō diuturnæ ostendit. *Hemicyclaris.* Tum si in formam hemicycli, præter Lunæ montem hæc linea diuagata fuerit, ac ad ipsum illud tuber recuruata, quanto quidem productius exierit, tāto vitam longiorem pollicetur, sed in senecta egestatem. Iam si eadem linea qua parte desinit, sursum, ac ad digitos se erigat, impudentem virum, & malitiosum ostendit. Quòd si multum ascendat ad digitos, stultum & insipientem demonstrat. Econtra inferius tendens, ac penè ad receptam manus se demittat, cupidum & impurū denotat hominem. *Recuruata.* Si autem ex altera parte recuruata sit, & tangat lineam mensalem, damnum aliquod, & aduersam fortunam ostendit. *Tortuosa.* Eadem si fuerit tortuosa, non sibi constans, & inæqualis, ac diuersi coloris: signum sit prauitatis animi, & nonnunquam furti. Recta autem, & æqualis si fuerit, colorisq. lucidi, & quædam lineæ moueantur ab ea, signum est bonæ conscientiæ & iustitiæ. Sed quando media naturalis est lata & grossa, cum quadam rubedine permixta: *Lata & grossa.* ruditatem ingenij, & prudentiæ inopiam arguit. Si quādo autem nec angusta nimis, nec vltra modum larga & bene colorata: lætum, hilarem, ac etiam fortem hominem

nem

nem signat. Quinetiam subtilis & tenuis, & liuida, vel pal ens: debilitatem cerebri, ac ascendentes à stomacho in caput vapores. Et si hæc linea compareat grossa & alta nimis, quædam paruæ lineæ iuxta eam sint, cum rubeo colore: iratum, furibundumque hominem ostendit. Rursum si habeat intra se quædam spacia nodosa continua in hac forma o, quot ibi fuerint nodi, tot homicidia vel iam admissa, vel post admittenda. Qui nodi vbi non omnino reuoluti ac clausi videbuntur: grassatoris quidem indicia sunt, non tamen homicidæ: & qui cedat ac vulneret, non planè tamen occidat. In eadem linea puncta quædam crassa ac pinguia, inconditos mores, ac hominem insulsum, & insuauem ostendunt. Quæ puncta si fuerint rubea valde, crudelem ac præferocem hominem demonstrant. Si hæc linea fuerit tortuosa, & per gyrum faciens semicirculum cum quadam obscuritate: a quadrupedibus periculum, vel à feris interemptum iri indicat. Et si iuxta sæpefatam lineam fuerint duæ paruæ lineæ coniunctæ (vt infra in figura manus videbitur) vulnera, non ferro. Item si in eadem linea crux parua è regione medij reperiatur: hominem intrà annum moriturum designat. Si quis hãc lineam restrictam versus bifurcatam habuerit, cum quibusdam sectionibus minusculis, is omnes cogitatus suos ad pessima retorquet, ac neque Deum, neque hominem timere videtur.

Subtilis & pallẽs *Nodosa.* *Puncta-ta.* *Tortuosa.* *Crux signata.*

Hæc antepicta manus figura, cum linea media natu-
rali, vt eſt, incipiens ſcilicet a radice lineæ vitæ, ac direct
per mediam manum tranſiens absque incifionibus, ſign
ficat bonum corporis ſtatum, ac cerebri incolumitaten
Et cùm fecerit angulum acutum cum linea vitæ: tenac
tatem memoriæ, & æqualitatem ac animi rectitudinen
Si autem fuerit vt in Canone ſcribitur inæqualis, no
exiens manus concauum: virum timidum, auarum, tena
cem, & labilem omnino memoriam præſagit.

Si ſupr

Si suprà depicta linea media naturalis per gyrum facit quasi semicirculum, cum obscuritate quadam, à quadrupedibus malum, & interdum mortem minatur. Si verò in fine huius sint duæ lineæ paruæ, ab vtraque parte apparentes, vulnera tantum; ac ea ferro inferenda. Si crux parua, paruis secta lineis appareat è regione digiti Saturni, breuitatem vitæ, & corporis imbecillitatem demonstrat. Et magis si quadrangulus in manu defuerit.

Si iam picta manus figura, in linea media naturali hos habuerit nodulos: quot quidem nodi fuerint, tot homicidia admissa, ita tamen quòd nodi illi palleant. Qui si rubicundi sint, homicidam & latronem futurum prænunciant. Si autem tortuosæ incisiones inuentæ fuerint in præfata linea naturali, infelicem, & infortunatum hominem auguror. Si crux illa ibi reperiatur, contentiosum, litigatorem, ac discordiæ studiosum eum existimo.

Quando

Quando hæc linea media naturalis tendit ad lineam menſalem,& in fine ſit tortuoſa, modo præſcripto, maledicum,prauum,ſanguinis effuſorem, & qui circa hæc ſæpius periclitetur,& aliquando fortè ſuccumbat. Si autem hæc dicta linea habeat clam inciſiones, ſuperbum, loquacem, iracundumque virum denotat Si crux inueniatur in angulo ſupremo, ita vt recta ſit à tubere pollicis,denunciat probum, & in omne bonum procliue ingenium arguit,& è contra.

De linea Menſali. CAP. IIII.

Linea menſalis quadrãgularis. LINEA Menſalis dicitur, eo quòd menſa manus ab ea conſtituitur. Sic enim appellari diximus ſpacium inter menſalem, & mediam naturalem relictum. Vel etiam quadrangularis linea, ex eo, quia cum linea media naturali, quadrangulum penè perficit. *Æqualis & longa.* Si hæc linea menſalis, fuerit æqualis, ac longa ſatis, alta & recta, bonam naturæ qualitatem, membrorum in homine principalium robur, modeſtiam, temperantiam, & conſtantem in bonis operibus animum ſignificat. Et ſi extendatur vltra medietatem eius tuberis, quod ſub indice eſt, ita quòd tangat montem Iouis, vehementis iracundiæ, aut etiam crudelitatis ſignum eſt. *Ramoſa.* Hæc ſuperius rubicunda, delatorem arguit, ac alienæ felicitatis inuidentem. Et ſi habuerit ramos rectos, tendẽtes ad locum digiti Iouis, honoris promittit exaltationem, ac magnarum diuitiarum acceſſionem: & pauperem, paulatim ad dignitatis apicem, ac potentiam acceſſurum præſagit. Sed ſi hæc *Nuda.* linea fuerit nuda ſine ramis, protendens ad radicem indicis, infortunatum, ac inopem fore hominem oſtendit. Si autem habuerit tres lineas vel in fine quoſdam ramuſculos, videlicet circa montem Iouis, directè protendentes ad angulum ſupremum, fortunatum hominem, lætum, iocundum, liberalem, nobilem, modeſtum, æqui ac honeſti cultorem, qui ſe veſtitu oblectet decenti, omnis mundiciei ſtudioſum, ac ſaporum odorumque varietate gaudentem. In cuius hominis geneſi qui conſiderauerit horoſcopum (nempe vbi inueniet Thaurum, vel Libram, quibus præeſt Venus: aut Sagittarium, aut Piſces, quorum Iupiter dominus: aut quiſquis ibi planeta erit) rationem huius rei facilè cognoſcet. *Cruce ſignata.* Et ſi crux parua in eodem loco reperiatur, virum liberalem, veritatis amatorem, benignum, affabilem, ac omni quodammodo virtute ornatum ſignificat. Et ſi fuerit iuuenis, præcocem barbam. Quòd ſi hæc linea è regione tuberis, quod ſub medio eſt, exeat, & ſine ramis fuerit, mendacem, ſibiipſi placentem, incon-

inconstantem, fallacem, inuerecundum, lites ac discordias seminantem virum demonstrat. Quando autem hæc linea coniungitur cum media naturali, ita quod ambæ faciunt angulum acutum, talis ad multa animi & corporis pericula perueniet, ita quòd aliquando vitæ tædeat eum.

Et si desit media naturalis, hæc verò coniungitur cum linea vitæ, ita quod Mensalis & Vitæ faciant angulum, eum hominem aliquando capite truncatum iri puto, vel certè mortaliter vulneratum: quicquid erit, ad optatum finem nunquam deueniet. Sed vbi hæc linea diuiditur, & vna pars respicit lineam mediam naturalem, alia autem montem Saturni, indicium est hominem eum de vita sæpe periclitaturum: quamquam & seruatum iri ex tot discriminibus perspiciam. Eadem linea recta & subtilis circa montem Iouis, id est, loco exitus sui, significat familiæ suæ gubernatorem, & super æquales, fratres, ac propinquos aliquando eleuatur, vt iis dominetur. Si autem habuerit incisiones è regione medij, adulatorem, bilinguẽ, & quem pauci amabunt. Si quædã linea interseçans mensalem, veniet à quadrangulo, & directè ascendat ad montem Saturni, atque ibi aliquam paruam crucem faciat, mortem coactam minatur. Tam magnæ felicitatis indicium est hæc linea, si præter medij tuber, vltra indicis mõtem progrediatur: quemadmodum & si nõ attigerit medium, sed iuxta eius tuber exeat, extremæ penè egestatis, ac pluribus passim periculis & calamitatibus obnoxium hominem prodit. Tum si hæc linea habuerit aliquas interruptiones, vel sparsim incisa fuerit, ineptum & inconstantem, ac libidine fractum hominem, & cuius studium erit variè cum mulieribus conflictari, ita vt eas nunc amanter accipiat, nunc iracundè expellat, sæpe etiam verbis obiurget, ac verberibus affligat.

Diuisa.

Recta & subtilis.

Incisa.

Et quoniam hæc linea aliquando reperitur alta, subtilis, & pallida, ad eundem quem dixi finem, pudicum & castum virum: sed imbecillem, & morbis ac ęgritudinibus obnoxium. Interim pessimi argumentum est, linea ad me-

diam naturalem orta, quæ ita petat medij tuber, vt priu mensam manus, ac mensalem ipsam rumpat, in fineq, bifurcata sit. Præsertim in mulieribus ea displicet. Quæ verò a vitæ linea venerit sectio, ac eodem quo dixi tetenderit: cui mulieri ea inest, aliquādo partū necasse proprium autumo. Quæ tamen sectio ex obliquo ad montem Iouis deuoluta, ei mulieri plurimas hæreditates prænunciat. Et si magis quam aliæ rubicunda ea fuerit dolorem intestinorum, & torsiones circa vmbilicum ostendit.

Rursum si veniat a linea vitæ sectio & fuerit dupl cata, scindens mensalem, hominem significat misera morte vitam finiturum. Nam siue in viro, siue in muliere fuerit hæc, mali exitus indicium est. Quandoque etiam eadem mensalis versus montem Saturni, vel Iouis bifurcata cernitur, & hominem denotat multos in vita labores obiturum, & qui grauibus aliquando fatigationibus implicabitur. Hæc si rubicunda sit, quo magis rubor elucescit, eo magis iracundum portendit. Quando in eadem mensali videntur lineæ quædam paruæ, seu rimæ potius, gradatim altera post alterā ascendente, quo hæ plures fuerint, eo magis honoratum ac potentem arguunt, ac illi quidem magnarum rerum dominia polliceor.

Carens mensali. Porrò in cuius manu nulla omnino mēsalis est, vtriusque sexus homo, maleuolus, contentiosus, iracundus, suspectæ fidei, ac parum constantis animi, & qui in omne facile malum procliuis sit inuenitur. Item si inter mensalem & locum Mercurij, id est Auricularē, linea aliqua apparuerit, quæ à mensali veniens digitū versus auricularē tendat: obseruatum est, nec bonum eum virum, nec fortunatum esse, sed video auaritiam, iracundiam, ac odiosam plenè tristitiam notari. Deinde sordidum quoque, & malignum, quique alieni aliquando sceleris socius fuerit prospicio. Et si aliquæ lineæ, inter mensalem & Auricularem apparuerint, si fuerint rubicundæ, numero sibi pares, nuptias portendunt. Si obliquæ & pallidæ, tot iam præteritas demonstrant. Si verò sub radice Mensalis obliquæ cruces reperiantur, quotquot hæ fuerint repertæ,

tot

nt inimicos capitales denunciant. Vbi verò quædam linea interſecat menſalē, veniens à quadrangulo vel menſa manus, ad montem Saturni, quæ conſtituat in fine eiuſdem paruam crucem, ſignum eſſe dicitur violentæ mortis.

Et dicunt aliqui huius artis prudentes, quòd ſi quædam lineæ paruæ iuxta finem menſalis repertæ fuerint, ægritudines in prima ætate. Si iuxta medium, in media ætate. Si iuxta finem, in vltima ætate denunciari. Et ſi tales lineæ deſcendāt deſuper, erit ægritudo ex cholera. Si à parte inferiori aſcendant, ex phlegmate. Si autem è medio tendant ſupra, ex ſanguine. Et ſi è medio quidem veniant, magis tamen imum verſus, ex melancholia, iuxta eorum conſpicuum, aut obſcurum colorem magis ac minus. *Ægritudinum cauſæ ex menſali.*

Hîc conſiderandum veniet, quòd Cancer, & Scorpio, ac Piſces dominantur phlegmati ſalſo, Saturnus morbis phlegmaticis, viſcoſis, vnde morphea, lepra, cancer, vel podagra oritur. Thaurus, Virgo & Capricornus eiuſdē naturæ ſunt frigida & ſicca, melancholiæ præſunt. Et ideo Venus in morbos frigidos & humidos, in gutture & genitalibus. Similiter & Luna in guttam, epilentiam, apoplexiā. Aries, Leo, & Sagittarius in cholerā, febres ex ſanguine, & puſtulas. Similiter & Mars in febres calidas, phreneſim, ſerpiginem, & vermem in capite dominia exercēt. Ioui aduſtum ſanguinē damus, quemadmodum in Mercurio mentis ægritudines, amaras cogitationes, ac conſcientiæ morſus. Sol calidos ac ſiccos inducit morbos. Quæ omnia perpulchrè infra patebunt, vbi agetur de naturis planetarum & ſignorum.

Notandum etiam erit, quòd rubedo linearum ex calore Martis procedit. Ideo ſemper in iudiciis Chyromanticæ artis ac vaticiniis, ad naturas planetarum recurrendum moneo, & ad naturas ſignorum, in quibus Sol natiuitatis tempore fuerit inuentus. Similiter in iudiciis phyſiognomia hominis diligenter contemplanda erit, & in iis prudens iudex experientiam deportabit non modicam & laudem.

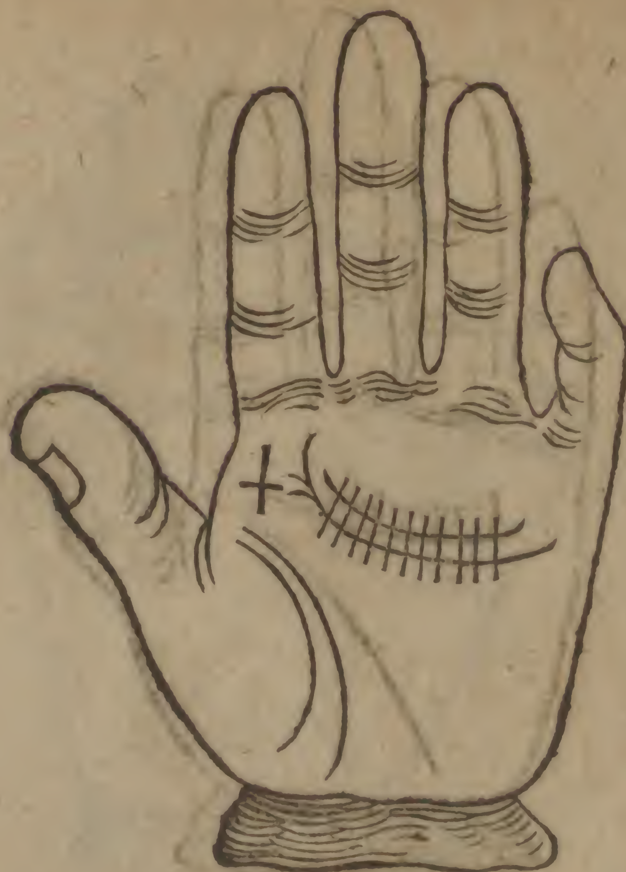

Linea prosperitatis. Si inuenti fuerint tres ramusculi in linea fortunæ (quæ etiam prosperitatis dicitur) & coniungitur cum linea vitæ, & cum hoc restrictam inscindit: bonum ac acutum ingenium ostendit. Si verò cum eisdem lineis coniungatur, vt hîc pingitur Mensalis, cum quadam tamen tortuositate: malum, peruersum, iniquū, malitiosum, & calumniatorem, & qui semper auidus sit humanum effundere sanguinem indicat. Et semper cum has easdem lineas denotaueris, ad Martis naturam recurrendum est.

Linea

Linea Mensalis sic dispoſita, vt debito loco & modo incipiat & terminetur, bonam corporis qualitatem, & in membris quæ vocantur generatiua vigorem. Si autem econtra, vt ſit nuda ſine ramuſculis, breuis & groſſa, vltraque indicis montem progrediatur, malignum denotat, & qui non facilè diſcet.

Iſti tres ramuſculi in fine circa montem Indicis, reſpicientes directè angulum ſupremum, bonum tam in viro quàm in muliere ſignum eſſe ferunt. Si verò crux parua in eodem loco reperta fuerit, bonum & ipſum portendit. Qua de re canonem ſuperius conſule. Linea verò Menſalis ſi habuerit inciſiones, à principibus & potentibus inimicitias, & infeſtationes habiturum demonſtrat. Si verò diſcretæ fuerint in iam dicta Menſali plures paruæ inciſiones, variam ac diuerſam fortunam iudicabis.

Si linea Mensalis, in manibus virorum, siue mulierum non reperitur, pessimum signum est. Nam hominem in omne malum propensum suspicor, malaque morte periturum. Vbi & respiciendum ad eas lineas circa Mercurij montem: quia ibi nuptiæ iudicantur. Ibi enim colligitur iudicium de iis qui Mercurium planetam agnoscunt.

Si

Si menſalis linea contentæ tangat lineam naturalem, ita vt cum eadem faciat angulum acutum, vt à tergo vi-des, malum portendit. Tanta enim huic pericula iinmi-nere putantur, vt poſſit eum non iniuria pœnitere, quò vnquam natus ſit. Si verò omnino deſit linea naturalis, & menſalis tangat lineam cordis (niſi me omnia fallant) ca-pite truncabitur homo ille, aut vtcunque malè peribi-Vbi quædam linea (vt hîc vides) interſecat Menſalem, fa-ciens in ſuperiori parte paruã crucem, mortem violent-indicat. Quæ linea ſi directè aſcendat, interſecans menſa-lẽ, mulieribus malũ portendit. De qua re vide Canonem Si quædã crux pura ſit circa lineã menſalẽ, dignitates ſpi-rituales: & fortius, ſi duę cruces appareãt (prout ſæpius ex-perti fuimus) ſcilicet beneficia eccleſiaſtica habiturum de-notat.

De Restricta. CAP. V.

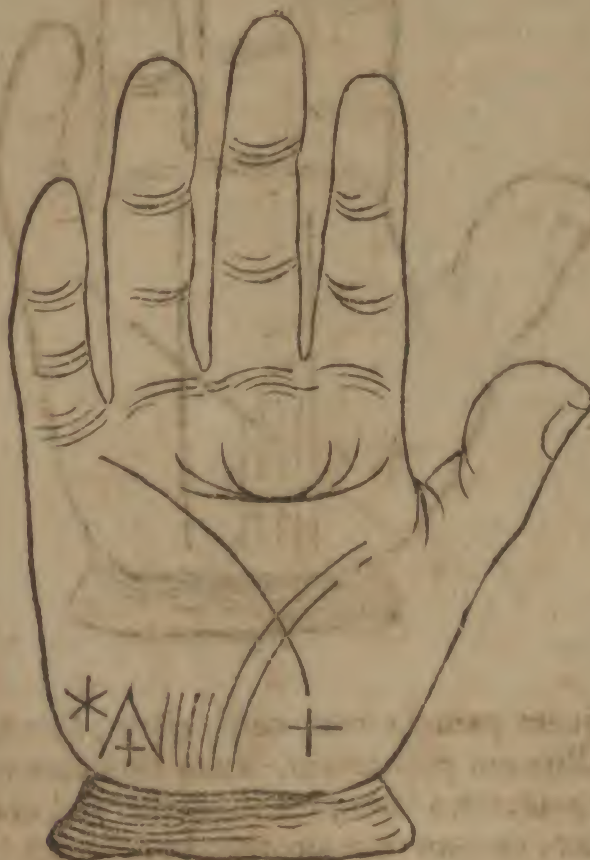
VT DIXIMVS, ſpacium omnino illud Reſtrictæ eſt, quod in manus iunctura apparet, qua brachio iungitur. Si illud ſpacium ſit purum & viui, & boni coloris, bonam corporis vide[...]q[...]alitatem ſignificare. Si econtra, malam. Et notan[...]um, vt plurimum duas apparere in huiuſmodi iunctura [...]neas, quæ veluti dirimunt à brachio manum. Et ſi duæ [...]erint: tunc ea quæ manui propior eſt ſi fuerit æqualis, [...]cta, boni coloris, ac ſupra tendat, diuitias huic promit[...]. Atque etiamſi valde inops ſit, rerum augmentum, & [...]rtuitam felicitatem. Sed tunc magis, cùm fuerint rami [...]cti & non inciſi. Quòd ſi linea quędam oriatur à radice [...]rachij, & extendatur vſq; ad radicem medij digiti, opti[...]am fortunam, & proſperos ſucceſſus promittit. In hac [...]nctura ſi quatuor lineæ fuerint, tranſuerſim ſcindentes [...]rachium, ſintque lineæ æquales, & bene coniunctæ: ec[...]e tibi honoris dignitatem, & propinquorum hæredita[...]s ſucceſſionemque promittunt. Et ſi in radice brachij, [...]rope montem pollicis, iuxta lineam vitæ (ſi ea tantum ſe [...]emiſerit) reperiantur tres lineæ aut ſtellæ, vel etiam plu[...]es: cui hæc inſunt, eum aliquando delatum iri à mulieri[...]us præuideo, ac forte aliquam ſubiturum ob id infa[...]iam. Tum ſi linea quædam à media Reſtricta, ex radice [...]rachij, montem Lunæ verſus eat, multas hominis fortu[...]æ aduerſitates, & occultas interim inimicitias oſtendit. Quæ item linea ſic orta, ſi torta ſit, ac inæqualis, perpetuę [...]xta ſeruitutis indicium eſt, nec eum hominem oſten[...]t vnquam aut ad honores, aut diuitias emerſurũ. Si au[...]em nonnullæ lineæ diſpergantur à reſtricta, & aſcen[...]ant ad montem pollicis, ac in infima eius parte iaceant: [...]ui hoc ſignum habent, periculum eſt, ne aliquando à [...]ropinquis ſuis, & iis quos charos habuit affligatur, vul[...]eretur, ſpolietur, aut etiam in vincula coniiciatur. Inte[...]m ſi quædam lineæ oriantur à brachio, & ſcindant re[...]rictam, ac in ſuperiori parte coniungantur, is homo

in patria proculdubio exilio morietur. Quæ tamē lin
si non continenter iungantur, sed separatim distent: p
cul à patria apud externas nationes vitam finiet. Eæd
lineæ si ad percussionem manus tendant, longas naui
tiones & itinera maritima, ac vitam omnimodo vaga
& quæ in diuersis nauigationibus & peregrinationib
teratur præsagiunt. Et vbi quædam linea directa per
strictam vsque ad montem indicis tendit: hominem pe
grè abiturum, ac difficulter in patriam rediturum oste
dit. Item si quæpiam linea ad restrictam orta in vola
manus incidat iuxta lineam vitæ, ac rubicunda fuer
corporis imbecillitatem, atque ægritudines arguit. Si v
rò palleat ea coitio, non iam instare ista, aut euentu
sed præteriisse, ac completa, vt iam timenda non sint.
autem quidam triangulus moueatur à restricta, tende
ad montem Lunæ, si quidem mulieris sexus manui insi
certum est, in prima statim adolescentia, atque adeò
flore ætatis corruptam eam ac improbam factam. Tu
si cui mulieri hoc insit, vt prope restrictam habeat paru
lam crucem, honestam hanc, probam, prudentem, ac o
mnis pudicitiæ sibi consciam iudico. Ecce optimæ qual
tatis in corpore hominis indicia. Spacium illud in restr
cta manu versus, atque alterum iuxta brachij iuncturam
boni vtrunque, ac viui coloris, tum quatuor hę incisiones
quid non boni portendunt? Rursum tres stellulæ, quam
odibiles, periculum ex accusationibus, ac infamiam quo
que minantes. Vide autem lineam à restricta in manu
percussionem progressam, malæ fortunæ, ac alicuius in
felicitatis argumentum. Tum illa per restrictam ad Iouis
vsque tuber dilapsa, peregrè agendam vitam. Et altera re
ctè ascendens, diuitias ac propitiam fortunam significat.
Quæ verò in Iouis tubere signa vides, honores, opes, ac di
gnitatis accessus & ipsa ostendunt. In hunc modū quatuor
lineæ repertæ in infra depicta manu, ipsum pene cingen-
tes brachiū, longæ ætati documentū fiunt. Tū lineæ quæ-
dam a brachij radice euntes, quæ acutū faciunt angulum,
iuxta

iuxta quem paruula crux conſpicitur, ſummam vitæ tranquillitatem pollicentur. Item læta eius vitæ tempora,& paulatim ad honores aſcenſum. Crux tamen illa ſi abfuerit, tantum in multorum hæreditates ſucceſſionem video promitti. Quòd ſi crux, aut ſtellula quæpiam adſint: nihil huic homini ad vitæ neceſſaria deerit. Si duas lineas in reſtricta inuenerimus eſſe latiores,& vnam inferiorem, ſubtilem, diuitias vſque ad ætatis medium proſpicio,& honores: per reliquam deinde ætatem, de die in diem ſucceſſu omnia minora. Si verò duæ lineæ paruæ ab eiſdem oriantur quaſi mutuò ſe ſuſtentantes,& quædam aliæ lineæ directæ per palmam vſque ad lineam naturalem aſcendant: indicium erit ſummæ

integritatis, eumque hominem oſtendunt optimæ co
ſcientiæ,& qui iis moribus ad diuitias quoque & proſpe
rimæ fortunæ ſucceſſus peruenturus ſit. deinde eidem
ptatum quoque finem pollicentur. Diminutius tam
hæc euenient,ſi aſcendens illa linea tortuoſa fuerit.

Si duæ lineæ per palmam manus à reſtricta originem ſumentes,ad montem Solis, qui etiam annularis dicitur, vſque aſcenderint,& ſi idem Mons duabus lineis ex transuerſo ſciſſus ſit, magnarum rerum geſtorem & regiis negotiis officiisque exequendis præficiendum. Atque inde honores pariter ac diuitias accipiat video.

Si in restricta manus visa fuerit quædam linea grossa, deinde alia subtilior, & rursum tertia grossior & profundior, prima ætate diuitiis abundantem. Vbi ad medium vitæ peruenerit, infeliciorem & inopem magis. Tertia verò ætate, omnibus quæ paulo ante amiserat recuperatis, vitam in honorum ac diuitiarum augmento tranquillam, ad extremum vsque finem portendunt. Si duæ lineæ tortuosæ ad Iouis montem ascenderint, & supra primam iuncturam eiusdem, duæ aliæ lineæ ex transuerso apparuerint, vagam peregrè vitam, ac magna itinera, sed vnde honores ac rei familiaris incrementa eueniant significandum dico. Si autem ad Mercurij digitum vsque transie-

rint hæ lineæ, qui ſic ſciſſam manum habet, homo erit multis aptus rebus, verùm nullas hic, aut permodicas colliget opes. Si verò ad digitum Saturni peruenerint, nihil peius inueniri poterit. Nam auaritia, rerum immodicarum cupiditas, inuidia alienæ felicitatis animum ad peſſima ſemper rapiet.

De Trian-

De Triangulo. CAP. VI.

TRIANGVLVS in manu, sunt tres lineæ, scilicet vitæ, mediæ naturalis, & hepatis & stomachi, quæ ita dispositæ sunt, vt trianguli speciem præbeant. Porrò spacium iis lineis inclusum, tres in partes diuiditur, qui sunt tres illi anguli. Quorum primus constituitur, vt diximus, a linea vitæ, & media naturali, & dicitur angulus supremus. Is autem qui fit a linea vitæ, & base trianguli angulus sinister appellatur. *Angulus supremus. Sinister.*

Triangulus autem æqualium angulorum, habens lineas pulchras & bono colore nitentes, ac rectas, bonam naturæ ac corporis qualitatem refert, & cum integra valetudine, mentis quoque securitatem, deinde & famæ celebritatem, & vitæ longitudinem ostendit. Qui si contrà fuerit lineis subobscuris, & inæqualibus, & qui non conspicuè referant triangulum, diuersum omnino iudicandum est. Spacium huius trianguli si amplum fuerit, & patens, animum arguit liberalem & magnificum, ac audacem. Contra angustum & breue, auaritiam, tenacitatem, & pauiditatem prodit. Idem ille campus si palleat ac in liuorem declinet, significat iracundum & deceptorem. Si fuerit hæc manus pars rugis conscissa, malam corporis qualitatem opinor esse. *Amplus. Angustus.*

Angulus supremus trifariam clauditur à linea vitæ, & media naturali. Primò in ipsa penè vola è regione eius vallis q̃ est inter duo, inter indicis, & medii tubera. Vnde iudicamus ærumnosam vitã, calamitatibus, ac captiuitati etiam obnoxiam, animum anxietate & sollicitudine plenum, frequentique commersum, idque ob pecuniæ vt plurimum studium. Secundò sub medio indicis tubere, fitque angulus ipse acutus, & bene clausus: prædicit optimam inesse ei homini naturam, ingenium acutum, bonam hominis qualitatem, fecundos etiam ac prosperos successus, integritatem morum, atque hæc omnia eò profectiora, quò magis fuerit angulus clausus arctè ac cõspicuè. Tertio non coeuntibus lineis duabus, sed quodam interreli- *Angulus supremus trifarius.*

cto spacio, quo argumento hominem accipimus ambi-
tiosum, sibi placentem, impurum, morosum ac difficilem,
obloquutorem, truculentum. præterea mendacem, ac si-
ne laude omnino viuentem. Qui si in seruitutem, aut ca-
ptiuitatem deuenerit aliquando, nunquam inde reuoca-
bitur in libertatem. Sed & liber si sit, miserè peribit. Iam
spacium illud triangulo inclusum, si callosius fuerit & du-
rum, iracundiam hominis arguit, ac interim astutiam &
dolos. Si rugis exasperum, inuidentiam & insidias, ac ob-
locutiones. Quando autem quædam linea apparuerit in-
ter duas istas, ita propinquè quod tangat vtranque, & de-
scenderit ad triangulum, significat hominem veneno, aut
percussione aliqua moriturum. Quandoque quatuor li-
neæ seipsas interscecantes ad formam crucis, & in eodem
spacio superiori apparentes, inuidiam, detractionem, &
insidias, ac alios opprimendi studium ostendunt. Quippe
duæ lineæ hæ bene coniunctæ, & acutæ, totius hominis
bonitatem demonstrant. Si in concauo autem manus,
precisè è regione digiti Saturni se coniunxerint, ibi an-
gulum facientes, multam ac variis modis sanguinis effu-
sionem, vulnera capitis, ventris fluxum, diarriam, aut si in
mulieribus hoc fuerit, incessanter menstruorum fluxus,
& etiam in partu periclitationem denotat. Si quædam fi-
gura ad modum stellæ in triangulo apparuerit, adulterã,
& proculcati pudoris mulierem, ac iracundam ostendit,
quæ etiam ad tantam mentis insaniam aliquando pro-
pter suam irrefrænabilem iram perueniet, vt seipsam cu-
piat iugulare. Quòd si eodem loco stella apparuerit,
quandam à se longam dimittens rimam (vt paulo pòst
in figura videbitur) cui hoc inierit mulieri, quatuor mari-
tos habebit. Vbi tamen à prudenti coniectore animad-
uertendum, an ea sit ætas quæ hoc ferat. huiusmodi enim
in negotio multa ex nobis ipsis sumimus. Si in eodem
spacio apparuerit crux sine aliqua incisione, bonum in
viro & muliere portendit. Nam quibus hoc adest signum,
optimè gesta vita, in fama bona morietur. Angulus ve-
rò dexter

lo dexter, si fuerit multum acutus, prouidum, sagacem, & parcum virum præsagit. Idem si fuerit obscurus, & grossus, signum est ruditatis, ignauiæ, & somnolentiæ. Angulus sinister si fuerit acutus, loquacem, & cauillosum hominem ostendit, acutum tamen, & industrium. Idque sic esse puto. Si autem angulus supremus non fuerit acutus, & signum quoddam ad modum characteris Saturni eo loco reperiatur, malæ, & planè Saturninæ indicium est naturæ. Vt in scripto triangulo apparebit.

Cuius digiti sic fuerint compositi, vt singulis artu-

bus singula sint intermedia, ac quasi tubera quædam
verrucæ ipsæ omnino tortuosæ ac inæquales appatean
pauperem eum futurum ac ærumnosè victurum dic
Quòd si in superiori parte, id est, in tertio articulo vtriu
que manus præcipua quædam, ac euidens tortuositas in
sit: inuidentiæ, fraudis, malitiæ, ac mali omnino anim
signum video: quem tamen hominem miserè ac ærumn
vitam acturum puto.

Triangulus verò in manu inuentus, tam in viris quàm
mulieribus, boni nonnihil pollicetur. Quo in triangulo
ad formam stellæ fuerit inuentum signum: si mulier ha

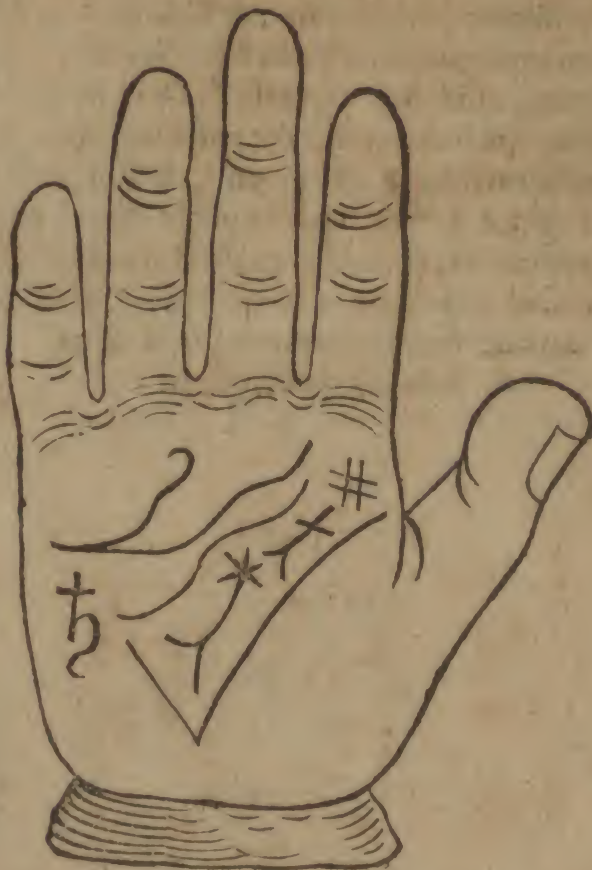

beat,

lat, impudicam, adulteram, & libidinoſam oſtendit. uinetiam in viro malum portendit. Si verò circa angu-m dextrum, euidenter expreſſa ſtella in manu viri fue-:perfidum, turbulentum, deceptorem, obloquentem us, maledicum, furem, raptorem, & qui per fas & ne-s omnia agat, & ad deterius ſemper inclinet, quiſque in malis eruditus ſit, atque hîc malè aliquando peribit.

Ramuſculi in principio lineæ vitæ, vel menſalis, rei familiaris incrementum, & abundantiam præſagiunt.

Si

Si ſtella quam dixi, quandam à ſe rimam, ceu virgulã demittens in triãgulo muliebris manus ſit, prædicit mulierem plures viros habituram. Quoties ſupremi anguli duæ lineæ interpoſito ſpacio diſtãt, mali hominis indicium (ut prius ſcripſi) concipio. Quatuor lineæ ſeipſas interſecantes iñ modum crucis in ſpacio ſuperioris anguli: inuidum, detractorem, & peſſimæ famæ virum demonſtrant. Tum figura quaſi characteris Saturni, malum finem homini pronunciat. Sed menſalis linea ſic formata vt vides, infortunatum, & alioqui gulę ſtudioſum virum arguit. Si figura ad formam furcæ in dicto triangulo, ſurſum, vel deorſum apparuerit, inconſtantem, & libidinoſum virum oſtendit.

De

De Quadrangulo. CAP. VII.

SPACIVM illud Quadrangulus appellatur, quod est inter lineam Mensalem, & mediam naturalem. Si ergo istius quadranguli incisuræ viui ac lucidi coloris sint, æquitatem ac vitæ rectitudinem pollicentur. Si contra, iniquum, ac minimè bonum interpretor. Hoc spacium latum & amplum est in homine liberali, ac magnanimo. In quorum manu crux est hoc loco lucidè ac clarè apparēs, bene fortunati erunt augendis censibus ecclesiasticis. Idque amplius, si talis figura duplicata, aut etiam triplicata sit instar cancellorum.

Contur-

Conturbant hoc autem,& euertunt, si quæ lineæ aut cisuræ figuram hanc obliquò secuerint, aut ipsa illa ci tortuosa sit:tunc enim contraria omnia euentura o nor. Ibidem apparens stella, virum arguit magnanimu æquum, apertum, verum, ac optimæ conscientiæ. Et c aliquando fortunæ aduersitate ad rerum penuriam di psus suapte rursum virtute emerget. Mulierosum tam video, & aliquando mulierum causa nonnihil sinistri se rumoris laturum.

Tota aliquando illa quæ appellatur manus mensa d est. Sed mensalis linea si cum naturali concurrens tria gulum incipit,tunc à multis insidias, ac sanguinem qu que profusum iri,aiunt portendi. Si verò in fine mens circa percussionem manus reperiatur manifesta cru multas peregrinationes,& variam locorum mutatione concipio,sed prosperam inibi fortunā. Quoties multu inter se distant,amplissimo interrelicto spacio duæ hæ li neæ quæ mensam constituunt : calorem superfluum,& male temperatos humores inesse ei corpori putare debe mus. Contrà,quoties ille in manu campus arctè clausu fuerit,iudicium erit hominis auari, & qui nimis circa pecuniæ studium sollicitus sit,crudelis interim ac truculentus.

Hæc ferè de principalibus manus incisuris, & iis partibus,quæ intra ipsam sunt manum, dixisse satis sit. In sequentibus de digitorum tuberibus, ac ipsis etiam digitis & planetarum stationibus, & si quid præterea supererit, dicendum venit.

Hi characteres, lineæ, siue cruces in mensa manus & quadrangulo, quid significent paulo ante in canone expositum est. Stella in medio mensæ posita, virum omnis æqui ac boni studiosum,& ob id venerabilem indicat, ac dignitate plurima prędi tum.In communi dictum sit:quibus & natura cōtremiscunt manus (nam multis casu hoc euenit, aliquibus ex ægritudine) vt iracundos, rixosos, impuros,ac ebrios indicari.

De Montibus digitorum. Et primùm de pollicari, qui Veneris apud vetustiores dicitur. CAP. VIII.

ET QVIA satis dictum est de principalibus manuum lineis. Nunc de particularibus digitorum lineis, & eorum montibus scribendum est, eorumq; significationes subiiciendæ oculis sunt, adiunctis septem planetarum naturis: quomodo cognoscere liceat inter illos, quid conueniat, vel contra in discrimine quid noceat.

Mons pollicis, tuber illud est qđ vitæ linea ab ortu suo statim ad manũ restrictã descendens præterit. Vocaturq; mons Veneris. Qui si lenis & planus, nihil rugarũ aut sectionũ, aut admodum parũ habeat, coloreque sit viuo & rubente: bonã primùm corporis qualitatem, deinde mulierum quoq; amatorẽ ostẽdit, hominemq; circa vestitus cuiusdam lautitiam occupatum, & qui munditiis studeat. *Mons pollicis.*

Quod

Quod si in eo breuiuscula alia linea secundum vitæ ill
rectè deuoluta (cuius ob id soror vocatur) procurrat,
gnum est hominis venereis sese oblectantem. Quin eti
perpetuas diuitias promittit eadem illa soror, si long
fuerit, nec abrupta statim, comiteturque vitæ lineam,
tinuò. Iam si non in summo statim tubere incipiat h
sed in medio forte, aut non longè ab imo: tenuitat
quidem rerum in prima ætate, in sequentibus copiam
gnificat. Nonnunquam plano tubere, quatuor æquo
teruallo à montis summo ad restrictam manum lin
procurrunt: pollicenturque diuitias & honores in prin
statim ætate. Quæ item si non summo monte oriantu
sed ab ipsa pollicis iunctura: eosdem quidem successu
verùm serius fortasse euenturos denotāt, ac omnino ta
dè, & in suprema senectute iuxta. Si extremum pollic
articulum paulo infrà vnguem scindant, aut prope ipsa
contiguè iuncturam sint, ferunt, quòd si longissimæ si
hæ lineæ, ac claræ & lucidæ, diuitias & honores statim
præsagire. Alioquin tanto id minutius, quanto obscuri
res fuerint. Proinde & Imperium iis successibus porten
aiunt, si aliæ diuersim obambulantes, illas interruperi
quatuor lineas. Plærumque subtilis quædam incisio à su
premo pollicis monte, lineam vitæ versus it, significatqu
ferro interiturum hominem. Alias quædam lucidè iuxt
indicem ortæ secant lineam vitæ, multarum peregrina
tionum, & longarum per diuersas mundi regiones via
rum iudices sunt. In quibusdam eodem ortæ loco inci
siones ad vitæ aut cordis lineam, superius vbi illa oritur
procedunt: in manibus hominum iactatorum & ambi
tiosorum, quique luxu & libidine adfluunt. In aliis signi
quædam linea & rubicunda eodem in loco, montem pol-
licis peragrans, cognatorum incestum & concubitum
ostendit.

Quamquam non ita fidem habendam arti huic iudi-
co, vt sola inspecta manu, hæc compertum iri credam. Sed
vbi dico, cum propinquis coiturum eam, sic accipiendum
moneo, adeò ardere hominem libidine, adeoque perdi-
tum

...esse, vt ne à cognatis quidem abstinere eum sperari ...ceat. Neque enim fieri potest, vt huiusmodi planè in...tur, sed coniectura assequi licet. Ad quod multum ...ipsam hominis faciem intueri, totumque eum con...plari: vt videatur quomodo inter se omnia conue...ant, & quod eius adminiculo occultam hominis natu...m & futuræ vitæ sortem prodat. Id quod semel hoc di...um loco, in futurum vbique obseruari debet.

Qui suaues sunt moribus, & vitæ iocundæ, viuuntque ...è, & hilariter conuersantur, ac faceti sunt, & iocos mi...ant musicis gaudentes: stellulas habent hoc in monte. ...enim Veneris planè regio hæc cuius hoc est studium, ...frequenter sic morati montem eum habent compluri...is discussum paruulis, sed claris sectionibus. Quales si ...idem intuita fuerit celsitudo tua, pater ac princeps cle...entissime ac omnium colendissime, inspiciat fa...em eius hominis, videbitque vt plurimum colore can...dum, alioqui compagine corporis decentissima, oculis ...gris & præfulgidis, ac omnino venustis læto intuitu, o... honesto & per omnia venereum, ob idque lasciuien...em impensè & luxui deditũ, ac libidine accensum, aleæ ...dentem, & in iocis assiduum, ducentem choreas, oble...antem se floribus, rosis & odoribus, ac iucunda omnia ...petentem, ornatusque omnes circa vestitum prę̨sertim ...mantem: quem auri, argenti, & gemmarum desiderium ...ntat, qui frequenter rideat, qui conuicia sectetur: com...otiones & ludos studiosè frequentet: salacem, ebrium, ...enustum, & procacem, qui mulieribus cõuersari soleat, ...circa venerea affici cupidissimè, qui addiscendis eis ar...ibus quæ huic naturæ conueniunt, docilis admodum sit, ...d reliqua perdiscenda ingenio tardo, & hebeti intelle...tu. Qui facilè credat, facilè decipiatur, liberalẽ, æquum ...lenem ac misericordem naturæq; minimè malæ. pium ...nim & iustum, quique in amicitia integra sit, & fidus. Quem musicæ studium teneat, ardua & seria non perin...e sollicitum habeant. Qui delectatur pictis tabulis, & ...ingat ipse, & statuarum pulcritudine & artificio capia-

Venereorum natura.

tur, & sciat ipse quoque fingere. Quique in iis quæ e-iusmodi sunt fortuna vtitur secunda, in contrariis re-feliciter admodum experiatur. Cuius vita sit splendi-res mediocris, lucri nullus valde ardor, neq; auaritiæ l-dium. Amabilem, & cuius desiderio teneantur multi. C-alios exhilaret, delitiis affluat, voluptatem colat, lu-delitiis ac lætitiæ deditus sit. Quem nulla facilè res p-moueat, nullum adeò arduum negotium perturbati-aut sollicitum reddat. minimè cogitabundum, sed p-sentibus contentum, & anxietatem omnem posterga-tem. In summa, qui sic viuat, sic moriatur. Neque in-magis, quam in omnibus aliis consideranda hominis n-tura, non ex manus inspectione tantum, sed à totius h-bitudinis contemplatione venit. Quare idipsum quod-vno hic exposuimus, de omnibus alibi esse exempli vi-poterit.

Præterea in pollicis monte qui fissuras habent nimiu-multas, nullo ordine, nec ita pari interuallo, sed sparsi-inter se diuersas, eos haud dubiè libidinosos & impuro-sed interim amatulentos, etiā iurgiosos, & qui cum mu-ribus lites facilè conferant, ac morosi & diffic les habea-tur. Cumque libidine in tantum æstuerit, vt satiari etia-facilè non possint, exquirantque ibi genera insueti vsus-monstro simillima, conuersationis tamen sunt minim-iucundæ, & vitæ insuauis. Tenet eos ferè nullum sapien-tiæ studium, nec in doctrinis proficiunt, sed ad alia cap-ciores sunt, sciteque exercent ea quæ maturino opere f-unt. Et quæ ad luxum sunt omnia ingeniosè excogitan-Cuius rei adsigno rationem, quod qui tales sunt, & si-aptam manum habent, eorum ferè genitura Venerem i-sexta, aut octaua domo ostendit. Vides igitur, vt comple-xæ inuicem sibi sunt, atque genuinæ scientiæ Astrologi-& Chyromantia & neutra sine altera addisci ritè potest-sed quæ suo loco dicemus vberius.

S

Si quando annuli in morem iuxta primam eius iunsturam secet pollicem rimula quædam, ita vt totam circundet ac includat, video multos obstinatè arbitrari, omnino eum hominem & necessariò suspendio interiturum. Atque ipse in vno quodam id euenisse expertus sum. Sed cùm multos qui ad suspendium ducebãtur, inspectis eorum manibus carere hac nota viderim, pro incerto relinquam. *Experimentum.*

Qui tribus quibusdam, aut quatuor in latum sectionibus consciſſum sub prima iunctura pollicē habent, eos dico iuuenes statim diuitiis & honoribus amplificatos iri. Si verò supra eam, in prouectiori ætate accessura hæc: tandemque in senecta, si propè secundam iuncturam sint hæ sectiones. Si qua mulier autem sic insignitum superius pollicem (vt est qui secundo hîc loco pingitur) habeat: eã vt fraudulentam & minimè bonam fugiendam moneo. Ecce autē libidinosam tibi, & perditè moratam, adulterã, & prostituentē se vltrò, ac mirè intemperantē, nec in coitu satiabilem, quæ hoc signo quod hîc adscriptum vides, medium Veneris montem impressum habuerit ☉ ferunt.

Cuius nuptæ, primam in pollice iuncturam tres section[illegible] parum impari interuallo secant, ei a proprio marito v[illegible] nerationis, aut necis etiam imminere periculum. Ean[illegible] que, cui subtus secundam ibidem iuncturam paruu[illegible] quædam & multæ cruces sint: insigniter piam, & religi[illegible] nibus deditam denotari. Rursumque duas tantum huiu[illegible] modi notas quæ habeat: vt litigiosam & infidam, loc[illegible] cemq;. Inuenire est & petulantem esse, & procacem, qu[illegible] eodem in loco ramusculos habeat complures.

De monte Indicis & digito eo, ac Iouialibus. CAP. IX.

PLANETARVM omnium beneficentissimus est Iupiter, isque locum habet in manu ipsum quod sub Indice digito tuber est. Quare si ad planum id & leuigatum conspexeris, honestatem vitæ, ac bonitatem naturæ significari tibi arbitrare. Idque magis etiam si a digito ipso paruulæ quædam & sub-

obſcuræ eædem rimulæ incedant: maximeque, ſi hæc
o ita magno inter ſe ſpacio deſtiterint. tunc enim ho-
res & dignitates a principibus portendunt. Auſiq; ſunt
idam certius definire hoc, dicentes, tot illum gradus
norum, aut eccleſiaſticarum dignitatum percurſurum,
ot huiuſmodi hoc in loco ſect:ones habuerit.

Quorum in manu eſt recta quædam & clara ſectio, in
ſa manu ad indicis radicem orta, & à media prope na-
rali ad tuberis eius angulum transuerſum ſe mouens,
os animi magnitudine, & rerum maximarum cura ſu-
iciendos habe, famamque petentes, & gloria inſigniri
nantes & audacia dimicandos. Verum hoc poſtremum
idem denotat à menſali ad indicis montem proficiſcens
aruula quædam linea. Atque has iam dictas ſectiones, ſi
anſuerſæ quædam rimulæ interſcindant, capitis vulnera
ortendi ferunt.

Sæpe indicem à medio dirimit ſectio quædam craſſius
luceſcens, ac rubicunda, & inteſtinorum vitia arguit, eo-
umque imbecillitatem in viris. nam mulieres hanc ha-
entes, in partu periclitaturas præſagi, tuncque magis,
quando ea valde rubeſcit. Aiunt violenta morte interitu-
um, cuius in manu a menſalis fine orta ſectio, ipſum Io-
uis tuber recta petat. Cruces item in Iouis monte appa-
entes, honorum acceſſiones, & dignitatum incrementa
præſagiunt tot gradibus, quot ea fuerint ſigna: comper-
umque ſæpe eſt, ſacerdotia adſecutos huiuſmodi, & ec-
leſiaſticas dignitates abundè.

Sic inſigniti, Iouiales in primis vocantur, & in talibus *Iouialiũ*
fortunæ ſucceſſibus feliciſſimè vt plurimum agunt. Quos *natura.*
alioqui videre licet corpus habere modicè compactum,
ſed forma admodum grata, nec inuenuſtum, coloris can-
didi, capillo ſpiſſo, oculiſque decenter compoſitis, mun-
dos, & lætitiæ deditos. Ipſorum verò natura hæc eſt, ani-
mi magnitudo, & elatio, magnorum appetens; liberalior
aliquando ſupra quam facultates ſinant, cupiunt regna-
re, aut imperare aliis, in ſummis occupantur, infimorum
impatientes, ac mediocritatis contemptores, honeſti, no-
 biles,

biles,gloriæ cupidi, & famæ captatores, læti interim, iucunditati ac delectationi dediti. Sæpenumero inflati turgidi, magnis apti negotiis, ac ad regium planè fa gium anhelantes, fidei opinione clari, amicitiarum st diosi,simplices,& à fraudibus abhorrẽtes,paci studente per omnia probi,vt plurimũ sapientiæ etiã dediti,semp verò ciuili prudẽtia insigniter prędíti,& consilio pollẽte nec eloquentiæ expertes. Eorũ incessus neq; citus est n miũ,neq; tardus. Constantiã animi quoq; ibi promittũ Nulli hominũ feliciores sunt, nulli votorũ facilius con potes.Contingitq; iis præcipuè, vt magnorũ virorum p trocinio tuti sint, & Principũ testimonio cõmendentu Amant vxores,amant prolẽ,ac suos piè diligũt. Videre e in successibus quoque, & posteritate fortunatos eos. Pra terea cibi appetentes suos facit Iupiter. & ob id plerunq laborantes ex stomachi cruditate, aut circa hepar adfe ctos. Nam & valetudinem iis crapula turbat. Alioqui diu turniori vitæ aptiores sint. Rarò videas Iouialem quem piã qui non claram vocẽ habeat, & dentes superius prio res duos eminentes, cuò paupertatem & pubertatẽ egre dientes. Hæc in summa de iis quorum in genitura Iupite absque alterius mali commixtione dominus est.

Cæterùm si qua mulier in extremo Indicis articulo cir ca manum, complures quasdam lineas transuersim & in latum euntes habeat: ei ex demortuis propinquis, aut ad finibus hæreditates amplas aiunt accessuras. Quod si in medio articulo easdem præferat, vt inuidam & menda cem, ac fraudulentam arguunt. Item eisdem signis, mon tem Iouis si concissum habeat: iracundiæ, amarulentiæ morositatis, & iurgij suspicione infamant eam. Hoc ipsi mihi compertũ est prolis numerositatẽ pariẽdi, si qua in medio articulo habeat tres dilucidas sectiones secundum digiti longitudinẽ descendentes, quarũ media breuis, & vna parte obtusior sit, perq; eas transuersim & in latũ se ctionẽ aliam clariorẽ, duasq; obscuras, quæ mediã illam breuiusculam non attingant. Habent improbæ & impu dicæ mulieres stellulas cum hemicyclo in Iouis monte.

Tres

Tres variæ ſe curuantes lineæ, penè æquo interuallo in latum extrema parte infra vltimam iuncturam, indicẽ per latum ſecantes, mulieris impuritatem arguunt. Contrà, ſi cuius medium articulum ſcindant in longum ſectiones quarũ in medio ſtella aliquando ſit: caſtitatis & pudoris argumento cenſenda venit. Promittimus amplã hæreditatem, & diuitias abundè ſucceſſuras, planeq; locupletandas forè, ſiue ex hæreditatum ſucceſſione cõtingat hoc, ſiue ex ſacerdotiorũ, & cenſuum eccleſiaſticorũ prouentu ſit, eum qui in tubere Iouiali crucẽ, aut ſtellulã habeat claram, & viui coloris, quamque nullæ interſecent,

aut confundant aliæ sectiones aut rugæ. Vidi imbecill quosdam, meticulosos, pusillanimes, sed inuidos interi & auaros, lineam quandam à medij tubere ad restricta eunt in habere. Alij ferunt, qui hanc lineam conscissa ea parte manus habeat: si aliquando capi, & in custodi vel carcere poni contingat, aut moriturum ibi, aut sup plicio affici, vel difficulter fore vt liberetur.

De Mont

e Monte medij qui Saturni est, & digito eo, ac de Saturnijs hominibus. CAP. X.

DIXIMVS in præcedentibus, medium manus digitum Saturno dari hac in arte, eiusque ob id nomine censeri: quare & tuber quod sub eo est, mons Saturni vocatur. Quòd si planũ p[illegible]is, lene & sine rugis, sine sectionibus fuerit: simplicitatem ostendit hominis, ipsum laboriosum, sedulum, fraudis expertem. Si verò à linea mensali veniens rima Saturni hunc montem secet, hominem denotat mirificè anxium, & qui quotidianis commordeatur curis, quem sollicitudines inquietum agunt, qui assiduè meditetur aliquid, seque conficiat intra: & quamquã hæc agat, nunquam tamen, aut perrarò locupletur.

Inibi complures huiusmodi sectiones, vitam significãt cum inopia anxiam, & in magna rerum penuria laboriosam, atque carceres: & in iis tormenta dicunt portendere hæc. Vbi a radice annularis ad Saturnium tuber, quædam

se recuruat sectio : hominis iudicium concipio pigri,te-
pentis,ignaui,ac desidis:præterea stolidi,insipiētis, tem-
tarij,& stupidi,qui nihil vnquam scitè agat aliquid, no-
nunquam imprudenter audeat, rudi intellectu, men-
stolida.

Aiunt, quæ mulier plures habeat inter Solis & Satur-
digitos sectiones in longum descendentes,item inter S-
lis & Mercurii,cùm ibi quoq; habeat quasdā, generati-
ni aptam esse,& masculos concipere facillimum. Quo-
promittere nihil ausim. Imo verò neminem latére vol-
ex Chyromantia nunquam potuisse de prole inuestiga-
tem certū aliquid comperire me. Adeò semper fefellit il-
ars ea,vnde ad alia recursus mihi est. Hoc scitè explorat-
habeo,si quæ a principibus manus lineis,paruæ section-
ad Saturni montem se deriuent, malæ hominē eum qu-
litatis,nec vitæ admodum esse probæ. Ferunt & in prim-
digiti huius iunctura,muliebri manu,si crux, aut stellul-
conspiciatur,sterilitatis hanc argumentum esse.

Saturninorum. natura. Qui montem hunc plurimis variè rimis insciſſum ha-
bet,aliorum haud perinde digitorum rimosis tuberibus
eum Saturninum planè iudicato. Quo loco referre ar-
bitror eius planetæ habitudines vt explanem, quibus eo-
quorum genituræ præest instruit. Palleat ij plurimum &
inuenusta facie sunt,ac defixis in terram oculis tardiuscu-
lè incedunt, macilenti,& interdum recuruo etiam tergo.
Moribus verò sunt magna ex parte improbis. Nam ma-
litiosus facit Saturnus, subdolos, & fraudulentos.Gau-
dent esse soli,ac sibi viuunt : nec ferè aliis operam dant,
aut amicis vacant. Circa cibum non admodum sibi in-
dulgent.Potatores verò sunt strennui, quamquam sæpe
edunt,& nonnunquam voraces sint etiam.Agitantur mi-
seris continuò curarum inquietudinibus,neque vnquam
à solicitudine liberi sunt, & anxiè affliguntur amarissi-
mis intra cogitationibus, semper tristia, semper meticu-
losa agitantes animo. Vita est eis apud paludes & stagna.
Sordidè viuunt per omnia, loquuntur & tardè & pauca.
Nonnunquā propter assiduam cōtemplationem auscul-
tare

tare alios non possunt. Frigent natura, imbecilli sunt corpore, valetudinarij, hyrcum olentes, & alopitii. Vox est obscura, & raucum quiddam submurmurant, ac impedita sunt lingua. Inuident aliis facilè. Suntque vt nulli prætereа affectionum omniũ tenacissimi. Itaq; & quos odio persequi decreuerunt, odere infensissimè, & irremissibiliter: neq; infirmius quos volũt amãt. Cogitationes sunt, velle ædificare, velle arbores plãtare, agros colere, & quidam diuturnè mansurum incipere. Non admodũ amant mulieres, itaq; & proli raro dant operã, plerunq; steriles moriendo. Sensibus obtusis, & intellectu habeti. Qui cùm tales sint, libertatis sunt tamen mirabiliter tenaces, eamque contumacissimè tuentur: nec ferunt dominos, &

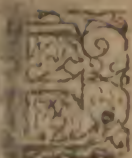
ſeruire in extremis iudicant malis, regnorum vt nulli h[...]minum impatientiſſimi. Gaudent nigro, itaq; ſic veſtiu[...] & omnia colore eo infecta circum ſe volunt. Suſpican[...] facilè, facileque metuunt. Atque hi ſomniorum eti[...] curam habent: vt humilia alias omnia cogitant. Sed[...] Saturnijs hactenus.

Præterea ſignum in prima medii iunctura impreſſ[...] ſi quidem mulieris fuerit, bonum: ſin viri, contrari[...] portendit. Mulier quoque in cuius ea iunctura ue[...] quinque vel ſex lineæ ſeorſum in digiti longum d[...] ſignificant filium parituram, qui aliquandò ſacer[...]turus ſit. Interfecturum dicunt, qui ſtellam habet in [...]dem Saturnii iunctura.

De monte & Digito annulari, & ſignificatione ſolarium. CAP. II.

EST

ST autem annularis mons, qui inter digitũ & mensalem lineam quadam intercapedine prominet, a vulgò doctis, solaris appellatus. Ab illius igitur radice ad mensalem vsque si protendantur lineæ minusculæ, idem perinde fiũt quòd apud Astrologos Mercurius: hominem acri, feciq ue ingenio, variis deditum disciplinis: præterea argentem, & cum quodam supercilio eloquẽtem, ad hoc pacem dignitatum tam prophanarum, quàm spiritualium. Fit interdum, quo geminatim in modum parallelorum distent æquè: id vide ne quid imponat tibi. Nihil fe- distat à prioribus, nisi quod magniloquentiam adimit, ebet verò sobrietatem & honestatem. Secus si aliundè illas ducãtur aliæ, vel altrinsecus secuerint se: vbi pror- ab opposito diuinatur. Nisi fortasse vel non pertige- nt, vel non inciderint has: id apprimè faustum omino- mque habetur, quòd inimicos omnes vincet, prostertque sub se. Iam si neque contigerint digitum, neque qualiter locentur à mensali, verùm propenderint ad n qui iuxta est digitum, iuxta alterationem linearum, iam status & vitæ mutationem notat. Item si plusculæ bicundæ tenues per eundem montem ducantur, iucun- um, hilarem, prudentem. Quæ tamen si tortuosæ fue- nt, ac perinde rubicundæ, dolores indicant quibus iam tu affligitur quis. Pallidæ identidem cruciatus, verùm ræteritos iam. Intersecantes se in modum crucis, quòd ocant Andreæ, protractæ verò à mensali per montem olis ad primam iuncturam, prouidum, res suas pruden- er moderantem. Pulchrè verò digitos huiuscemodi sola- es venamur, estque id certissimum indicium, si variega- us lineis fuerit ornatus.

Est & aliud signum, videlicet lineæ duæ tortuosæ pa- allelæ protensæ a restricta quòd vbi in manu perspexe- is, felicissima prænunciat, præcipuè in dignitatibus ac- uirendis, & quicquid ad optimas virtutes spectat, scien- iam, prudentiam, liberalitatem. Eius typum quendam ubiecimus in hunc modum.

Item ſi inuicem concurrerint minutæ lineæ ſuprà iun-
cturam primam, ſitque fœmina quæ has habeat, iden
indicat prorſus. Hoc adiecto, quod ea ab maritis locu-
pletabitur, habebiturque in honore. Præter hæc etian
deuotam, niſi quòd monaſticam vitam non feret. Ita
in ſecunda iunctura fuerint, ſemper in honore futuram
verùm inter eos, qui de eodẽ ſunt ſtemmate. Vbique enin
tam in maribus quàm in fœminis diuitias notant, peſſi-
mum verò, ſi ad ſolarem vſque proceſſerint.

D

De Monte & digito Mercuriali, & de natura Mercurij. CAP. XII.

MONS Auricularis, vel rectius Mercurij, inter digitum minimum est, & lineam Mensalem. Hunc permagni refert planus sit, & neruis minimè perplexus: an obductus lineis, vel colo-
rior. Repurgatus enim á verrucis, à squaloribus, à
eruis, decenter coloratus, constanti animo virum in-
icat, in Virgine verò integritatem. Vbi linea à mensa
xerients, gracilis, picturataque descenderit, ad radicem
ontis diametro procedens, liberalitatem. Eædem per
lures similiter inter mensam & auricularem sumentes
rordia, tot nuptias præ se ferunt quot illuc trahuntur
neæ. Tametsi longitudinem & contractionem, exi-
tatem, & colorem animaduerti hic velint Chyroman-
ici. Pallidæ prædictas nuptias significant, verùm per-
ctas iam. Oblongæ atque optimo tinctæ colore, con-
rahendas in futurum. Euenit verò haud raro, vt ex eis-
em crassiores sint aliquæ ad hoc etiam rubicundæ: iu-
dicabis

dicabis inde mendaciloquum, ſubuerſorem, furem, [illegible]
ptorem, denique omnium flagitiorum genere contam-
natum. Atque hucuſque de parallelis & rectis lineis.

Iam ſi recurua vel circularis aliqua demiſſa ſit ex [illegible]
dem digito, decliuis ad medium, præclaram indolem [illegible]
notat de quo multa ſit ſpes, vt ad omnem tandem for[illegible]
nam futurus ſit idoneus.

De mulieribus hoc habe. Si cui paruulas atque eaſde[m]
retortas habere contigerit è ſuperiori parte auricular[is]
plurimam [illegible] indicat, quæ fermè [illegible]
[illegible] cohorti familiaris eſt, nempe inſolentiam, [illegible]
litatem, inconſtantiam.

Mercurialium natura.

Phyſiognomia omnium Mercurialium hæc fermè [illegible]
Color medius inter album & nigrum, frons eleuata, [illegible]
runda facies, oculi perpulchri in felium morem, nõ om[illegible]
no nigri, barbitium nigrum, ſed rarum, corpuſculum gr[a-]
cile, ſtatura decens, labia tenuia, naſus præacutus, v[...]
gracilis, & eadem prompta, motus velox.

Et ſi ex monte etiam id prædicere velis, monticul[us]
plurimis lineis rectis eſt variegatus, ſecundum conuerſ[a-]
tionem etiam docilis ingenij, audax, ſcortator, fideli[s]
procliuis ad mendacia, ſui ingenii, ſectarum amator, o[...]
ſuperſtitionis, templis & oraculis non multum tribuen[s]
ad nullam artem ferè non idoneus, præcipuè verò a[d]
Matheſim, & Geometriam. In ſumma, omnium horar[um]
homo, Doctor, Poëta, Mathematicus, præditus ſcient[ia]
linguarum, ſcrutator arcanorum. Philoſophus cordatu[s]
modeſtus, alioqui verboſus etiam, ſed neminem læden[s]
ex mœchanicis artibus eis ſtudens quæ poliores ſunt [...]
mundiores, vt pura picturis, & huiuſmodi. In ægritudin[i-]
bus paulo plus tamen infortunatus, & infeſtatione phan-
taſmatum quàm cæteri homines.

De perſpectione verò iuncturarum, id etiam ſumm[o]
pere auſcultandum eſt. Sunt certa quædam cauteria cu-
ius primi quidem figura ſi eſt hæc in prima iunctura, h[o-]
minem iudica ſtudioſum, in primis Rhetoricæ, arrogan-
tem & ſuperciliosum, ingenij procacis. Alterum in ſecun[da]

[illegible]unctura, quod tametsi figura abludat à primo, ipsa ta[illegible] re vt primum, concionatorem præsignem ostendit. [illegible]sum si obuersum sit, variis obnoxium passionibus, [illegible]ribilibus somniis, & quicquid malorum phantasma[illegible]m est. Sic in tertia iunctura si crucem videris, signum [illegible]tum paupertatis, inediæ, tenuitatis. Idque admodum [illegible]s de Mercurio. Hæc in figura latius. Quæ si etiam tam [illegible]uples non sit vt omnia signa complectatur, certè tamẽ [illegible]iora curauimus adscribere. Quis enim tam multifa[illegible]s lineas, tam variorum ingeniorum indicia, in tam exi[illegible]paciolo comprehenderit? In canonibus tamen nihil [illegible]isimus quod ad rem nobis facere videbatur.

De Base triangulari, & iis quibus prædominatur Luna. CAP. XIII.

IN nudmis explicandum est, quā vocent triangular basim Chyromantici. Ea est quæ protrito vocabu dicitur linea hepatis & stomachi, protenditur à cau lineæ vitæ, contingens verò lineā mediam natura quæ simul iunctæ, efficiunt triangulū, modò nihil ob terit natiuitati aduersum. Quanquā sciam hāc à quibu minimè cōminisci, quòd sui non semper similis est, sed video cur ideo omitti debeat, cum palam compertum nihil minus posse hanc quam omnes alias, maximè si æquo angulum perfecerit cum media naturali & linea tæ. Nam indicat sanitatem, incolumitatem, florent non solum corpore sed etiam animo. Quòd si cōtigeri se, vel obscurata sit, aut circum se habeat puncturam, nil lo secius de stomacho & hepate prognosticat, nempe i digestionem, morpheam, torturam, spasmum, phlegm constrictionem alui, dolorem stomachi & costarum. pr cipuè si pallida extiterit. Porrò bene obducta cute & n

b

bea, rubor tamen ille ſit ad lineam vitæ propenſior quam ad lineam naturalē, dolorem capitis. Et è diuerſo, pneuripimoniam, tuſſim ethicā, ſqualloꝛem oris, ſi ad naturalē rubor ille diuerterit.

Id quoq; ſcitu dignum eſt, quod ſi in loco Lunæ figuram illā videris circularē ⊙, tametſi videatur fortaſſe ridiculum tibi, tamē amiſſionem ſignificat vnius oculi: & binæ ſi ſint notulæ ⊙ ⊙, amborum oculorū. Id non tam certum eſſe, quam omnium certiſſimum à doctis viris comperimus, quin & noſtro pre didicimus malo. Simile eſt & illud, ſi eodē in loco Lunæ ſtellula compareat: quæ nefariū & ſceleratiſſimū ſignificat Phyſiognomiam ſi ſcire voles facie quidē albus eſt modico perfuſus rubore, coniuncta ſupercilia ſunt, facies & maxillæ inflatæ, oculi inæ- *Lunaticorum natura.*

 quales,

quales, ſubnigri, fortaſſe etiam ſignati notula aliqua in facie. Nullius frugi, vt plurimum languidus, inſtabilis, piger, inſipiens, inops, atque id in prima ætate. In ſecunda ditior paulò euadet. In tertia rurſus miſer, delirus, infortunatus, natus ad peragrãdum perpetuò terras. Quo ad ægritudines, addictus epilentiæ, paraliſi, guttæ caducæ, torturæ vultus. Niſi Luna in radice natiuitatis Solem, vel Iouem habeat ſibi benè propitium.

De loco Martis, & natura Martialiſtarum.
CAP. XIIII.

OPERE precium eſt, antequam de Marte ſermonem faciamus, ſcire cur hunc in vola voluerint conſtitui in ipſo triangulo iuxta lineã naturalẽ. Verùm id alibi dicemus: iam lineæ nobis diſcutiendæ ſunt. In triangulo, ſi ſit alius triangulus conſummatus, ſecundũ omnes proprietates Martialiũ pronoſticandũ eſt, & quo maior ac maior eſt, eo amplificandus & vitiis catalogus: præſertim ſi latus atq; bene collocatus lineis phyſiognomia illi accedat: quæ mihi quidem videtur non

non esse posthabenda in hoc negotio: quamque ob id introducimus hîc, vt Chyromantiæ Physiognomia suffragetur: alioqui fieri non potest, vt tam exactè quispiam omnia perspiciat.

Est autem secundum faciem rubei coloris qui Martis cognomine gaudet, velut ab Sole combustus, pauci capillitij & eodem Crispo, minutis oculis, corpore aliquantum incuruo, & acri seueroque aspectu. Secundum animam audax, auarus, fraudulentus, peculator, raptor, infidelis, insignis nugator, inuerecundus, leuis, inconstans, iracundus, seditiosus, suspiciosus, impatiens, homicida, iactabundus, derisor, periurus, falsarius rerum omnium quæ adulterari possunt. *Martialium. natura.*

Conclusio operis Chyromantici.

HIs breuibus, lector optime, finem esse volumus Chyromantiæ nostræ, ne quando pluribus ambagibus simus molesti tibi. vbi si rem ipsam acu (quod aiunt) tetigimus, id est quod conabamur. Sin aliter, id vel maximè donandum mihi puto, quòd ausus fuerim. In magnis siquidem vel voluisse sat est. In summa, sic tractauimus omnia, quo & posteris etiam colligere spicas permittatur. Neque ego ita absolutam volui esse hanc artem, vt nihil superaddi possit, vel debet. Imo rem mihi faciet gratissimam, qui sic nostra emendauerit, vt adferat probatiora: tantum abest vt feramus ægrè. Vale felix qui hæc legeris. Ex ecclesia nostra Steynheim, kalend. Nouembris Anno salutis 1522.

Prognostica Chyromantiæ quantum ad locos Planetarum septem.

PRÆTER characteres & lineas quæ passim in manibus sunt, interdum & notæ peregrinæ comparent: quæ nescio quid magni præ se ferunt. Hæ nam quid velint sibi, curæ nobis fuit adscribere laconissimo nostro quo solemus. Naturas signorum iam alibi diximus, & quis planetarum cuiusque dominus sit: nunc periculum faciamus, quid in planetis suspecta signa, non ea dico quæ in cœlestibus sunt, sed quæ digitis sunt notulæ planetarum, valeant.

De

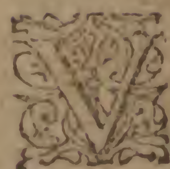
De loco Martis.

LOCVS Martis in triangulo eſt. Si igitur illic conſpexeris ſigna huiuſmodi ducta in hunc modum, hic Martialis eſt, & præſocabitur laqueo. Reliqua tria iuxta menſam manus, audaciam, pertinaciā, ſeueritatem, præterea & patrimonii diſſipationem, oppreſſorem affinium & cognatorum ſuorum ſignificant.

De digito Veneris.

ENVS pollicem occupat vna cum muſculo, qui propter contiguitatem appellatur mons Veneris. Si itaq; in prima iunctura extare videris ſignum tale, hic pleraq; in rebus omnibus proſperabitur. In ſecunda iunctura, pauperem. Iuxta vnguem, leproſam habiturum ſobolem. Alioqui ſemper in loco Veneris venereum indicat, & inceſtuoſum, adulterum, percuſſorem vxoris, in primis ſi in monticulo conſpiciantur hæc ſigna.

De di-

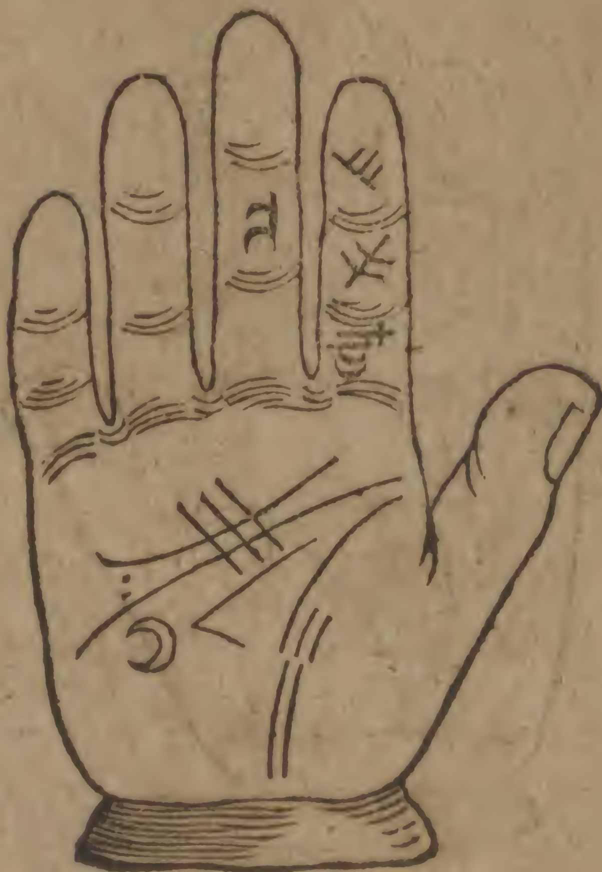
De digito Iouis.

HABET & ſuas notulas Iupiter, qui Indicem poſſidet, eas ſubſcripſimus. In prima iunctura adulterium ſignificant. In ſuperioribus opes præcipuè in ſenecta. Cætera vt multùm nihil præſagiunt mali.

De digito Saturni.

SATVRNVS in cæteris extremus, hîc medium di[illegible] tum obtinet, priuatas suas notulas habet: eas sic notauimus. Ostenduntque Saturnicum homin[illegible] cuius naturam partim ex præcedentibus nosti, p[illegible] tim dicemus in sequenti bus.

De digito Solis.

IN ANNVLARI, qui propriè Solis dicitur, in eum modum picta linea, longæuam vitam & prosperitatem significat. Quicquid aliud apparet, à malo est.

De

De digito Mercurij.

MINIMVM Mercurio deputarunt, & cum
Mercurialibus certas lineas, quibus cog
Mercurialis poteſt: has breuiter accipe.
tant enim quædam beneficia vel officia.
triſtitiam, melancholiam & anguſtias.

De loco Lunæ.

LVNÆ locus à percuſſione manus eſt, v
tero muſculo. Exinde ſi à reſtricta aſcen
ſupraſcriptæ lineæ quas vides, ignauia
dicant. Alioqui in loco Iouis bardum &
tum, maximè ſi fœmina ſit, quæ natura
non multum ſapiunt.

CONCLVSIO.

Habes breuiter Lector optime, signa planetarum, qui-
s extra Astrologiam etiam cui quisque planetæ subie-
s sit, discere potes. Opellam hanc nostram boni consu-
atque pertenta rem ipsam opere aggredi: ne omnino
stra hîc sudasse videamur. Iudicio tantum opus. Labor
n nullus est, vt vel vna saltem, & altera lectione rem o-
iem adsequare.

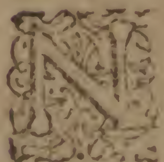
FINIS LIBRI I.

DE

DE PHYSIOGNOM
LIB. II.

De iudicio Frontis. CAP. I.

Frons perfricta.

ON ſum neſcius, quàm nihil fidend fronte ſit, quæ ad quamlibet ſtatim p nem mutatur. Illud tamen obſeruatum plæroſq; non melius dignoſci quàm ex te: ideoque ſic obtinuiſſe apud vulgu quoſdam perfrictæ frontis, dicamus in eos, qui pud omnem abiecerunt: quòd nullibi magis quàm in fr & in oculis pudor ipſe conſpiciatur. Quod ſi damus fruſtra poteſt eſſe, quod prouerbiis celebratur, & pr tiis palam ſit: non eſſe præpoſterum, vel inconueni præ cæteris membris ab ipſa fronte exordiemur. E tem alia ratio latæ, alia rotundæ. Quod, quo fiat p cacius, breuibus rem omnem aperiemus.

Frons eleuata. Rotunda.

Quæ in gyrum eleuata eſt, a quibuſdam probatur: ximè ſi capiti bene reſpondeat. Sin autem tempor prominentias occupet rotunditas illa, ſitq; ſubinde de lis, indicat præſtantiam ingenii, cupiditatem honoris,

rog

gantiam , & quæ magnanimos omnes consequuntur. *Glabra.*
abra & complanata cuticula , nisi intra supernam su-
ficiem nasi, prophanum , fallacem , iracundumq́ue si-
ificat. Caperata, & rugis contracta, in medio tamen *Caperata.*
cliuior, vnà cum duabus optimis virtutibus, videlicet
gnanimitate, & ingenio. pessimum vitium habet cru-
itatem. Prægrandis, rotunda, depilis, audacem, & [illegible] *Prægrandis.*
cem. Oblonga, cum oblonga facie mento tenui, [illegible]
atem & tyrannidem. Confusa & tumida nimis vultus *Oblonga.*
nguedinem insensibilem, phlegmaticum, crassum, [illegible] *Confusa.*
m. Hæc summatim & sub compendio, quantum ad A-
ologiam, satis est.

De iudicio Superciliorum. Cap. II.

ET supercilia ipsa in prouerbium abierunt, vt qui cristas erigit, volueritque super alios efferre se, superciliosus dicatur, quod non multum abludit a vero. Indicat enim reuera, si complicata & dura, vel rubea fuerint supercilia, hominem inuerecundum, impudentem, inuidum. Alba verò, fœminiuirum, citò credulum, stolidum. Quamuam pessima omnium sint concreta, & quæ contingunt: notantque maleficum, plagiarium, maleficis artibus editum. Id quod palam ipse vidi in vetulis sagis, quæ iam d incendium ductæ, huiuscemodi præferebant supercilia. Quibusdam titillant, videnturque modicum subagitare se: quod similiter audacitatis, & animositatis indiium est. Hirsutiora, simplicem: molliuscula plana, atque uicem respondētia ex æquo sibi nigrantibus pilis, conemperatam complexionem, & probum.

Supercilia rubea. *Alba.* *Concreta.* *Experimentum.* *Hirsuta.* *Mollia & plana.*

De iudicio Oculorum. Cap. III.

SIMILI modo & probitatem oculi, & improbitatem arguunt, vel Seruatoris nostri testimonio sic in Euangelio loquentis. En quia oculus tuus nequā est, quia ego bonus sum? & rursum, Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus lucidum erit.

Oculi bene decori.

Est

Eſt autem coniectura talis. Sic vbi videris quempia benedecentibus oculis præditum, atque iis vigilantib apertis, lucidis, claris, mediocribus, neque rotundis

modum: ex ipſa proportione animus metiendus integ & ſanus. Quibus verò in morem vitellorum propende extra foramina (vt in paucis hoc conſpicere licet) ita in gniter delirantem portendunt, craſſum, & hebetem: hoc etiam luxurioſum, pigrum, mendacem, ſimplicem. militer ſi vel nimis ampli ſint, aut prodigioſæ apertur E diuerſo profundi, inuidum, malicioſum, ſtructorē m lorum, iracundum, ſuſpicioſum. Sic quibus compre ſunt, & velut ad ſcopum intendentibus, crudeles, tyra nos. Vbi verò deflacceſcunt, voluunturque vltrò citroq (qui mos eſt eorum qui iam frontem & pudorē omne abiecerunt) impudicos, arrogantes, inſtabiles, mendace peſſimè autem omnium ſi citrinati fuerint atque fucat

Propenduli. *Profundi.* *Compreſſi.*

Quibuſdam diſtillant atque rubeſcunt, quod non naturam indicat, ſed humiditatem cerebri, & phlegmatis abundantiam.

De iis ſatis.

Diſtillantes rubei.

D

De iudicio Nasi. CAP. IIII.

DE NASO Rhinocerotis prouerbium in eos qui alios rident. Habent enim hoc qui naso sunt adunco, vt & ipsi facilè alios rideant. Quanquam alioqui apud Persas decori hoc magno, atque eodem adunco præditum esse. Sicut il-m suum Xerxen habuisse memorant historiæ Xeno-hontis & Plutarchi, & vsque in hanc etiam diem, nemi-em subrogant ad id fastigij, nisi adprime fuerit nasutus. *Xerxes.* *Nasus aduncus.* runt & hunc fuisse audacem, derisorem, & magnani-um. Vnde augurantur, derisores & audaces esse qui hu-smodi habent, impostores, proditores, rapaces, auaros. oc de iis, qui recuruos habent nasos, vt accipitres & a-uilæ. Qui verò cum curuitate supernè prominentiam abent, remissa nonnihil curuitudine, de iis aliud iudi-um est. Hi vt plurimum liberales & magnanimi sunt, e-quentes & superbi. *Curuè prominens.* *Maximilianus.* Nisi vbi illius apex fuerit exacuatus el acuminatus, qui quo magis exacuitur, hoc amplius ddit iracundum, seuerum, tergiuersatorem. *Acuminatus.*

Est autem hîc maxima varietas, vt fermè non sit alia istinctio facierum quam per nasum, potissimum tamen iscrimen in longitudine, densitate, & curuitate. De in-

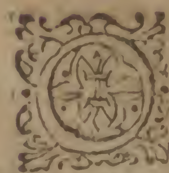
Oblongi. curuis iam diximus. Oblongi, si admodum in lateri[...] prominentes fuerint sinceritatem præferunt animi, [...] corpore atque castitate parum potentem continere, [...] probè mentulathum, appetentem coitus. Crassicie[...]

Nares ampla. amplitudo narium hebetudinem adiicit, stoliditatem[...] mentiam, derisionem, dolum atque immoderatum ap[...] titum ad coitum. In medio latus, atque nonnihil co[...] pressus, in summitate verò eleuatus: mendacem, pro[...] uum, crudelem loquacem petulantem. Longus & vn[...] cunque rotundus, rapacem, & cœlitus fato quodam p[...] cliuem ad malum.

Latus. Longè rotũdus. Liuidè rubeus. Et est in colore discrimen. Vbi si liuidus sit, vel rube[...] aut sanè rubeis fibris intertextus, vel punctulis: egregi[...] inde potorem elice, ebrium, siticulosum, calido hepa[...] deditum luxuriæ, ex ægritudinibus verò morpheæ.

Corruptionis indicia. Illud obiter adnotamus, de corruptis iuuenibus, & [...] uenculis si quis scire cupiat. Nam illud præcipuè ex[...] so cognoscitur. Carthilago quæ in apice nasi est, si sec[...] se permiserit, atque perinde attactu findi digitulo pote[...] indicium est corruptum, vel corruptam esse. Sunt & a[...] pleraque, quæ quoniam ad præsens negotium minim[...] promouent, lubens prætereo.

De Oris Physiognomia, & quid ex illius aspectu diuinandum sit. CAP. V.

Os patulum. Ris physiognomiam & labiorum vno se[...] mone explicabimus. Os aut magnum est [...] patulum: aut angustũ. Patens, quo præcipu[...] videmus insignitos Francoslabrones, audac[...] obstreperum, impudicum, mendacem, impo[...] storem, luxuriosum significat, neq; me vnquã hîc fefell[...]

Angustum. iudicium. E contra angustũ, retentorem arcanorũ, mod[...] stum, sobrium, pudicũ, timidum & largum. Fetulentiã a[...]

Labia tenuia. helitus vel dentiũ, medicorũ scholæ dimittimus, quæ a[...] illis & copiosius & eruditius explicantur. Illud experie[...] tia compertum est: tenuibus labiis loquaces esse, & el[...]

quente[...]

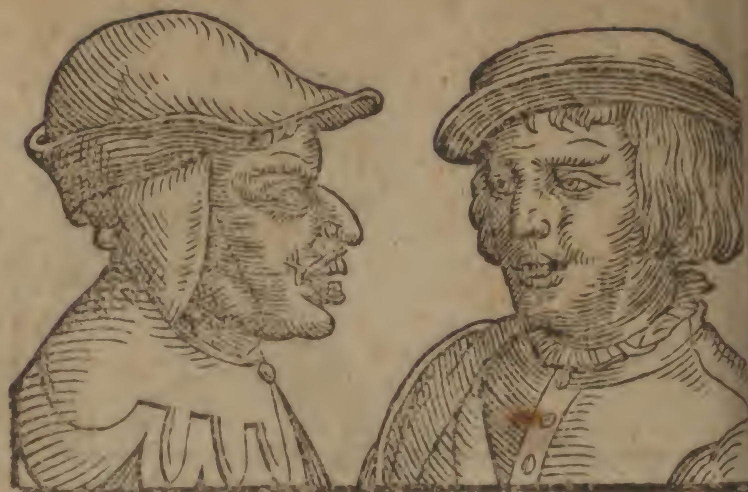

entes,garrulos,ſagaces,prudentes,& ingenioſos. Præ- *Prægran-*
ndibus autem labris,& quibus dependet labium infe- *dia.*
i,adeò vt emineant dentes,bardos,ſtupidos,indociles,
puros,luxurioſos,inconſtantes,& malos.

De Phyſiognomia Linguæ & Dentium.

C A P. VI.

LINGVA puſillum quidem membrum, ſed magnâ iactans,incurabile malum, plena veneno mortifero,& eò peſtilentior, quòd neque ex phyſiognomia, neque aliunde perueſtigari ſatis poteſt. Vt- nque animaduertatur in eam, rarò ſui ſimilis eſt, niſi *Linguæ* antum ad balbutiem attinet & eloquentiam.Balbutiē *groſſa.* ciũt groſſæ,immoderatæ,prælongæ.Eregione tenues, *Tenuis.* minatæ,limatæ viperarum more, eloquentiam, aſtum,& calliditatem præ ſe ferunt. Tametſi hîc aliud fint Aſtrologi, non linguæ vitio tribuentes balbutiem, Mercurio euerſo,& eo retrogrado. Sed hæc aliàs.
Dentiũ eadem ratio eſt.Hi ſi ſpiſſi ſint & canini:ex ipſo *Dentes* pore vitam longam præſagiunt. Neque video,quid hîc *ſpiſſi.* ltis ſit opus : cernere enim eſt decrepitos iam, qui ni- vnquam moleſtiæ perpeſſi in dentibus ſunt. Econuer- marcidi,minuti,breuitatem vitæ, caloris abundantiã, *Marcidi.* xium humorem:cuiuſmodi ſunt fermè cholericorum. ioqui quoad animum nihil videntur mutare, quod

Disloca-ti. quidem obſeruatum ſit. Vbi diſlocati fuerint,aut e
ſeriem ſtantes, videntur nebulonem indicare, loqu
leium,inſolentem,pompoſum,& inſtabilem.

De Mento. CAP. VII.

DE Mento video conuenire Philoſophos: vt ſi
naſus recuruus,ſiue aduncus,vel præacutus ſe
per iram,audaciam, & tyrannidem notat:it
mentum ſignificare aiunt acutum. Illud v
non poſſum non exponere in lucem,qui membris aliq
bus mutilati ſunt,quo ab illorũ cõmercio temperem
ab iis inquã qui membris aliquot orbati ſunt per na
Natura vitiati. ram,non arte vel maleficio. Et quanquam fortaſſe cur
ſum vel ſuperſtirioſum id eſſe videatur, proditum tam
eſt ab ſapientiſſimis viris, è quibus hæc decerpſimus
Galeno,Hippocrate, & ab his etiam quibus malè pro
tia fortuna eſt: verbi gratia, quibus mutilati ſunt ocu
nares,os,pedes, manus, & altero claudicant pede:vel
quibus conſtat,quod Saturnici ſunt. Superſtitioſum
quam videbitur quod dico:ſed tamen quod verum eſt
co,& audacter dico.Diſſentiunt ſibi inuicem Saturnici
Iouiales, Martiales & Venerei. videas id in hominu
conuentibus,& conciliabulis.Videtur autem neſcio qu
ali

id interuenire, cum reuera nihil sit aliud, quàm planetarum repugnantia, & aspectuum infelicitas. Frigidus est urnus & siccus, Iupiter calidus & humidus. Atqui iam test fieri, caliditas & frigiditas vt sibi non repugnent? ussum Saturnus pigros efficit, & tenaces, & tardos, solinos, malos, intractabiles. Iupiter humanos, flebiles, doles, benignos. Quod igitur in planetarum qualitatibus, id pro rerum & ingeniorum inclinatione atque inentia, efficit in illis planetarum qualitas. Quis horum genia componet? aut quis hîc extricabit se? At qui id n ex Astrologia didicit, nouit quid cuique donandum, vt quisque tractandus est, poteritque ex suis affectibus mittere interdum aliquid, vt Venus quæ ipsa natura m Marte non stat, sua tamen mollicie alterius tempet sæuitiam. De signatis illud nullibi non celebratissium est quod Aristoteli tribuunt, cauendum esse ab his uos natura signauit. Saturnicorum meminit & eleganr doctissimus Marsilius Ficinus libro 3. de vita cœlitus omparanda, eius verba sic habent: Saturnini euadunt mmundi quidem, ignari, inuidi, tristes, dæmonibus immundis expositi: quorum commercium procul effugito. Nam Saturni quidem venenum alibi sopitum latet, ceu sulphur à flamma remotum: in viuentibus verò corporibus sæpe flagrat, atque vt sulphur accensum, non combu-

Aristoteles.

Marsilius Ficinus.

rit solùm, sed etiam vapore noxio omnia circumimpl[illegible] atque inficit appropinquantes, &c. Ita etiam Iouia[illegible] præsente tali aliquo signato infelices euadunt. Hacten[illegible] Marsilius. Apollonium Thianeum fama est, in Eph[illegible] deprehendisse Saturnium senem, qui sola præsentia [illegible] totam vrbem infecerit pestilentia. Hæc cum copiosè [illegible] eodem viro sapientissimo tractata sint, cætera soli[illegible] to lectori relinquimus, nobis sat est indicasse aut[illegible] rem.

Apollonius Thianeus.

De Capillis, & alijs accidentibus. CAP. VIII

CAPILLORVM physiognomiã ita rectè d[illegible] scribemus, si primum illorum naturam ad[illegible] gnauerimus. Nõ sunt aliud capilli, quàm v[illegible] por calidus & siccus ab aëre circumstante [illegible] densatus & siccatus. Qua finitione id in primis palam fi[illegible] senes & saturnicos depiles esse ideo, ob perpetuum in v[illegible] bus gelu. Cholericos item hirsutos, comatos, propter c[illegible]

Capilli.

Depiles saturnini.

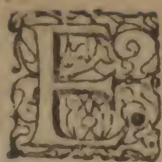
lorem, & adustos humores. Nisi in quibus nimium calor illeabundat. Quod autem crispi sunt quidam & retorti, id poris adscribunt medici, qui præfracti comam quoque sic disponunt: subinde feramus nunc iudicium. Cæsaries plana,

Capilli plani.

a, mollicula, tenuis, mollem, tenuem, timidum, re- *Tenaces.*
um pacificum indicat. Tenax & grossa: audacem, ro *Fons capillitior.*
um, fallacem, fortunatum. Sunt quibus frons capilli-
est, & tempora hirsuta, iis tribuemus luxuriam, vani-
m, arrogantiam. Crispitudini tamen si accedat duri-
, semper ignauiam ingenii præ se fert. Quæ verò in
ulis temporum in morem cornu effertur crispa, &
ata, vel crista ta, præ cæteris hominibus graui alicui
o implexum & deditum: rubeam habentem similiter,
quod nemini non compertum habetur. Illa optima
quæ candenti quodam nigrore nigrescit. De iis pro-
nciandum, quod prudentes sunt, & cogitabundi, fide-
probi: pariter & alba, flaua, glauca, vel subalbida. Illud
medicorum decretis obiter etiam adiiciendum cense-
is, quibus præmaturi subcrescunt cani, in iuuenta esse
continentes, impudicos, & instabiles. Præterea & illud
ditum ab Alexandro Aphrodiseo, quod humor ille
i masculis in comam resoluitur, mulieribus conuerti-
r in menstruum, vel in lac, si conceperint. Et quibus
rbitium succrescit, has quoq; viragines dicimus, certi
iòd coitus sunt appetentissimi.

De Physiognomia faciei. CAP. IX.

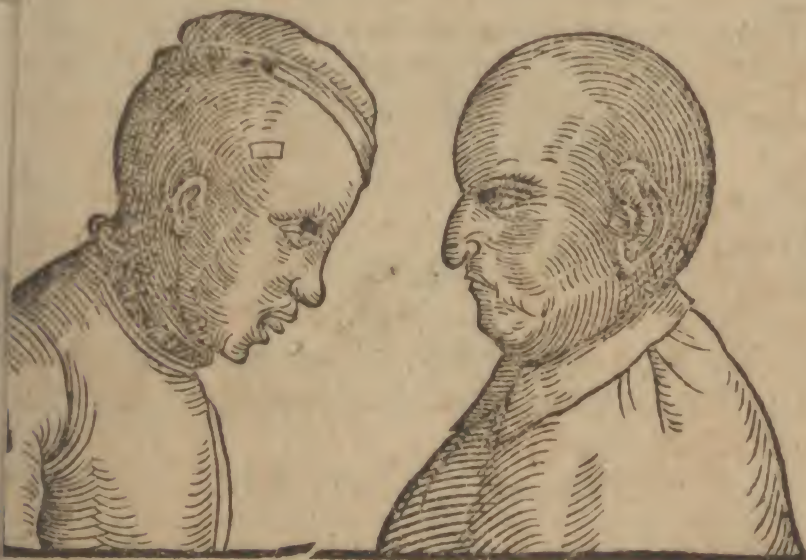

Xtot hominum faciebus an non mirum... detur tibi, quòd vix duo ſibi cõueniunt? C... fit etiam, vt ne hîc tradi certa coniectura p... ſit. Quis enim poterit omnium animos ſc... tari? Siquis tamen curioſior fuerit, habea... colorem & proportionem. Colorem extrema vel tem... ramenta vt in picturis præſtant, ita in faciebus vel bo... tatem arguunt, vel malitiam. *Facies rubea.* Rubeus nullibi non ſuſp... ctus eſt, etiam ex prouerbio, complexionem indicans ... lidam. *Liuida.* Illaudatus & liuidus vel plumbeus præter ſatur... cam inclinationem & atram bilem, etiam peſſimas a... mi affectiones ſignificans: vtputa inuidiam, iram, tanc... rem, machinationes, inſidias. *Alba.* Albus fœmineus, mollis, f... gidus, frigidum quoque & mollem efficit. Præterquam ... bi albedini quædam rubedo ſanguinea interpoſita e... eam cernere eſt in ſanguineis: hic inter omnes non ſolù... laudatiſſimus eſt, ſed honeſtis etiam rebus occupatum ... ficit, & ad omnia idoneum.

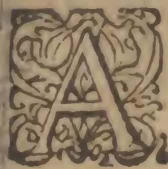
Oblonga. De ipſa verò proportione hoc tene. Aut oblonga fa... cies eſt, prominentibus hinc inde maxillarum oſſibus: &...

hominea...

...inem diuinabis audacem, superbum, iniuriosum, ri-
...m, fallacem. Aut mediocris, non macilenta admo- *Medio-*
...u, neque præpinguis, aptum significat ad omnia. Car- *cris.*
...a, pigrum, phlegmaticum, tardum, lentum, timidum, *Carnosa.*
...ereum, instabilem, præsumptuosum: & quo maior ac-
...erit crassicies, hoc hebetiorem reddit, & intractabi-
...n. Macilenta verò mediocris, ingeniosum, studiosum, *Macilen-*
...identem. Inflationes verò maxillarum, non accedente *ta.*
...ne, aliud præsagiunt. Nempe epilentiam, & regium
...orbum. Pallida nusquam probatur. Crocea, quæ tamen *Pallida.*
...natura crocea non est, aut icteritiam, aut opilationem
...enis, aut inundationem fellis & choleræ. Medicorum
...ntentia, nunquam ad sexagesimum annum prouehun-
...r huiusmodi. Cætera quia triuialia sunt, libenter dissi-
...ulamus.

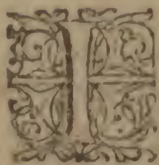
De Physiognomia Aurium. CAP. X.

VRES tametsi ad prospectum non veniant quibusdam, tamen patulæ, oblongæ, & asininæ sunt, & ex naturis potius animalis metiuntur quàm aliunde. Auriti in morem asi- *Auriti.*

Succincti. norum ignauos significant, & asininis moribus. Succincti & minusculis auribus vt simiæ, instabiles & fallaces.

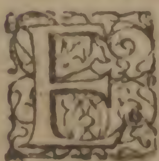
De Physiognomia Capitis. CAP. XI.

AM omnia illa si sumas inuicem, os, mētum labia, capillos, frontem, oculos, tempora, caput constituunt: aut prodigiosæ magnitudinis, aut exile. Supernè acuminatum, instabilem, bardum, indocilem, hebetem, inuidum significat. Rotundum mediocri mole, ingeniosum, sagacem, astutum, bonæ memoriæ. Rursum exile, & gurgulione non admodum oblonga, sensatum, prudentem, doctum. Vel exiguum caput & prælongum collum, infortunatum, debilem, insipientem.

Caput acuminatum. *Rotundū.* *Exile.*

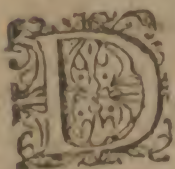
De colore totius capitis & corporis. CAP. XII.

Corpora delicata. T quod de membris diximus, idem de toto corpore sentiendum putamus. Corpusculum ipsum si tactu expenderis, licebit in promptu dignoscere qualitatem vel complexionem. Delicata & gracilia, bene curata cuticula, & carne molli, maximè si ruboris nonnihil accedat in genis, sanguinis dominium significat. Alba, carnosa, mollia: phlegma. Fusca, subrubicunda: choleram. Nigra, subnigra, pallida, vel subpallida: melancholiam, vel adustam choleram. Sic si rugosa, neruosa & callosa cutis sit, identidem choleram. Gracilia, tenuia, alba: phlegma, imbecillitatem, & huiusmodi.

Alba. *Fusca.* *Nigra.* *Rugosa.* *Gracilia.*

De Brachiis. CAP. XIII.

E brachiis nullum negotium est, neminem tam esse crassæ Mineruæ puto, qui non protinus robustos ac fortes iudicet, quibus neruosa vel carnosa sunt brachia: cum his potissimum constent robur & vires corporis. Præterquam vbi carnosa cute, nerui non adeò varij & multiplices sunt: huiusmodi sunt phlegmatici, & sanguinei, procliues ad ignauiam. Portentosè prolixa, audaciā, fortitudinem,

inem, ignobilitatem, & cum hoc vitam breuem figni- *Prolixa.*
ant. Curua respectu staturæ, vel molis corporeæ, ingra- *Curua.*
, impudentes, auaros, obtrectatores, inuidos, superbos,
id multum discrepantes ab iis quibus pilosa brachia
t: quos similiter petulantes, venereos, vafros, astutos,
tabiles, & verbosos pronunciare oportebit.

De pectore & costis. CAP. XIIII.

LEONIS non robur modò, sed & audaciam ex pectore maximè diiudicant qui naturas animalium descripserunt. Ex eadem coniectura, & fortem hominem & audacẽ dicimus cui pectus sit prominẽs, luxuriosum, procacem, lasciuientem in verbis, super- *Pectus prominens.*

um, iracundum, tenacem. Cui verò hirsutum & quadam *Hirsutũ.*
ilorum silua obductum est, cholericũ indicat hominem,
um suis proprietatibus. Recaluum, frigus & phlegma si- *Recaluũ.*
gnificat. Vnde quibus in gibbum eleuatum inæquale erat *Pectus*
pectus, altera parte hos deprehẽdimus fallaces, insidiato- *rubeũ.*
res, & ad pessima procliues, martiales, vanos, hypocritas. *Planum*
ta quibus supernè vsq; guttur rubet pectus, comperimus *carno-*
iracundos, contentiosos, præsumptuosos, arrogantes, in- *sum, &*
constantes, timidos tamẽ. Illud tamen optimũ esse decer- *depile.*
nũt, ꝙ planum, quodq́, carnosum, mediocre, & depile est.

Nam

Nam eſt indicium hoc diſcreti, prudentis, & bonorum naturalium. Et ne quid etiam, quod ad medicinam ſpectat relinquamus intactum, aliud quoque non indignum ſcitu eſt, quibus minuta ſunt corda, cæteris eſſe cordatiores, quòd ſpiritus illi impellẽtes vitales, in minuto membro præſentiores ſibi ſunt, quàm in prægrandibus, vbi facilè diſperguntur.

De Phyſiognomia manus. CAP. XV.

ANVVM Phyſiognomiam, quoniam abundè deſcripſimus in libro noſtro de Chyromantia, iſtuc remittimus lectorem.

De ventre, dorſo, & ilijs. CAP. XVI.

ON multum negotium eſt, etiam è ventre iudicare qualis quiſque ſit, atque item, è tergo, & iliis. Sunt enim hæc non minima corporis membra. Sed quæ hæc ſint audiamus.

Venter piloſus. Venter piloſus, & vmbilico tenus hirſutus, cum primis luxurioſum ſignificat, deinde audacem, atque magnanimum, prudentem, intelligentem, ſtudioſum, ſolertem, alioqui tardè fortunatum. *Macer.* Macer & tenuis, calidam atq; cholericam complexionem, nonnunquam etiam melancholicam indicant complexionem. *Adipoſus.* Vt plurimum qui adipoſos habẽt & craſſos ventres, ingenio quoque non multum valent. Illud iam crebra experientia compertum eſt.

Tergum amplum. Tergum illud laudatius eſt, quod amplũ & robuſtum eſt, indicium etiam fortis & robuſti hominis. *Gibboſum.* A gibboſis & recuruis quidam cauendum ſuadent, quòd præ cæteris inſigni aliquo ſcelere præſtant, maximè detractione & inuidia.

Coxa craſſæ. Crura. Pedes. Coxæ idẽ indicant ferme, ſi craſſæ ſint & carnoſæ, quod carnoſæ ſuræ & pedes: nempe audacem, & fortem.

Eadem

Eadem ratio quorũ crura neruoſa ſunt, macra, tenuia, exilia, nemo non videt imbecillitatis eſſe indicia. Impotentiæ illud vel maximum argumentum exiſtimant, ſi depiles ſint pedes: e diuerſo incontinentiæ, audaciæ, ſi quàm maximè hirſuti ſint. Ita quibus duri ſunt, hebetes & obtuſos: quibus verò molles, leues, leuia atque mollia quoque ingenia.

De mulieribus hoc obſeruatum habent: vt quibus prælongi ſunt pedes, hæ ad procreationem liberorum ſint aptiores. Aiunt enim generandi appetitum potiſſimum decerni in pedibus, & in muliere vuluæ ſignum eſſe pedem, id quod aſſerere videtur Albertus in libro quem inſcripſit, de Arcanis mulierum, videlicet menſuram medij pedis, neque omnino etiam malè. Lego enim apud alios ſcriptum, qui è medicorum ſunt cohorte, niſi calefactis pedibus, vix quempiam poſſe concumbere. *Mulieris pedes.*

De tota hominis ſtatura. CAP. XVII.

LICEBIT & ex ſtatura iudicare. Sic enim proditum ex hiſtoriis legimus de Maximino, qui ob inſignem ac bene portentoſam longitudinem pro bardo habitus eſt. Vnde etiam illud dimanauit prouerbium. Climacis ægyptia, & caliga Maximini. Quanquam quid de hoc attinet citare aliquid? cùm paſſim videamus omnes eos qui tam prodigioſæ longitudinis ſunt, parum vel nihil omnino ſapere, atque id potiſſimum ſi macro fuerint & oblongo corpore, extento & ciconiano collo. Huiuſmodi animaduertimus quoſdam in aula Friderici tertii, & Caroli imperatorum ad miraculum macilentos & proceros, ſuſpiciendæ amentiæ & ſtoliditatis. Neque multum ab iis etiam diſtant, qui curuiter incedunt. Vnde illud irroborauit fortaſſe veteris prouerbii: Rarò vidi procerum ſapientem, & paruum humilem. Quæ veò mediocris eſt, decenter obeſa, ſimulatque qualitatibus aliis probè inſtructa, *Maximinus.*

ſtructa, ingenioſum, prudentem, & in rebus omnibus expeditum denotat.

Epilogus & recapitulatio totius Phyſiognomicæ artis.

HÆC quaſi præfati, vt ad ſummam reducamus omnia, tametſi & ipſa quæ diximus ſufficientia videri poſſint. Ad ſummam igitur ſi metiantur à vertice vſq; ad talos omnia membra, ſic pronunciandum eſt de ſingulis, de oculis in primis. Hi quibus contigerint humidi, lucidi, hilares, vibrantes, huiuſmodi etiam mores indicant, nempe hilares. Sed hæc perſpicacius videri poſſunt, ſi velut in tabula è regione ſubiiciamus, quid quodlibet membrum ſignificet. id enim intendebamus. Porrò ſitum ipſum locauimus talem.

OCVLI humidi, lucidi, hilares, probos mores, vitam conſpicuam. Obſtipi, defixi, ſubruffi, prægrandes, voracitatem. Parui defixi, auaritiam. Glauci, inſidiatorem. Defixi, doloſum. Mobiles, ſeditioſum, ſuſpicioſum, infidum, oſtentatorem. Ampli, ſegnes. Trementes, ignauos. Micantes, vinolentos. Parui, impudentes. Subtremuli, iniquos. Varij & parui, doloſos, adulatores. Ad naſum vergentes, venereos. Ampli, ſtillãtes, mobili aſpectu, furentes. Aridiores, verſutos. Tremuli, impudentes. Nigri, & clari, iuſtum, ſolertem, libidinoſum, ſcitum. Ambitus eorum viridis, doloſum, iniquum, furem. Humidi, mentis magnitudinem, integrum eloquium, rectum conſilium. Magni vibrantes, dementes, leues, guloſos. Sinuoſi, caui, & aridi, perfidos, proditores. Excelſi, ampli, lucidi, puri, humidi, ſolertes, ſtudioſos, amatores. Fluidi, lacrymoſi non ex ægritudine, ſtultos. Caligantes & aridos, perfidos. Vibrantes, ampli, humidi, lucidi, intelligentes, ſublimes, violentos, magnanimos, iactabundos. Nigri & reſplendentes, timidos, peſſimos. Circumturgentes, crudos, guloſos, inamabiles. Puſilli & caui, cupidos, inſidiatores. Hilares, iuſtos. Procliues ad riſum, humanos, pios. Humidi, boni conſilij. Triſtes & humiles, vel humidi, ſtudioſos. Cum ciliis recedenti-

edentibus amabiles. Conniuentes,insidiatores,fures. ippi,libidinosos. Protensis superciliis,effœminatos. Lucantes ciliis,adulteros.

Frons angusta,stolidum. Longa,docilem. Sublata, irgida,rotunda,versutum, tergiuersum. Rugosa,curis neratum. Rotunda, inuidum & dolosum. Ampla,larum liberalem.

Svpercilia pilosa,balbutiem. Protensa ad tempo-a,immundiciem.

Facies plana, litigiosum. Carens tumore,iniuriosum,immundum. Macilentior,sapientem. Carnosa, docim. Tristis stultum prudentiam.

Avres patulæ,insensatum. Vastæ,imprudentem. Paræ,stultum. Quadrangulæ,eruditum.

Nasvs acutus,iracundum. Crassus & humilis, malis oribus. Vergens ad os,honestum,fortem,docilem. Manus,bonum. Paruus deceptorem Simus,libidinosum.

Nares solidæ,fortitudinem. Rotundæ,timorem. Diuctæ, alacrem. Angustæ & rotundæ stultum.

Os latum bellicosum,audacem. Vastum prominente bio superiore, voracem, impium, loquacem,temerarium,ineptum,crudum.

Labra exilia,tenuia,subtilia, eloquentem. Subtilia ore minuto,effœminatum. Carnosa, stultum. Quibus nini dentes labra extollunt, contumeliosos, parum fios.

Gvrgvlio asper nugacem,inanem.

Cervix longa,exilis,timidum,malis moribus. Cras-,longa furiosum,timidum,pertinacem. Mediocris, dolem,robustum,virtuosum. Crassa,rudes, barbaros, difficiles. Aspera,contumeliosum. Curta,temerarium. Incura,incuriosum,auarum. Flexa in dextrum, temperatum. sinistrum flexa,ganeonem,stultum.

Pectvs ingens,laudatum. Amplum,magnanimitam,audaciam,probitatem. Paruum, timidum. Corpuntum,inhumanum,crudelem.

Mam-

MAMMÆ pendentes à pectore, violentum.

VENTER magnus, indiscretum, stolidum, superb luxuriosum. Strictus amplo pectore, intelligentem, c siliarium.

TERGVM latum, generosum. Mediocritas tergi & ctoris, laudabilem. Incuruum, parcum, auarum.

BRACHIA prælonga, audaciam, probitatem, rob Succincta, seminarium discordiæ, libidinem.

MANVS curtæ admodum, crassum, rudem. Pingues c digitis, furaces. Paruæ, versutos.

PEDES carnosi, fatuitatem. Parui, leues, duriciem.

TIBIÆ subtiles, ignorantiam. Grossæ, audaciam, f titudinem. Latæ, fortitudinem. Neruosæ, robur. C tæ & pingues, immanitatem. Gibbosæ & cauæ inf nè, malos homines ostendunt. Molles, turgidæ, mo tos.

SVRÆ crassæ & curtæ, aspetum calcaneum, pinguia cr ra, futuram insaniam ostendunt.

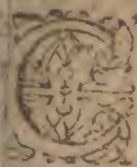
HÆC sunt in physiognomicam artem introduction breuiusculæ, quibus adiutus quilibet, ingenia hon num diiudicare potest. Neque me fugit, eandem f mè fabulam egisse Aristotelem, medicos, Vallam, a que alios quamplures. Non minuit hoc nostrum c natum vel honorem. Id præstitimus quod potuimu vel illorum etiam adiuti opera. Quòd si dentib suis roserit nos caninis quispiam: sciat non comme tarios scripsisse nos, sed compendium: atque ita fin esto.

PERIA

PERIAXIOMATA DE FACIEBVS SIGNORVM, QVID IN VNAQVAQVE DOMO EFficiat in natis Sol. Liber ordine III.

*

PRÆFATIO.

VM in disciplinas Astrologicas inducere atque imbuere decreuerimus studiosos, sintque multa quæ circa hæc obseruari oporteat: post domorum situm & iudicia horoscoporum, id on reliquum est, de faciebus cognoscere signorum, quid ngulis in gradibus efficiant. Nam aliam ac aliam Sol, atue cæteri planetæ in gradibus & faciebus habent operaonē diuisa enim aliud in prima, aliud in secunda, aliud tertia agunt facie. Quod vt intelligas, quodlibet sinum in triginta gradus partitur. Triginta hi gradus si in es partes secentur. Prima series vsque ad decem, priam faciem tenet. Deinde ab decem vsque ad viginti, icquid interuenit secunda dicitur. Residuum vsque ad iginta tertia: atque in hunc modum supputandum est m reliquis signis. Hi gradus, quo magis ac magis augeunt tanto in vigore præcipuè in vltimis faciebus decreant, fiuntque remissiores in fine quàm vel initio vel meo extiterunt. Hæc atque alia breuiter adnotauimus ex braham Hali, Alcabitio, Firmico, &c. Quod si iterum bilus quispiam obgãniat nobis, cur hæc ad nostra tramus. Huic respondemus, viros illos doctissimos, non mnia edocenter scripsisse, quæ consummatum possint icere Astrologum, verùm magis sui admonendi quàm orum docendi gratia. Atque his ita prælibatis, ad Ariem progredimur.

Signa in gradus.

Sol in Ariete. ♈

SOl igitur in Ariete, quod primum signum est int aliqua signa duodecim, in primis decem gradibu tos in lucem, facit communiter subruffos, simios tre exili & angusto, macilentos, atque signatos in sin pede vel cubito, micos habentes plurimos, odientes lum, prosequentes quod optimum est.

In secunda facie, id est, à decimo gradu Arietis, vsq vigesimum, facit nigrum, qui nigor tamen non in vit reputatur, sed in venustatem & maximam ciuilita Temperatæ quoque qualitatis, & iracundum, susp sum, fraudulentum, cordatum, septum inimicis plur qui hunc venantur ad mortem.

In tertia facie, interdum ruffum, croceo permixti lore, solitarium, meditantē insidias, & fraudes freque

Sol in prima facie Tauri. ♉

NATVM in prima facie, nauum facit, & prægrand aliquando oculis, labronem, signatum in ceruice, ver festiuum admodum, in delitiis semper occupatum.

In secunda facie lasciuum, libidinosum, sed non vs adeo vt in prima signi facie, vagabundum tamen at mutabilem.

In tertia facie frigidiorē in complexione: propter turnum, qui hanc vltimam faciem possidet. Gignit & rium, ventris, ac crurium dolores.

Sol in prima Geminorum facie. ♊

SI cui in prima facie Geminorum ceciderit natiuitas ciūt moderatæ staturæ, corpore pulchro, membris om bus bene compositis: signatum in capite, vel genu mansuetum etiam, laboriosum, & ab mulieribus dif tunatum, ac communiter sterilem.

In secunda facie minuunt staturam, addunt nigredi signant in cubitu, in genitalibus: & quod in aliis dimi tum videtur, in eloquentia reparatur.

In tertia deficientibus gradibus, decrescere faciun in natis probitatem & debitam membrorum propor nem: faciunt insensatum, & nugarum disseminatorem

Sol in Cancro. ♋

NATVM in decem gradibus primis, corpore & pilis decentem facit, strictis superciliis, eruditi ingenii, signatum in brachio dextro, & cruribus: præterea animam influit bonam, & amicorum copiam.

In secunda autem facie ruffo capillitio, breui statura, imberbem, signatum in oculis

In tertia facie crassum, hebetem, pilosum superciliis, æruginosum, facie quasi insufflatum.

Sol in Leone. ♌

SIC in prima facie vitæ donatum, corpusculo venusto facit, rubicundo colore, modico permixto albore, variegatis oculis, corpore recto, pedibus autem morbidis præcipuè in senio, fama atq; egregiis factis agnitum pturibus, simplicem, dilectum ab regibus & principibus terræ

In secunda facie pectore læto, testiculis & membris gracilibus, cordatum & honorabilem.

In tertia facie statura breuem, colore roseo permixto etiam albore, obnoxium etiam multis ægritudinibus; hortatorem, & mulierum amatorem.

Sol in Virgine. ♍

FACIT natum decenti statura Sol, possidente virginis primam faciem, corpore procero, facie pulchra, sciolum, acutum, prudentem, crispo capillitio, cinædum, comatulum, arguta & sonora voce, multarum artium peritum, sed infœcundum in procreandis liberis.

Sub secunda facie, similiter facie venusta, paruis oculis, pulchro naso, religiosum, doctum, probum, integrum, & laudis cupidissimum.

Sub tertia tamen facie simplicem, pulcrum, docilem, mansatum, prudentem, bonum.

Sol in prima facie Libra. ♎

NATVM facit (cùm sit signum humanæ formæ) pulchra facie, simplicem, laboriosum, modestum, sauciandum aliquando in capite.

In secunda facie similiter facie pulchra, sed oculis lippis interdum, vel petis. nam vitium aliquod illis inerit.

In tertia facie honorabilem, obſeruandum, pulc[...] in extremo verò nullius, vel certe vtriuſque ſexus, ca[...] ne toxicum quippiam accipiat.

Sol in Scorpione. ♏

SOL in Scorpione facit difformem, in capite vel ſca[...] ſignatum, vel in ſiniſtro pede vel brachio, amplo pect[...] in proferendis ſalibus lepidum, ſobrium, vel diſcretu[...]

In ſecunda facie, capite magno, multiloquum, ſi[...] tum in genubus, vel tergo.

In tertia ſtatura puſillum, contortis oculis, com[...] nem & ſcortatorem.

Sol in Sagittario. ♐

FACIT decorum aſpectu, proceræ ſtaturæ, aulicum, [...] dioſum bonarum rerum.

In ſecunda facie ſtatura decenti, aſpectu pulchro, [...] ceoque, ſuperciliis conſperſis, ſignatum in pectore.

In tertia facie, procerum, pulchrum, lato & patenti [...] ctore, ſignatum in pectore & pede.

Sol in prima facie Capricorni. ♑

FACIT pectore aliquando amplo, tenerem, ſtatura co[...] petenti, ſed aliquantulum nigra, ſignatum notula in [...] bito vel pectore, aſtutum.

In ſecunda facie pulchrum, ſignatum brachio ſiniſt[...] ſi natiuitas fuerit nocturna, maliciosum, naribus prælo[...] gis, ingenio acuto.

In tertia facie corpore venuſto, facie citrina, ſignat[...] in brachio, vel genu, iracundum, amabilem, amator[...] mulierum.

Sol in Aquario. ♒

SOL in prima facie Aquarij facit corpore & facie fo[...] moſum, ſignatum, vel in pectore, vel in ſiniſtro pede, b[...] nignum, affabilem, tractabilem apud homines.

Sub ſecunda facie facit oblongum, rubea facie, ſign[...] tum in tergo, vel in cubito, tribulationibus variis obn[...] xium.

Sub tertia facie ſtatura breui, vultu roſeo, ſignatū ſ[...] cubito, amatorem mulierum. Qui autem in poſtrem[...]

grad[...]

du natus fuerit, hunc non solùm in proportione cor-
ris, sed in omnibus etiam actibus cæteris faciet discon-
nientem.

Sol in piscibus ♓

t in prima facie piscium facit corpore mollem, al-
pectore amplo, barbitio decenti, pulchra fronte, clara
e, oculis patentibus & pulchris, carnosum atque ho-
tum.

In secunda facie statura breui, æquali, nigranti barba,
rum hirsutum, agilem, lætum.

In tertia facie in membris omnibus decorum, venu-
m: dat & vocis clangorem.

oc dignum item notatu iudicauimus; quòd certa si- *Significantia signorũ.*
a sunt, siue formæ, quæ ad magnitudinem etiam in ar-
ciali Astrologia tendunt, vt Leo, Virgo, & Sagittarius.
redam ad diminutionem, vt Pisces, Cancer, & Capri-
nus. Et quod est a principio signorum Arietis, Leonis
Tauri, faciunt tendere corpora ad grossiciem & forti-
dinem: & fines eorum ad macredinem tendunt & de-
litatem. Similiter Gemini, Scorpio, & Sagittarij princi-
ad macredinem & debilitatem, & fines iam dictorum
norum ad grossiciem & fortitudinem.

Sed & Virgo, Libra & Sagittarius ad æqualitatem ac
nam proportionem. Taurus verò, Scorpius & Pisces
Hali inquit) tendere faciunt ad diuersam proportio-
m corporis. Nati etiam in die limpidiores sunt illis qui
nocte nascuntur. nox nanque adiuuat planetas nigre-
iem & obscuritatem significantes: imò Epilentici erunt,
quorum natiuitatibus Luna cum Mercurio est, nec
us ex illis complectitur ascendens in hora natiuitatis:
si cum hoc Saturnus fuerit in angulo in diurna, vel
ars in nocturna natiuitate. Amentes autem eodem mo-
sunt, propter Saturnum in angulis in nocturna, & in
urna. Et maximè cùm Cancer, Virgo vel Pisces in an-
lis reperti fuerint. Et cùm Saturnus in domo lumina-
um, id est, Cancro, vel Leone fuerit, passionem oculo-
m semper innuit.

Signa significantia pustulas, lepram, maculas rube[...] prurigine, impetigines, surditatem, balbutiem, cal[...] ciem, paucam barbam, sunt Aries, Cancer, Scorpius, Ca[...] pricornus. & Pisces.

Signa multorũ filiorũ sunt Cancer, Scorpius, & Pisce[...]

Signa significantia honestatem mulierum & religio[...] num, & eorum probitate, sunt Taurus, Leo, & Aquariu[...]

Signa rationabilia sunt, Gemini, Virgo, Libra, prim[...] pars Sagittarii, & omnes partes Aquarii.

Iracundiæ signa sunt & acuitatis Aries, Leo, Scorpio[...]

Signa vociferantia & fortes voces habentia sunt, Ge[...] mini, Virgo, & Libra. Voce verò carentia sunt, Cance[...] Scorpius & Pisces.

Planetarũ significantia. Planetæ quæ dant diuitias sunt tres. s. Iupiter, Sol, at[...] Venus. Sol etiam prudentiam, Mercurius eloquentiam[...] largitur, Venus verò loquelæ ornatum.

Tria sunt signa orientalia. Aries est cor orientis. Le[...] secunda eius triplicitas & sinistra pars orientis, Sagitta[...] rius est dextra pars orientis.

Capricornus est cor meridiei, Taurus sinistra, Virg[...] dextra pars Meridiei.

Libra est cor occidentis, Aquarius sinistra, Gemini ve[...] rò dextra pars occidentis.

Cancer est cor Septentrionis, Scorpius sinistra, Pisce[...] postremò dextra pars Septentrionis. Ex iis si iam scir[...] volueris, ad quidnam conferat talis signorum respectu[...] & dispositio, id breuiter sic accipe. Diximus tria esse sign[...] Orientalia. Tria ad meridiem, ad Aquilonem tria, & tri[...] ad Occidentem. Orientia conferunt nobis, si iis iam orię[...] bus & persistente in iis Sole, ad eam partem locemus, con[...] stituamus, dirigamusque, ea quæ facturi sumus, nemp[...] lectus, grabata. Veluti si vitam velimus viuere sanam, leui[...] ter indormire, prosperari in liberis, si adfuerit vxor. Item[...] si succedere cupimus empturi aliquid, vel vendituri, con[...] tractus: si honoris, aut commodi speramus quippiam, au[...] si quid est huiusmodi: totum ad eam plagam faciam us[...] qua signa ad prædicta respicitur. Sicut è conuerso, si for-

midamus

domus ne malè succedat aliquid illorum, vitanda sunt
na contraria. In hunc modum iudicare licebit de reli-
is. Verum etiam id obiter descripsimus quando mentio-
m fecimus de qualitate & natura domorum.
Sic copiosè, & non minus tamen succinctè habes fa-
rum atque aliorum signorum siue imaginum naturas.
eque video, quomodo aliquis succinctius has tradere
ssit: & si prolixis ambagibus hîc diu immoremur, non
que adeò magnus fructus est. Vtcunq; enim ad Astrolo-
a promouent non sic tamen magna sunt, vt in ijs prora
constituenda & puppis. Nesciri commodè nõ possunt,
d sic tamen cum moderamine discenda sunt, ne ijs iam
tis, protinus Astrologum esse se quis existimet: vt ij et-
m persuadet qui eius scientiæ principes sunt. Quamob-
m de modestia commonefacio te quicunque es, qui ad
m artem videris esse propensior, ne quid hîc præcipi-
nter agas, neque actutum relata in medium alicuius
atiuitate iudicium proferas. Tam multa sunt quæ falle-
nos possunt. Nempe hominis prudentia dispensatio
ei, fallax iudicium. Verbi causa: fieri potest vt in Ariete
atus aliquis vehementer iracundus sit, atque idem libe-
ata secum vitij turpitudine, iram ipsam moderetur &
pprimat, ego verò hunc iudicarem iracundum, quis nõ
ic me rideret? Inclinent licet natura & fatum, ita tamen
emperanda sententia est, vt nisi prospectis adamussim o-
nibus, facilè hanc non præcipites. Si quid aliud agis,
ito non solùm veri nihil prędicere te, sed etiam ludibrio
turum omnibus hominibus. Hæc passim inculco, quòd
iam quosdam turpissimè hîc lapsos, quod veluti securi
m sedecim pedibus, quod aiunt, figebant à scopo.

Commonitio autoris.

FINIS LIBRI III.

CANONES QVIDAM SVPER ÆGRITVDINIBVS, QVIbus modis ſuccurrendum ægris ſit ex aſpectu ſignorum. Liber ordine quartus.

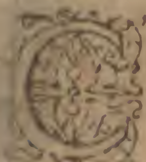
PRÆFATIO.

STVLTVM hoc medicorum vulgus, quo[d] noſtro ſeculo ſic videmus inſoleſcere, atqu[e] imponere nobis purpura ſua, cùm ſibi ab autoribus ſuis præceptum ſciant, vt abſque Aſtrorum cōſilio nulli medicetur: & tam longè à medicina eſt, qui Aſtrologiæ ignarus eſt, vt non medicus dici debeat, ſed impoſtor. Tamen eo nunc ventum eſt: vt è centum vix vnum aut alterum reperias, qui ver[e] ſciat diiudicare, quo tempore quælibet medicina adhibenda ſit. Quod fortaſſe mirum non eſt. Quid enim illis ocium eſſet, in Aſtrologia occupare ſe, quibus ocium non eſt vt Galenum ſuum legant & Hippocratem, ſed ex tumultu agunt omnia: ac præſcriptis quibuſdam receptulis? Vidimus quendam apud Moguntiacos non vulgarem, dixiſſes tertium Catonem, vel Galenum alterum, ſi quid ad artem faceret purpura. Hic cùm eſſet longè craſſiſſimus, duobus vtebatur receptis: quæ neſcio è quibus exſuxerat chartis. inerat illis ellebori ʒ. ß. vel tantundem ſcamoneæ, ad laxandam aluum. Hæc alternatim miniſtrabat non habita ratione vel complexionis, vel ægritudinis: atque iis nugis tantum ad ſe corraſit nummorum, vt functus iam vita aureorum relinqueret poſt ſe tria millia. Summam artis in eo collocabat, vt ſolueret aluum. Tantum in re medica valet purpura, & caperata frons. Hos neque monebimus, neque in viam reuocabimus homines craſſos, & qui contemnunt etiam diſcere. Cæterùm

aliis,

iis, qui futuri medici sunt, iis regulas præscribemus aliquot: vt missis veteribus nugis, discant è supernis consulere ægrotis. Compertum est enim quam sæpissimè, quod sures medici cum maximis ac potentissimis pharmacis on potuerunt, id simplici herbula perfecisse Astrologu, bseruata signorum accessu & recessu. Totum hoc, quicuid est, in Canones partiti sumus.

CANONES.

ANON primus. Quatuor signa sunt quæ interiora respiciunt hominis: medici hæc spiritualia vocant membra. Ea sunt Cancer, Leo, Virgo, Libra. Ex iis autem Cancer hepar, pulonem, & præcordia respicit. Leo stomachum & eius oficium. Virgo ima stomachi, ventrem, diafragma, & intitina Libra lumbos, inferiora ventris, vmbilicum.

Canon secundus. Cancer qui respicit pulmonem, ex gritudinibus facit tussim, ptisim, pleurisim. Leo apostеata, icteritiam, febres, pestilentiam. Virgo tumorem entris, hydropisim, lienteriam, colicam. Libra dissenteam, dolorem ventris: & circa spinam dorsi. Idque si præcta signa in ea inciderint domos quę natura malę sunt. int autem hæ. Sexta, octaua & duodecima ab ascenden- vel horoscopo.

Canon tertius. Natus in Tauro vt plurimum veneno ccumbit, maleficio, vel colica passione. Idque in annis talibus, scilicet, sexto, octauo, decimooctauo, vigesimo, igesimosecundo, quadragesimoquarto, iuxta reuoluonem anni duodecimi ab octauo natiuitatis supputan-. Cæterùm quoniam guttur respicit Taurus, hunc etm ad squinantiam referunt, & apostemata omnia, vel cera quæ in gutture contingunt: quod vbi bene resciue t medicus, videat ne quid inconsulto, vel indiscretè exbeat. Est enim hoc canonicum pene, vt peragrante sium aliquod Sole, vel potius Luna, quod signum memum respicit, quod tunc languet in ea reuolutione, me-

dicina ad hoc membrum nõ adhibeatur: aut sic adhibea-
tur, non vt sanet, sed vt foueat, ne in hoc peiorem in sta-
tum recidat, donec euolatus ex hoc signo fuerit Sol.

Canon quartus. Quibus stranguria molesta frequen-
ter est, vel calculus, hi communiter nati sunt Sole in Arie-
te, vel Geminis, talemq; ægritudinem sortiuntur.

Canon quintus. Qui Pisces habuerint in exortu nati-
uitatis, vel in piscibus nati sunt, ijs timendæ infirmitates
calidæ: vtputa febres calentes, torsiones ventris, venena:
propter libram dominum eius in octaua domo imminе-
bunt tales ægritudines, partim ab scortis vel malis mulie-
ribus, vel aliunde maximè in annis 44. 56. 68. quibus non
longè etiam erit ab extremo die. Hæc multa sollicitudin[e]
obseruare oportebit diligentem medicum. Sunt & anni
Scalares & climacterici: vnde & septimus quisq; annus iu-
diciarius etiam est. Tu igitur si vitam producere velis ad
senectutem, quoties septimo vel nouenno cuilibet pro-
pinquas anno, si Marsilio Ficino, vel Firmico credis, con-
sule diligenter Astrologum, vnde immineat tibi discri-
men ediscito, deinde vel addito medicũ, vel prudentiam
& temperantiam accersito: sic obitum etiam naturalem
differri posse, cùm Astrologiæ machinis, tum præsidij
medicorum. Neque te pigeat perquirere ab expertis me-
dicis, quæ naturaliter tua sit dieta, & ab Astrologis, quæ
stella vitæ faueat, & eam ad Lunam compone. Idem, in
principio ægritudinis respicias solem in die, vel Lunam
in nocte. Si impediti fuerint maxima cura habenda est su-
per ægroto. Idem timetur in ægritudinibus, cum Luna, &
dominus ascendentis fuerint in octaua, quæ mortis dici-
tur, impediti. Nam hic desperandum erit, nisi diligentia
experti medici notetur. Hæc & multa alia sollicitudine
obseruare oportebit diligentem & solertem medicum.

Canon sextus. Nato in Capricorno infirmitates pari[t]
leo in octaua, videlicet torsiones stomachi, pleuresim, tus-
sim, & hepatis incensionẽ, apostemata stomachi. Quod si
in Iulio accidant hæ infirmitates, id est, quando in Leone
versatur Sol & Luna, malum ipsum conduplicat. Porrò in

curatio-

Anni scalares & Climacterici.

[illegible]ratione hîc euitandi sunt dies Mercurij, propter Ge-
minos in sexta: dies solis, propter Leonem in octaua: dies
[illegible]s, propter Sagittarium in duodecima domibus.

Canon septimus. Pneumoniam facit Cancer, Sole
existente in Sagittario, similiter & ethicam, & inflationē
pulmonis. Et si Saturnus in Sagittario repertus fuerit, pe-
[illegible]um inflationes, podagram. Saturnus in Cancro, dolo-
rem mentulæ & genitalium, ac testiculorum.

Canon octauus. Scorpius chyragram, sciaticam, & do-
lorem capitis aliquando facit. Si Saturnus in eodem, in
[illegible]s cruciatum. Præstabitur igitur dieta talis. Non ab-
[illegible]ant capita diebus Martis: neque balneis vtantur calidis
Sole in Ariete existente, ne incidāt cephaliam: quòd tum
[illegible]itale periculum imminet, nempe phrenesis, vel maniæ.
[illegible] quia semper dies menses, & anni mali obseruandi sunt,
[illegible]s potissimùm a calidis temperent. Ad subuentionem
[illegible]pocondriorum dies auspicati sunt Iouis, Lunæ, & So-
[illegible]infelices Martis & Mercurij. Respicit autem verenda
[illegible]orpius, neque illis ergo medicandum est Sole existente
[illegible] Scorpione.

Canon nonus. Qui in Virgine habent horoscopum,
[illegible]st in virgine nati sunt, frequenter naturalem infirmita-
[illegible]m habent crurium, aut pure repletos pedes, aut crura
[illegible]niam profluentia, seu genas, vomicis obsitas, vel maxil-
[illegible]s. Similiter & vehementes capitis dolores, humoribus
[illegible] pedibus exhalantibus ad caput: qui tamen mox sedan-
[illegible]r, inciso tumore. & hoc plus Saturno in Virgine nati ni-
[illegible]tis tempore. Id si diligenter obserues, videbis natura-
[illegible]m esse ægritudinem, & plærumque ineuitabilē, & pro-
[illegible]terea naturali signorum obseruatione depellenda est.
[illegible]rcendi igitur huiusmodi a balneis sunt, siue aqueis, siue
[illegible]udatoriis. Quod si omnino vitari non potest, ipsi tamen
[illegible]es vitentur Saturni, & Martis, & prædicti Menses & an-
[illegible]i mali, fortius tunc, quam alio tempore sua effutienti-
[illegible]us venena. Temperent etiam à fructibus autumnalibus.

Canon decimus. In Leone natis, infausti dies sunt Satur-
[illegible]i & Iouis: quod in dieta obseruandum est. Obsunt omnia
acuta

acuta & piperata illis. Insuper & nullæ propinandæ pe tiones sunt. Vbi verò ex leone venerit Sol ad Caprico num, vel ad Pisces, rursum vitandi sunt saliti pisces, & di minutio sanguinis.

Canon vndecimus. Sole in Ariete existente, ægrotare cœperit quis, atque medicus fueris adhibitus (solet hic i primis gignere capitis dolores, & scotomiam) vide n balnea adhibeas calefria, vel æstuaria calida, propter Mar tem, & id multo amplius in Octobre cum Scorpium pol sederit Sol. Neque in dieta carnes adhibebis mutonum arietum, & agnorum. Sed neque caput ablui permitte die Martis, & Mercurii, quod Mercurius sit dominus do mus sextæ, id est Virginis, & Mars occultè cum ibi gau deat & Scorpius in octaua: tunc ægritudinem promo uent, non solùm quia infirmitatis mansio est sexta, se quia Virgo etiam est signum frigidum, siccum, terreum & melancholicum. Spes tamen est, quia non decedet æ grotus. Et si Scorpius, vt iam dictũ est, occupauerit octa uam, id est mortis: & quia Mars est dominus eiusdem si gni, nihil efficit: quia nullus Planeta malus nocet in do mo propria: maximè verò ne gladio pereat qui huiusmo di est. Post conualescentiam præcipiendum est ægroto, ne Sole existente in Piscibus, quæ duodecima est ab horoscopo, itineri se committat: neque negotium sibi facia cum notariis, scribis, sculptoribus, aurifabris. Item ab virginibus & equis temperet. Sunt enim hæc omnia a quibus infirmitas expectatur, propter domum sextam, quæ est infirmitatis, maximè in Augusto, Sole Virginem peragrante.

Canon duodecimus. Summopere etiam obseruandus est annorum ordo ipsius ægroti. Semper enim septenarius & nouenarius annorum numerus exitialis est & vocantur ab Astrologis, vt præscriptum est, ij anni Hebdomatici, Enneatici, vel Climacterici, quod Latinè potest dici Scalares. Horum ratio hæc est, quòd semper iis annis magna fit mutatio corporis. Saturnus enim, cùm aliis annis remotus à nobis sit, tunc Lunæ copulatur Planeta-

Anni h-bdo-matici.

rum

ſum infimo. Reſpiciendus in annorum reuolutione igitur huiuſmodi planetarum aſpectus, vtrum diſcrimen immineat, an maliciam ſuam exercere poſſint Saturnus & Mars, qui & nouennum reſpicit annum, an quoſdam alios habent bene propitios ſibi. Sic fiet, vt non ſolùm ipſam ægritudinem, ſed futuram etiam mortem fatalem Aſtrologiæ machinamentis depellas.

Canon decimustertius. Semper perquirenda eſt dieta ægroti. Deinde horoſcopus natiuitatis. Poſtremò erigenda figura. Ex figura proſpiciendus ſtatus Planetarum, ex ſtatu & collatione eorundē in domibus effectus, item infirmitatis cauſa, & genituræ dominus: atq; ſic ex oppoſitis qualitatibus ſignorum depellenda ægritudo. Id paulo poſt exemplis demonſtrabimus.

Canon decimusquartus. Ex diebus etiam obſeruandus ſeptimus & criſis, & exinde vita vel mors diuinanda. Verùm Critici dies qui ſint, ex medicorum ſchola petendum duximus. Exempla ipſa quoniam magis erudiunt, typum vnum ſubiecimus. Contingat forte fortuna quod in exordio ægritudinis Luna verſetur in Ariete, quod calidum ſignum eſt, & ſiccum futurum eſt, vt pro ſigni ſui natura ſuccendat ægritudinem Aries. Hîc ægrotum monere potes, vt patiens ſit, remiſſius hunc habiturum in die ſeptima: qua in Cancrum demigrabit Luna. Niſi ægritudo ſit furioſa. Porrò cancer frigidus eſt & humidus, & quartus adſpectus ad Arietem: temperabit igitur infirmitatem gelu ſuo & humore. Id ſi diligenter attenderis, notanter deprehendes, atque ſic etiam operari potes in reliquis ſignis, quomodo confortantur ex ſimilibus ſignis ægritudines, & ex contrariis curantur.

Canon decimusquintus. Ita ſecundus dierum numerus, id eſt dies decimusquartus certum iudiciū facit: quòd tunc plena eſt Luna, non tam propter criſim, quàm Lunę etiam influentiam, quæ hîc eſt oppoſita, quemadmodum Aries & Libra, Taurus & Scorpio.

Canon decimusſextus. Habent & ſua ſigna medicinæ ipſæ. Neque enim indifferenter quolibet tempore quæq; *Medicinarum administratio.*

mini-

ministranda sunt, sed alia gargarismatum, alia suffu[migiorum],alia potionum tempora sunt,& ne prolixior [sim], singula in vnum canonem comprehendam.Luna si fu[erit] in Ariete,Leone,& Sagittario,corroborare licebit qua[m] homine est virtutem attrahendi,retentiuam in Virgin[e] Tauro,digestiuam verò in Geminis, Libra, & Capric[or]no.Gargarismata vomitiua,suffumigia ministranda s[unt] Luna existente in Ariete:& forte esse etiam in Tauro g[ar]garismata tantum.Et solutiua in Scorpione per potio[nes] per electuarium in Cancro,per pillulas (si placet)in Pis[ci]bus.In Geminis & Aquario trifera, ac medicina conf[or]tatiua.In Libra etiam vel Scorpione enemata, siue cl[yste]ria.

Canon decimusoctauus. In purgationibus etiam L[u]næ respectus est habendus & aspectus illius. Eadem en[im] existente in Cancro,& habente aspectum trinum vel s[ex]tilem cum Venere,licebit purgare Choleram. Cum S[ole] phlegma,& cum Ioue Melancholiam,atque hoc si vel b[o]los administraueris, vel pillulas Si autem per potione[m] volueris purgare,eisdem vtere aspectibus in Scorpione. [I]dem fac in Piscibus per pillulas. Et si duæ planetæ eode[m] tempore ijs aspectibus fuerint cum Luna, poterunt pr[o]pinari duæ purgationes.Exempli causa. Si Luna cum V[e]nere & Sole per trinum vel sextilem fuerit,simul choler[am] etiam phlegma repurgari poterit.

Cholerici infirmitates. Canon decimusnonus. Quibus Mars in radice n[a]tiuitatis in Ariete,vel eius triplicitate est, cholerici sun[t], his vt plurimum febres imminent calidæ, ex abundant[ia] choleræ,phrenesis, pustulæ sanguineæ,impetigo,antra[ces] & quæ carnē absorbent ac glutiunt,sacer ignis.Quæ si v[i]tari prorsus nō possunt, sanè adhibenda medico siue ch[i]rurgico cura est, vt per regulas quas dixi de signoru qu[a]litatibus,abigat ægritudinem.

Canon vigesimus. Par ratio eorum qui Mercuriu[m] *Mercurialium.* habent perperam locatum in domo Martis : id vbi d[e]prehenderis in natiuitate,elicies inde febres calidas, v[e]micas,sanguineas,cancrum,morbum regium, ignem s[a]crum

tum, caliginem oculorum præmaturam, præterea cogitationes, & conturbationes horrendas: nisi Lunæ accesserit temperamentum, vel veneris in dictis signis vel locis, idque in cholericis.

Canon vigesimussecundus. Phlegmaticorum aliæ infirmitates sunt. His accidunt frequenter febres, quas vocant quotidianas, plurimum molestantur frigore. Quod ipsum ex vrina perspicitur: quæ si spissa ac cruda frequenter est, ijs indicendum exercitium est: vtque caueant à carnibus pinguibus & porcinis, seruent se à caseo, à lacte, medulla, & cerebro animalium. *Phlegmaticorum.*

Canon vigesimustertius. Saturnus ex ægritudinibus facit cum Luna epilentiam, atram bilem, lepram, fistulam, morpheam, podagram, & frequenter passiones cronicas. Quæ vbi acciderint, tractim ac remissè agendum est, nec in huiusmodi reluctari astris debes, nisi talis medicina sit, quæ omnibus viribus nitatur expellere ægritudinem, atque hanc radicitus euellat. Item si quis nascitur in coniunctione Solis & Lunæ, semper illa natiuitas censetur mala. Nam facit periculosos in senio, spaticos, valetudinarios, caducos, aut mentis insaniam, & tales ægritudines quæ à medicis difficulter curari possunt. *Melancholicorum.*

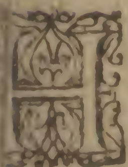
Canon vigesimusquartus. Licebit ex cursu Solis diuinari ægritudinem, si mensem attendamus in quo natus est quis. Verbi causa. Natus est aliquis in Scorpione, imminebit illi ęgritudo scapularum, Chiragra, manuum seu digitorum contractio. Si mulier sit, dolor splenis & stomachi. His qui in Cancro nati sunt, impetigo, vlcera, pustulæ: maximè etiam si ascendentem habeant cancrum. Fœminis tormina intestinorum, & pericula ex aquis. Habentibus Taurũ, infirmitates circa guttur, plæraq; etiam alia corporis tormenta: & hoc præcipuè in annis & mensibus præscriptis malis. Sic Leonẽ habentibus, stomachi dolores. Et Aquariũ, quos interdũ febres diuexabunt diuturnæ: id quod etiam in præcedentibus obiter tetigimus.

Canon vigesimusquintus. Illud etiam præcipuum est, non tam ægroto conferens, quam Medico, videlicet. Si

ægrotus in ſeptima habet Saturnum, vel Martem : c
venit hîc prorſus neque medicum adhibere, neque m
cinam: & ſi etiam infelix ſit dominus eius domus. Sic
citum eſt Galeno. Item ſi Saturnicus ſit, vel Martialis
dicus ipſe, qualis tandem ægrotus ſit: compertum eſt
iuſmodi in perniciem eſſe natos humani generis. Im
ſibile enim eſt, vt vnquam ſanent, vel proſperè agant
quid niſi in prophanis & ruſticis fortaſſe hominibus.
lem nouimus virum ſanè doctum, & apud Principes c
berrimum: quantum ad artem quidē ſpectabat, nihil
deerat: verùm ſacerdotibus, nobilibus, principibus ecc
ſiaſticis adhibitus, nihil vnquam probè egit, ſemper
ſua fruſtrabatur, ac magnam eorum partem peren
apud prophanos verò nullum illi negotium erat. V
igitur quid in his atque alijs valeant aſtra. Id auſim po
cere, ſi quis Martem habeat cum Venere in ſexta, hu
fururum medicum præſtantiſſimum, neque ſe alio a
ficio occupare debet huiuſmodi. Poſſem eius rei eti
teſtes citare tibi viros graues & medicos, quibus quid
procliue eſt ſanare, & citra omnem operam : quibuſd
tam grauè, vt vix omnibus conatibus aliquid poſſi
quorum nomina ideo ſubticemus : ne cuiquam ob
ctari videamur. Hæc dicta ſummatim ſint, non quò
ſingulatim exponamus omnia. Quis hoc tam breui
poſſet? Sed quò anſam præbeamus medicis, vt perſpe
vtilitate Aſtrologiæ, hanc incipiant ambabus, qu
aiunt, manibus complecti, & non ſolùm è præſcrip
hominum præceptiunculis diſcant opem languenti
ferre, ſed ſuo ipſorum ingenio diſpenſare ſciant quæq
abſque etiam medicina. Non omnes tales ægroti ſu
qui perferre pharmaca poſſunt. Plærique dieta, pleriq
obſeruatione ſignorum adduci poſſunt eo vt reualeſca
Rideant nos qui velint, maximè ἀμουσότατοι illi, nos
nè ſincero animo hæc ſcripſimus, exhibituri propedie
maiora. Sic placitū erat primo exponere generalia, po
modum ea ex quibus ſumma rei propendet.

EPIT

PITOME, QVID QVISQVE Planetarum in naturis & hominum qualitatibus agat.

ACTENVS ex membrorum dispositionibus conati sumus venerari hominum ingenia, nunc penitius rem ipsam scrutantes, ad Planetas diuertimus, vt si quid fortè in antecedentibus vel prætermissum est, vel frigidè oscitanter dictum, id liquere possit ex consideratione netarum. Si cui tam varium est (vt inquit propheta) hunum cor, atque plæraque inscrutabile, quanto magis uis omnibus conandum, omnis tentanda via est, vt uium fiat tandem, simulatque scrutari possit. Addit ad natum aliquid, dum alia atque alia via tẽtatur id quod manibus est: si enim vnum non successerit, alterum savix potest non euenire. Sic quod Physionomia non iuimus, id pro viribus præstabimus in Astrologia natui, atque id succinctissimè. Neque me clam est, quod & aliis hæc tractata dudũ, & fusius dicta sunt. Sed quod prolixis ambagibus, id nos per compendium absoluis. Aequa autem laus est, primum rei alicuius esse auton, atque sic tradere inuentum, vt ab pluribus succinctè ssit, & per compendium intelligi. Et ne verbosior sim im vitare volo multiloquium, precium operæ est, cuiusm naturæ sit quilibet planeta explicare. Sol natura sua lidus. Luna minus calida, sed humectior. Saturnus frilus & siccus. Iupiter calidus & humidus. *Natura Planetarum.*

Mars calidus & siccus. Mercurius anceps est. Et ne id hîc immoremur diu, Mars semper calidus quidem, terdum minus, interdum acrius, alioqui tamen semper cus. Id quod procliue est cernere in circulo augis in sio humido, &c. tunc enim solus humidus est, iuxta quod l plura habuerit testimonia humectationis. In qualitaous verò actiuis vigoratur, cùm fuerit ascendens in cirlo augis. Iupiter & Venus temperatè calefaciunt & hu-

mectant: Venus tamen cum temperata frigiditate. Si
tem fuerint ascendentes, roboratur temperamentum
loris vtriusque naturalis vicissim: si descendentes sint,
miditas eorũ vigoratur naturalis. Idem de Sole. De M
curio secus sentiendum. hic cũ n neq; siccus admodũ
neq, multũ etiam gelidus, ascendens tamen calidior
citur, & grauitate & siccitate siccus. E diuerso descend
humidior, pauco permixtus frigore: alioqui tamen
omnibus aliis mobilior, iuxta naturã signi, & loci in
est. Iam si iudicium ferre volueris, planetam ipsum sp
Iudicium dominum natiuitatis. Verbi causa. Demus Solem es
quomodo Leone tempore natiuitatis Petri: vbi nulli refragari
ferendũ. bit, quoniam futurus calidus sit Petrus: & aliquanti
siccus, atq; ideò prudentem, sapientẽ, honestum, supe
facit, gloriam & imperiũ communiter consequentem
cæterorum planetarũ dominus est Sol, & in medio lo
tus tanquã rex eorum. Aliud. Sit Lunaticus quispiam.
na humida est, modicũ calefacit, erit igitur natus ille
iuscemodi obnoxius, epilentiæ, morbo caduco. Ita si
turno fuerit subiectus aliquis, hic infrigidat, simul at
exsiccat: facit ob hoc contemptibilem, cogitabundũ,
stem, deiectũ, solitarium, timidum, suspiciosum, inui
& infœcundum. Iupiter, quia temperatè calefacit, &
mectat: largitur itaq; prudentiã, concordiam, religio
honestatem, benignitatẽ. Mars simul & exsiccans & co
burens, succendit choleram, furorẽ, præbet audaciam
bur, superbiam, importunitatem, insolẽtiam. Venus q
parum calefaciens, sed plus æquo humectans, efficit
torem, ociosum, venereum, mansuetũ, lusorem, &c. Sc
Mercurius, vt diximus, vti Vertumnus quispiam, nunc
cus, nunc humidus & frigidus, instabilia operatur, atq;
eò interdum pessima. Porrò dominum ipsum natiuita
qualitercunq; hunc deprehendere oporteat, in seque
bus trademus. Hæc vt non commentarios scribamus,
rudimenta, per compendium dicta sufficiant.

*

FINIS LIBRI IIII.

I

N ASTROLOGIAM NATVRALEM IOANNIS INDAGINE,

*

PRÆFATIO.

EMERARIVS fortaſſe videri poſſem, ſi id conarer ego quod ante me pauci fecerunt in diſcutienda Aſtrologia naturali. Video enim omnes aliò deflexiſſe animum, ad theoricem videlicet, quòd ciuilior paulo illa ſit: pauos qui naturam, ac temporum mutationes ſequuti, aturalibus veſtigiis inceſſerunt. Iulius enim Firmicus in in hac, atque artificiali arte adeò primus, & poſt ſe liquerit neminem præſtantiorem, non tam obiter tractauit, quàm etiam data opera diſſimulauit: fortaſſe iòd non adeò multi negotij ſit, naturalem Aſtrologum adere, maxima verò laus præſtare in artificiali. Cùm uera (pace dixerim doctiſſimi viri) maior naturali laus beatur, quàm artificiali, partim quòd fidelior eſt, & perſtitioſa minus: partim quòd non adeò facilè imonere poteſt nobis. Nam quid attinet curioſa ſectari, uando vix ea quæ in proſpectu ſunt perueſtigare poſſuus, etiam quæ nullis neque principiis firmantur, neque rtum eſt, vera ne ſint, an ficta? Cuiuſmodi eſſe videtur tificialis, non vſque adeò peruia humano iudicio. At aturalis, tametſi à quibuſdam temerariè abnegatur, taen experientia eò prouehit: vt non poſſit non mentis iops eſſe, qui hanc fruſtraneam eſſe dixerit: de qua conat, quòd multò præclariora per eam agnita ſunt, quàm er artificialem. Eius rei teſtem vnum citamus Ioannem iechtemberg, hominem neque Phtolemæo inferiorem. lunc enim quis non eſt vehementer admiratus? cui illo on fuit ſuſpiciendus? vt etiam a quibuſdam vates habius eſt. At is palam mihi conceſſit, Aſtrologiæ naturali

Iulius Firmicus.

Aſtrologia naturalis præſtantior.

debere omnia se, artificiali verò nihil vnquam tribu
adiutus nimirum etiam Physionomia, & Chyroman
Non quòd inde suggillare Firmicum velim, aut cęteros
ius artis summates, Albumasarem, Aboali, Abraham, I
rotheum, & qui tandem illi sunt: sed quòd artificiali h
meam longè præfero, quantum præstant ea quæ à nat
sunt iis quæ sunt ab artificio. Et quamuis multis sus
ctum sit hoc nomen, atque præterea etiam damnatur
Romanis pontificibus (qui nihil probare solẽt quod qu
stum illorum diminuere solet) tamẽ nihil est aliud, qu
Astrologi officium. naturalis philosophiæ absoluta cõsummatio. Quid en
aliud videtur tibi agere Astrologus dum futura prædi
quàm quòd quæ secretiora sunt naturæ, ac soli Deo n
ta, hominibus insinuat per propheticam Dei volun
tem, & consilium nobis insinuans. Vt Mosen illum, &
brahamum Astrologos fuisse, ferunt Iosephus, Eusebi
Dicearchus, Theodotus, & cæteri autores Græci: qu
contra Appionem Grammaticum citat Iosephus. Qua
quam quid hos necesse est citare? cùm palam id fatea
Act. 7. scriptura. Sic enim de Mose Stephanus inquit. Et eru
tus est Moses omni sapientia Ægyptiorum, & erat pote
in factis & in dictis. Prætetea Ioseph patriarcha, audi qu
de seipso dicat ad fratres suos. An ignoratis, quod non
similis mei in augurandi scientia: Quid iis testimon
Gene. 44. clarius? Cesso interim Origenem adferre, autorem Ch
stianissimũ, qui cisternas effossas ab Isaac, philosophia
extitisse ait: sic à studioso patriarcha erutam atque pro
sam. Non ideo tamẽ illam extruimus, quam leges omne
omnes respublicæ damnarunt: neque sanctos homin
ei vacasse credendum est, sed illam quę ex certis princip
constat, quam omnes sapientes, omnes cœlestium reru
studiosi approbant & sectantur, altiorem, sanctioremq
omni Philosophia, nempe Philosophiæ apicem & sco
pum. Alioqui quorsum spectaret tam curiosè syderum
cœlorum motus perquirere per Philosophiam, si nih
omnino est quod per suum motum efficiunt astra? Qui
tamen motiones illæ proderunt, quando pro maxim

mamento id ratum habent, nihil agere naturam fru-
a? Quid, quod in crescentiis, in graminibus herbescen-
ibus, in fluxu & refluxu maris, in vernantibus tempori-
bus, in quibus verò ab initio influxu syderum noua creā-
tur omnia: Id negare omnino non possunt. Quod ergo
rebus omnibus tribuunt, solis humanis corporibus non
tribuent, cùm æquè ex elementis sint vt nihil aliorum?
Quid hoc est portenti? Dicamus & aliud: ne hanc no-
stram cum prohibita existimet conuenire aliquis. Super-
stitiosam illam, nemo vnquam palam professus est, quòd
in autoris vergeret ignominiam: istam professi sunt opti-
mi viri, idque maxima cum laude. Prohibitæ nullam de-
disse fidem Pythagoram, earum artium ferè antesigna-
num, autor est Diogenes Laertius in illius vita, & idem
Plutarchus. Ridetur eadem à Seneca, exploditur à Cice-
rone, neglecta est ab Aristotele, Platone. Videbatur enim
indigna de qua vnquam facerent vel verbum quidem. In
summa, vt nullis probatur rationibus, ita nec certis fir-
matur autoribus. Nostra hæc, à clarissimis viris inuēta &
illustrata, hos præcipuè habuit autores, Xalmolsidem,
Zoroasten (non qui forte creditur, sed hunc Soromasti fi-
lium) Damigeronta, Apollonium, Hostanem, Darda-
num, Eudoxum, Alchindum, Rogerium, qui iidem & Ma-
giæ fuerunt autores. Ex nostris autem Liechtembergium,
naturæ miraculum Altissimis plena mysteriis, profundis-
simam rerum sacratissimarum contemplationem, & do-
num totius naturæ complectitur: & non tam facit miran-
da, quàm facienti naturæ sedulò subfamulatur. Et quem-
admodum prohibita Dei hostibus mancipans, auocat à
Deo, ita illa in eam operum admirationem excitat: &
quemadmodum agricula vlmos vitibus, ita terram cœlo,
id est, inferiora superioribus virtutibus maritat. Neque
enim ad cultum Dei quicquam promouet magis, quam
assidua contemplatio mirabilium Dei. Verùm quoniam
in huiuscemodi narrationibus nonnihil etiam mouent
doctissimorum virorum auctaria, illud παρέργως mone-
mus etiam Marsilii Ficini, hominis citra contentionem

Astrologia artificialis superstitiosa.

Autores Astrologia naturalis.

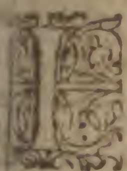
Marsilius Ficinus.

grauissimi, tertium librum legat de vita cœlitus comp
randa, intelliget proculdubio, ne minimam adhuc pa
tem dixisse nos eius scientiæ, modis omnibus diuinis
mæ, Sed neque dici posse, vt nunquam satis cõmendant
quæ diuina sunt. Idcirco autem tam obiter hæc præf
mur: propter eos, qui semper ignota damnant: procl
mantes statim hæreticum esse quicquid ipsi vel non in
telligunt, vel damnatum vident ab indoctissimis soph
stis. Quasi ideo mala vel hæretica sit Astrologia, quo
hanc calumniatus est Thomas Aquinas, homo nusqua
sibi constans. Sed clamitent interim illi, atque halluc
nentur multa: nos quod polliciti sumus, præstabimus.
prius id fuerimus præfati, viam tantummodo nos mon
turos: quæ sic tamen aperta erit, vt qui hanc ingressu
sit semel, huic promptum sit ex iis paruis magna, ex m
nimis iis cognoscere maxima. Ne quid igitur agam
obscurius, & quo minus imponamus iis qui in ea art
adhuc rudes sunt, quando tam crebra de domibus
mentio fit, de signis, de horoscopo, de ascen-
dente, de dominis genituræ vel signorum,
succinctè quid vnum quodque
illorum, diffiniemus
ex Iulio Fir-
mico.

Thomas Aquinas.

NATV

[N]ATVRALIS ASTRO[L]OGIAE COMPENDIOSA DESCRIptio, per Ioannem Indagine Sacerdotem, nusquam anteà simili tractata compendio. Liber ordine quintus.

IN primis autem hoc refellere oportebit de Planetis, si quis forte homo mathematicus calumniari velit, quòd præter Solem & Lunam reliquis Planetis nō tantum tribuimus, atque summam rei in iis collocamus tantum [du]obus. Sciat tantum inesse iis virium quantum reliquis [om]nibus, deberiq; e interdiu Soli regnum, noctu verò [Lu]næ, neque opus est quemquam respicere cæterorum, [at]que ea differentia est qua ab se inuicem distant Natu[ra]lis & Artificialis Astrologia. Quod enim speciatim atq; [se]orsum de singulis Planetis, de obseruatione horoscopo[ru]m decernit artificialis, id naturalis efficit vna tantum [o]bseruantia motus Solis & Lunæ. Alioqui tamen adeò [a]ffines inuicem sibi, vt neutra sine altera addisci rite pos[si]t. Non male locabit operam, qui vtranque coniunxerit, [no]n tam propter scientiam quam etiam voluptatem, ha[b]et enim nescio quid amplius leporis naturalis quam ar[ti]ficialis, tametsi præstantior videatur altera. Porrò Do[m]us quid sit audiamus. Quid sit Ast. Nat.

Quid sit domus.

DOMVS, est firmamenti spacium quoddam, gradibus [di]mensum certis, per quod planetę mouentur. Sic per me[ta]phoram dicta, vt enim in domo mansio est, ita Planetæ [su]a in cœlo, scilicet firmamento, loca habent, per quæ [m]ouentur, & in quibus resident. Ea vocant descriptionem [si]gnorum per gradus 30. nam quælibet domus vel signum [t]riginta gradus habet. Domus quid.

De numero domorum.

Nomina domorũ.

SVNT autẽ domus duodecim, quas vulgaris rhythm memorauerunt Astrologi hactenus. Neque nos adm dum erubescimus adscribere, quòd videntur memoria iuuare nonnihil, & sunt ii. Natus, vincit, fratrem, pater, lium, Infirmus, vxorem, mors, ambulat, regnat, fortun incarcerat. Horum interpretatio hæc est.

Prima domus, est domus vitæ, hebraicè dicta Bet chai. Græcè Τοῦ βίου.

Secunda succedens, facultatum, vel substantiæ. Græ ἀνάφορα, ab aliis dicta ob loci importunitatem, porta in ferni.

Tertia cadens, θέα, mansio fratrum.

Quarta profundum cœli, angulus terræ, domus pa rentum.

Quinta succedens gaudium Veneris. Græcè ἀγαθ domus filiorum.

Sexta cadens, aduersæ fortunæ, seruorum, infirmita tis, gaudium Martis.

Septim

Septima respondens ex diametro primo κλίσις, nuptiarum, inimicorum apertorum.

Octaua succedens, mortis.

Nona cadens, θεός, religionis, vel itinerum magnorum, Gaudium Solis.

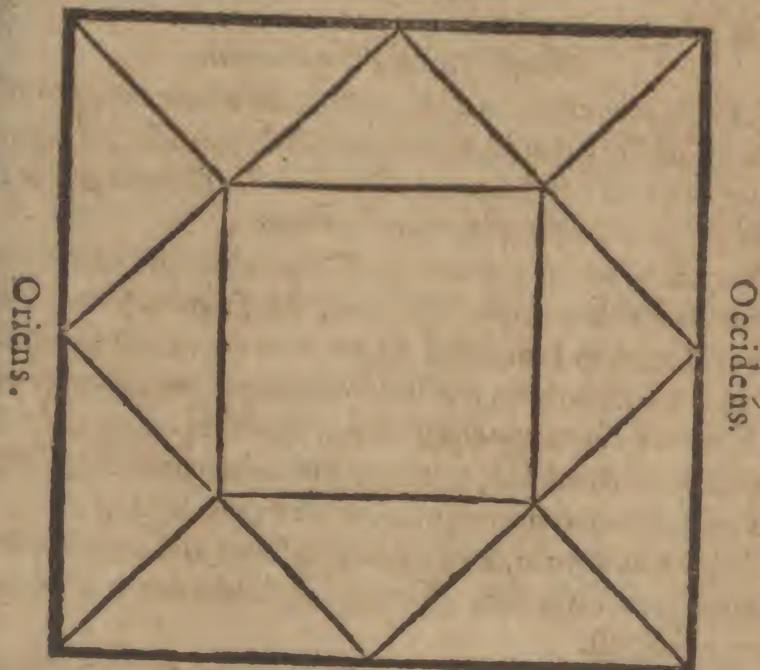
Decima medium cœli regnorum siue Magisterij.

Vndecima succedens, fortunæ maioris, Gaudium Iouis.

Duodecima carceris, Gaudium Saturni. Græcè κακοδαίμον.

pag. 154

Sequitur de Cardinibus cœli.

Ex his duodecim quædam Cardines cœli vocantur, Prima, Decima, Septima, & Quarta. Primus angulus Orientis, ea est domus Arietis, natalitii horoscopus. Secundus medium cœli occupat, domus Capricorni. Tertius occu-

De Cardinibus cœli.

occubitus, vel angulus Occidentis per diametrum. Quartus, ab Firmico Imum cœli vocatur. In iis ferè tot iudicium pendet, suntque principales anguli, & Planet maiorem in iis quàm in aliis efficaciam habent.

De exordio natiuitatis sumendo.

SVPERSTITIOSVM existimo, de exordio natiuitatis multa inutiliter cauillari, cùm magis ad artificiale hoc spectat Astrologiam, videlicet de casu spermatis in matricem, de horoscopo natiuitatis, &c. alterius, vt prætactum, speculationis est. Nos quidem ad Solem, & a signum in quo est Sol die natiuitatis intentionem dirigimus. Nam tot insunt Soli virtutes, quot omnium stellarum. Ptho. teste. Et quæ iam ipsa natura & longæua experientia comperta nobis sunt, ea faciemus in palam, ad superstitiosa quæque conniuentes.

Soli Virtutes.

De effectibus Planetarum.

ID tractare conuenit in primis, de Planetarum naturis & effectibus, quid in vnaquaque domo efficiãt. Quo tametsi in Octocedrone nostro fecerimus, non pudet tamen & secundo hîc adscribere obiter.

Natura Planetarum.

Si quis nascitur à decima, vel vndecima die Martij, vb communiter Sol intrat Arietem, duratque per tres decanos vel facies in iam dicto signo. Sic vsque ad decimum vel vndecimum diem Aprilis. Mars repertus in die natiuitatis, cùm natura igneus sit, Aries similiter, augmentat calorem & iracundiam, cæterasq; omnino prauas affectiones magis quàm si in aquatico vel terreo signo fuerit.

Saturnus vbiubi, & præcipuè in sexta, octaua, vel duodecima, ærumnarum, miseriarum, laborum & ægritudinum autor est.

Venus temperata, amantem facit mulierum, ludorum cantorum, conuiuiorum, & alia ad lætitiam pertinentia.

Mercurius sapientiæ & eloquentiæ dator legum, rhetoricæ, operum subtilium, mercantiarum & huiusmodi.

Luna amentiam gignit, instabilitatem, humiditatem ignauiam.

Iupite

upiter in angulis pulchritudinis, diuitiarum, hono-
n, administrationum autor est.
Sol in ascendente, vel angulis, magnum, honoratum,
inter principes nominatum reddit.
Signa quoque pulchritudinis sunt Gemini, Libra, Vir-
, & prima pars Sagittarij.
Mediocris pulchritudinis Scorpius, Capricornus, &
ces.
Sterilia Gemini, Leo, Virgo.
Facientia defectionem & inopiam liberorum Aries,
aurus, Libra, Sagittarius, Capricornus, Aquarius.
Media & sine voce, Cancer, Scorpio, Pisces.
Rationabilia Virgo, Libra, Aquarius, & Gemini.

Qualitates Signorum existimo notas esse.

CALIDA, sicca, ignea: Aries, Leo, Sagittarius.
Frigida, sicca, terrea, melancholica: Taurus, Virgo, Ca-
cornus.
Frigida, humida, & aquosa: Cancer, Scorpius, Pisces.
Calida, humida, aerea: Gemini, Libra, & Aquarius.
Et sic tria semper signa in vna natura conueniunt, &
plicitatem faciunt.
Habent quoque planetæ potestates quasdam in pro-
iis domiciliis.
ies & Scorpius domus Martis sunt.
aurus & Libra Veneris.
emini & Virgo Mercurij.
gittarius & Pisces Iouis.
pricornus & Aquarius Saturni sunt.
l vnum domicilium occupat, Leonem scilicet.
una Cancrum possidet.
Habent etiam signa suas proprias significationes in
umanis corporibus ex creatione membrorum.
ries habet ex corpore hominis, caput & faciem.
aurus, collum, & gutturis nodum.
emini, humeros, brachia ac manus.
ancer, pectus, cor, stomachum, costas, splenem, pulmo-
nem.

Leo, inferiorem partem stomachi, dorsum & latera.
Virgo, ventrem, diafragma & intestina.
Libra, lumbos, & inferiora ventris, vmbilicum, &c.
Scorpius, verenda, testiculos, vesicam & femora.
Sagittarius, nates, & succedentia.
Capricornus, genua.
Aquarius crura.
Pisces verò pedes & talos, quos cauillas dicimus.

De Sole & Luna quædam notatu digna.

Sol & Luna nullius natiuitatis domini.

Id verò ne cuiquam imponat prætereundum, con[...] non est de Sole & Luna, qui licet Planetarum princi[...] sint, nullius tamen natiuitatis dominia sortiuntur. Ve[...] causa. Si Luna in Geminis sit tempore quo puer nascit[...] vel etiam in Cancro, quæ est domus sua, non illic do[...] nium sortitur, sed Planeta domus sequentis in dominiu[...] computatur. Sic si Sole in Leone aliquis natus sit, tame[...] Leonis dominus est Sol, hic tamen dominium amitt[...] deriuaturque ad Mercurium patronum sequentis ma[...] sionis, id est, virginis. Virgo enim sequens post Leonem [...] gnum est, & Mercurius dominus Virginis. Item si Lu[...] reperiatur in Virgine, tunc Venus est domina genitur[...] propter Libram sequentem, cuius signi Venus domi[...] est. Non erat inutile, & hoc monere (de quo ambigi p[...] sim video) dominos vel planetas malos, veluti Saturnu[...] & Martem, non adeò perniciosos esse in propriis dom[...] bus, ceu iam aliorum occupātes castra. Exemplum vnu[...] proferam de primo signo, quo simul & præcedentia fia[...] clariora. Ponamus Solem tempore natiuitatis alicui[...] esse in Ariete. iam antea nosti cuiusmodi sit Aries: præte[...] ea quid in iis agat, quorum horoscopum tenet. Iunge d[...] inde etiam dominum signi, hic est Mars. Loca igitur in [...] rectione figuræ Martem cum Ariete, feresque subinde i[...] dicium, longissimè superuicturum sic natum. Non ol[...] stante Marte, qui tametsi malus est non vsque adeò t[...] men maliciam diffundit suam velut in alia domo: ni[...] quòd pro gladio repentinas etiam ægritudines minatu[...] propter Scorpionem, & Martem in octaua. Non enin[...]

Saturnus & Mars in proprijs domibus nō vsq; adeò mali.

Exemplū Natiuitatum.

…rebit sic ad mortem ægritudo. Hæc ad superficiem di…sint. Et idem de Saturno in Capricorno vel Aquario …elligendum esse censemus. Ne videamur omnino post…pere artificialem, quam non inficiamur, necessariam …am ad naturalem. Vnde quia signorum explicanda no…vis est, id in primis faciemus de artificiali, vt si cui desit …tasse Firmicus, & tabulæ: habeat autem Astrolabium …num, in quo prospecto ad horam natiuitatis ascen…nte, possit ex minutis illis proferre iudicium, post hæc …dine quodam, atque aliis verbis idem agemus nego…m Astrologiæ naturalis, sed quæ vicissim adminicula…ntur etiam artificiali.

De prima domo & horoscopo in Ariete.

QVÆRIS autē, quatenus in nobis operetur in Ariete …roscopus? Primum omniū moneo, quod & antea, nihil …gere in nos astra, sed iam procliues trahere, qui sic ta…n liberi sunt, vt si ducem sequantur rationem, nihil ef…iant. Sin verò naturam, id agere quod in brutis fere. …Sic editum in lucem facit iuuenta floridum, orbum …tribus, vsque ad vnum fortasse, si tamē bene cadat for…na. Hæreditatem mutabilem, quæ parta mox disperge…r, mox dispersa reparabitur, propensum ad capitis dolo…, magis quàm ad alias ægritudines (respicit enim caput …primis Aries) locantem vt plurimum operam suam in…tis hominibus, atque hoc si Aries in horoscopo sit. …st horoscopum perspiciendi anguli sunt, de quibus di…mus, quod signorum habeat quisque id ratiocinari sta…n in procliue est ex digitulis, vel erecta figura. Exempli …tia. Primam habente Ariete, fit aliquando vt Cancer …ssideat ima cœli, Capricornus medium cœli, Occasum …rò Libra. Nunc quid singuli cardines promittant di…ndum est.

Capricornus in medio cœli, honores decernit, faculta…que, & sumptus maximos, eminentiam, arcana reli…nis, versutiam ingenij.

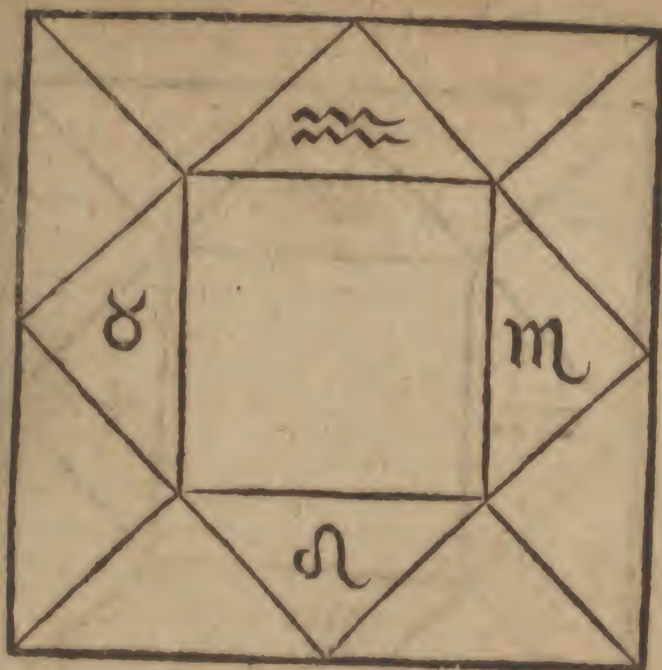
Libra

Libra in Occaſu, vitam & aulicos mores: quæ vit
à paucis probatur, eſtque inconſtans, ita & hunc deii
de gradu, iamque pauloante reſidentem in capite, m
pòſt conſtituet in cauda, iam afflante hunc fortuna
hilariter acclamante, ſtatim variis calamitatibus af
get. adeò nullam commoditatem feret ſolam ſine inco
modis, atque ſine appendice iacturam, eo hunc prom
uebit conſodalium inuidia peſſimum malum, verùm
tum illud damnum quicquid eſt, Cancer reſarcit in in
cœli. Figuram, qua velut in tabula perſpicias ad vngu
omnia, hîc adneximus.

De ſecunda Domo & horoſcopo in Tauro.

POST Arietem ſequitur Taurus in ordine ſignor
regulariter, & locatur in figura ad ſecundam domu
quæ vt diximus, facultatum & ſubſtantiæ eſt. Si quis i
tur noſſe velit num in prima, ſecunda, vel tertia æt
locupletabitur, iuxta triplices dominos & corund
col

ollocationem iudicabit : verùm idipſum in poſteriori-
us,nunc generalia tantummodo dicemus.

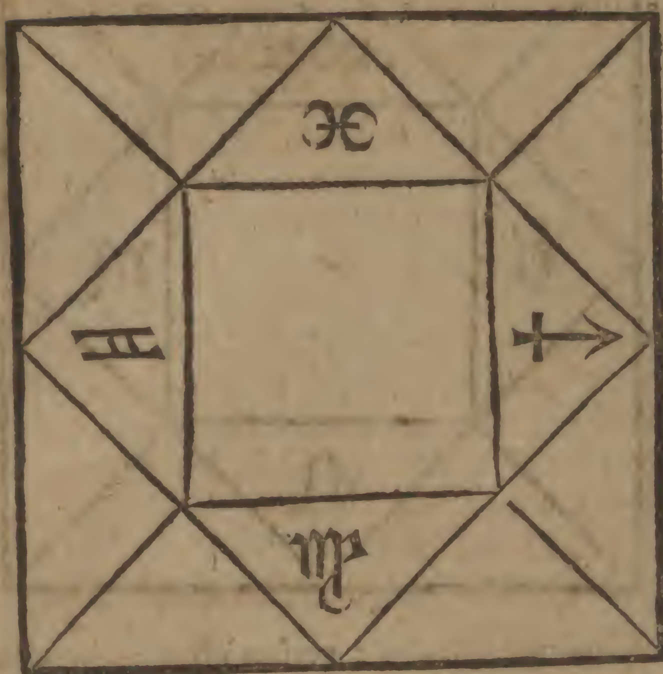
Horoſcopus ſi fuerit in Tauro , ratiocinandum erit
n hunc modum , videlicet fore eum hominem laborio-
um, anxium, atque variis diſpunctum curis in opibus ac-
uirendis, facilem ad diuitias , & item procliuem ad eaſ-
em amittendas , fortunatum , triumphatorem de ſuis
oſtibus.

Hunc acceptū Principibus facit in medio cœli Aqua-
us, atque actibus præſtituet,& publicis officiis , fortaſſe
tiam negotiis quæ ex aquis ſunt , quod aquæ naturæ vi-
etur eſſe deditior.

Scorpius in Occidente cordatum, officioſum, qui vxo-
em amittet, ſi maſculus ſit: ſin autem mulier, quæ marito
filio priuabitur.

Leo in imo cœli ſi fuerit , patrimonium vendicabit:
uod non obſtantibus omnibus inſidiis , & agnatorum
onatibus, conſequetur.

De horoscopo Geminorum.

In his si horoscopum habeat aliquis, hunc pronu-
ciant prosperatum iri, à parentibus, fratribus, amicis,
gnatis, magnatibus habere fortunam.

Iuxta Firmicum, si medium cœli in Piscibus habea
natum, victurum ex humidis & aquosis: quanquam
tempus aliunde, non è suo alimenta illi ministrabunt
vnde & stipendium adsequetur vel principis cuiusdam,
ciuitatis.

Sagittarius in Occidente, econuerso exitium mina
illius germanis & propinquis: quo fiet vt variis sollici-
dinibus distractus animo, tempore multo cruciabit
Hinc sturmatim irruentibus atque frementibus in e
hostibus suis, inde τῳ τάλαςῳ malorum ingruente, q
linquere etiam paternum solum cogatur: vnde exulab
ageturque profugus vt Cain, donec tandem Dei præsi
in pristinum restituatur statum.

Idem comminatur & Virgo in imo cœli. Sed temp
rum varietate & incremento, iuxta conditionem inco
mo

lorum, ſic & in abundantiam augebit & fortunam. uram qui noſſe velit, hic videat.

De horoſcopo in Cancro.

QVANTVM ad naturalia & omnem fortunam, ſic in oſcopo Cancer diſponit. Hominem efficit acri ſubtiie ingenio, quanquàm tardiuſculum paulò, ſuauem, cidum, quietum, iracundum, & cum ſtomacho infeatem malos quoſque, ſed cuius ira tamē citiſſimè plaur: fortem, moderatum, grauem: quibus donis eò proucbitur, vt publicis quibuſdam officiis prælatus, ex il- & victum habeat. Deiicient illi ſe, atq; coacti adblanntur quidam, verum ſimulatè, & non ex animo. Saturn habet infeſtum ſibi, ſi vel cum horoſcopo coeat, aut is reſpectauerit ſaltem. Prædicit autem mortem non um violentam, ſed grauem etiam valetudinem, & nei fratrum ſuorum.

Quanquam pro virili obſiſtat illi(ſi adeſt) in me
cœli Aries:qui gratum Principibus & magnatibus v
facit, & bonarum rerum ſtudioſum,ſimul & diſſipant
& recuperantem patrimonium.

Eadem clementia Capricornus in Occidente non
inuret infamiæ,quam paulopoſt diluet poſt multa diff
tunia, facietq́ue reſtitui hunc in priſtinum gradum.
det & impetum & calcar ad perueſtiganda abſconſa
arcana ſecretorum,non ſine tamen anxietate multa &
bore.

Libra ſi in imo cœli, doloribus dolorem addens di
pat patrimonium, idq́; ſtatim pòſt inſtaurat: proſtrat
quoq́ue iam publicis functionibus popularibus vel ci
libus præficiens eundem, adeò vt concredantur ſecreta
li,& negotia maxima, quæ non niſi optimis viris dari
ſueuerunt. Et quod ſuperius Saturnus in horoſcopo
mala morte interminabatur, id leuius rurſum Libra h
neſta morte & ſepultura hunc decorabit. Et ſi Iupiter
ſequenti ſigno fuerit repertus,primum facit inter omn
maſculos filium.

De horoſcopo in Leone.

QVIB

[Q]VIBVS in Leone horoscopus est, id euenit frequen-[te]r multis negotiis implicentur, & plærunque ad se pertinẽtibus. Quamobrẽ, nomina etiam sibi pariunt [imm]ortalia, deferuntque etiam aliis nationibus se, liber-[tate]m asserunt, neque facilè iugum sustinent, omnem au-[tem] operam insumentes quo aliis præscribant leges. Mar-[s au]t si in artificiali cœli figura è regione atq; ex diame-[tro r]espexerit Leonem, in omnem euentum filios negat: [n]unc demulceat Iupiter, qui fortasse vnam dabit fi-[liam].

[T]aurus si in medio cœlo, suspectum viris Principibus [fac]it, ducem officiorum publicorum & antesignanum, [d]ignitate quapiam alia insignitum à potentibus. O-[mni]a scientem, in rebus omnibus felicem: præterquam [ux]oribus ducendis, ex quibus reiectis formosioribus [a]c honestis, anum vel infamem, aut certè viduam co-[ha]bit sibi.

[O]ccasus in Aquario, & incrementa pariter & damna [da]bitur. Scorpius in imo cœli principem ordinabit ne-[g]otiorum quorundam, & ij Taurum etiam in medio cœ-[lo ha]bent. Quem ex aduerso prospiciens Mars carcerem [min]atur illi & mortem in peregrinis locis.

De horoscopo in Virgine.

[I]N Virgine si sit horoscopus, vehementissimè accendit [in l]uxuriam neruos, facitque natum deperire muliercu-[la]s tantum, vt omnibus velit abuti. Cum petulantia [ta]m diuitias subministrat & religionem: præficiet enim [res]ponsis, à sortibus, ab oraculis magistrum, vt è nume-[ro] videatur delapsus diuorum, callentem omnia, nihil nõ [sci]orantem, omnia percallentem, omnium habentem [sci]entiam, omnium artificẽ, abundè etiam diuitem, siue [ex r]eligione, siue ex literis, siue ex negotiatione.

Idem pollicentur fermè in medio cœli Gemini, f
ſint, niſi quòd non tam præmaturè decernunt eaſd
cæterùm in ſcrutandis rebus arcanis, in pręſtituendis
ceptis viuendi aliis, ingenium impellunt.

Quod ipſum & Piſces faciunt vergentes ad occidu
atque non eadem præſagiunt ſolùm, verùmetiam læt
Nempe venuſtatem, largitatem, ingenuitatem, tene
dinem, fauorem & clementiam apud omnes homine

Addit iis etiam diuorum gratiam Sagittarius, præ
ea & felicitatem, & rerum omnium copiam, filio
gnum ſacrorum, agilitatem quoque ad gerenda hæ
mnia. Hoc fatum eius qui in Virgine habuerit horo
pum, in eum modum colatis etiam aliis tribus ſign
diximus.

De horoscopo in Libra.

PORRO si in Libra horoscopus sit, causat ægritudi-
pericula, hostes, lites: attamen semper post pericula
mphum decernit. Ad hæc etiam dignitates, religio-
n,& iudicii sinceritatem, integritatemque. In nulla
rsus re infelicem facit, quam in liberis procreandis,
um cùm aliquot iam procrearit sibi, atq; in iis omnē
ciam suam locare cœperit, statim numerus ille defi-
,decedentque in quibus proram videbatur collocas-
puppim.
i quis autem scire cupiat quibus dignitatibus præful-
debeat,& quo in loco: pulchrè id deprehenditur ex
nsu Cancri in medio cœli. Hîc in religione vel sacrato
o,ecclesiasticum mihi videtur stipendium polliceri, id
eum ferè,ex publicis habere victum. Eódem referenda
timo pecuniam,gnatos,nobilitatem, facultates, quæ
enecta contingent affluentissimè. Quanquam in suc-
u filiorum non adeò erit felix, nisi iucunda aliqua,at-
e fatali irradiatione hunc aspexerit Iupiter.
Et hæc omnia Aries in occidente tribuet in aquosis lo-

cis vel circa, aut ex aqua adducet. Præterea in discri maxima, in profectiones longas, in deserta loca, in p la cum vxore, quandoque in maniacam destituet p nem, vel phrenesim: idque vsque ad senectam, vbi ta finis erit horum omnium.

Capricornus hac illac cōquassabit in turbatione rimas, sinetque rarissimè tranquillum agere. Neq; monium patietur in tuto esse. Nunc labefactabit, rursum restituet. Quoniam autem petulantes mu sunt quibus Capricornus in imo cœli est, ita & l ignobili & illegitima, aut aliunde sane filium tribue

De horoscopo in Scorpione.

SI in Scorpione sit horoscopus, naturam arbitro nifestam esse, iuxta animantis ductum naturalem. hunc in horoscopo habuerit, facit iracundum, diffur tem clanculariè aconita, mordentem clam lingua su stilentica: diuitem, vt neminem hominum fluctuante periculis variis, vt desperare etiam possit: verùm ii quantisper in tranquillum redactis, pacatissimum ctum percipientem gloriæ, dignitatum, obsequio

Ior

nganimitatis,religionis. Indit & viuacem ſpiritum,vi-
orem animi, politiemque ſermonis. Proinde non ob-
ante priori damno,filios multiplicabit:qui omnem an-
actam amaritudinem ſua felicitate compenſabit.

Quoniam autem perrarò fit, vt quod aſcendens ipſe
ræſtat,id etiam cæteri cardines cœli non ſpondeant, ita
x Leone medium tenente cœlum, eadem illi ſperanda
unt. Sed & fortitudinem addit & robur, quibus perfici
æc poſſint.Poſtremò omnium & dignitatem tribuens,&
irtutum omnium præmium immortale.

Taurus in occidente tam clam, & in palam illius graſ-
antes opprimet hoſtes. Quod contingere quidem illi
oſſunt. Modica tantum infamia conſperget, ob vene-
eam rem: & tamen & ipſa expirabit paulatim, & patri-
monium nunc locupletat, nunc diſpergit rurſum.

Aquarius in imo cœli, diſcrimen ex aquis minatur,
& ingratitudinem illorum de quibus ipſe benemeritus
eſt.

De horoſcopo in Sagittario.

HOROSCOPVS in Sagittario ex iis eſt,qui multis

ac variis periculis se implicant, vbi ascendens fuerit. [...] cit atque trahit sub eo natum ad peregrinandum, ten[...] daque maria, & fluuios maximos. Ingenium quoque [...] gitur natura ipsa idoneum ad omnes, & ad eas quic[...] optimas disciplinas, modò hanc sequutus ductricem [...] turam fuerit.

Quod si fecerit, Virgo in medio cœli augmentabit [...] tunam, compensabitque habitos ingenij labores insi[...] aliqua potestate, qua cæteris antestet, qua & liberalissi[...] fungetur: necessaria præstiturus aliis hominibus; tam [...] ingratis.

Liberos & nepotes Gemini dabunt in occidente, ide[...] vbi in decliue abierit iuuenilis ætatula, Facient, & a lib[...] lis vel arcanis rebus eum hominem.

Pisces in imo cœli, ex humidis locis dabunt subsid[...] Facient & fidum, cui arcana concredi possint, sangu[...] vel ingenuitate nobilem. Quòd si modica radiatione h[...] respexerit Iupiter, vxorem obtrudet, verùm constuprat[...] prius, vel alteram.

De horoscopo in Capricorno.

CAPRI[...]

CAPRICORNVS non omnino malum ſignum, ſi in horoſcopum habeat, natum facit amabilem, lætum, ti-am, ſubdolum, abundantem, ſed puſillanimem, & in of-rendis Deo preculis ſuperſtitioſum nimis, inſuper et-m libidinoſum, ſed ſtatim peracta voluptate, mox peſſi-è tractantem mulieres. Alienæ vitæ ſecretum cenſorem, aximè verò religionis, aut ſimilis alicuius rei.

Libra in medio cœli, aliena damna, & mortes alieno-um illi lucrum ſuum facit, proinde etiam honeſtum, piũ, cceptum, eloquentem, eruditum, vouentem in neceſſi-ate vota Deo, quo fiet, vt tandem mala omnia felix & roſpera ſenecta comitetur.

Cancer in occaſu, infenſos illi faciet amicos, periculis iam innumeris implicans.

Quod ipſum & Aries comminatur in imo cœli. Flu-tuabunt illius omnia, ſubſtantia, dignitates, officia, ferè-rq; nunc ſurſum, nũc deorſum. Tandẽ vt diximus, mo-erabitur omnia Libra. Filium tamen intantũ præſeruare on poterit, quin non in grauem incidat valetudinem.

De horoſcopo in Aquario.

In hoc ſigno vis horoſcopi talis eſt. Moderatè d
tem facit:effert etiam, atque apud potentes promo
coniicit in pericula: è quibus veluti deſperatus iam,
metur rurſum diuorum præſidio. Facit etiam hoſpital
munificum, prodigum, patronum eorum qui è bonis
que melioribus artibus, præ cæteris videntur attigiſſe
quid, tractantem atque diſſipantem ſacra:& in tali c
ſtellatione:

Si medium cœli occupauerit Scorpius, vires largitu
vitam tetricam ac duram. Ad itinera impellet frequ
ter, vt ſtare vno loco diu non poſſit. In vxoribus for
nam experietur aduerſantem ſibi. Poſtremò omnium
norum virorum ſuffragiis ex malis omnibus extrica
tur.

Leo in occaſu vxorem illi dabit, vel concubinam,
cum variis ſimultatibus diſſentiet. Dabit & anum: q
ore quidem adblandietur ſibi, ingentia illi promitte
verùm in animo alios amabit. Inimici illius erunt dom
ſtici eius:& illorum adiutorio freti hoſtes alii, conab
tur collidere hominem. De alieno thoro copulabit in m
trimonium aliquam, aut certè viduam.

Gloriam & pompam, quibus videtur deditus eſſe,
adauget in imo cœli Taurus: cui & id acceptum ferre d
bet, quòd aliorum ſibi bona adduntur:& vitam viuet di
turnam.

De

De horoſcopo in Piſcibus.

EGREGIE ingenioſum faciunt Piſces, animatum, cordatum, fidum, amicabilem, paulatim ſublimatum, donec tandem ad faſtigium hunc prouehant.

Sagittarius in medio cœli, deiiciet in pericula multa, in multos errores: alioqui habilem facit, & qui potentibus etiam audeat lites mouere: de alio quodam in diſcrimen adducet, facietq; poſſidere non ſua.

Virgo in Occidente facit cordatum, hoſpitalem, tenentem ſecreta, œconomum, amantem vxorem immodicè ſed quem viciſſim illa non amat, vt cæteri quoque in quos ille officia collocat illi ingrati ſunt. Vnde fiet, vt crebris laboribus & moleſtiis angetur, propter vxorem & liberos.

Inſuper conficietur valetudine quadam aduerſa, procurantibus id Geminis in imo cœli. Vitio quopiam laborabit ſibi tantùm noto: & ſubſtantiam quam amittet fortaſſe, rurſum recuperabit, atque reſarcient amici, vt ne ſic quidē deſtitutus videri poſſit. Spiritū ſuo reddet autori in alienis locis à patria, morte inauſpicata & repentina.

De iudiciis naturalibus, iuxta reuolutionem Solis per duodecim signa Zodiaci.

HVCVSQVE triuialia diximus de horoſcoporum iu-
dicio, dicta etiam ab aliis, ſed cuius furti nos non ade-
pudet, ac piget. Sed enim antea præfati ſumus, per com-
pendium tantummodo acturos nos ea quæ ab aliis pro-
lixis commentariis ſunt præcepta. Cùm enim vbique re-
prehenſibile furtum ſit, in ſolis tamen literis non vitio
tribuitur, ſed laudi: maximè ſi quid ab aliis dictum obſcu-
rius eſt, quiſpiam cupiat elucidare. Earum inquam caui-
lationum nos non piget. Id dictum volumus ad eos, qui
omnia faſtidiunt, barbari ex triuio: cùm ipſi ad nullam
artem idonei ſint, & tamen omnia cenſere lingua ſu-
ſpurciſſima volunt Tu quiſquis es qui hæc legis, magis a-
nimum noſtrum expende quam verba, qui parati fuimu-
ad docendũ, nihilq; omnino celare te. Si quid aliter ceſ-
ſit, præter noſtram ſententiam factum eſt. Ad iudicia nũc
properamus naturalia, vbi ſummatim de Ariete ſic habet.

De Sole exiſtente in Ariete.

Occv-

Occvpante Arietem Sole, natum neque diuitem ...it, neque admodum extenuat, vel exhaurit. Item iracundum, sed citò placabilem, studiosum, facundum, vanum, elatum, mendacem, luxuriosum, pollicentem (vt ille inquit) aureos montes, sed promissa non reddentem, ... male audientem ab affinibus: ab hostibus, quos habebit non contemnendos infestos sibi, adducetur in discrimen. ... quadrupedibus, veluti ab equis futurum est, vt deiectus cicatrices accipiat, cum periculo etiam mortis: adeò non cedent illi prosperè aucupia, piscationes, venationes, status equestris, & quæ eius generis sunt: in alienis tamen semper felicior erit, etiā longæuus. Item si puella sit quæ sic nascitur, erit mendax, iracunda, venusta, curiosa, cupida nouarum rerum, inuida, fœcunda in liberis procreandis, sed primogenitus illi extinguetur, obnoxia periculis, unde notam accipiet, vel cauterium in capite: alioqui ex natura etiam signata in capite, vel in pedibus. Illud etiam ex autoribus deprehendimus, Arietis filios diurnales, vt sic dicam, id est, in die genitos, fortunatos esse, & magni nominis apud Primores, vel Principes, è contra nocturnales, disfortunatos & ignobiles.

(∴)

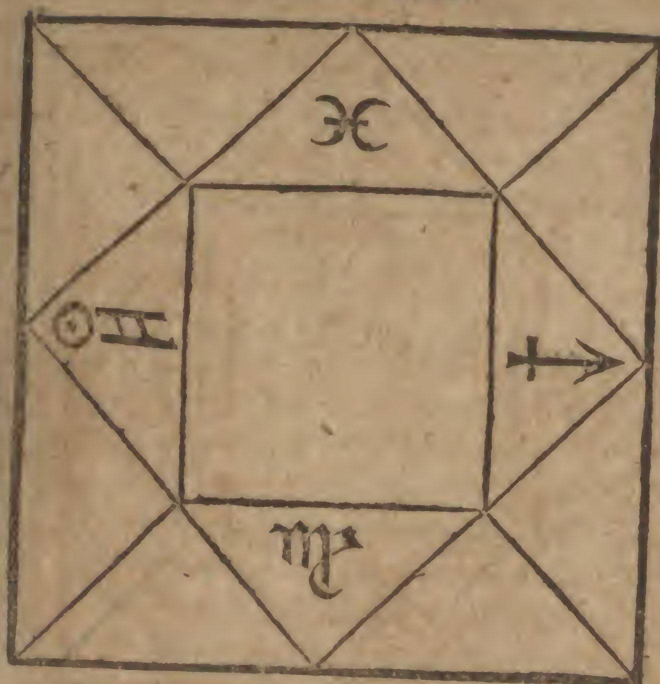
De Sole in Tauro.

ITA audacem facit Taurus, & faustum in aggrediendis vel pertentandis negotiis vel facinoribus arduis, victorem hostium suorum, peregrinum, & à paterno ostio exulem, seruilem, familiarem, iracundum: feruentius tamen in iuuenta quàm in senecta. Tollit nempe incommoda senectus, addetque diuitias, & vxorem, atque hoc medio exhilarabit tandem. Nam in prima ætate, si quæ illi nupserit vix hanc ducet. Solas ægritudines non adimit: apponitque tristitiam, melancholiam, morsum canis, atram bilem, idque circa annum ætatis suæ 28. vel 35. his sedatis, iam rursum florebit, proficietque in longissimam senectam, aut Nestoreos, vel Hesiodos annos. Non paulo aliter fœminas facit petulantes, laboriosas, obsequentes, dicaces, ob amissum pudorem infames: quæ infamia labescet paulatim, atque euanescet, vbi ad annum peruenerit vicesimumprimum. Maritis nubet plurimis, procreabitque liberos. Erit quæ consulere aliis potest prudens, circunspecta & diues.

De So-

De Sole in Geminis.

GEMINI natura formosi, formosum faciunt, & mi-
cordem, sapientem, ingenuum, liberum, iactabun-
n, cursorem, peregrinum, suarum rerum parum cu-
um: quo fiet, vt neque diues euadet, neque penuria
netur, verùm medio modo incedet: eius tamen fidei,
rario publico præficiatur. Animo hilaris, intelligens,
tus, ingeniosus, affabilis, natura quadam hominibus
tus: veluti ij qui Venerem habent in radice natiuita-
Pulchra quoque facie, pulchris & idoneis artibus im-
us, nempe mathematica, legibus, arithmetica. Id præ
eris habet insigne, vt cùm irascitur, celare tamen iram
ue dissimulare potest. Imminebit illi periculum vbi ad
um pertigerit 32. aut ex morsu canis, aut ex igne, vel
o.

De

De Sole in Cancro.

CANCER frigidus & humidus, carnem inſpiſſat,
licit ad amorem mulierum, extimulat ad coitum. Al
qui ſemper ingenium præſtat, humilitatem quoqu
ſapientiam, implicans litibus & bellis variis, vt mult
tamen victorem hoſtium decernens: qui multa tenta
præcipuè maria. In multis periclitabitur, variis qua
tur incommodis, in multa paupertate & miſeria,
etiam lucri cauſa ſit, nihil tamen inde habitior fiet; t
ſaurum effodiet, aut reperiet minimè ſperatum. Ver
ſi puella ſit huiuſmodi, pinguicula fiet, formoſa, ag
iracunda, placabilis, officioſa, prudens, ciuilis, verec
da, ſagax, fallax, aſtuta, ingrata: aliud dicens, aliud
ciens & habens in pectore, anxia, laborioſa, expoſita p
ribus periculis, periculis in aqua, periculis in caſu, p
culis in partu, in cholica paſſione, primum fœtum ed
imbecillem, alterum validiorem. Porrò infamiæ ſi q
contraxerit, id quicquid eſt poſt annum diluetur
Vtrobique inimicorum victoria eſt, ſiue in fœminis,
in maribus, atque proſperabuntur in annis ſequentib
b

ne comati, modesti, fideles, laboriosi, auidi cibi & pomoti magnatibus, bene fortunati in agricultura.

De Sole in Leone.

In Leone Sol facit magnanimum, audacem, arrogan-, eloquentem, superbum, derisorem, immitem, immi-sordem, durum, inexorabilem, terricum, vndequaque ustiis & periculis maximis septum. E periculis rursum nit, & officiis præstituit publicis, centurionem facit entacontarchum, è tribus magnatibus beneficia ex-antem, infelicem in prolibus, & pro iis sustinentem ores & afflictiones multas, ad iram pronum, periculis onentem se plurimis. Succendit choleram, interim et-ad dignitates prouehit & honores, vocat ad pericula ndij, ferri, imperitionem bestiarum, vnde in loco suc-bet non suo. E periculis tamen elabetur Dei præsi-Simili pacto puella si fuerit, animabitur, facietque e magno & amplo pectore, gracilibus cruribus, quæ aositatis & audaciæ sunt indicia, atque item iracun-

diæ, contumeliarum, loquacitatis: sed tamen cum mo-
ramine, remittit enim in omnibus iis muliebris clem-
tia nonnihil. Pericula quæ illi imminent, sunt aqua
uens, vel ignis: ab iis custodire se oportebit. Ex infirm
tibus, stomachi torsiones. Cæterùm ab anno 20. ve
fortunam sentiet in diuitiis, quas conquiret potentur
pera, in vsufructu rerum alienarum, in familia, pulc
tudine, amore: filios tamen habebit paucos.

De Sole in Virgine.

Sic Virgo facit rebus domesticis bene præfect
ingeniosum, veracem, magnanimum, affectantem ho
res. Auferet, & vxorem illi ductam antequam cog
scat, tollentur illius quædam, atque diripientur, vlci
tur in aduersarios, & adeò archanorum malè retenti
est, vt ne secretissima etiam sua celare possit, fortè c
iactātiæ deditior est, nitida facie, comptis moribus, a
torem mulierum, in aulam se recipientē Regum & Pri

P

n. Præterea etiam iuſtum, ſapientem, bonum, honoratum, conſultorem, patronum amicorum, pium, miſericordem, venuſtum, candido & mundo corpore, ſtipatum corum maxima cohorte. Puella eius natiuitatis erit enioſa, verecunda, pudica, beneuola, officioſa, prouitecunda, viro nubet circa annum 16. primogenitum turiet eleganti forma, periculis implicabuntur pluri, ſiue viri, ſiue mulieres fuerint.

De Sole in Libra.

SOL in Libra natum facit libidinoſum, negotioſum, fortunatum, præcipuè in aquis, aut in ijs quæ ex aſunt, præterea quæ ex aromatibus ſunt, precioſis idibus vel huiuſmodi, in obeundis itineribus prolixis emotis. Corpore verò facit pulchro, agili, ſermone mptum, optimæ famæ, rimantem arcana multa, in promiſſis rariſſimè ſtabilem, tametſi aliud præſeſeverbis ipſis. Exponet ſe inſidiis & machinamẽtis pluis malitioſis. Vxore prima non diu fungetur. Accedet hæreditas illi ex rebus mortuorũ, & partim ex ingenio

& proprio sudore: alioqui tamen non facilè credit-
quadrupedibus animantibus non omnino erit diffo
natus. Propter mulieres verò plura & ingentia sustine
impinget in turpitudine coitus illiciti, & somniorum
terpres futurus est longè optimus, siue diurna fuerit
neratio, siue nocturna. Puellam facit amicabilem, l
rem, iucundam, quæ varia oblectamenta ex pratis &
bulis capiet, quibus potissimùm gaudet. Ad loca pro
sit ignota, viro nubet circa annum vigesimumtertium
ius & matrimonium secundabitur. Efferet hanc fo
corporis egregia, eloquium dulce, gestus vrbani. Ne
omnino etiam inhabiles sunt quicunque sub Libra f
ad literarum studia & artes meliores. Cauebunt autem
bi aut ab incendio, aut aqua ferventi: ex iis lædentur,
cautissimè sibi prospiciant.

De Sole in Scorpione.

In Scorpione Sol augmentat hæreditatem nato,
dit audaciam & frontem, & blandiloquentiam, qua

pluribus imponet, vna manu panem ostentans (quod
at) altera lapidem celans, semper melle permiscens
enum, ferè nihil eorũ faciens, quæ dicit: alias tamẽ fa-
psus, ioculator, credulus, triumphator de inimicis. Sic
uella fuerit, facit amicabilem, solertem, fallacem, quæ
mo suo sponso fraudabitur, altero fructur hilariter,
vincet aduersarios suos. Laborabit ex dolore splenis,
ue cauteriũ accipiet in capite, aut scapulis vel lacertis.
pqui vtriusq; sexus audaces facit & temerarios, ad præ-
dũ, ad peruestigãda quæ prohibita sunt, ad ineun
ta, ad contrahenda mercimonia, præterea etiã pernia-
fornicatores, instabiles, male cogitabundos, loquaces,
undos, interdum iuxta ac vehementer mœstos atque
ctos. Cæterùm non deerunt qui hos magnifaciant,
hos ad se vocant principes homines, ex plabeis etiam
in illis asscentur: quî fiet vt multò fiãt spectatissimi.

De Sole in Sagittario.

SAGITTARIVS non omnino malum signum est,
nente in eo Sole, fortunam largitur, subministratque

animum ad quiduis tentandum : quod institueris
mabit,in primis ad permeandas alienas terras , ad
nanda æquora , inde non sine quæstu reuertetur qui
iusmodi fuerit. Conciliabit quoque amicos sibi , v
principum adsciscatur domicilia & aulas , non qua
quidem colligens , & lingens parapsides , vt viles illi
lent aulici,sed subrogatus ad maiora officia , alienam
cuniam dispensabit. Ad quod magnopere hunc pro
uebit,atque potissimum conseruabit in aula , quod na
ra agilis & fortis est.Insuper equitatui,aucupiis, vena
nibus,saltationibus, pugnis, iocis , lusibus , conflicti
plane deditissimus est. Quamobrem etiam aduersa
habebit , qui hæc atque alia inuideant , atque acerri
hunc impugnabunt,sed quos collidet tamen , atque
uincet.Et paternam hæreditatem adsequetur , quod n
cuiuis contingit. Frequenter etiam iustos facit, scio
tacitos,cordatos,ingeniosos,fidos,mites,stabiles,firm
laboriosos , iactabundos. Quòd si puella fuerit , r
multum etiam differet , facit eam anxiam , laborios
misericordem,obnoxiam multis æmulationibus &
insidiis à malis hominibus, sed victricem,fœ-
cundam: quæ viro nubet circa annum
17.vel si non successerit , circa
annum 18.

De Sole in Capricorno.

CAPRICORNVS facit iracundum, leuem, atque vi-
bus ſeſe aſſociantem perſonis, ſuſpicioſum, laborioſum,
ſtractum variis litigiis, quæ illi aliunde prouenient, ſed
dacter ſuſtinentem aduerſaria, eritque cordatus. De-
riet puellas, & eas pauperculas & ſimplices, quæ tãdem
ducent hunc in ægritudinem. Facit etiam mediocriter
uitem, beneuolum, alacrem, facetum: veruntamen in-
abilem, ſi nocturna fuerit natiuitas. Idque ferè in omni-
is rebus. In ſenecta vbi viderit accedi ſibi diuitias, inci-
et amare pecunias, declinabitque à prima largitate in
aritiam. Nam in iuuenta tractari quidem vtcunq; po-
rit. Proſperabitur in nauigationibus, maximè ſi ad Ori-
tem fuerit. Ab Oriente etiam fortuna illi imminebit à
agnis viris. Phyſiognomia ſic natorum talis eſt. Caput
ommuniter habent paruum, compreſſos oculos, mode-
ttã loquelam. Proderunt illis balnea vbi ægrotauerint.
orrò puellæ timoroſæ erunt, citoq; erubeſcent. Domi-
abuntur inimicis ſuis, & ad aliena loca peregre profici-
entur.

De Sole in Aquario.

AQVARIVS natum facit amicabilem, cupidum, pr
cliuem ad febres diuturnas, diffortunatum etiam circa
quas, quas & natura abhorrebit. Crescet autem illi fort
na circa annum 35. & 36. ex quo tempore incipiet pereg
nari, peruagarique loca varia, & paulatim etiam dit
Sed quæ diuitiæ nunquam ad extremum peruenient, ne
cumulabuntur in immensum, sed partitæ rursum dispe
gentur: nisi vbi anni aduenerint postremi, ij resarcie
quicquid largius expensum est in primis. Neque prof
ctiones illæ ad longinquas regiones magnopere illi
cumulandas opes cedent. Aliunde ab alienis fermè m
iora sperabit, atque consequetur. Interim variis incon
modis iacturis, periculis distringetur, atque omnium m
ximè cum vxore & mulieribus. Ducta illi vxor in para
sim soluetur, sed neq; cum aliis etiam prosperabitur m
lieribus. Vxore prima non diu fungetur: verùm hac res
luta in tabem, mox feliciùs succedent omnia. Puella e
iam sic in Aquario nata, similiter delitiosa erit, verax, co
stans, iis tribus masculum ferè excedens. Subinde ditab

tu

alienis bonis. Consuletur illi de liberis, variis quatie- aduersitatibus, tentabit aliena loca. Vsque ad vigesi- um secundum annum humiliata incedet, ad 22. verò num incipiet paulatim illi arridere fortuna. Mediocres itias obtinebit. Frequenter omnes, siue mares, siue fœ- næ taciti sunt, sapientes, ingeniosi, fideles, faceti, infesti micis.

De Sole in Piscibus.

PISCES in primis quidem annis multa suis obtur- ant mala idque præter meritum interdum, faciunt et- m auaros, iocosos, officiosos, lusores, negligentes for- næ, probæ indolis, amantes bonorum consortia, pro- cis linguæ, audaces, sibi placentes, fortunatos in perue- gandis thesauris: nam omnino illud eis euenit, vt & ipsi æter spem inuenient aliquid. Partim etiam ab alienis itabuntur. Non diu viuent nisi annum excesserint 35. nc spes est longæuitatis: non nimium tamen ditabun- ur, sed moderatè, alioqui animo & opinione Crœsi diui- as possidentes, obtumultuantes & nullibi non impor-

tunas cogitationes. Ob mulierē in captiuitatem veni[...]
& pauca illorum prosperè cedent in pueritia & iuue[...]
te. Signum habent in cubito, vel in pede, & fortuna [...]
rum ad meridiem. Puella sic nata erit feruida, audax, [...]
solentis linguæ, contumeliosa, litigiosa, multis etiam [...]
dique circundata periculis, pudorem abiiciet, & rel[...]
marito suo, adultero se (nisi cohibeatur) copulabit, [...]
lestabitur torminibus ventris & stomachi. Et hoc [...]
secundò de signorum influentia dixisse satis est.

De naturis domorum.

SVPEREST vt de naturis quoque agamus domor[...]
& signorum, in quibus rebus nostris faueant cœptis, q[...]
in vnoquoque signo agendum, quî temperare actus [...]
stros possimus, vt cuncta nobis eueniant secunda & p[...]
spera. Nam hic ferme scopus est Astrologiæ naturalis [...]
quem nisi pertigerimus, nescio ad quid tandem illa po[...]
nobis (Alchabitio inquiente) prodesse.

PRIMA domus Arietis est. Et primum etiam in o[...]
ne signorum, vocatur ab Astrologis domus vitæ, & [...]
semper initia illis significat operū, id est, quæ in ipso v[...]
exordio vel delectant, vel male afficiunt natum, ite[...]
robur & debilitatem. Denique omnia quæ ad vitam [...]
ctant naturalem.

SECVNDA est Tauri Domus facultatum, victus, [...]
nistrorum, seruorum, significans finem iuuentæ. In e[...]
si forte fortuna inciderint Iupiter, vel Venus, planetæ, [...]
teris nobiliores, promouebunt ea in primis quæ ex bo[...]
mobilia ab iureperitis vocantur: vel etiam immobilia, [...]
hortos, agros, vineas, redditus annuos & quicquid [...]
quod durare potest diu. Mancipia si quis conduxerit [...]
hoc signo, rem domesticam fideliter dispensabunt.

TERTIA domus. Successum cum fratribus, soro[...]
bus, propinquis, & minoris itineris, in tertia locant [...]
mo, id est, in Geminis. Si quis igitur in v horoscopum [...]
beat, hunc pronunciant prosperatum iri à fratribus, a [...]
gnatis, à magnatibus & propinquis. Conducit & in h[...]
sign[...]

nō, ſcribere ac mittere epiſtolas, ambulare iter breue, ntrahere amicitiam inire fraternitatem, & huiuſmodi.

QVARTA manſionis inſcriptio eſt patrum, hæredita- m, theſaurorum, & archanorum. In ea bonum eſt con- here, emere vendere, cambire vineas, agros, poſſeſſio- , erigere ſtructuras & machinas, iacere fundamenta, odere terram, quærere theſauros, teſtari, deligere ſe- lturam: proſperatur hæc omnia Cancer.

QVINTA eſt domus filiorum & dilectionis, legatio- num, donationum, & eorum quæ poſt defunctionem vi- ad laudem vel vituperium pertinent. Expedit Sole nc occupante tractare omnia quæ in mentem veniunt, dulgere genio, pergræcari, helluari, peregrinari, inire cta & amicitiam, propter gaudium Veneris illic, diffun- nte lætitiā. Conuenit & veſtibus nouis veſtire ſe, ſcribe- epiſtolas, iocari, ludere, cōquirere ſibi amicos, qui fidi nt, quiq; poſſint in neceſſitate ꝓpugnare vel defendere.

SEXTA domus Virginis. Si quid autem ad triſtitiam ectat, ad ægritudinem, id ſextæ deputatur domui: & vo- tur infirmitatis, ægritudinis, triſtitiæ, ſeruorum, gau- ium Martis. Nulla hic emptio probatur vel venditio, opter perfidiam, laborem, & dolorē: præſertim a Mer- rialibus & Virginibus, quos vitare oportebit. Exagge- t hæc in nos falſos teſtes, latrunculatores, & qui vitę no- ræ inſidiantur homicidas ſanguinarios. Prætęrea & tu- ultus bellicos, ſeditionem, factiones. Omnia hæc ab irginiſtis in ſexta, & Mercurialibus: propterea quòd Mars (vt dictum eſt) in hac gaudet.

SEPTIMA domus in Libra. Sunt deinde poſt ægritu- ines, nuptiæ, coniugia, & ea quę circa mediam vitam ve- at in directa iam Libra trutinantur. In ea valet inſtaurare miſſa, reparare deſperata: & quia habitatio conſumma- æ inimicitiæ eſt, committere quoque cum hoſtibus, vn- lique immittere ſe guerris & litibus, iis præcipuè qui Arietem habent aſcendentem.

OCTAVA ab Oriente manſio eſt Scorpionis. Domus el pars mortis, timoris, pauoris, hęreditatis, mortuorū, &

corum

eorum quæ poſt mortem fiunt. Commorante in ea So
vide ne quid auſpiceris, neque iter arripias, non aquis c
das te: facile hîc impingitur. Quamobrem vitanda om
ſunt bella, contentiones iniuſtæ cauſæ, inimicitiæ, mul
res malæ, maximè ſi ex parte hæreditatis hæc oriantur.

Nona domus in Sagittario. Habent & fides, relig
prolixa itinera, ſapientia, Philoſophia, Matheſis, lib
epiſtolæ, narrationes, legationes, ſomnia, rumores, ſuas
cœlo ſtellas. Quo fit, vt peragrante hanc domum Sole
Luna, ea tractari debent, quæ ad prædicta iam ſpectar
nam citius ſortiuntur effectum, quam alio tempore.
enim hoc tempus conſummatæ amicitiæ compleme
tum.

Decima domus in Capricorno. Non omnino etia
fruſtra eſt, quod hîc in regem aſciſcitur, ille verò præfic
tur potius. E cœlo eſt hoc, atque decima domo, vocatu
que domus regni, dictaturæ, magiſtratus: tribunitij, pr
fecturæ Imperij, & quicquid poteſtatis eſt. Si quid igit
præcipiendum eſt, ſi qua in ditionem redigenda proui
cia vel vrbs, ſi quod adipiſcendum magnificum regnur
ſi quis adoriendus iudex, ſi patrocinandum egenis, ſi co
ferendum cum magnatibus & præpotentibus, fauſtè a
que feliciter fieri poteſt, manente in ea domo Sole vel L
na. Vulgato nomine vocatur domus Capricorni ordir
regulari, ſi Aries fuerit prima.

Vndecima domus Sole in Aquario. Hæc eſt domu
laudis, fortunæ maioris, gaudium Iouis, miniſtrorum, a
xiliatorum. Licebit in ea adoriri aduerſarios, conquirer
amicos ſibi, laudare alios à quibus præmij quippiam ſp
ratur, denique tractari poſſunt omnia quæ optamus v
fortunatè eueniant.

Omnium peſtilentiſſima fermè eſt Duodecima
Nempe habitaculum inimicorum, carceris, laboris, æru
mnarum, inuidiæ, ſuſurrationum, beſtiarum, termini vi
tæ, nihil in ea frugi auſpicabitur. Cauendaque in primi
vincula & carceres, in quos ſi quis inciderit in hoc ſigno
maximo cum negotio liberabitur, & mortem operatu
& omn

mne malum, residente nimirum illic Saturno domi-
llius signi, vel Marte. Et sic de reliquis successiuè si-
s, & domibus succedentibus.

ATQVE huc vsque de natura & effectibus signorum,
d promoueant in iis qui hæc habuerint ascendentia,
st qui nati sunt in talibus. De planetis res ipsa postu-
vt vel obiter in memoriam reducamus, quæ de iis in
ecedentibus dicta sunt. Cæterùm nolui vt fucum hîc
eret aliquis in re omnino leui, vbi si iactare etiam nos
imus, res ipsa prohibet: ne circa hanc magnopere lu-
iemus, atq; ex musca (quod aiunt) faciamus elephan-
a.

De Saturno domino genituræ.

SATVRNVS vbi dominus genituræ fuerit, habet id
uod trahit natorum animos vbi illi concesserint habe-
s, nempe ad elationem, ad tumorem, peruicaciam, ma-
iam, ad calamitates & ærumnas multas. Largitur alio-
i fidem, & in persuadendo consilium, & decernendum
od iustum est: nisi in propriis rebus, in quibus non ad-
sapit, vbique sui ingenij, atque sibi vacantem facit, ci-
parci, verùm potus largioris, ad vxorem & liberos non
ultum affectus. Præterea quantum ad corpus emacerat,
siccat, infrigidat, noxios indit humores, ministrat pal-
rem, maturè accersit ægritudines, morbos omnes in v-
um exaggerat: videlicet pneuripomoniam, hydropisim,
odagram, morbum regium, siue caducum, vlcera, alopi-
am, cæcitatem, & quæ ex vitiosis humoribus sunt malo-
rum omnium mare. Præscindit etiam vitam aut in loco
umectiore, aut certè extra paternum solum ignoto, aut
relicto, atque eodem succulento. Malum est, si illius in
ansionem inciderit Mercurius. facit enim incantato-
rem, magum, ariolum, fœdifragum, hostem parentum &
atrum (ne dicam) omnium etiam hominum.

De Ioue domino genituræ.

IVPITER nusquam atrum calculum meretur, nul-
lum

lum est consilij, prudentiæ, scientiæ, eloquentiæ, & pul-
chritudinis donum quod ille non magnificè præstet, &
vir quispiam bonus deliniendus nobis fuerit, hunc op-
teat fingere Iouianum. Nihil est quod multis agam,
gi & virtutes omnes optimas illi vendicato, non erra-
Summatim, habent omnia Iouiales, tantum abest vt i
lis virtutis aliquid desideres. Quorsum enim opus
commendare in iis magnanimitatem, honores lo
amplissimos, atq; cæteras mundi dotes? cùm dixerim,
hil esse in illis quod desideretur.

De Marte domino genituræ.

CONTRA Mars vt natura pessimus, ita ingenia s
gerit omnium pessima: & quemadmodum de Iouiali
diximus, nihil esse de quo in controuersiam quidem
cari possint, ita de Martialibus pronunciamus, nihil e
scelerum quod audacter illi non audeant, nullum e
tam fœdum crimen quo illi contaminati non sint. Ap
hos virtuti studere, piaculare est. Virtus maxima, latro
culari, grassari, cædere, succendere ignes, mentiri, imp
nere, deludere. Et quid dicam? genuinum est illis, om
patrare nefanda, & si quid sceleribus sceleratius, aut sce
stius est, illud impunè & citra frontem, illis facere sum
licentia est.

De Venere domino genituræ.

VENERIS proprietates notiores etiam sunt, quà
vt multis ambagibus has conueniat retractari. Neque
deo, quomodo non cum Ioue coincidat nisi quòd ope
bus ac factis omnibus, virtutibus omnibus, scientiis
mnibus, denique quicquid boni præstat Iupiter splend
rem addit. Venus ad luxuriam, non eam tamen dico q
in inguine est, maximè si Iupiter illi accesserit, aut hu
respectauerit benignius, vel certè cum Mercurio coe
Cum Saturno & Marte, nota est significatio.

De Mercurio domino genituræ.

QVIBVSDAM Mercurius ambiguus videtur, cum b

r

bonus, cum malis malus. Hoc interim donemus: alio- seorsum optimus est, tum maximè in dotibus ingenij nistrandis, quibus Iouem & Venerem præcellit. Porrò ium & disciplinarum genera, quæ ille largitur, notio- sunt, quam vt repeti hîc debeant.

De Sole cum genituræ domino.

TOTVM illud quod de bonis diximus planetis, & de lle dictum volumus. Non malum planetam habet qui nc habet. Non dico, si dominus genituræ fuerit, nun- am enim hoc sortitur. Perinde etiam vt Luna si cum mino genituræ inciderit, mihi medio quodam modo ter Martem & Venerem incedere videtur. Et quemad- odum in ordine medius est, ita & in natura mediocrita- n seruat Quod si cum tribus illis Ioue, Venere, vel Mer- rio scilicet, etiam conuenerit, nemo non videt homi- m hunc esse felicissimum.

De Luna cum domino genituræ.

LVNA ob hoc solum malè audit, quòd instabilitatem gnit: verùm in homine instabilitas, quid tandem non alorum etiam trahit secum?

Canon super erectione figuræ cœli.

EADEM series est Signorum quæ in artificiali. Quod- nque principatum obtinuerit, semper iuxta ordinem r singulas domus, singuli sunt infartiendi planetæ. Vt si ies sit signum in quo natus es, loca Arietem in prima mo, deinde Taurum in secunda, Geminos in tertia, ancrum in quarta. Si autem Sol fuerit in Cancro, tunc cabis Cancrum in prima, Leonem in secunda, Virgi- m in tertia, Libram in quarta, Scorpionem in quinta, gittarium in sexta, Capricornum in septima, quod est ppositum Cancri &c. ordine suo quem nosti.

PORRO dominium ipsum signorum longè diuersum t, atque ferè præposterum, quam traditum est à Firmi- Hic tantum ascendentis dominus spectatur, post hunc cantur in qualibet domo iuxta eorũ ordinẽ naturalem

cæteri

cæteri planetæ. Et intantum cum artificiali conue
quod ascendentis dominus iuxta ascendentem colle
tur. Cæterorum nullus ordo est nisi naturalis. Verbi c
sa, ponamus Sole existente in Ariete natum esse aliqu
cupio erigere figuram. Ea statuenda est sic. Scio ser
nunc domorum: pono in prima domo Arietem, in sec
da Taurum, in octaua Scorpionem, in nona Sagittar
in decima Capricornum, in vndecima Aquarium, in d
decima Pisces, sic inscripta signa sunt, qui mos est eti
eorum fermè qui ex horoscopis iudicant. Reliquum
quo subscribantur & planetæ domini signorum. Sub
gno ad domum Arietis Martem: quia Mars est domi
Arietis & Scorpionis. Deinde ad secundam domum
scribo Solem, ad tertiam Venerem, ad quartam Mer
rium, ad quintam Lunam, ad sextam Saturnum, ad sep
mam Iouem, ad octauam Martem, ad nonam Solem
decimam Venerem, ad vndecimam Mercurium, ad du
decimam Lunam. Vides igitur, excepto domino asce
dentis, reliquos iuxta ordinem suum locari naturale
Quando autem de ascendente hic loquor, nolo quis i
telligat de ascendente tempore horoscopi, sed de signo
quo fuerit Sol.

ITEM in secunda reuolutione pones Saturnum
primam & erit dominus vitæ 13. anni nati. Deinde ad s
cundam Iouem, & iudica de substantia nati iuxta nat
ram eius. Exinde ad tertiam domum locabis Martem:
illo iudicabis de fratribus & propinquis, breuibus itine
bus &c. Ad quartam pones Solem, & iuxta illum pare
tes, hæreditatem in decimosexto anno iudicabis. Ex ty
illo licebit cuilibet fingere similem reuolutionem, & pe
spicere, quid singulis annis futurum sit cuique. Signific
enim hic domus, non momentaneam illam reuolutio
nem, qua duabus horis in vnaquaque domo versatur So
sed anniuersariam. Vnde reuolutionem vnam subdid
mus vergentem ad annos fermè 84. iuxta ascendente
Arietem. Si autem cæterorum aliquod in ascendente fu
rit locatum, alia formatur, sed tamen ad eum typum.

...de prolibus, respice quintam. Si de ægritudine, de pe-
...ibus paruis, vel de seruis, vide sextam. De connubiali-
...s, de inimicis manifestis septimam. De morte, & hære-
...re mortuorum, & de generibus eorum, aspice octa-
...m, atque sic de reliquis domibus.

NEQVE video quid vltrà possit vel debeat addi. Sum-
... huius artis est, scire naturam Signorum & Planetarũ,
...nde erigere figuram, & exercere quod lectum est. Ex-
...natur qui velit, videbit hanc cum artificiali non solùm
...uenire, sed etiam longissimè excedere, non tam pro-
...r facilitatem, quàm certitudinem. Cernis enim, vt ni-
...mihi speculandum est, nisi pauca quædam quæ ex ar-
...ialis penuario proferuntur: & quod in præfatione su-
...s testati, id iam secundò repetimus citra pudorem,
...chtenbergium suæ ætatis doctissimũ in naturali ma-
...matica hac arte sola astrologos omneis dementasse,
...hac egisse stupenda. Itaque iniquum videbatur nobis,
...nti magistri artem tam dignam sineremus obscurari.
...m ex eo hanc hausimus, non nostropte ingenio finxi-
...us, propter quod eo minus in ius vocari debemus, aut
...minari à quoquam, si non omnium palato fecerimus
...s. Nisi hoc fortasse vitio debeat verti, quòd aliorum
...efacta posteris exponimus, & aliena præferimus no-
...s. Quod si nephas est, quis hîc tandem immunis à vitio
..., etiam ij qui hac tempestate iudicantur doctissimi?
... Figuram vnam è regione subiecimus. Cæteras re-
uolutiones qui nosse velit, tabulam
legat mox sequentem.

Liechtenbergius.

Figura reuolutionis Signorum & Planetarum, iuxta Aſtrologiam naturalem, cuius horoſcopus eſt ♈ & dominus illius ♂.

is the best aspect with the good, & the worst with the euill.
is the meane aspect in goodnes & badnes
is very good aspect to the good planetts & trouble with the euill.
is the aspect of enemitye not full perfi
is the aspect of enemitye most perfitt

Continuatio Figuræ præcedentis, ab horoſcopo primi anni ♈ vſque ad annum 84.

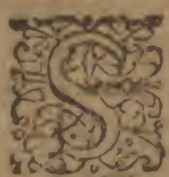
♈ 1 ♂	13 ♄	25 ☿	37 ☉	49 ♃	61 ☾	73 ♀
♉ 2 ☉	14 ♃	26 ☾	38 ♀	50 ♂	62 ♄	74 ☿
♊ 3 ♀	15 ♂	27 ♄	39 ☿	51 ☉	63 ♃	75 ☾
♋ 4 ☿	16 ☉	28 ♃	40 ☾	52 ♀	64 ♂	76 ♄
♌ 5 ☾	17 ♀	29 ♂	41 ♄	53 ☿	55 ☉	77 ♃
♍ 6 ♄	18 ☿	30 ☉	42 ♃	54 ☾	56 ♀	78 ♂
♎ 7 ♃	19 ☾	31 ♀	43 ♂	55 ♄	67 ☿	79 ☉
♏ 8 ♂	20 ♄	32 ☿	44 ☉	56 ♃	58 ☾	80 ♀
♐ 9 ☉	21 ♃	33 ☾	45 ♀	57 ♂	69 ♄	81 ☿
♑ 10 ♀	22 ♂	34 ♄	46 ☿	58 ☾	70 ♃	82 ☾
♒ 11 ☿	23 ☉	35 ♃	47 ☾	59 ♀	71 ♂	83 ♄
♓ 12 ☾	24 ♀	36 ♂	48 ♄	60 ☿	72 ☉	84 ♃

Supputationem Lector, ſi velis, in infinitum exaggera

FINIS LIBRI QVINTI.

IN LIBRVM SEX
TVM DE PERNOSCENDIS PLANETI
horoscoporum & Signorum ascendentium ex quatuor complexionibus, Ioannis Indagine.

PRÆFATIO.

CIO quid hîc dicturi medici sint, si videri in suam messem falcem misisse me: atque lud mihi opprobrabunt fortasse, Ne sutor tra crepidam. Quibus nos obijannimus cissim, Plærumque & holitor oportuna loquitur. Neq etiam protinus doctum facit professio, sed labor atq industria. Quę quoniam moderatè nobis contigerunt, modicum etiam illud celare volumus studiosos. Illud primis obtestantes, ne antè damnent quàm legerint n stra. Subinde si alia dixerimus a Galeno & Auicēna, qua ipsi scripserint, hactenus condonent licentiam hanc n bis: quamquam pro viribus conati hîc sumus, vt & il diceremus consentanea: nisi quantum astrorum scien nos ab illis cogit dissentire. Non enim hîc nostrum n gotium agere volebamus, sed iuuare medicos, qui alioq ex complexionibus omnia diiudicant: vt non tam prot cis illis freti manuductionibus, vtputa vrina, physiogn mia, & pulsu, ac huiusmodi, quæ imponunt nōnunqua parum sollicitis, quàm etiam ex Astrologia saluare ægr tos possent, atque cognoscere qualitates hominum. C peram nostrā boni consulite, quicunq; Lectores estis, nc studium ipsum nostrum metientes, sed conatum. Ad re ipsam properamus.

Qu...

Quid sit complexio.

Est autem complexio, autore Auicenna, qualitas ... æ ex actione ad inuicem & passione contrariarum qua- ... atum in elementis inuentarum resultat. Quam diffini- ... onem qui velit exanclare ad vnguem, actiones illæ & ... ssiones quomodo in se agant mutuò, legat eum auto- ... m libro 1.fen.1 doctrina.3 cap.1 Nos præmittere opor- ... bat: ne quid non diceremus quod ad rem pertineret: ... cut & illud de quaternario numero elementorum, de ... ualitatibus primis, de illorum actionibus mutuis, quæ ... tenda ex Philosophia sunt naturali. Neque enim id in- ... ndebamus, sed quantum ad stellas & genituras pertinet, ... signare rationem, cùm complexionem alicuius noueri- ... us quibus stellis vel Planetis fiat, vt ad hoc vel aliud ille ... clinatior est. Exempli causa. Sanguineus aliquis est, sed ... rbero, raptor, sanguinarius, quæ in sanguineis raro ... nt: coniicio hunc Saturnum, vel Martem habere in ho- ... scopo natiuitatis. Naturam singulorum Planetarum ... biecimus. Ad hæc quia magnopere conducit & Physio- ... nomia & Chyromantia, vtrasque præmisimus: & hic et- ... m inspersimus, quantum rei præsenti conuenire nobis ... debatur. Comple- xio quid.

De ijs quæ bonam faciunt vel malam complexionem.

Natvram bonæ complexionis, vel malæ, Albertus ... r naturalium rerum non imperitus, in tribus ait consi- ... ere in debita corporis mole, in eleganti membrorum ... spositione, & in venustate coloris. Ex iis licebit conii- ... re ingenuitatem complexionis, siue ad sanguinem, siue ... l phlegma. Rursum habitudinem malam in nimia craſ- ... tie, nimia macilentia, in immodica tenuitate, corruga- ... one & squalore: quæ quem possederint, faciunt melan- ... olicum, cholericum vel phlegmaticum. Crassitudo e- ... m ex immodico frigore & humore est, macilentia ex ca- ... ditate & siccitate, squalor ex frigore & humore: quam- ... uam hic secus quibusdam placeat. Porrò gelu & humor Crassitu- do Macilen- tia.

phlegma faciunt, caliditas & siccitas choleram, frigidit[as] & siccitas melancholiam.

De obseruantia complexionis ex colore.

Color trifarius. HABITVDINI corporali suffragatur & colo[r]. Eum trifariam partiuntur. Nam quendam inesse capi[l]lis, alium cuticulæ; tertium oculis. De iis admodum plur[a] etiam Aristoteles. Omnes si in vnum computentur, au[t] ex æqualitate consistunt, vt albus rubeo permixtus, [q]caussatur ex abundantia humorum. Aut ex inæqualita[te] siue ex obliquo conueniunt: verùm nobilior qui ex [æ]qualitate consistit humorum. Differentiam si scire voles, *Colorum differentia.* ex senario dependet. Primus, ex albedine & rubedine e[st]. Secundus, niger. Tertius, citrinus. Quartus, glaucu[s]. Quintus, albus Sextus, rubeus. Extremi sunt albus, & ni[ger]. Cæteri medij, partim ex albore, partim ex nigror[e] commixtionem habentes in æqualitate. Optimus ta[men], qui ex albedine & nigredine est. Autor Galenus. No[ta]tiones hæ sunt, albus conspersus rubore, tumentibus buc[cis], sanguinem notat: albus phlegma, pallidus melancho[liam], fuscus, subniger, niger, choleram.

De complexione pernoscenda ex tinctu capillorum.

NEQVE obstat, quod de capillorum natura auto[res] referunt quidam, datam videlicet ad decorem: quo[d] sic ornatu splendoris nonnihil adfert naturæ. Non ide[o] tamen obrogatur coniectura: cùm multis argumentis te[stari] possimus, etiam de complexione. Verbi causa. Viro[s] depiles & imberbes, aut eunuchos, aut phlegmaticos: ni[gros], & nigrantibus capillis, cholericos vt plurimum. *Color Glaucus, Canus, Rubens, Niger.* Sunt autem quatuor, qui vulgati quidem sunt: niger ru[beus], glaucus, & canus. Glaucus ex humore melancholi[co] est, Canicies ex defectione caloris naturalis, & phle[gmatis] putrescẽtis. Rubedo videtur adserere sanguinem, nigredo cholerã, glaucedo melãcholiã; albedo phlegma. Quæ causa est, quòd rubor nigredini præfertur, quòd no[bilior] complexio sanguinis est, quàm choleræ, Et illu[d]

corpu[s]

[illegible] optimum est (teste Galeno) quod molliculum ru-[illegible] capillis ornatum est. Tametsi hic plurimum refrage-[illegible] Constantinus, nigrum ipsum præferens. Tum quòd [illegible]ior atque stabilior est, tum etiam propter iuuamen-[illegible]. Quæcunque enim superfluitas magis est nociua, e-[illegible] expulsio præsentius iuuat, Vt cholera succensa, & san-[illegible]s adustus magis conficiunt, quàm sanguis nō adustus. [illegible]rùm ad istius expulsionem sequitur generatio capillo-[illegible]n nigrorum, & non rubeorum: præstat igitur rubedini [illegible]gredo. Aliis aureus magis placet, cum nigrore in oculis. [illegible]uod vtrumque etiam sinamus. Alberti certè placitum [illegible] optimum colorem optimam designare complexio-[illegible]m cerebri, videlicet calidam & humidam. Tametsi in [illegible]erationibus naturalibus, magis conueniat caliditas & [illegible]citas, maximè ad apprehendendum aliquid. A calore est [illegible]im quod velociter rem aliquam deprehendimus, ab [illegible]citate memoria & firmitas retinendi. A calore motus [illegible]t & agitatio, à frigore quies & tranquillum. E quibus ra-[illegible]ocinatur, magis cerebri complexioni conuenire siccita-[illegible]em, quàm humiditatem. Videmus enim quibus cere-[illegible]rum est humidum, hebetis ingenij esse, somniculosos & [illegible]rdos: siccum verò, acres, vigilantes, sobrios. Quàm plu-[illegible]a igitur ex capillis deprehendi possunt, quæ ad comple-[illegible]ionem spectant. Sed in præsentiarum satis.

De complexione Cholerici.

CHOLERICAM complexionē facit caliditas & sicci-[illegible]as. Vnde q calidi sunt & sicci, cholerici vocantur. Agno-[illegible]cuntur autē ex physiognomia, & vrina, & ex horoscopo natiuitatis. Quo ad physiognomiā, oblonga habent mē-bra, & ea gracilia, nimirū suffocato atq; extincto humore p caliditatē & siccitatē. Capillos habent interdum crispos & retortos interdū planos & nigros, nonnunq̄ etiam ru-beos & duros, totū ex abundantia caloris. Oculos ꝓfun-dos. nasum acutū, faciē citrinā. Eloquium velox, pectora ampla, & hirsuta, egestiones adustas, & vmbilicotenus hir-suti sunt. Vocē argutā, pulsum durū & præuelocem, gref-

Physiognomia. Cholericorum.

ſus celeres. Procliues ad ebrietatem: ob ſtomachum, & c[illegible] lidum cerebrum. Inſomnes, proni ad coitum, oculos h[illegible] bentes citrinos, os amarum, linguam aſperam, tortio[illegible] in ſtomacho, ſiticuloſi, citò caligãtes in oculis. In ſom[illegible] & viſionibus nocturnis videntes rogos ſuccenſos. Fla[illegible] mas, morticina, ſanguinem, lites, homicidia. Atq; eou[illegible] de phyſiognomia corporali. Cæterùm iuxta animum a[illegible] daces ſunt, iracundi, & qui reconciliari ſtatim poſſu[illegible] dociles, ingenioſi, fidi, prodigi in dandis rebus, ſynceri, z[illegible] loſi, amatores Iuſtitiæ, impingentes in lingua vbi iraſcu[illegible] tur. Neq, enim feruor ille ſanguinis ſuſtinet, vt ſeriat[illegible] verba promant. Tametſi quidam ſint, quos eouſq; perdu[illegible] xit labor & aſſiduus conatus, vt multa huiuſmodi poſſi[illegible] diſſimulare. Sed non poteſt tamen lana tincta mutare co[illegible] lorem, atque id admodum perſpicuè deprehendi pote[illegible] Quicquid enim præter naturam accerſitum eſt, vel co[illegible] quiſitum, diſſimulari diu non poteſt.

Rationes de proprietatibus Cholericorum.

RATIONEM ſi quis popoſcerit dictorum, talem da[illegible] mus. In primis de iraſcentia: quæ quoniam humorem ſup[illegible] primit, flagranti velut flamma abſconſa aliquandiu: qu[illegible] vbi rimulam adepta fuerit, erumpit in incendium. Iden[illegible] prodigalitatem cauſat, hac illacq; diffundens ſe per late[illegible] ra, non ſurſum. Similiter & audaciam propter elationen[illegible] ſpirituum & caloris: vnde interdũ difficillima conantur[illegible] & promittũt (ne dicam) impoſſibilia, geſtiente atq; ſaliẽt[illegible] corde præ nimio æſtu. Eodẽ pertinet exile caput cum am[illegible] plo pectore: quod ex eodem corde prouenit calido. Quod[illegible] etiam agiles ſunt & dociles, nemo etiam nõ videt perpo[illegible] lire atq; habilitare omnia. Sic gracilitas ob defectionem humoris eſt, proceritas ex calore, qui in altum tendit.

Iraſcẽtia cholerici. *Prodigalitas* *Audacia.* *Agiles.* *Dociles.*

De Planetis conuenientibus ad complexionem.

PROXIMI nunc planetæ ſunt, qui quando dominia ſuſcipiant operepretium eſt cognoſcere ſi quando aſcendentes, vel in radice natiuitatis ſunt. licet ex Aſtrologia artificiali diſcatur, tamen hic citra erectionem figuræ auſcultatur, attenta ſola phyſiognomia & complexione.

De

De Saturno in radice natiuitatis Cholerici.

SATVRNO sumamus exordium. Hic in radice na-tatis collocatus est si videris hominem subpallidum, ...is oculis, lento gressu & tardiusculo. Reprimit enim ...nihil innatum calorem Saturni frigus: verùm maci-...am non adimit. Oculos subministrat minutos ner-... & ingenium ad pessima quæque meditanda, sub præ-...u honestatis: quod esset alicui bonum, si non tam ma-...o sydere obscuraretur. In dandis etiam consiliis, plus-...n dici potest, ad omnia nefaria perpetranda, consul-...mũ, videlicet ad expugnanda castra, ciuitates, oppida, ...stituẽdas proditiones, & bellorum acies. Hæc omnia ...arius agit, lugens ac mœrens: adeò nihil est scelestum, ...cinorosum quod ille non audeat. Interim tamen o-...bus iis plurimum sibi placens. Alioqui parcus in ci-... potu, semper irrequietus, semper sollicitus, semper ...boribus, quasi omnia ad se corradere possit. Obiter ...aturno hæc.

De Ioue in radice natiuitatis Cholerici.

IVPITER benignior est. Facit candida cute, & proli-...arba, recaluastrum in fronte, coma subruffa vel tin-... facilem ad iram, & item facilem ad redeundũ in gra-...). Disponit ad consilia, & ad prudenter dispensanda ...lica negotia: ratione temperamenti & caloris. Signũ ...n radice locatum esse, quibus cõditiones huiusmodi.

De Marte in horoscopo natiuitatis Cholerici.

MARS si dominium in genitura aliqua obtinuerit, ... colore rubeum, veluti ambustum ab Sole, rotunda ...e, felinis oculis, atroci aspectu, insolentem, indomitũ, ...onstantẽ, nugacem, impostorem. Alioqui in rebus a-...dis celerem, depilem in vertice, mediocri statura, cras-...incipite, naribus prominentibus: qui cùm graditur, ...antes passus locat, atq; hos veloces. Victoriosum, au-...em, friuolum, seditiosum, gulonẽ, hostem humani ge-...s, & cui nec cum amicis etiã conuenit bene, futurũ du-...cem exercituum, aut tribunũ plebis, sanguinariũ rixo-

ſum,nugatorē inſignem,malitioſum. Nihil admodum
♂ a ♄ differt. Saturno diſtans,niſi quod ille conſiliis molitur, id ille
ctis exequitur.Sine Deo, ſine fronte, ſine pudore pe
quens eos qui probitatis & virtutis ſtudioſi ſunt:tam ſi
mente,vt ſolus ſibi ſapere videatur:tam cæcus,vt nulli
♀ tempe- quā bono precari bene poſſit. Niſi Veneris accedat
ramen- nimentum, quæ quia frigida eſt, & humida,ob inſit
tum ♄. natura frigus,remittit nonnihil alterius feruorem. C
nem multiplicat,& blandiorem facit hominibus, pro
rocitate iucunditates participat, & ciuilitatem, oſcu
comeſſationes,voluptates,pulchritudinem, dulcedine
circunuentiones mulierum.Efficit & peieratorem, fœ
fragum, violatorem iuriſiurandi, in ſuiipſius factis
rum ſollicitum,quæ Veneris proprietates ſunt. Qu
quam enim non adeò malæ ſint, tamen illius bonitat
alterius contaminat malitia. Omnium peſſimè ſed
vbi domicilium Saturni permigrauerit, id eſt Capric
☿ cum num,vel Aquarium.Aut ſi Mercurius in domo Martis
♂ retro- trogradus fuerit,hoc eſt in Ariete,vel Scorpione, tun
gradus. nim facit impudentem,deſperatum,incorrigibilem, r
ximè vbi bene potus inebriari cœpit: tunc obbruteſce
homo eſſe deſinit. In rebus mœchanicis præclaros at
ſpectatos opifices facit,æris aut ferramentorum fuſo
lanios,carnifices,chyrurgicos. Et ſi acceſſerit illi Ven
barbitonſores.Si verò Mercurius, qui malagmatis & e
plaſtris occupat ſe,chyrurgicum,vel vnctorem.

De Mercurio in radice natiuitatis Cholericorum.

SIN AVTEM in radice fuerit, locatus autem p
peram, id eſt, in domo Saturni, vel Martis, & null
habuerit aſpectum benignum, aut commixtionem
neris, Iouis, vel Lunæ, ferè peior frequenter Marte
Id verò ex illius factis ſic deprehendes. Facit ſacrilegu
prædonem, violatorem ſacrorum, incendiarium, in
fectorem, exulem a patria, oppreſſorem pauperum,
pillorumq;, & viduarum. Neq; id quidē ſatis,quin &
ſitare in fide facit, & ære implicans nunquam ſoluen
ſem

...rinuolutum periculis, semper proficientem in ... charibdi in scyllam, iuxta prouerbium. Hęc si for... ...no obtutu non omnibus patent, ex raritate capil... ...pernosci possunt. Secus si Venerem propitiam ha... ...ut Iouem, vel Lunam. Cum Venere argentarios ...egregios sculptores, in omni opere æris aut ferri, va... ...n musicorum opifices, & quanto propius ac vicinius ...erint, hoc diminuitur Mercurij malitia. Fit autem ...iam rarissimè, vt statuta excedat huiusmodi.

De Sole in radice natiuitatis Cholericorum.

...VM Sole perrarò fit, vt suam commixtionem cho... ...is impertiat: nempe sanguini additior quam chole... ...cit autem alioqui in colore fuscum, modico cum ...re, carnosum, & prægrandibus oculis, barbatum, be... ...pillatum, capite obeso & rotundo, mediocri statura. ...ter etiam iracundum, sapientem, hypocritam, lar... ...cupidum laudis, sonora voce. Interdum etiam auda... ...vbi probè fuerit adpotus.

De complexione Phlegmaticatorum.

...HLEGMATICORVM complexio frigida & hu... ...est. Nam Græcè φλέγμα humorem significat. Atque ...ulta distinguunt de humorum diuersitate medici: ...quoniam nota sunt, libenter conniuebimus. Cæte... ...phlegmaticum vbi ex physiognomia velis pernosce... ...nam faciem contuere qua præditus est præpingui & ... Est carnosum corpus, pectus depile, venæ strictæ. ...rei hanc adsignant rationem: quia frigus crassiciei ...per causa est & somnolentiæ: propter fluorem per... ...tum frigido, atque inde etiam esse, quòd coitus ap... ...ntes non sunt, nisi vino admodum madidi, aut aliun... ...alefacti.

De Saturno in radice natiuitatis phlegmaticorum.

NON raro phlegmaticis dominatur Saturnus, & ra-

tione

tione frigiditatis participat cum phlegmate. Id autem peratur quod alias ex natura solet: nisi quantum o terit illi complexionis bonitas, perspicuum est ex quòd in natiuitate constitutus hominis sanguinei, tantum virium habet, quantum in melancholico phlegmatico, reluctante nimirum natura complexio Sic iam in natiuitate phlegmatici, hominem suapte tura obesum, ac circa oculos liuidum facit & tard submisso capite & humeris, tristem, odibilem, inuid detrectantem optimis quibusque, patronum malor & ad machinanda peruersa doctissimum. Et licet in dum videatur agere aliud, & conuiuiis lætantium im scere se, familiaritatem tamen diu non sustinet, aut c deiectus mœret. Facit & inciuilem, & agrestem, atque tam non studentem vrbanitati quam aliorum etiam ribus & ritibus bonis aduersantem. Ingenio plumb & retuso, capientem vix multa cum industria aliquid malis verò tum excogitandis, tum discendis suapte n ra industrium. Etiam pauciloquum facit. Porrò imn dica taciturnitas illa misantropiam gignit, in primis rò mulierum, contra ordinem, contra sexum, contra turam. Cui seueritati proprior accedit appetitus vi ctæ, ira, inuidia, curiositas rerum alienarum. Cum M verò quid faciat, tæder ferme adscribere. Facit hunc dacem, temeratorem, scelerosum, præcipitem, impr dum, inobedientem, atque in iis agentem constant mè. Et si Mercurius quoque comes vel socius sit, infid torem, infidelem, male sentientem de Deo, de superi religione: deceptorem amicorum homicidam, rixosu sacrilegum & prædonem sacrarum rerum. Iam vbi tal aliquem videris phlegmaticum, conijce hunc Saturn male, vel Martem habere in natiuitate: si aliunde ho erecta figura non licet.

De Ioue in radice natiuitatis Phlegmatici.

IVPITER deinceps in ascendéte, calore suo frigid rem phlegmatici temperat leniter: temperatú corpus,

dic

...e & molle reddit, non graue, aut carnoſum nimis. ...t etiam perquam venuſto capillitio, optimis mori... optimis geſtibus dulci eloquio, pace, religione, ſan... onia, iuſtitia, veritate, conſilio, miſericordia, clemen... a veſtibus & corporis decore paulo plus facit curio... um, atque in huiuſmodi etiam felicem & proſperum.

De Marte in radice natiuitatis Phlegmatici.

MARS ſi malè in natiuitate Phlegmatici, inuentus ...it, facit in colore ſubruffum, coactæ atque coagitatæ ...træ, fortem, audacem, loquacem, mendacem. Nec tam ...tiens aliquis aſpectus aliorum Planetarum eſt quin ſi ...minium nacti fuerit conſecutus, malitiam ſuam non ...at in eum. Adurit in vertice capillos, amplificat fa... & inſpiſſat caput, facit crudelem, & toruum aſpectu, ...acem, præferocem, alacrem, præpetem, importunum, ...undum, verboſum, iactabundum, proditorem, pro...rum, ſpiculatorem, autorem diſcordiarum, raptorem, ...beronem, paricidam, flagrionem, matricidam, amico... clancularium æmulum. Tametſi mitius agat hæc o...ia in Phlegmatico, quàm in Melancholico, vel Cho...ico, deſpumante nimirum ac deferueſcente calorem ...egmatico humore. Vitam alioqui incidit, dirumpitq́; ...alem illam chordam, aut præcipitio, aut inopinata ...rte.

De Venere in radice natiuitatis Phlegmatici.

VENVS laſciuientem facit, lubricum & lætum, ele...ntem & gratum, amabilem, comem, ſuauem, pium, be...gnum, iuſtum, ſyncerũ, corpore candido, eloquio dul...m, coma denſa reflexa molliter, vel criſpata, potorem, ...ſicum, cytharœdum, cantorem. Et artibus quæ manu ...nt, pictorem, & earum artium ſtudioſum, quæ abſque ...dibus ſunt. Cum Mercurio poëtam facit, mathema...cum, oratorem, gymnoſophiſtam, laniſtam, chyrono...

mum,

mum, & in iis omnibus acceptum hominibus, bo
moris & celebrem. Mars vbi irrepserit, commutat
fraudulentiam, vaniloquium, & ea quæ suarum v
sunt.

De Luna in radice natiuitatis Phlegmatici.

LVNA facit album, asperso rubore modico, c
denso, coniunctis superciliis, oculis pulchris, & fo
inæqualibus, laboriosos, maximè in tentandis atqu
uagandis itineribus variis, & si in signo fuerit aqu
id est, in Piscibus vel Cancro, supra modum pingues

De Melancholica complexione.

MELANCHOLICA complexio frigida & sicca.
scitur autem ex humoribus superfluis & adustis. I
paucis dicam, fæx illa sanguinis est, colata à splene. S
eius inter dulce & ponticum medius est: diriuaturq
hepate, cuius vna portio mittitur ad splen, altera rel
tur ad singula membra. Qui ad splen dimanat, risum
minuit. Quo fit: vt qui eo humore immodicè abund
parum rideant. Illorum caluariæ tametsi durissimæ s
perquàm facillimè tamen offenduntur à gelu. Qui
hoc illis familiare est, quod in iuuenta plus sapiunt qu
in posterioribus annis. senescunt autem quàm citissi
præmatura adhuc ætate erumpunt illis cani, deflacce
capilli, tardiusculè irascuntur, verùm semel prouocat
criter, non desinunt citra conuicia & verbera. Ferè n
probant earum rerum quæ ab vulgo laudata sunt, non
nit enim hoc sanguinis malitia calore priuatus, præte
venæ illæ restrictæ, & sanguine vacuæ. Sed neque coit
permittunt, nisi ab mulieribus admodum impetantu
sollicitentur. Ossa habent dura, corpus aridum, cut
asperam, quæ omnia corrupti ingenii indiciũ sunt. N
præterquam quòd iudicium illis est admodum pingue
obtusum, etiam immodicè perciti inuidia sunt, ranco

litia,suspicionibus,impudentia,stoliditate, & si quid excogitari potest malignius. Odiunt in hominum conuersari, amant secessus & vmbras, subducunt ab omni conuentibus se, pauitant vbi timendum minimè est. obseruant somnia, quæ & contingunt illis semper verissima. Auaritia illis connata est. Inebriati, ac constituti per musicen & vinum, lachrymantur. Neque statim credunt etiam amicissimis se, verùm semper latens [illegible]um, venenum alunt in aliorum perniciem. Hæc generatim dicta sint.

De Saturno in natiuitate Melancholici malè fortunato.

IAM si pessimæ complexioni pessimus Planeta accesserit Saturnus, omnia hæc mala conduplicat, & exaggerat. Facit facie distortum & ineptum, discoloratum, tristem, timidum, desperatum, sordidum, obsoletum, [illegible]um, toruis & trucibus oculis, fætulento anhelitu, pro[illegible]ndarum & earundem malignarum cogitationum, sui [illegible]nsus, sine fœdere, sine iugo, grauiter incendentem, ignauum, labiis spissis, scapulis carnosis, signatum in pedibus vel calcaneo. Ex artificiis cerdonicam callentem, & si quæ sint ex iis viliora. Hoc de Saturno tantum. Fit autem non rarò, vt illi adsocietur & Mars idem ipse malignus. Addit igitur ille malum malo, ægritudines, timores, impostu[illegible]as, rixas, sanguinem, calamitates, pericula, incestum, stu[illegible]ra, impietatem, idololatriam, prophanationem Deorū, sanctorum, & religionis. Neque est quod leniri ista possint ab aliquo planeta, Si verò contigerit, vt excluso Marte coeat cum Ioue, vel Venere Saturnus (id quod fit rarissimè) excellenter ingenium auget, & quarundam artium inuentorem facit. Cum Luna, peritos molitores, & molendinorum constructores, item pontuum, nauium, fontium, aquæductuum, colonum quoque & agricolam, architectum, è quibus & ditabitur.

♄ cū ♂

♄ cū ♃ vel ♀

♄ cū ☽

De Marte participante in Melancholico.

MARS autem si solus perhibeat testimonium co-
plexioni absque Saturno, semper facit calumniator
minaci vultu, mediocriter audacem, signatum in f
lentum, incuruum, fallacem, timidum, procliuem ad
ta, ad latrocinia, & quæcunque damna inferenda pri
mo, etiam non nocenti se. In cuius domicilio si re
gradus fuerit Mercurius, aut impeditus, melancholic
facit mente captum, vitia sectantem paterna, & pate
infectum moribus pessimis: vt si fatuos ille habeat pa
tes, aut aliunde male morigeratos, nullis neque terr
bus ab illorum poterit diuelli peruicacia & semel in
bita consuetudine.

De Mercurio in radice natiuitatis Melancholici.

MERCVRIVS in hac complexione si euersus fue
facit incredulum, male sibi conscium, literatum tamen
vaniloquum, ardelionem & iactabūdum, maximè si q
proferendum ex literis est, aliud tamen semper in or
liud in corde habentem, aliis persuadere volentem qu
ipse non credit, acutum persuasorem, scrutatorem mul
rum rerum, felicem quoque in factis suis, male volent
tamen amicis & de se bene meritis. Saturnum si secum
buerit, facit peritum mensurandi agros, vineas, cam
stria, doctum architecturam.

De Luna in radice natiuitatis Melancholici.

LVNA si dominium in Melancholico assumpserit,
cit corpulentos, tenaces, sibiipsis placentes, crapulosos
uaros, anima mala, monachos, sed qui rarissimè serua
institutum. Saturnum secum habens, osorem facit hon
num. Martem verò, susurratorem, & disseminatorem
lorum. Mercurium, congerronem, obstreperum, nuga
instabilem, & aliorum interpolantem verba.

De sanguinea complexione.

SVPEREST vt de Sanguinea disseramus complexio- quæ omnium censetur esse optima, atque paucioriconringit. Eius proprietates obiter hæ sunt. Vocem ent acutam Sanguinei, iuxta hilares sunt & læti. Cu- causa est commotio spirituum & sanguinis calidi, sub- , promanantis à corde ad os & cætera membra exte- a. Vnde carnem habent mollem, vngues tenues, dele- turque cantionibus, & iis quæ extra se rapiunt ac po- t animum, faciuntque gestire. Salit enim in illis san- s, neque sinit aliud agere quàm sanguis mouet. Vnde ue diu, neque multum irasci possunt, propter inna- temperiem. Neque nocet illis coitus, propter abun- ntiam humoris spermatici.

De Saturno in natiuate sanguinei malo.

SATVRNVS aut rarò, aut nunquam sanguini parti- at. Cùm frigidus sit atque siccus Saturnus, sanguis ve- calidus & humidus. Plurimum illi in suis effectibus san- s aduersatur, rarò etiam, propter nimiam caliditatem ccitatem, Iupiter, Venus & Mercurius illi familiares nt.

De Ioue participante cum sanguineo.

IN primis Iupiter cùm dominium suscipit, candidum ddit in corpore, & rubedine quadam faciem resplende- re facit, oculos non omnino nigros, dentes candentes cit, & liberalem, mitem, pium, dilectum hominibus, co- abundum, prælatum, nobilem, splēdidum, spectatum, citum, tranquillum, venustum. Est tamen quo in loco itus sit. Nam si in natiuitate Orientalis fuerit, vincit in humiditas. Sin verò occiduus, formosiorem reddit & corum nimis. Mars tametsi perrarò illi iungitur, iun- us tamen addit audaciam, non eam qua temerè abu- ntur Martiales, sed circunspectam & prudentem, qua

M cum

cum maxima tractabit, atque proſtituet poſteris ſ
nomen factis ſuis egregiis & celeberrimis, maximè in
ſecutione malignantium & impiorum hominum.
Venerem habeat ſecum, decorem decori, virtutem, v
ti, venuſtatem venuſtati, prudentiam addit pruden
quin & totum quod boni ab Ioue præſtitum eſt, poli
nat, vænum exponit, vt magis ac magis placeat, den
vt nihil ſit rerum omnium quod illi non donatum vi
tur.

De Mercurio in radice natiuitatis ſanguineorum

NON minus Mercurius alioqui indifferens, cum
ue tamen doctum facit, facundum, diſertum, præcon
conſultorem, acri iudicio, ſtudioſum, diſciplinarum a
torem.

CONCLVSIO.

HÆC atque alia tametſi dicta fortaſſe prius ſint i
ſtrologia naturali, non tamen eo modo, neque in eu
nem. Eſt autem finis (vt diximus) huiuſmodi, vt præſ
alicuius complexione, ex hominis etiā geſtibus ac m
bus diſcamus, quem in horoſcopo vel bono, vel mal
 o planetam habeat, & ex agnitione planetæ, deind
mnes illius conditiones alias diuinari poſſimus. Non
tur medicorum hic ſcripta damnamus, quæ circa c
plexiones ſcripſerunt, ſed hæc velut iam firmata præ
ponimus, iacto fundamento ſuperſtruentes ædifici
Legant qui velint, qui non volunt, deſpiciant. Id enim
tea ſciebamus, vt qui ædificium vellet conſtruere pu
cum, ab omnibus opus illius inceſſeretur.

GVLI

GVLIELMI GRATAROLI BERGOMATIS ARTIVM ET MEDICINÆ DOCTORIS OPVSCVLA,

videlicet.

De memoria reparanda, augenda, conseruandaque, ac de reminiscentia: tutiora omnimoda remedia, præceptiones optimæ.

De prædictione morum naturarumque hominum, cum ex inspectione partium corporis, tum aliis modis.

De temporum omnimoda mutatione, perpetua & certissima signa & prognostica.

Omnia ab autore correcta, aucta satis, & vltimò edita.

SERENISSIMO AC PIO BOEMIÆ REGI MAXIMLIANO PERPEtuam felicitatem à domino Deo precatur Gulielmus Gratarolus Doctor medicus.

SVPERIORI anno, Rex optime, libellos tres etsi multis antea mensibus elaboratos, citius quàm voluissem emisi in lucem, amicorum ac typographi coactus instantia: cumque me absente, non pauca inter cudendum errata fuissent commissa, arrepto rursus libro non tantum menda

correxi,ſed primariam ac omnem ferè adhibens operam extremamque (vt vocant) manum, adeò rebus & h... nis, & his non paucis auxi, vt veluti nonimenſis pa... tus ſeptimeſtri,aut purum aurum argento, ita editio h... priori præſtat. Dedicaueram priorem Anglorum r... gi,qui antequam reſciret, nedum videre potuerit, vita cum morte coactus eſt commutare. Quærendus igit... mihi erat patronus alter, ſub cuius auguſtiori nom... ne rurſus exiret liber nitentior factus. cumque animi o... culos huc illuc non parum volutaſſem, tua Maieſtas m... hi tandem magis arriſit cùm non nullis de cauſis, qu... in præſentiarum omitto, tum quia inter cæteros prin... cipes ac Reges, non tantum apud potentes Germano... & Hiſpanos, ſed etiam Italos (è quibus vnus ſum) b... ne audiat tua optimæ ſpei Maieſtas: faxitque omnipo... tens Deus vt indies,quoad fieri iuſtè poteſt, vna cum no... mine creſcat & res. Huc accedit quod etiam intellexe... rim,ornatiſſimam apud T. M. perſtrui bibliothecam ta... li Rege non indignam, in qua,ſpero, non poſtremam partem obtinebit liber meus qui priore ſui parte mirum in modum eos iuuabit, qui ex ea vel quacunque alia l... brorum ſupellectile proficere in ediſcendo voluerint: eo... rum namque libellorum vnus eſt De Memoria recup... randa conſeruandaque:ſecundus De Phyſiognomia:te... tius prognoſtica perpetua certaque continet. Cæterum cum ſapientis & philoſophi proprium ſit, rationem & cauſam ſui operis reddere, dicam breuiſſime, quid m... potiſſimum ad hæc mouerit. In tanta librorum ac di... ſcentium copia,videbar mihi, ita mouente DEO, rem ſtudioſis non inutilem me facturum, ſi de Memoria (et... ſi argumenti talis plura bona aliàs extent opuſcula) ſuc... cincte præcepta & ſelectiſſima remedia indicarem:quam ſi quis iuſtis præconiis ornare velit, multas opplebi... chartas, actumque aget. quis enim eſt qui neſciat Me... moriam,vniuerſorum ſenſuum communem fore arcam? ſiquidem quicquid vel oculis conſpicimus, vel auribus haurimus, aut denique ipſa mente concipimus, vſui ad

medita-

meditationi seruat: de qua Seneca in præfatione libri Declamationum: Memoria, inquit, est res ex omnibus partibus animi maxime delicata & fragilis: in quam primum senectus incurrit, &c. De physiognomia itidem non est quòd multa præfari velim: nam si concesserimus (vt concedere par est) sapientissimum Deum non ab re corporum quę hominum varietatem fecisse, dubio procul fatebitur, hanc diiudicandi facultatem probe tractatam, & vtilem admodum & bonam esse. Cùm enim sine vllius rei adminiculo solus Deus in corde videat, homo tantum in facie & ab extrinsecus intrinseca cognoscit. Quis cordatus deinceps seruum in familiam accersat, nisi antè solerti examine ex facie mentis nota, ex oculis animæ fenestris, & ex omni denique corporis situ & specie naturam illius metur atque exploret, num frugi & rei familiari vsui futurus sit? Proditum est memoriæ, Pythagoram à principio statim adolescentes prius quam in disciplinam suam admitterentur, φυσιογνωμονεῖν cõsueuisse, hoc est, indolem ex oris vultus, totiusque corporis serie atque habitu scrutatum, num ad philosophandum apti essent: quòd reluctante genio haud feliciter aliquid cedat. Quamuis autem illud interdum præter communem philosophorum fidem & sententiam longè secus euenire cernas, vt è corpore deformi insignes prodeant virtutes, hoc tamen eatenus fieri existimandum est, quatenus animus diuini numinis afflatu, philosophiæque adminiculis adiutus, externas omnes virtutique contrarias exuit affectiones, & rebus honestis inuigilat: vt Socratis, inter cæteros, exemplo notum est. Illorumque opiniones explodendæ sunt, qui cæco quodam iudicio vanam physiognomiæ artem censent, quę iam a priscis illis statim temporibus ad hanc nostram vsque ætatem longissimis obseruationibus, multo rerum vsu, varijsque euentibus comprobata, ex certis & peculiaribus corporis humani indicijs naturam inuestigandam tradidit. Et quamuis non pari modo mortales affectus & detegant & aperiant, nemo tamen ad harum alteram partium tam cautè inclinat animum, quin

tempore procedente deprehendi queat, siue is secunda leuetur sorte, siue egestate prematur. id enim quod e fit, siue virtutis, siue vitii speciem gerat, ordinem mini statuit: sed qua in parte mens affixa maneat speculand est, indeque actiones nominandæ sunt. Tertium De p petuis prognosticis adieci, cùm viderem quotannis inc tas prædictiones fallacesque (causa equidem difficillia astrorum scientiæ, ac humani ingenii caritate atque a dacia) inuulgari, volens nimirum ex iis quæ sub sensib cadunt, ostendere longe certiorem esse prædictione Non nouas artes scientiasue propterea me allaturu n pollicepr, verùm earum quæ à clarissimis viris inuen sunt, partem vtiliorē aliquam dilucidare ac facilem re dere augereque nitimur. Neque illud a me expectetur his opusculis, quò varios adducam sæpius autores, cù nullam ferè autoritatem expostulem, præterquam e perientia ipsa exhibebit. Quod ad stilum spectat, vsus su (id postulante operis materia) nō latinissimis verbis & a strusis, sed perspicuitate qua potui, id est, vocabulis plu mum vsitatis, seruata illorum significatione. Nunc ser nissime Rex luculentius meæ erga T.M. obseruantiæ sym bolum dare non potui: neq; ego, vt moris est, partem ali quam tuarum laudum attingam, quòd nec idoneus sin tanto muneri, nec hactenus defuerint aut defuturi sin doctissimi viri, qui hoc munus obeant. Quamuis, vt pot qui bonorum principum exemplum iam esse inceperi humanis laudibus non egeas, satis ex re ipsa commenda tus. Me verò tuæ Maiestati humillimè commendo ac de do: quis sim, si non alii ob locorum distantiam, facilè po terit indicare serenissimæ Reginæ coniugis tuæ medicu excellens ac perspicax Iosephus Salandus, qui me iam di familiarissimè nouit. Christus Deus optimus maximu M.T. quàm diutissimè incolumem ac florentem suis do mis augeat ac seruet. Basileæ Calendis Febr. M.D.LIIII

PRI

RIMVS LIBER DE MEMOria & reminiſcentia diuidetur in capita ſeptem.

imum caput declarat quid ſit Memoria, vbi vigeat, quàm vtilis & neceſſaria ſit, &c.

cundum potiſſimas quibus lædatur cauſas, earumq́ notas continet & curationem.

rtium quomodocunq́ memoriæ nocentia præcipua oſtendit.

uartum ſimiliter iuuantia particularia enumerat.

uintum nonnulla probatiora ſelectioraq́ medica remedia compoſita continet, ſeruantia multumq́ augentia memoriam.

extum philoſophica conſilia, canones, & præcepta reminiſcentiæ narrabit.

eptimum caput breui ſermone de locali vel artificioſa memoria agit.

ictorum breuis epilogus vltimò ponitur.

CAPVT PRIMVM.

MEMORIA est per quam animus repetit quæ fuerũt. Vel, est firma animi rerum & verborum dispositionis perceptio. Aut (vt Aristoteles opinatur) imaginatio est, quæ ab his quæ sensus deprehenderat, remanet. Platonis autem sententia, Memoria est sensus & incolumitas: nam anima se suum officio adipiscitur quæcunque sub sensum cadunt, indeque opinionis origo est. Sed per mentem ipsam intellectualia animaduertit, & intelligentia fit. At memoria amissa per reminiscentiam denuo resumitur: nam cum obliuio siue memoriæ amissio duplex sit, perpetua videlicet & temporanea, in hac quidem reminiscentia agit, de qua interius suo loco dicetur. Sedem verò habet memoria in occipitio in tertio vocato ventriculo, quem & puppim vocant. Longum esset ac penè superfluum hic (vt studeo breuitati) cerebri totius anatomẽ describere, quam in multorum libris videre licet, præsertim doctissimi pariter & diligentissimi Andreæ Vesalii. Dicam tamen aliquid breuissime ad rem nostrã propius faciens. Tres animæ operationes sunt in cerebro, phantasia, ratiocinatio & memoria. Primæ duæ in duobus vẽtriculis cerebri maioribus, tertia in tertio & minori exercetur. Inter cerebri caua animalis spiritus tenuis, purus, mundissimusq; versatur, atque talis defertur memoriæ: quæ quidem claritate & subtilitate spiritus indiget. Quòd si non aperiatur via illa qua transit spiritus ad puppim cerebri, nihil homo reminiscitur: & contra qui velocem habent huiusce viæ aperitionem, prudentes sunt, & velociter respondent vt sunt quidam cholerici: qui verò pigram illã & tardam habent, pigri sunt & tardi ad discendum atque respondendum, suntq; tales vt plurimũ phlegmatici vel melancholici, crassisq; ac multis cibis ac potibus vtẽtes. Rari quidem reperiuntur, qui felici ingenio, & fœcunda memoria dotati a natura sint. siquidem ingenium subtilem & mollem

cerebri

cebri substantiam, memoria permanentem indicat. Di-
quoq; Galenus capite duodecimo Artis medicinalis,
genium quidem subtilem cerebri substantiam indicat:
ditas verò intellectus crassam, &c. Huic functioni de-
uiens spiritus, a corde per arterias ad caput subuolat, &
terius nos cingente aere alitur, diuturnitatemq; conse-
tur. Et denique, conueniunt physici omnes, Memoriã
issimum pollere ex bona temperatura organi sedisue,
qua hanc functionem anima exercet Sciẽdumq; quòd
ere fit ex spirituum bonitate : boni verò spiritus sunt
i claritate ac motu temperati sunt & subtilitate. Plato
Theæteto, Non rectè, inquit, anima se habet in denso,
lutulento, aut molli nimis, aut duro. Intemperies au-
n multifariam contingit : nam ex vtero quis tam vali-
m nõnunquam contrahit, vt non solum memoria, sed
ratio lædatur, atq; ita stultitia fiat: cuius inter cætera si-
a, vt habet Aristoteles primo De Animalium natura,
it prægrandes & erectæ aures. Ex prauo item victu fre-
ens est cerebri intemperatura, quandoque ex insalubri
bientis aeris constitutione : nam vetus est dictum, vbi
siccior aer, ibi ferè etiam animam prudẽtiorem melio-
mq; seu promptiorem : vt etiam habet Galenus in li-
o Quòd animi mores. &c. Quinetiam ex casu, ex per-
ssione, ex morbo & aliis id genus iniuriis labefactatur
orum exempla varia & ex Thucydide & ex aliis haberi
ssunt: quidam ictus lapide, oblitus est tantum literas,
præalto tecto lapsus, matris, affiniũ & propinquorum
it obliuionem : sui verò nominis oblitus est Messala
ruinus orator. Ecce igitur quàm fragilis sit omnium
ciosissimus hominis thesaurus. Memoria inter huma-
naturæ commoda, teste etiam Seneca, primum sibi
um vendicat: nam multa legere studiosis facile, mul-
que intelligere bono atq; exercitato ingenio non diffi-
e est: verum ea congerere, & in memoriæ scrinio con-
uare, ita vt non effluant, necessarium ac præcipuum est
manæ vitæ bonum. Vt testatur Plinius libro 7. cap. 24.
rus Persarum rex omnes suos milites appellabat. Mi-

thridates duarum & viginti gentium rex, totidem linguas absque interprete & audiebat & alloquebatur, ... desunt innumera penè quorumcunque temporum exempla præstantissimæ in hominibus memoriæ. Quibus ... tur non est tam excellens memoria, labore vt eam ... quantur, opus est, sine qua vix in virum excellentem ... quam emerget: fieri enim solet, vt quantum quisque memoria emineat, tãtum eniteat, & sapientia, nisi sit somnolentus atque ociosus. Et poetæ non ab re sapientiam memoriæ filiam finxerunt: ac de ipsa rectè scriptum est, V... me genuit, mater peperit memoria. Quo igitur pacto acquiri augeriue possit ac seruari, hoc opere dissere... Constat autem cùm pluribus doctis, tum verò Cicero... memoriam habere quiddam artificij, & nõ omnem a ... tura proficisci: Sic igitur & nos prius docebimus quo ... ctus genere, quibusue medicaminibus ea acquiri firma... que possit, breuia, clara, vsuque probata ponentes: po... ea, de artificiosa memoria, quæ obseruationibus, lo... imaginibusque constat, succinctè agemus.

Caput secundum, præcipuas quibus lædatur causas earumq; notas & curationem continet.

DVÆ sunt causæ principales quæ obsunt memor... frigiditas & humiditas: quæ frigiditas vel sola ... vel cum humiditate coniuncta: omittemus cor... ptionem quæ fit à calido & sicco intensis. plus tamen n... cet frigiditas humiditate: ea siquidẽ confundit natura... neque eius opus ingreditur nisi tanquam subdomina... instrumentum. Humiditas verò retentiuæ contraria... quæ sicco proportionato confortatur: nam siccitas ... perflua nocet præsertim apprehensioni, dum impedit ... insigillentur formæ. Frigidi est sistere, & calidi moue... ergo frigiditas impedit motum necessarium ad mem... randum. Retentionem verò impedit humiditas Denic... cum frigiditatis filia sit obliuio, vt & Paulus Ægineta ... reliqui tenent, dicendum ac tenendum est, eam ma... obesse memoriæ, quàm noceat humiditas. Propter fri...

ditat

tem enim quæ humores & ſpiritus cōgelauit, ſpe-
m ſeu ſpecies imprimi nō poteſt. Quorum igitur me-
ia vel intellectus perit, ſomnos etiam obſeruare opor
vtrum vehementer an modice ſomnolenti ſint, aut o-
no non ſomnolenti, ſed ſecundum naturam habeant.
enim vincentem inuenies intemperaturam : nam ex
to ac profundo ſomno, humiditatem obeſſe: ex vigi-
ſiccitatem: & ex horum medio æqualitatem & bonam
orum proportionem cognoſces. Adhæc conſideran-
, vtrum excernat quippiam ex naribus vel ex ore
d à capite defluat, an aridæ ex toto vel vt plurimum
uſmodi partes ſint. atque antecedentium cauſarum &
ernarum cognitio capitis diſpoſitionem declarabit,
idoneam diſpoſitioni curationem adhibere poſſis.
dominatur cerebri humiditas, multa ſomni cupidita-
enentur, oris plurima eſt ſaliua, & in naribus oculiſq;
ita frequens: omnes motus hebetes ſunt. Tales præ-
ia recordatur & nuperrimè geſta: dudum verò facta,
nequaquam aut difficile recordantur: nam humidita-
erebri eſt facile admittere & dimittere quaslibet im-
ſiones.
iccitate dominante, quæ humiditati contraria eſt, ex
trarijs ſignis indicatur : adſunt enim capitis vigiliæ,
tates, & rariſſima illarum ſuperfluitatum emanatio,
à naſo, palato, & oculis expelli ſolet: oculi ſunt caui:
calui fiūt: aurium tum abundabit cerumē. Quantum
ad memoriam ſpectat, præſentia difficilius inſcribū-
& inſcripta diutius tenentur: inde fit, vt quę antea ge-
int, facilius memorentur & reddantur, quàm quę nu-
imè geruntur. Exemplo ſint ſenes, qui geſta ab ineun-
tate recitant ordinatim, præſentia verò non recordā-
aut confundunt. Hoc etiam cōtingit ſenibus: quia ex
uentatis actibus fit habitus: hinc fit vt decrepiti benè
ordentur antiqua, quoniam ſæpius circa illa vel illis ſi-
ia conſiderauerunt: malè autem noua, quòd illis im-
ſſio non facile fiat ob duritiam ſenſorij.

Si dominatur frigiditas, his facies albet, lumina, ſ
guent, venæ inconſpicabiles fiunt, ſomnolenti ſunt,
tes ad caput attinentes parum calidæ erunt, nec rub
dæ: mens erit ſtupida, vertigineq́ue grauatum capu
tardæ rememorationis. Hæc qualitas, vt prædiximus,
de officit, & animi facultates imminuit, inertesq́ue effi
nam vt calidi eſt mouere, ita frigidi econtrario fac
ſcias tamen in vniuerſum, viuentis cerebrum calidius
aere æſtiuo, vt Galenus habet in De vſu partium.

At cùm viget in cerebro caliditas, his notis facil
noteſcet: nam quæ circa caput ſunt, calida magis ac r
cunda ſentiuntur: oculos cernes verſatiles, eorumq́ue
nas magis apparentes: Capilli in lucem editis ſtatim
untur, nigri, robuſti, criſpiq́ue fiunt: breuibus ſomnis
profundis contenti ſunt: motuum velocitas & recorda
nis ineſt. Si verò auctior ſit & facta innaturalis calidi
vigiles erunt. Hic nimius calor animales ſpiritus ex
quit, infumosq́ue ac fuligines diripit, & ſuccos gene
dis ſpiritibus aptos torrefacit. Qua de re felici vel
memoria deſtituuntur.

Si verò duæ qualitates adiungantur, ſigna earum ta
proportione cognoſces, quanta iſtæ qualitates au
tendentur, aut remittentur: nec difficile fuerit iudic
ex præmiſſis, vt ſi fuerit caliditas & ſiccitas extra tem
riem, aderit permixtio ſenſus, vel phrenitis iuxta in
ſiorem gradum qualitatum.

Quo ad curandi rationem, victus primo pro cauſa
varietate mutatur, vt infra dicemus. Annotandum v
prius eſt, obliuionem à natura reportatam, non facil
moueri poſſe, nec quæ à cauſa calida & ſicca fuerit, ſ
in cæteris corpore. Hoc etiam interdum euenit, vt pr
conſuetudinem ſit diminuta vel abolita memoria: t
timendum eſt de peiori ægritudine, niſi ocyus ſuccu
tur, ſcilicet Lethargia, Epilepſia, Apoplexia, Paralyſi
terisq́ue id genus quæ a phlegmate in cerebro fieri
lent, pro quibus ad medicos confugias. Si etiam ob ex
mam ſenectam memoria perierit, fruſtra laborādum

mou

[illegible]ndis scilicet remediis, non est: sed tantum conue[illegible]e victus ratione contentos esse oportet, denturque [illegible]ia & linctuaria humectantia & restaurantia siccita[illegible]que arcentia.

[illegible] propter vehementes purgationes cæterasque im[illegible]icas inanitiones, vel à siccitate, memoriæ noxa super[illegible]rit, victu tantum reficiente succurrere oportet, cor[illegible]rato siquidem corpore, collectisque, memoria re[illegible]tur. Cibi conferent igitur succulenti & boni succi, [illegible]acile concoquantur in ventriculo: vinum sit rubrũ, [illegible]rum, dilutum: exercitia moderata & citra fatigatio[illegible]: caput clementer fricetur: prolixe dormiant: molliter [illegible]nt: tepidæ aquæ balneis vtantur: sudationes vitent: [illegible]i abraso epithemata infundantur, vel fomentatio[illegible] ex decocto florum chamæmeli, meliloti, seminis lini, [illegible]i decorticati: aut ex lacte recens mulcto: inungatur [illegible] susino, amigdalino, dialtea, butyro non salito. Su[illegible]t conseruam boraginis, bugiossi, cortices citrei con[illegible]s, & similia.

[illegible] a frigida cerebri intemperie sola sine materia ma[illegible]ortum fuerit, opponatur caliditas frigiditati, & pari[illegible]umiditati siccitas, cum temperamento tamen: in ca[illegible]ate enim & siccitate naturali omnis æqualitatis de[illegible]esse proportio, vt ne quid nimis. non enim omnis ca[illegible]tas bonam memoriam facit, nec omnis siccitas: sed [illegible] proportione respondet temperamento, nec fluit in [illegible]mperiem immoderatam, cuius vis est actum propriæ [illegible]utis tollere. Cauendum est ergo ne nimis cerebrum [illegible]faciamus, aut exsiccemus nimis. Et qui temperato est [illegible]re, caueat ne medelas apponat. Qui igitur corruptio[illegible]n memoriæ patiuntur ex immenso calido & sicco, quã [illegible]iunctionem plerunque phrenitides & deliria sequun[illegible]ijs oxyrhodinum capiti infundatur, & curatio reliqua [illegible]n his quæ refrigerant & humectant, pulchrè comple[illegible]ur. Quòd si ex nimia frigiditate adnixa intensæ sicci[illegible] fuerit, quod accidere consueuit aut propter longos [illegible]rbos, aut vehementes corporis labores, aut acres val-

de ani-

de animi affectiones, quibus naturæ vires fatiscun animales spiritus dissipantur, humectantia & medi ter calefaciendi simul vim habentia, haud mediocri e præsidio.

Cùm autẽ non solæ ac nudæ qualitates offensioni sed adfuerit simul humorũ copia ab euacuatione inc mus præmittendo concoctionem conuenientẽ, si op rit. Sanguinis copia venæ postulat sectionem, quæ medici docti consilio fiat, incidatur autẽ humeraria, cephalicam vocant, si caput solum degrauatur: si co totum, aut interna, aut media. Si bilis flaua abundau consulto medico, cum educentibus bilẽ purgetur, vt rhabarbaro, mãna, casia, succo rosarũ, electario ros syrupo rosato solutiuo tamarindis, vel aureis vocati lulis, & similibus. Si atra bilis, præsidiis itidem conue tibus à peritis medicis traditis, educatur, vt senæ infu ne, epithimi, veratri in fortioribus: dyasene, pilulis in &c.

Quòd si fuerit causa quæ penè semper contingit, fr da & humida, hi modi in curando seruẽtur: Et primo ad victũ, moram trahat quantum poterit, in aere lumi so non ventoso, nam venti plurimum obsunt. Euitẽc phlegma multiplicant, omniaque frigida, similiter & porosa, vt cepe, & super omnia repletio & satietas aut ditas, multus potus, multa fructuũ comestio vitetur, grauis concoctionis, ablutio cum nimis calida vel frig aqua, potatio eius nimia vel vini. Conferent igitur cib ne nutrientes, calidum & spirituosum sanguinẽ gign tes: veruecina, hædina, capi, phasiani, perdices, quorun na singulari potestate in hoc pollent, pipiones, turtu passerculi, galeritæ, turdi, merulæ: parentur cum hysso satureia, thymo, sampsuco, rore marino, garyophy macere, zinzibere, pipere, cinamomo, granis iunip præsertim hyeme. Animalia fugiant nuper edita, q mucosam ac viscidã habeant carnem: animantis cere vt pituitosum incommodat, nisi sit gallinæ, quod p liariter & summè laudatur. Similiter fugiant medu

grui

uinas carnes, pisces præsertim viscidos & lacunales, o-
a frigida, lac, caseũ, præcipue multũ, aut prauũ: fructus
midos & horarios: acriora interdũ, hyeme præsertim,
dubeantur, vt allium, pulejum, capparis remota salsedi-
e sinapi a Pythagora laudatum: parcè epulentur præser-
n cœnantes, vinum bibant album, aut vermiculũ subru-
mue: aquã nisi sit cum melle vel cinnamomo aut alio
m aromate decocta, non gustent. Prolixum somnum
rnumque auersentur, nec super nucham, vel super ni-
a repletione fiat: a superflua quoque vigilia caueant:
bilitat enim spiritum, ipsumque resoluit ac caput re-
t. Exercitium fiat deambulando, & cibos præcedat,
m fricatione etiam partium capitis (facta tamen prius
nuenienti purgatione) cum pannis asperis, & pedum &
nuum, sed moderatum: circa lacus, flumina & vligi-
sa loca non versentur, austrinos flatus & pluuiosas cõ-
tutiones declinent, lucidam & altam domum inhabi-
nt caput oleis conuenientibus (vt etiam infra dicetur)
gatur. a multo vel frequenti coitu omnibusque cere-
um debilitantibus caueant: nam principali debilitato,
centur & orta ab eo: corpus seruetur mundum à super-
uitatibus. Si igitur pituita lenta ac crassa fuerit, fiet illius
enuatio, & cõcoctio, & præparatio ad eductionẽ, cum
ymelle composito vel scyllitico vel de quinque radici-
s, de stichade, de raphani radicibus facto, melle rosato
out opus fuerit, & aquis seu decoctis conuenientibus.
l educendã verò præparatã materiam exhibeantur pi-
æ vel cochiæ, vel ex hiera Galeni addito modico casto-
& nucis myristicæ, addatur etiã præparata colocynthis
cũdum medici præsentis prudentiã: vel detur hiera ma-
a cum nuce moschata: vel hiera Ruffi, de qua Ætius
ro tertio: conueniet etiam yeralogadii, & alia quæ
nueniunt dolori capitis ex phlegmate, deinde fiant
am gargarismata, fomentationes, vnctiones, sac-
li, & huiuscemodi: clystere etiam si opus fuerit
t ex respicientibus caput: sternutationes fiant, vt cum
pere, struthio, seu condisi, elleboro albo, iride, & simili-
bus.

bus. Conferunt præterea si pituita vlterius exundat, q
saliuam mouent seu apophlegmatismi, odoramenta: c
bebe masticatæ seu commansæ, modis omnibus auxilia
tur: auribus indatur oleum castorei, lauandulæ, spicæ n
sus pro purgatione conferent hæ pilulæ etiam a propr
tate: Recipe thuris masculi, mirrhæ electæ, zinziberis a
drach. 1. med. pulueris capitis vpupæ drach. duas, ac
scrupulos duos, hieræ maioris drach. 1. med. castorei, co
cynthidis ana scrupu. med. confice cum bona terebenti
vel cum serapio de stichade, & fiat pasta, denturque p
læ numero paucæ, sed crassæ, supra leuem cœnam in
ctum descendenti: possunt etiam auferri ea quæ soluu
vt tantum confortent: hæ ferunt principatum hac in c
sa, & præ cæteris conferunt memoriæ. Item ad corrob
randum, fiat eclicma vel linctuarium tale, vel similem
modum: Rec. conseruæ anthos, melissophylli, ana vnci
vnam, inulæ conditæ, zinziberis viridis vel conditi, a
vnc. med. corticis citrei conditæ drach. 6. dia trionpi
reon, diambaris, ana vnc. med. cum modico aquæ vita
vasis vitreis semel distillatæ ex vino bono, vel cum ac
mellissæ, aut florum lilij conuallij: commisce: sumat h
ris duabus ante cibum in mane drachmam vnam aut
teram, & semi drachmam hora somni.

Notandum autem quòd nucha est cerebro frigidi
ideoque calida magis patitur & tolerat, frigida detest
meminisse igitur oportet, ne frigefacientia quæ forin
cus inducuntur, in occiput cadant. Calefactoria ita
medicamenta tam extra quàm intra corpus adhiben
Extrinsecus autem inunctiones capiti ex oleo calido,
æstate adhibendæ, vt rutaceo, anetino &c. hyeme verò
num in quo incoctum sit serpillum vel calamentum,
per, baccæ lauri, addendo aceti modicum ad penetrat
nem. Vtile erit & castoreum cum oleo illitum occipiti
tale vnguentum: Rec olei de lateribus, de castoreo
vnc. med. radicis acori, phu seu Valerianæ, ana scrup. 1.
terri, rutæ ana scrup. med. cum cera quantum sufficiat
vnguentum, quo rasum occipitium inungatur: & sub

de

sacculus imponatur, qui recipit florum rosmarini, ...lisso phylli, lauandulæ, singulorum manipulum med. ...m sambuci manip. vnum, stichadis drach. 3. nucis ...chatæ, ligni aloes, maccris ana scrup. 1. contusa in seri... demittantur formeturq; sacculus.

...nimentum aliud conferens diminutioni memoriæ ...bliuioni: Recipe olei sambucini vnc. vnam, olei de ...vnc. duas, olei euforbii, castorei ana vn. med. aceti ...h. 3. misce, inungaturque locus. Item oleum philoso...rum vocatum a Mesue, occipitio inuncto, memo... mirabiliter reparat.

...a inunctio Recipe radicis rutæ, buglossi, phu cum ...ibus ana vnc. 4. castorei duorum vel trium annorũ, ...quam semen fraxini vocant, ana drac. duas: redig in... puluerem & misceantur: pòst Rec. succi eufragiæ, or... quam sclaream vocant, verbenæ ana vnc. 4. medul...ascardi vnciam vnam, axungiæ vrsi, quantum satis sit, ...nguentum liquidum, & ponatur in vase cupri vel ...vt stet liquidum, nam aliter haud valeret, vngatur... occiput.

...mplastrum quoque de sinapi Mesue secunda descri...e Antidotariu valebit in affectu frigidiori: vel oleum ...pi. Superiora conferunt etiam absque præuia pur...ne, vt & sequentia, his qui frigiditate sola absque no... humiditate laborant. Intrinsecus quoque præter ...narrata conferunt, verus acorus conditus (quem ...num aromaticum credo, vel galangam) saccharum, ...m betonicæ, roris marini, lauandulæ, spicæ nardi, ...so phylli, adiectis longo pipere, garyophyllis, cinna...o, nuce moschata, & id genus aliis odoratis. Valde ...iuuat zinziber conditum ad auellanæ quantitaté, ...ttim in ventriculo frigido & humido, vti ferè est in ...bus vel pluribus tali causa & affectu laborantibus: ...reparat memoriam sumptum mane in temporibus ...alidis, horis quatuor ante cibum.

...nfert non parum & hoc: Rec. thuris, cyperi, piperis ..., croci, mirrhæ, ana, cõfice cum melle, & ex eo omni

die sumatur drachma vna horis supradictis præst
mane.

Aliud ad idē præcipue senibus valens. Rec. mellis a
cardini, thuris albi, cyperi, acori veri ana partes duas,
tundi piperis & longi ana partē vnam, myrobalanor
pulorum cæruleorū ana partes duas, cymini partem
mellis quantum sufficit. datio sit drach. 2. singulo n
diambar etiam conuenit.

Prodest & confectio anacardina si probe cōficiatu
post sex mēses ea vtaris. hæc enim acuit ingeniū & sen
& intellectū clarificat, mentē reuocat sopitā, letharg
rat & artheticos: confertq; dolori ventriculi & alui a
ditate, &c. sic verò fit: Recipe myrobalanorū empeli
rū, belezicorū, piperis albi & longi ana drachmas du
cim, zingiberis, mellis anacardici ana vnc. vnam, cast
styracis, garyophyllorū ana drach. quinque, florū ca
meli, baccarū lauri, cyperi ana drach. tres, mellis qu
sufficit, misce in modū electarij. Dat' in sero admodū
uæ nucis siue auellanæ, id est drachm. 1. s. cum vino c
decoctionis seminū anisi & feniculi. potest & mane
Caueat verò sumens à frigiditate, a cibis phlegmatic
ira, coitu & ebrietate. Anacardi autem antequā in al
bus medicinis ponantur compositis, debent in hun
sequitur modum præparari.

Rec. anacardos ac eos tere optime in mortario, a
aceto fortissimo ponantur per dies septē, pòst lent
in eodem aceto coquantur quoad aceti pars tertia
neat: tum percola fecem illam quæ in fundo vasis re
serit, prius aceto leuiter extra colato, eamque colo t
missam fecem, in medicinis pone: neq; enim anaca
fructus medicinis per os assumendis immiscētur, nisi
hoc modo vel simili præparentur.

Quod si mel anacardinum facere volueris, pon
ipsis anacardis eo modo in aceto coctis, tantundē
despumati ac simul ambo bulliant ad spissitudinē,
habebis anacardinum, quod in prænarratis affectil
peratur mirabiliter, si ex eo des drachmas duas in a

In Sicilia dum recentes ſunt anacardi ponũtur in mel- ...rius liquefacto,& diu morantur in eo, taleq; vocatur ...l anacardinum,& habetur vſui abſq; anacardis, & in- ...ur linctuarijs. Si eo ex melle dentur drachmæ duæ, re- ...perat memoriam ex proprietate ſua.

Expertus eſt & acorus nutritus ac coctus in melle & re- ...uatus, vt condiuntur nuces ac radices: ſimiliter piper ...gum nutritum coctumque in melle & aſſeruatum, ...n ſeruant & augent memoriam: doſis communis ...ch. I.

Aliud expertum in forma pulueris. Recipe thuris ...hem. vnam, cyperi, piperis, croci, myrrhæ ana drachm. ...s: terantur ſubtiliter,& per cribrum ducito,& fiat pul- ...de quo omni mane dum ſurgit detur drach. I. vel ſerò ...ngreſſu lecti.

Aliud expertum. Recipe cimini, piperis ana drach. ...s, ſacchari albi drach. tres: terantur & fiat puluis, cape ...ch. vnam omni die mane. Aliud itidem expertum. ...ipe thuris albi drach. vnã, piperis longi vel albi ſcrup. ...um, fiat puluis, qui mane totus pro vna dationebitur plures auroras cum ...ciis tribus aquæ mellis, vel de- ...cti cinamomi modici & garyophyllorum.

Aliud æquè bonum ac certum, Recipe cimini drach- ...nque, piperis noui drac. vnam, acori veri vel galangæ, ...eri, mirobalanorum nigrorum ana drach. duas, mellis ...cardi (de quo ſupra) drac. vnam, mellis communis vnc. ...terenda terantur,& cum melle prius deſpumato incor ...entur,& fiat conditum in pixide. datio in omni mane ...ch. 2.

Caput tertium, quomodocunque nocentia memoriæ præcipua oſtendit.

CAVERE oportet in vniuerſum cruditates, tanquam ...rationi infeſtiſſimas,& toti corpori.

Plurima vini præſertim potentis potio peſſima eſt: ve hementer enim humectat caput, ac ferè nihil æquè ob uionem inducit, quàm ſuperflua humiditas.

Exterior excedens frigiditas lædit memoriam, præ pue nocturna propter malam capitis coopercuram.

Caliditas intenſa valde quandoque perturbat ra nem & memoriam lædit.

Ciborum fumoſorum comeſtio & potus, vt alliori porrorum, ceparum, item caſei & leguminum vitetur.

Potus poſt comeſtionem dum cibi fit concoctio e interrumpens præſertim a cœna, memoriæ cerebro valde nocet.

Quies ſuperflua calorem debilitat: ſuperfluitates r net & aggrauat, ideoq; lædit memoriam.

Somnus cibo propinquo, antequam ſcilicet deſcen rit cibus ad ventriculi fundum, infeſtiſſimus.

Dormire calciatis pedibus, præcipue cum ſotularib memoriam impedit, ob vaporum reflexum.

Crudæ herbæ comeſtæ, multum nocent memoriæ, plurimum.

Videre vel audire non placentia animo: & huiuſcem di animi ſymptomata.

Metus perimit memoriam, vel triſtitia perſeuerans

Somnus immoderatus, & vomitus laborioſus, & quens coitus.

Acetum & acetoſa omnia. Sunt qui dicant gallor oſſa exucta, veternum ad ducere.

Caput quartum, iuuantia particularia præcipua enumerat.

FRuctuum ſtipticorum ex natura vel arte poſt com ſtionem moderata ſumptio, prohibendo fumos e uari, memoriam iuuat valde.

Temperatorum ciborum & potus, ſicut gallinarum perdicum præcipue cerebellorum eorum temperata re

&

on tantum memoriam, ſed & totum corpus confor-

nte cibum moderatè & conuenienter exerceri, non
um memoriæ, ſed & cæteris functionibus prodeſt.
uperfluitatum per inteſtina, per nares, per palatum
os, aures, per vrinam, per capitis frictionem cum pe-
e conueniens & debita expulſio, confert plurimum
uti memoratiuæ, ſi poſt ſomnum & ante exercitium

iſorum auditorumue frequens recordatio, memo-
n corroborat & confirmat: nam nihil æquè aut cura
etur, aut negligentia intercidit, ac ipſa memoria: quia
excolas & iugi meditatione exerceas, inertia ſituque
umpitur.
audium temperatum & honeſta delectatio non ſo-
memoriam, ſed virtutem intellectiuam cæterasque
utes corporis etiam augmentat.
ępe lauare pedes in aqua calida in qua bullierint me-
phyllon folia lauri, chamæmelon, & ſimilia, memo-
capiti, oculiſque valde confert.
bluere caput decimo quoque die cum lixiuio in quo
am bullierint chamæmelon vel aſſarum, meliſſophyl-
ſaluia, amaracus, ſiue ſampſucus, lauri folia, vel ſimi-
additis in æſtate roſis, memoriam corroborat & con-
at, vt in capite etiam ſequenti latius dicetur.
tare pedes poſt comeſtionem, vel ſuauiter deambula-
quo cibus ad fundum deſcendat ventriculi, multum
edit & confert, ob bonam ciborum concoctionem.
oriandri bene præparati & ſacchato inducti poſt ci-
n aſſumptio, prohibendo fumos ad caput aſcendere,
noriam iuuat: id præſtat & Diacotoneon.
Maſticatio maſticis cum modico zingibere facta ieiu-
ſtomacho, ab humiditate phlegmatica ſine moleſtia
ut purgat, indeque præpedita confortatur memoria.
Recipe thus albiſſimum, tere in puluerem, pone in pu-
e ſimplici frigida aqua, bibe in augmento lunæ in or-
diei, in meridie, & ſolis occaſu, facit bonam memoriã,

acutum ſenſum, exſiccans cerebrum & ventriculum.

Tradit Symeon Sethi, fel perdicis arteriis tempori illitum, vt penetret, ſemel in menſe, ad memoriam co firmandam prodeſſe plurimum.

Meliſſophyllon confirmat eam, & ingenium acuit. h minemq; quocunque modo comedatur herba facit duſtrium: quod etiam naſturtium in frigidioribus & gnioribus efficere poteſt, vnde natum eſt in ſegnem a gium, Ede naſturtiũ. Meliſſa præter hæc, animi tranqu tatem præſtat ſoporem capiti iucundum in ducendo.

Gallinæ cerebrum ingenium & memoriam iuuat, eò vt aliquos qui delirare cœperant, reſipiſcere fe rit.

Semen ormini ſeu ſchlareæ domeſticæ fertur ad rec perandam memoriam mirabile, ſi in puluere ſumat cum aliquo potu, aut cibo. Item eboris limatura conc cit obliuioni, ſi parum de ea in vino modico ſumitur m ne.

Item granum vnum thuris albi cum lectum petis, m xime conducit ſolum tranſglutitum: nam capitis hum datem exſiccat & ventriculi, ac ita memoriæ confert. cito hoc poſt purgationem bis terue in hebdomada multa adſit humiditas.

Plereſarchoticum confectio, duarum drachmaru pondere hora ſomni aſſumpta, vel myrobalanus cepu conditus ſumptus in aurora horis quatuor ante cibu beneque manſus ſemel in hebdomada, memoriam reſta rant ab humido læſam præſertim. nam roborant intel ctum, & iuuentutem ferè conſeruant myrobalani cepu conditi. ita paſſulæ, &c.

Memineris in materia humida prius fieri euacuati nes. nam materia humida plerunque eſt debilitatis m moriæ cauſa, vt ſuperius dictum eſt.

Cap

[C]aput quintum, nonnulla probatiora selectaq; medica remedia composita seruantia continet, multumq; augentia memoriam.

ANTIDOTVM mirabiliter conferens memoriæ, lethargiæque vel obliuioni: ventriculum confortat, & omnia debilitata membra ex phlegmate & frigore. Recipe zingiberis, galangæ, mastiicis, cimini, origani a- drach. sex, nucis moschatæ, calami aromatici, assari, [s]pesiorum, id est, cubebarum, ligni aloes, maceris, se- [m]inis apii, ammeos ana drac. 2. thuris albi, garyophillo- [ru]m, cardamomi, zedoariæ, piretri, castorei, piperis longi [n]igri, costi, cyperi, ana drach. tres: mētæ siccæ vnc. med. [ter]antur & pulucrizentur omnia, ac cum penidiarum mellis despumati quantitate sufficienti fiat ecliema. [E]ius modus vsus, vt reliquorum sit, præsertim tempore [fri]gido vel non calido multum: & per interualla.

Pilulæ quæ languenti cerebro conueniunt, præsertim [hu]moribus ac frigidis. Rec. succini odorati seu ambræ de- [pura]tæ drach. vnam, ligni aloes scrup. s. cubebarum scrup. [du]os: cum vino meracissimo pilulas confice quindecim, [sume] binas ante cœnam.

Pomum odorandum pro memoria: Rec. radicum iri- [dis] drac. 1. med. seminis seseli, id est, sileris montani, sticha- [dos] ana drach. duas, nucis moschatæ drachm. med. mentæ [dr]ach. vnam, ambari (vulgo ambræ) thuris, calamenti, sty- [ra]cis, ligni aloes ana drach. med. ladani quantum sufficit. [Fia]t pomum secundum artem.

Probatissimū experimentum ad ingenium & memo- [ria]m, quod ferunt esse Aristotelis. Rc. vrsi pinguedinē quam [h]abet in humero seu spatula dextra, eamq; repone in ve- [si]ca ipsius vrsi simul cum eius vrina, & simul stent octo [di]ebus: tum extrahe, & accipe succū ormini siue schlareæ [d]omesticæ, eufragiæ, berbenæ, buglossi, phu seu Valeria- [na]e, aloes, omnium equaliter, & simul misce cum prædicta [pi]nguedine super ignē cum lignea spatula agitando, quo- [a]d fiat vnguentum spissum. ex quo cum volueris accipe

quantitatem paruæ fabæ & vnge frontem & tempora cando aliquantiſper, & audita recordaberis.

Lixiuium pro ablutione capitis humidi frigidique fortatiuum, & memoriæ conferens, debet autem eſſ cinere ſarmentorum vel quercus, poſtea intus hæc b liant. Rec. acori veri, ſtichadis, foliorum lauri, roris m ni, iuæ, ſaluiæ, ana manip. vnum. ex iſto lauato caput: p verò ablutionem aquæ vitæ modico ſinciput madef to, & ſequenti puluere aſpergito. Rec. pulegii, calame garyophyllorum, ſandaracæ, macis, ſtichados, mentæ cæ, maioranæ, ana drach. quinq;: miſce & fiat puluis ſu tilis, & poſt inſperſionem ſuperpone ſtupam canabis. al quoque diebus ingrediens lectum pone ſuper capi bregmate ex puluere illo etiam illoto capite, nam cat, &c.

Aliud lixiuium ad ad confortandum caput & mem riam. Rec. hederam muralem, roſmarinum, laurum, chadem, marrubium aut betonicam, & bulliant in li uio, quo caput laua. Idem ferè operantur cupreſſi nuce frequenti vſu.

Aliud in humido capite, quo bis vel ſemel in hebd made vtendum. Rec. ſenæ, roſarum, florum chamæme acori, ſtichadis, foliorum lauri, nucum cipreſſi, ſaluię iu baccarum hederæ partes æquales, hæc in hyeme bullia in lixiuio pro lotione capitis. at in æſtate remoue ſtich dem, & roſas adde, ac aliqua myrti grana, & minus calid vtere.

Optimum remedium aliud, ſed longe difficilius para tu. Rec. florum citrullorum ſiccorum bugloſſi, roriſma rini ana drac. duas, chamæmeli, violarum, roſarum an drach. 1. med. ſeſeli drach. duas, ſeminis viticis, rutæ cam peſtris ana ſcrup 4 foliorum lauri viridium, maioranæ ſtichadis, ſaluiæ, florum ſambuci, artimaſię ana drach. tre contundantur optime & infundantur in lib. 3. aquæ vitæ optimæ, & vnc. 6. aceti albi ſcyllitici fortiſſimi, ac ſimu quieſcant duobus diebus in vaſe vitreo bene cooperto, & poſtea deſtilla ad cineres cum ſuaui igne: deinde Rec. ole

de co

terebintina destillati optimi vnc. octodecim, olei de
en destillati vnc. octo, prædictæ aquæ destillatæ vnc vi-
ntiquatuor loco olei de been potes accipere olei destil-
i de adipe vrsino, sed melius si de vtroque acceperis par-
m mediam: si verò neutrum repereris, recipe oleũ sam-
cinum: adde prædictis rebus capillos hominis bene ad-
os, nam a proprietate euigilare faciunt, & excitant le-
rgicos: misceantur & destillentur in vase vitreo vsque
extractionem totius aquæ, & aquam ipsam seorsum
ua: deinde recipe euforbii drach. quatuor, piperis lon-
drach. 3. med. cumini drach. tres, thuris masculi clari
c. duas, & drach. duas, masticis, myrrhæ electæ ana vnc.
m, anacardorum bene contusorum vnc. 1. drach. 2. car-
balsami drach. quatuor pulpæ castorei drach. med. my-
balanorum empeliticorum drach. 4. med. opopanacis
c. tres, serici crudi minutimque incisi drach. 1. med. co-
radicum pæoniæ fœminæ cyperi electi ana scrup. qua-
or, ladani drachmas tres, sanguinis draconis, id est,
mmi ita ob similitudinẽ dicti drach. 2 med. bdellii clari
ach. 6 puluerizanda puluerizentur optime, & omnia
fundantur in prædicto oleo toto, & sic quiescant in bal
o temperato, simul in vase vitreo bene obturato diebus
inque, sed singulo die arundine sicca commoueantur
scendo, postea colentur, & optime exprimantur cum
nno rudi prius infuso in aqua & bene expresso: Et oleũ
stea taliter expressum destilletur, vel fiat sicut in destil-
tione olei de ladano fit. videlicet, primò incipe cũ igne
bonum leui ad fornacem, donec leuiter ebulliẽdo in-
piat communiter destillare, dehinc procede cum leui &
uca flamma, & quandoque interpolata, donec liqui-
m & subtile destilletur quasi totum ex appositis oleis,
ꝙ scire poteris ex visu, sed melius ex pondere olei destil-
i: postea procede cum igne carbonũ mediocri, omittẽ-
o omnino flammam: & destillatũ seruetur in vase vitreo
ne clauso. Demum recipe galliæ moschatæ, garyophyl-
rum, macis, cubebarum, nucum moschatarum, carda-
omi, ana scrup. quatuor, spicæ, calami aromatici, corti-
N 5 cum

cum citrei exteriorum ana ſcrup. duos, ligni aloes bo drach. 2. med. ambari electi drach. 3. med. moſchi opti drach. 1. med. pulueri zentur omnia ſubtiliter, & miſcea tur cum toto prædicto oleo deſtillato, ſicque ſimul qui ſcant duobus vel tribus diebus in calore temperato, poſtea iterum deſtillentur arte ſua, & ad ſubtilem ſubſt tiam reducantur, ſeruenturque in vaſe vitreo forti be clauſo cum cera, & eſt optimum. Vtendi modus talis e vt prius ſi oportet facta purgatione totius vel capitis, vtaris incipiendo menſe Nouembri per dies quinquagi ta continuos, poſtea ſemel omnibus octo diebus, poſt ſolum quando vis memorari, capiendo illum in ſero pr cedenti ante mane quo vis recitare vel concionari.

Vnguentum ad idem. Recipe adipis vrſi, capi, gallin vaccæ, & gummi hederæ, ana pondus æquale, omniaq alembico vitreo deſtilla ſuaui igne, quo oleo vnge tem pora & pulſus manuum ter in hebdomada, & rem opt mam ſenties.

Vnguentum quo tempora vnges mediocriter in tem pore frigido tantummodo. Recipe talpæ pinguedinem vrſi, muſtelæ caſtoreique ana, ſucci betonicæ & roris m rini ana: ex omnibus confice vnguentum, quo vtebatu vt fertur, Ariſtoteles.

Vt profundè memoria teneas & perpetuò, vtq; veloci ter apprehendas: hoc vſi ſunt multi magni viri. Recip. ra dicum linguæ bouinæ, radicũ valerianæ, ana vncias qua tuor, radicum rutæ vnc. duas: fac inde pulueres ſubtiliſſi mos. poſtea recipe ſuccum euſragiæ, ſchlareæ ſiue ormi ni, berbenæq; ana vncias quatuor: coletur bene ſuccu per pannum, poſtea miſce ſuccos ſimul, ambo tamen ſe paratim, poſtea recipe medullam anacardorũ vnc. vniu pondere, & fac puluerẽ vt ſupra. Item recipe linguæ au id eſt, ſemen fraxini, & fac puluerem ſubtiliſſimum, poſt ea miſce omnia prædicta ſimul ſcilicet ſuccos & pulueres & accipe ſartaginem terream vitreatam, & pone ad igne intusque pone ex vrſi pinguedine, & funde ſeu liquefa paulatim, & intus proiice dictos pulueres cum ſuccis mi

ſcend

do ſemper, apponendo de dicta pinguedine quouſ-
fiat vnguentum ſubtiliſſimum, quo vnge tempora &
em memoriæ & frontem & verticis partem verſus
cham: hocque ter vel quater in anno facies,& conti-
bis ſic vngendo,etiam prout magis aut minus opor-
t. hoc enim in virtute excedit ſuperſtitioſam artem
oriam.

Ad idem Rec. octo calices aquæ communis, foliorum
eræ,ſtichadis ana li.1.med. ponantur ſimul in aqua ad
liendum ferè ad conſumptionem aquæ, poſtea cole-
beneq; exprimatur,& intus pone modicum tereben-
æ lotæ cum roſacea, poſtea caput laua cum bono lixi-
, & poſt exſiccationem vnge cum prædicto liquore
npora & occiput.

Pomum odoriferum ad confortationem cerebri frigi-
Recipe ladani,ligni aloes,ſtyracis,ana drach.vnam,ga-
phyllorum,nucis moſchatæ, ſeminis ozimi ana drach.
d.cum aqua roſacea,in qua nonnihil moſchi & amba-
iſſolutum ſit, fiat pomum.

Ad habendam profundam memoriã, vel ſi quis eam ex
bilitate vel infirmitate amiſiſſet: valet etiam vertigini.
c.roris marini,id eſt,libanotidis,boraginis,chamæme-
li,violarum,roſarum ana vnc.vnam,ſtichadis, foliorũ
ri,maioranæ,ſaluiæ ana vnc.duas:omnia incide & po-
in optimo vino, & poſt diem deſtilla per alembicum
eum aut vitreatum,& deſtillatum ſerua, in quo pone
ebentinæ odoratæ lib. vnam, thuris albi vncias octo,
ſticis,myrrhæ,bdellii,anacardorũ ana vnc.quatuor:o-
nia tere,& dimitte ſic ſtare per dies quinque cum deſtil-
ione cooperta,poſtea deſtilla in tantum cum igne for-
ri. donec ex eis oleum habeas, quod ſerua bene clau-
m in ampulla vitrea bene cum cera & pergameno ob-
ata.modus vſus talis eſt, Recipe ex eo quãtum caperet
rtex auellanæ per os, & vnge etiam partes memoriæ,
licet occiput & quaſuis partes iam dictas,optimum ex-
rieris.

Poſſem hic plura etiam vtilia remedia aggregare ſed
hæc

hæc sufficient, & viam struent aliis pro occasione pati
dis:nam breuitati studui, & meliora ex bonis selegi,
penes me,vt nec Christianum decet, latere volui. plura
non spernenda composita reperiet quicunque apud A
tonium Fumanellum medicum Veronensem, in op
suo De compositione medicamentorum,&c. Hic ea n
transcripsi,ne actum agerẽ,quamuis meis aliqua ex pa
consonent illius nonnulla. eligat quisque quod sibi co
ueniens sit:& qui nescit,medicum consulat doctum, m
meneritque nihil sine labore fieri aut parari dignum la
de.nam omnia proposuit labori Deus: nec sunt sperne
da media illi qui finem assequi desiderat: cum nec iux
physicos, ex extremo ad extremum perueniatur sine m
dio conuenienti.

Caput sextum philosophica consilia, canones, & reminiscentiæ præcepta narrabit.

VT Aristoteli placet, duo sunt memorationis actu
memoria scilicet & reminiscentia:quanquam rem
niscentia respiciat ea quorum simus obliti, sitq
extimatiuæ seu cogitatiuæ virtutis officium, non princ
paliter memoratiuæ, vt Auerrhous & Albertus in suis tr
ctatulis voluere: vel dicas facultatem illam reminiscen
esse mentem & intellectum, vt Themistius voluit: quo
niam nulla facultas videtur discurrere, nisi intellectu
hæc autem sine obiecti præsentia in homine solo est: nam
cum obiecti præsentia etiam in brutis reperitur, vt Aristo
teles innuit, & in cane venatico satis patet: diciturq; sen
sus phantasticus.

Memoria verò est retentio imaginum prius ab anima
perceptarum, quæ tamen neque vtilis est nisi & omnes
retineat,& eo ordine quo eas concepit, reddat. non est au-
tem præsentium neque futurorum, sed præteritorũ tan-
tum, vt inquit Aristoteles. Memoria rursus & reminiscen-
tia, quamuis eidem subiecto generi competant, differunt
tamen aptitudine, quoniam bene reminiscentes, com-
muniter

niter male memorari cõſueuerint. tempore item memoria ſemper reminiſcentiam præcedit: non enim quis miniſci poteſt niſi ex his, quorum habet memoriam. e etiam multis aliis animalibus conceſſa eſt, illa verò s hominibus: nam cum reminiſci ſit velut ſyllogizare, ſt, ex notis ad ignota deuenire, hoc verò proprium ſit minis, inde fit & reminiſcentiam hominis eſſe munus, uperius innui.

Ad memorandum quatuor motus concurrunt: primus motus ſpirituum qui à cogitatiua ad memoratiuam ras aut ſpecies tranſportant. Secundus eſt pictura fique figurarum in ipſa memoria. Tertius eſt reportatio iritibus à memoratiua ad cogitatiuam ſeu ratiocinaam. Quartus eſt illa actio quæ cogitatiua recognoſcit, æ propriè eſt memorari. Dicimus etiam quòd actus moriæ vel reminiſcentiæ ſupra tres res quaſi tria obieper ſe cadit, videlicet ſupra rem alias apprehenſam, ſuactum quo illa res alias apprehenſa fuit, & ſupra tems determinatum vel indeterminatum in quo apprenſio illa fuit.

Ad cuiuslibet harum rerum defectum neceſſe eſt defie etiam memorationem. Quapropter etiam bene meoria ſic definietur, quòd ſit apprehenſio in anima exintium ſpecierum, cum indagatione & inquiſitione: ſed his in primo capite iam dictum. Nunc de artificioſa emoria dicere inſtituentes, quæ oporteat de ſe præſtare lentem memorari, præſcribemus. Erunt autem pro nũc æcepta viginti, ſed breuibus verbis complexa.

Primum iudicato (hoc & ſimilia ſint dicta iunioribus diosis) ſtudia quæ ſequeris omnium præſtantiſſima: & felicem ſi conſequeris ſapientiam, & ſapientem audias æceptorem, quem etiam cogaris admirari: plurimum im memoriæ conducit, ſi quæ aut leguntur, aut audiũr, cum admiratione ac voluptate incidant.

Eam ſcientiam iudicato difficilem & perpaucis bene gnitam: quia inde oportet ingenium aſſurgere: & id ve eſt memoriæ.

Attentè

3 Attentè & accuratè audias præceptores:similiter f
geris facias,ad ſtudium omnes animi vires congregan
ille enim eſt docilis auditor qui attentè paratus eſt a
re:nam ex diligenti attentione maior fit motus, ac i
preſſio firmior. Vnde Terentius: Vbi intenderis ingeni
valet.

4 Cum multa ſis collecturus, quantum fieri poteſt
paucitatem breuitatemque reduces:aliter enim addiſc
aliter memoraturus procedit:nam qui addiſcit, genus
ſpecies ſecat vſq; ad ſpecialiſſima: qui verò vult memo
ri,multitudinem in vnum,vel ſaltem in pauca redigit

5 Ordo ante omnia diligatur in diuiſione corporis
membra:ſic tractatus in capita in concluſiones ſecabis.

6 Singula ſæpe repetenda,ita vt cum vnum caput &
quens pariter didiceris,& primum & ſecundum rurſus
nimo repetes:& cum tertium didiceris, rurſus à primo i
choandum erit,& ſic ſucceſſiuè.

7 Complexurus multa,membratim ſecabis : ne diffu
multitudo memoriam confundat. Vnde poeta ille: Sci
ſi vis hanc rem,tota ſit ſeparata minutim.

8 Sit tibi frequens & diuturna de eadē re cogitatio, v
cum aliis diſputatio, vel alteri declaratio. ex frequenta
enim actibus generatur habitus, qui eſt memoria. Nec
à diſputatione deterreat erroris timor:nam tenacius re
nebis q didiceris cum rubore. vnde Senec: Memoria n
hil perdidit,niſi quod ſæpe non reſpicit.

9 Conare vt intelligas quæ volueris memorari:neq; it
curandum eſt vt multa legas, quā vt multa intelligas:a
pauca multum legas, eorum præſertim qui non nug
chartas implent.

10 Caue ne obſint memoriæ literæ, ne ſcilicet illa q̄ ſcri
pſeris in memorabilium libello, ea veluti certa & alliga
tenens,cuſtodire deſinas,& ipſa ſecuritate fidens, è men
dimittas. Clarū eſt in hoc Antiſthenis Athenienſis exem
plū, q amico cuidā deploranti quòd commentarios ſuo
perdidiſſet:oportuit,inqt, iſta potius animo q̄ chartis in
ſcribere:ſentiēs librorū fiduciam eſſe cauſam, quo minu
memoriam exerceamus. Procu

Procuranda est cibi concoctio, & quæ obsunt memoriæ fugienda sunt, & sint in vsu quæ illi conferunt, vt supra cap. tertio & quarto dictum est.

Liberandus est animus ab aliis cogitationibus, ab his licet quæ studium non respiciunt: nam pluribus intentus, &c

Non audienda tantum, sed etiam videnda sunt quæ volueris memorari: nam semel videntes magis memorātur quam identidem sæpe sæpius audientes.

De quibus interrogatus fueris, confestim ne respondeas, id est, absq; meditatione: nam subita responsio semper inconsulta est.

Metiri debes vires ingenii tui tuæq; memoriæ, ne ingeras illi plus quam semel capere possit aut tenere: exemplum a stomacho sumendum, quia si supra vires oneretur, inualidior fit, non enim concoquit: nec impinguatur corpus gulosi: ita quicquid addiscitur, nisi retineatur, parum prodest: ideo si quantum oporteret retinere non poteris, numerum multiplicabis, & continuam imminues quantitatem.

Certas horas studio constitues, illas præsertim quibus a cibo stomachus seu ventriculus erit vacuus: tunc enim ingenium vaporibus non obtenebratur. horæ conuenientes erunt conticinia & matutini galli cantus: curasque ne aliqua ratione fortunæ, deseras tempora studio decreta.

Vesperi quotidie quid discendo lucratus fueris repetes, imitatione Catonis, qui quicquid die fecisset, legisset & dixisset, in crepusculo commemorabat.

Memoria est a teneris exercenda, vt & in iuuene & viro promptior sit & paratior: Quo fuerit imbuta recens, seruabit odorem Testa diu. Omnia enim pueris noua sunt: noua autem & admirabilia fortem faciunt in memoria impressionem.

Ad animi recreationem viriumque reparationem, non ad obscœna confugies, sed mutato id facies studio: remittere enim animū quàm amittere, melius est. Sed & ludicra

ludicra Christianorum debent esse seria. Post studia igi
seria vel grauia, ad leuiora confugiēdum, vt ad histori
vel exercitia musicalia: nam vires reparat alitque temp
stiua quies, ac etiam maior est post ocia virtus. Sunt q
ludere malint, quod quidem conceditur, si ludus sit lud
& non res seria: sitque breuis, honestus, sine dolo vel d
mno aut cupiditate. Mouet ingenium ludus duodec
scruporum, quem moderni scaccorum nominant, sed
eo nimis sæpe adhibetur temporis & studii, quod præst
ret melius collocare. Paruæ pilæ ludus, etiam toti corp
ri proderit: deambulatio, præcipuè capiti. Hæc animi r
creatio non sit diuturna neque frequens, & præsertim h
ris studio non agatur. Reuolandum est statim ingen
confirmato ad studia literarum, ne tempus depereat, qu
nihil carius, agendumque vt quod deperditum est, auid
studio recuperetur.

20 Ne discedas à præceptoribus antequam deceat: plu
res enim scientia in summos euaderent viros, nisi prius e
se discipulos puderet, quam sapere valeant. Proderit & a
lios docere, dictare, declarare, interrogare, ac respondere
dubitare de nonnullis bonum est, modo id sine ration
non fiat.

Vltimò, inter infelices dies illum computabis, quo ali
quid non profeceris didicerisue quod tuum esse possit: v
nulla dies sit (vt in adagio est) sine linea.

PRÆCEPTA REMINISCENTIÆ.

PRIMVM præceptum est, ex ordine & reminiscibi-
lium consequētia: cùm enim didicerimus ordinatim
aliqua, connexione & dependentia quadam ordina-
ta, & de illorum aliquo obliti fuerimus, id facile remini-
scemur ordine repetito: cognito enim antecedente, facile
in consequens deducemur, & deperditum inueniemus.
Recte igitur dicit philosophus. Quæ bene inuicem ordi-
nata sunt, bene reminiscibilia sunt: quæ verò malè, diffi-
culter

...it in memoriam reuocantur. Facile enim gesta re-...emus, cum eo ordine in oratione collocantur quo fa-...unt: quoniam sicut se habent res gestæ ad inuicem, ita ...bent & in mouendo animam.

...ecundum, vt vno simili in consimile prouehamur: vt, ...meri non recordamur, Latinorum poetarum prin-...n Virgilium memoramur: ex quo facile in Home-...Græcorum vatum primatium descendemus.

...ertium est, vt aliquando contraria recogitemus: qui ...n memor erit Hectoris, reminiscetur & Achillis.

...uartum est, loci ac temporis recordatio in quo res ...ata est: locus enim & tempus facile rem adducit me-...æ. Sunt etiam tres argumentorum sedes, à similibus, ...ntrariis, à propinquis.

...uintum est, res omnes à proprietate repetere: vt si sa-...i memoriam habere velimus, ad Dionysium Syracu-...m descendamus vel recogitemus: qui, vt autor est Iu-...s, præ sagina visum perdidit.

...BER SECVNDVS DE LOCALI VEL ARTIFICIOSA MEMORIA.

ARTIFICIOSA memoria, vt inquit Cicero secundo ad Herennium, ex locis veluti ex cera aut tabella, & imaginibus veluti figuris literarum constat. Sic enim fieri solet, vt quæ accepimus quasi legentes reddamus: neque ...um intersit an à vertice an à calce incipiamus. Locos ...ordinatos esse oportet: nam si in eis confusio fit, ...undantur omnia necesse est. Multos etiam eos esse ..., vt multa locari eadem exercitatione possint. Cice-...ntum eos esse debere iudicat. Thomas Aquinas plu-...abendos consuluit. Hos multi variis artibus quæsie-...etrodorus in signis duodecim per quæ sol meat, ter-...s & sexagenos inuenit locos: quòd tot gradibus apud ...logos secari soleat. Cicero familiarem domum fin-

xit,locis diſcretam multis,placuitq; illi, vt inter locos
quinariæ,vel manum auream,vel aliud quid diſcrime
guremus,quo alter ab altero ſecernatur: in eiſque im
bilem ordinem haberi , vt ſemper dextra ingrediam
egrediamur. Quidam non ignauus autor, ex animal
locos fingebat , & eorum ordinem ex alphabeto La
deduxit, vt à ſingula litera vnius animalis nomen inc
retur:perinde ac ſi nomina hæc eſſent:Aſinus , Baſili
Canis,Draco,Elephas,Faunus,Gryfus, Hircus,iuuen
Leo,Mulus,Noctua, Ouis,Panthera , Qualea,Rhin
ron,Simia,Taurus,Vrſus,Xyſtus philoſophus (qui d
ſcripſit)Hyena, Zachæus. Hæc ſingula in quinque lo
diuidebat , in caput, in anteriores pedes , in ventre
poſteriores pedes,& caudam:nam hunc ordinem ipſa
tura porrexit,neq; confundi in eis enumerãdis ingen
poteſt. Sic itaq; centum & quindecim locos nactus, i
rerum memorabilium imagines ſculpebat,ac etiam in
quentis facie multa ingenio ſcribi præcipiebat , in ca
lis,in fronte,in oculis,ſicque deorſum ad pedes deſce
Mihi verò facillimum videtur non modò centum,
propemodum infinitos locos reddere & effingere : c
neminem lateat ciuitatis originalis ſitus vel in qua
habitauit. Igitur cùm per portam mens ingreditur,d
ſecantes ſe ad diuerſas regiones vias conſiderat , dum
amicorum domos,ædes publicas , prætoria publica re
tit,miram locorum quantitatem aſſequetur. Accede
hoc poteſtas atria effingendi , in quibus quantum lib
numerum locorum faciet , vt inſcribi quæcunque vol
rit poſſint. Et quia breuis atq; efficax eſt doctrina per
empla,hinc exempla ponã , vt res facilius intelligatu
decem ponam exemplũ , & conſequenter ex proporti
habebitur vel de mille. Capio igitur domum magna
vacuam,ad quam non frequenter ſed rarò ire debes,&
tue primum locũ qui eſt apud oſtium diſtans ab oſtio
tres pedes. Secundus locus ſit ab iſto diſtans per duo
cim vel quindecim pedes : vt,verbi gratia , ſit angulu
nus. Tertius locus ſit à ſecundo diſtans per totid

pe

des, vel duodecim:& erit fortè alter angelus, vel me-
m inter angulum primum & secundum. Quartus, erit
gulus. Quintus, erit angulus distans per tantúdem. Sex-
consimiliter, & finita sala, intrabis vnam cameram,
ue intra ostium immediatè signabis septimum, dein-
n primo angulo cameræ octauum, & in secundo an-
o nonum, & in tertio decimum cum sua distantia. Si
plura loca, exeas cameram, & signa sic alias cameras
portionabiliter. Nota tamen, quòd distantia data
dineris est & conueniens, sed si tanta distantia non in-
iatur, sed minor vsq; ad octo vel ad minus quinq; pe-
, adhuc tolerabile foret. De templo scito tale esse de-
e quod non multum sit frequentatum etiam à te, ne
ltitudine imaginum confundaris. Ista loca debent esse
na memorabilia & manuductibilia, loci enim nō sunt
guli, sed fixæ imagines in angulis situatæ: super quibus
t super charta aliæ pinguntur imagines delebiles, sic-
iteræ. Vt, verbi causa, primus locus signatur per vrina-
ponendo in eius loco vrinale. Secundus signabitur per
idem. Tertius per mortarium. Quartus signabitur
pistillum ponendo illud ibi. Quintus per pugilla-
Sextus per pedem leporis. Septimus per cribrum. O-
uus per sacculum ponendo similiter sacculum. No-
s per panem cereum. Decimus per cannas cassiæ, &c.
ista nomina oportet mente semper tenere, & loca de
nto in quintum, vt quinarii loci menti semper habe-
tur. de distantia satis dictum. Scio tamen, quòd vsq; ad
intiquinque licet transire nec vltra: ne fiat negatio in
aginibus. Et consimiliter dicatur de quantitate quan-
n ad altitudinem, ne sint multæ altitudinis, sed à quin-
e vsq; ad duodecim pedes. Et notetur quilibet quintus,
dictum est de ordine. de qualitate autem vt non nimis
idæ, nec nimis obscuræ, nec nimium frequentes. Tran-
mus ad imagines, quæ sunt res collocandæ: debent ita
agines nobis notæ in istis locis collocati cum motibus
ibus, vt per eas valeamus memorari. Verbi gratia, volo
morari de viginti nominibus, sic faciã: in primo loco

imaginem Petri mihi notissimi locabo, cum vrina-
manu pleno vrina quam fundet super Iacobum mihi
tissimum: & ex isto actu notabili, horum duorum me
rabor: & sic duorum nominum memoriam mihi fec
In secundo loco ponam Martinum mihi notissimũ(n
oportet imagines istas esse notissimas, vt cito in me
riam recurrant) qui ponet digitum suum in pyxide &
trahet vnguentum, quo cum digito orificium vnget
Henrici mihi notissimi. In tertio ponam Andream n
itidem notum, qui cum manu ex mortario extrahet e
plastrum quod ponet super faciem Francisci, vel alios
diculos actus fabricando, ex quibus memoria de tali
nominibus confirmetur. Et ita pariformiter proceda
in aliis.

Similiter si recordari voluero alicuius cum suo actu
lum imaginabor cum re illius actus: vt, si recordari vel
alicuius comedentis ficus, tunc imaginabor quòd cum
cu aliquid solatiosum faciat vel stupendum.

Si argumenta recordari vis, capias substantiam ar
menti, & ipsam tantum locabis, quia totum argum
tum haud posset locari, sicque de aliis rebus suo m
do.

Rursus de figuris etiamnum differamus his
quinque præceptis.

Primum est, vt aut risum moueat figura, aut miseric
diam, aut admirationẽ: facile enim inuenitur figura q
affectum animæ conuertit. Exemplum huius est, si in c
asini rabidi caput Antonij constituam morsibus ferè c
fringi, cruorem effluere, auxilia petere, ac passis palmis
ciferare: nam fieri non poterit, vt cum voluero, non
deam hunc oculis mentis meæ, & reddere Antonium n
sciam repetenti.

Alterum est, vt aut simile per simile, aut per contrar
figuremus, aut per proprietatem. Primi exemplum est,
si nomen Galeni sim locaturus, alicuius illustris medi
nomẽ scribã, cuius quoad fieri potest, aut par sit, aut pa
lo debilior autoritas. Secundi exemplum est, si idem p
indo

docti medici nomen conſcripſero: ſi Therſitem per A-
lem, & bonum pro malo: informem per formoſum
orauero. Exemplum tertij eſt, ſi Ouidium Naſonem,
magnum naſum: Platonem per humerorum latitudi-
n: Criſpum per anulatos capillos: Ciceronem per Ge-
num ſculpſero.

Tertium eſt, vt à tenellis annis aſſueſcamus locare, &
n quotidiana exercitatione creſcamus: quanquam et-
adultis prodeſſe poſſit ipſa doctrina. Efficacior fit ha-
us, ſi quæcunque aut dicturi aut facturi ſunt ſic locent:
cunque etiam inter fabulandum audiant: Sic pingant
res, geſtus, temporaque ſculpant: Sic enim breui tem-
e fient exercitatiſſimi, Ludere etiam prodeſt alterum
n altero, illum vincere qui plura clarius, ordinatius,
ociusq́ue retulerit.

Quartum eſt, vt omni quinario rerum ſignandarum
etamus a principio quæcunque ſignata: ſolet enim re-
itio valde conferre.

Quintum eſt, vt quæ non ſunt ſimplicia ea per com-
ientium ſimilitudines ſtatuamus, verbi cauſa: qui me-
rari voluerit huius enunciationis, Cicero cum Hor-
ſio diſputat, Cicer legumẽ in horto finget, qui de hor-
terilitate conqueratur; ſic enim & cicer Ciceronem, &
tus Hortenſium, & querela diſputationem repræſen-
Sic autem ſeruari ſolent & legum capita, vt ſi locanda
lex ſit, Publicati teſtamenti fides, effingamus dicam
tamentalem patentem, cui quiſpiã cœnum iniecerit: &
s fides aboletur. Ecce publicati ſemel teſtamenti fides
gi poterit. Verùm hæc facilius fient, ſi adſit doctrina &
um memorandarũ cognitio, neque deſit conſummata
nuicta exercitatio, cùm exercitatio poſſit omnia: ita &
dicus medicinalia, & iureconſultus plebiſcita facilius
ordatur.

Locus igitur tabulis (in quibus antiquitus multa ſcri-
bantur) comparatur; imago autẽ ſcripturæ: nominum
itatio, lectionis aut rerũ lectarũ recitationi. Locus eſt
s vicaria memoriæ & inſtar illius capax, multiplicatur-

que per antrorſum & retrorſum, per dextrorſum ac ſi-
ſtrorſum, per ſurſum atque deorſum, aliquid addendo
diminuendo: multiplicatur etiam menſurando longu
tranſuerſum & medium. Locorum regula breuiter & h
ordine eſt, vt primò ſit locorum inuentio (de qua ſuper
dictum eſt) deinde ordinatio, meditatio, diſtantia, ſict
ſolitudo, mediocris lux, diſſimilitudo, quãtitas, loci qu
ti ſignatio per manũ auream vel alterius metalli, ill
variatio, ne ſimilitudo confuſionẽ pariat. Imagines ſu
ſimilitudines rerum in mente conceptarum, ſiue ſimul
chrum ſimile ex toto vel ex parte rei cuius recordari v
lumus, imò pro ipſis rebus collocandis accipitur. Sunt
rò in duplici genere, ſcilicet aut notæ aut ignotæ: nota
quędã animatæ, alię inanimatæ: & tam animatarũ quã
inanimatarum aliæ ſimplices, aliæ compoſitæ. Illud ru
ſus non obliuiſcaris, quòd in collocandis imaginibus
per locis, ſemper res locanda eſt cum actu ridiculoſo, v
admiratiuo, vel crudeli, vel alio modo inconſueto: na
ridiculoſa, crudelia, iniurioſa, admiratiua, excellenter p
chra, vel turpia, immutant ſenſus ac melius excitant m
moriã, cum anima circa talia multũ aduertat. Variant
quoq; imagines per trãſpoſitionẽ literarum, & per tra
ſumptionẽ: vt ſi velim Romam recordari, ponã Deum
moris, qui vocatur amor: & pro tyranno lupum rapacem
Sufficit itaq; nos methodũ oſtẽdiſſe, quam qui ſequetu
haud difficilè, modò exercitatio accedat, multorũ ac va
orũ ſibi pro occaſione debita, recordationẽ certã parab
ignaui autẽ & ocioſi torpeant, quib. omnia inſenſa ſun

Vltimò, epilogi vice ac veluti colophonẽ addam qu
ſcribit Eraſmus Roterodamus lib. 3. Eccleſ. Ad natiuæ me
moriæ vim natura felicẽ, accedat intelligentia, cura, ex
ercitatio, & ordo. ad memoriam confirmandam nonnih
opis pollicentur & medici, & ſecundum hos Marſilius F
cinus: ſed præter ea quæ diximus, plurimum confert per
petua vitæ ſobrietas: nam crapula & ebrietas, vt ingenium
hebetant, ita memoriam prorſus obruunt: officit etiam
curarum varietas, & turba negociorum. officit & tumu

a diuersorum voluminum lectio. Hanc præcipuam ror causam cur senectus sit obliuiosa: quod ea vis a- multitudine rerum obruitur. officit memoriæ pu- immodicus, auditorum nouitas, & anxia cura: pudor nitas vincitur assuetudine. Anxium studium officit hoc ipsum quod impendio affectat. Alibi sic inquit: O- ma memoriæ ars est, penitus intelligere, intellecta in n m redigere, postremò subinde repetere quod me- isse velis. Hactenus Erasmus. Si vis igitur rerum bona- pollere memoria, diligenter curato, vt eius quod e- endum est, certam intelligas rationem. Ratio enim est issolubile veritatis & memorię vinculum. Ob hoc for- n Plato inquit, quod bene intellectum est semel, obli- ni omnino tradi nunquam posse. Ea quoq; memoriæ denda sunt, quæ non solum vtilia sunt, sed & iucunda. n alimenta quæ suauissimum saporem afferunt, faci- s in naturam nostram transeunt atq; conuertuntur: & o auidius quid haustum est, eo diutius retinetur. Adde od obseruandum omnino Aristot. & Simonides arbi- ntur, vt certus quidam in ediscendis ordo vel insit, vel tem excogitetur. Ordo in proportione quadam & con- xione consistit. In his autem quæ ordinata serie digesta nt, si quid vnum acceperis, reliqua continuò necessaria iadam vel naturæ vel artis continuatione sequuntur. bseruandum insuper, vt sæpenumerò, quæ didicimus, editemur: sic enim alimenta animi concoquuntur, & uasi conuertuntur in animum. Confert etiam quamplu- rimū si quis eleganti oratione cantuq; suaui, quæ memo- iæ mandauit sępe recenseat, vt dictum suprà est. Voluptas nim rerum condimentum est, amoris esca, incitamentū ngenii, voluntatis pabulum, roburque memoriæ. Purgā- a est etiam anima à malis, vt impleatur bonis: oratione- ue ad Deum fideli petendus est spiritus sapientiæ & scię- iæ per dominum nostrum Iesum Christum, cui cum pa- re & sancto spiritu sit honor, laus & gloria semper.

DE PRÆDICTION MORVM NATVRARVMQVE H MINVM FACILI, CVM EX INSPE- ctione vultus, aliarumq; corporis partium, tum aliis modis.

Opuſculum in 23. capita diuiſum.

AVTORE GVLIELMO GRATARO- lo medico Bergomate.

De phyſiognomia in vniuerſali. Cap. I.

MNIBVS animalibus commune eſt gere vel pati ab inclinatione natura quæ vt in brutis impetus, ita in homi bus propenſio dicitur: vt in choleri eſt ad iram inclinatio, in melancholi ad metum, in ſanguineo ad iucundit tem, in phlegmatico ad ſegniciam. Inclinationes ergo iſ in hominibus morum atque affectuum ſemina dicuntu quoniam ratione regulari poſſunt: in brutis verò mor & affectus, quoniam ſenſibus & appetitu viuunt. Ex qu bus patet Phyſiognomiam ſcientiam eſſe neceſſariã, qu per ipſam prædicimus aptitudines naturales ad affectu vel mores: quo verò per ipſam prædicimus affectus v mores actuales, nec eſt ſcientia neceſſaria, nec firma: v rùm quia homines plerunque viuunt ſenſu, & non niſi ſa pientes viuunt ratione, ideo phyſiognomia eſt ſcienti prædicendi mores actuales & affectus vt in pluribus, quo niam plures appetitu & ſenſu viuunt quàm ratione, quan etiam ob cauſam Bias Prienæus dicebat plures eſſe malo quàm bonos: quoniã plures appetitu quàm ratione mo uentur: atque, vt inquit Ariſtoteles, à medio pluribus mo dis delinquitur, acceditur verò non niſi vno modo. Du

autem

...em ſunt ſignorum genera: aliqua quæ à qualitate ele-
...ntaria ſumpta, animi affectiones ſignificant, vt thora-
...iloſitas, quæ iracundiæ eſt indicium, ex corde calido.
...dam à proprietate, vt capitis in dextrum declinatio,
...ſignum eſt cynædi, nec ex cauſa calida aut frigida,
...proprietate colligitur. Peripatetici verò (vt Ariſtoteles
...undo Priorum) ſupponunt nulli homini ineſſe ali-
...m affectionem, aut aliquem morem à natura, quin
...m in corpore comitetur ſignum per quod illa paſſio
...mos poſſit ſignificari. Ac licet anima quo ad intelle-
...n ſit à corpore eleuata, quo ad alias tamen partes &
...entias eſt à corpore comprehenſa. Quamuis quoque
...ninum aſpectus non differant ſpecie eſſentiali, diffe-
...t tamen ſpecie accidentali. Sufficit autem pro diffe-
...tia morum, accidentalis aſpectuum differentia. Si quis
...em illud Ioannis ſeptimo obiiciat, Nolite iudicare ſu-
...faciem (ſeu aſpectum) ſed rectum iudicium iudicate.
...pondeo dictum illud à Domino eſſe in illos qui ex
...uis affectibus arrepti, non ex re & cauſa iudicium fa-
...nt, ſed ex perſonarum acceptione, hominumue odio
...contemptu alienantur à rei veritate: quod fugiendum
...tum alias, tum maxime vbi de cæleſti doctrina agitur.
...c etiam eſt ſuper faciem (vt ſuprà dictum) iudicare ac
...i, ſi quis vultiſpex aliquem ex natura hilarem, quẽ ali-
...ando contingat caſu aliquo vitam triſtem ducere, ſic
...n natura triſtẽ cenſeat, qui tamen natura hilaris eſt, vel
...uerſo. Sciendũ etiam duplices fore paſſiones, videlicet
...urales & accidẽtales: accidẽtales ſunt q̃ animæ inſunt,
...x eo quòd animæ inſunt, nulla fit in corpore mutatio,
...rtis & ſcientiæ, & hæ per ſigna in corpore non indicã-
.... Naturales verò, quæ cùm in nobis inſunt, aliqua mu-
...io apparet in corpore, vt ira, metus, &c. de quibus tra-
...tur. Eſt enim phyſiognomia cognitio affectuũ & mo-
...n animæ: mores autem & affectus ſunt in parte ſenſiti-
..., quæ diancea appellata eſt, animalibusq; & hominibus
...mmunis.

De capitis iudicio, super magnitudinem, figuram & dispositionem. Cap. II.

CVM caput inter reliquas humani corporis par omnium maxime conspicuum sit intuētibus, ha ab re etiam Hippocrates ex eius potissimū fig de totius corporis constitutione iudicare docet in se Epidemion: quod enim iusto plus magnū aut paruū fu rit, id vitiosum existit: & qui eo præditi sunt, iis quę ad tellectū attinent, euidenter læsa ac impedita esse appar Vt autem caput paruum perpetuò vitiosum, ita magn interdum bonum, interdum etiam malignū existit. O mum verò caput id est, quod exactè rotundum, & vtr que paulatim depressum existit. Veluti si sphæram exa rotundā ex cera constructā, paulatim vtrinq; depress excogitares: nam rotundum, vt geometræ asserunt, est c pacissimum. Caput ergo melius, in magnitudine mo ratum existit, & habet decentem rotunditatem quæ an & retro eminet, parua compressione temperatum. Ca paruitatis capitis est paucitas materiæ: causa magnitu nis capitis est materiæ, scilicet spermaticæ, multitudo. rebrum sequitur formam cranei: paruum namq; si fue craneum, paruum erit cerebrum, & econtra. Cranei fig ra si corrumpitur, corrumpitur & cerebri forma. Cap hominis inter cætera animalia proportionaliter plurin cerebri habet. Mares plus cerebri habent quàm fœmin licet effectus aliquando contrarium indicet: sed de his rarò fiunt, vel per accidens, non est ars vel scientia. Cap hominis iuncturas plures habet quàm cæterorum an mantium, & maris plures quam fœminæ. Caput deb formæ habet formam mallei, in qua pars anterior & p sterior eminent. Forma medii ventriculi debet esse leu compressa, & ita nobilior est cogitatiua. Forma anteri si depressa est, iudicium abest. Si posterior depressa est, a est memoria, & inest imbecillitas motus neruorū, & c consequens totius corporis: nam ex cerebri fortitud ostenditur fortitudo colli & neruorum: similiter spatu

amplitudo, pectoris, hippocondriorum & ossium.
at non vltra condignam formam & rationem, adau-
sensum virtutemque, & denotat in homine magnifi-
tiam. Caput paruum & indebitum, oppositum arguit.
e enim caput fuerit magnum, cerebrū erit magnum:
m cerebrum sit omnium sensuum principium, caput
agnum sit, erit multi sensus, & econtra.
laximum ergo habenti caput non vltra formam, for-
itas & conditio bona denotatur,
Caput magnum cum figura diuersa, & subtilitate ner-
um, ac viuido collo, & subtili, ossibusque subtilibus,
num est maliciæ formæ cerebri.
Caput habentes magnum præter formæ debitum, fa-
sunt & stolidi, & indociles.
Caput magnum & collum paruum, malum est: deficit
m virtus formatiua, & materia est inobediens: inde
liditas & fatuitas.
Caput magnum corpori proportionatum, præsertim
lo, ita quòd collū sit forte & mediocriter grossum cum
ibus neruis & grossis, non extra laudem bonum est.
Caput pineatum in formā piramidis, ita quòd pars in-
or sit grossa & rotunda, pars verò superior acuta & pi-
ata, inuerecundiam arguit, rapacitatem, & audaciam
nerariā: hoc ex caliditate & siccitate cerebri est. Ianuen-
vt plurimum talis sunt figuræ & naturæ, & plurimi cu-
lati quos religiosos vocant, præsertim Bigotti & hypo-
tæ: Phoxi etiam dicuntur à Græcis, acuminata capita
bentes, vt Thersites Iliados B. Quo non deterior alter
nerat ad Troiam.
Caput magnum, cæteris signis ingenium denotanti-
s, est bonarum artium receptaculum: secus est cum ca-
t magnum est, non respondentibus cæteris membris.
Caput forma decens est cum ventriculo anteriori bo-
: formæ & satis humido, quia apprehensio specierum fit
humido: retentio fit à sicco, in postrema parte.
Caput cum ventriculo medio aliqualiter compresso
rca latera, denotat virtutem cogitatiuam in componē-
do esse

do esse promptam, & in diuidendo quod apprehensi est, propter vnitatem spirituum in loco.

Caput sphæricum, mobilitatem, instabilitatem, obliuionem, exiguamque discretionem, paruamque denotat sapientiam: motus enim spirituum nunquã pausat: quod in plurimis annotatum est Gallis, Vasconibus, & aliquibus Teutonicis. Si enim forma capitis sphærica est, ventriculus medius amplus est, & spiritus eò tendentes dum amplum locum inueniunt, non bene vniuntur: & sic existimatiua debilitatur, quia in girum spiritus obuoluuntur. Talis capitis homines multa pollicentur & attendunt parum: sunt importuni, auari, inuidi, de præsenti tantum cogitantes. Nihil confidas his hominibus, præsertim si corpus est cholericum aut melancholicum. Hi si dominium habent, crudeles sunt & tyranni, deprædatores, & homicidæ, nisi pii sint ac Deum timentes.

Caput paruum de necessitate malum: ideo & faciliter ægrotat, & intus est paruum cerebrum, & angustia ventriculorum: in quibus spiritus angustiantes non operantur debitum: conculcantur enim, inflammantur, & suffocantur: ideo non imaginantur bene, non disponunt, non memorantur, Tales sunt irascibiles, timidi, & iram retinentes propter cerebri siccitatem & calidam temperiem. Sunt quoque exigui iudicii & intellectus, nec possunt recte discernere: tractant falsa, maledicunt, & sunt bilingues: à quibus fugiendum est, tanquam ab hoste; ab omnibus excipe sanctos.

Caput ineptè prolixum, obliquum in organis, impudicitiam refert, & impudentiam.

Caput humile & planum, insolentiæ & dissolutionis vitium signat.

Caput in priori parte eminens, insolentiam testatur.

Caput in anteriori parte vallatum, depressum & concauum, iracundum ac dolosum significat. at qui occipitia caua demissa habuerint, pauidorum nota erit.

Caput magnum cum frontis latitudine & vultu quasi gigantis, tardũ, mansuetũ, forte & indocilẽ denotat: refer ad boues.

aput longum aliqualiter protensum ad mallei for-
m,prouidum & circumspectum arguit, quales vtplu-
rim sunt Thusci.
aput rectum, in medio lene & ferè planum, media-
magnitudine, sensibus ingentem & magnanimum

aput ad omnia mensuratum, ingenio excellentē no-
& perspicacem liberalemque.
aput esse paruum vel magnum,intelligitur iuxta cor-
s dimensionem.
Caput breue,sine sensu,sine sapientia est.
Caput ex posteriore parte concauum, dolosum & ira-
dum indicat.
n quibus tempora caua vtrinq, inspicies, dolosos tru-
que iudicabis.

Ex colore corporis iudicium. Cap. III.

NIGREDO in homine vt cornu lucens, adustionis signum est: tàm in membris quàm etiam in capillis.

Color niger,imbellem,timidum, versutum indicat, re-
tur ad eos qui in meridiana plaga inhabitant: & etiam
a tales sunt melancholici,quorum proprietas est timi-
as. Ægyptii verò Æthiopes ex innato calore debili &
extraneo resoluto,debiles sunt.
Flauus & albicans furoris & iracundiæ signum est.
Color medius inter album & nigrum fortitudinis est,
æ virtus media est audaciæ & timoris.
Color viridis obscurus aut niger, pronos ad iram indi-
.
Ruffus corporis color,perniciosi hominis ac variis mo-
us præditi, argumentum est.
Rubei valde,homines astuti sunt: refer ad vulpes. Ra-
vidi breues humiles, rubeosq; fideles.sed pios excipio.
Homines supertabescentes facie, ita tamen vt rubedo
ior in fronte,& oculi demissi sint, verecundi omnino
cuntur.refer ad passionem.

Color albus subrubeus, fortes & animosos indicat: fertur ad septentrionales.

Color vehementer albus, virtuti est contrarius, ignaque indicium: nam phlegmatici ac frigidi sunt, & ideo iam timidi.

Color qui pallore deformatur, imbellem, timidum, eundemq; tergiuersatorē significat, si nō ægritudo sit diuturnave causa palloris. Cum fuscior color pallori permixtus est, voracē, loquacē, intemperatę iræ atque linguæ nunciat. Color igitur ad insaniā vergit. Aristoteles ad Alexandrum inquit, Albedo liuida vel flaua, hominis depraui magnum signū est: quòd si cum hoc accidat monstruositas, erit & natura & anima diminutus: fuge eum, inquit eodem loco. Caue, inquit, ab homine omni qui aliquo membro diminutus ac mancus est, veluti ab inimico: quoniam turpes ac manci temerarii sunt, loquaces, sine iudicio omnia proferentes.

Homines rubore simplici cum labiorū titillatione & narium ampliatione, signantur animosi & iracundi: rapiuntur ad passiones.

Color trāquillè & moderatè rubeus, docile ingenium veloxque declarat.

Homo cui ea quæ sunt circa pectus & faciem rubore flammeo ardent, inflammatur ira, maniacus facilè fit & rabiosus.

Habentes colorem flammeum vel circa, diu iram tenent, implacabiles sunt, delatores, & difficiles ad regendum sunt irati. Refer ad morem in iratis apparentem.

Dixit Loxus experientia se obseruasse hominem cui nasus & maxillæ natura hepatico colore rubēt, esse omni vitio horrendo affectum, vt libidine, vinolentia, crudelitate, & cæteris talibus.

Cùm venæ ceruicis & temporum extant, & sanguinei sunt oculi, iracundum animū & vehementem ostendunt, nonnunquam & insanum.

Cùm vultus rubet, aut verecundū, aut vinolentū declarat. Discernes igitur hunc ruborem oculorū indiciis, & eius consuetudine.

Capillorum indicium ex substantia. Cap. IIII.

CApilli plani, suaues, mansuetudinẽ & frigiditatem notant & humiditatem.

Calor hominis superiora petens, & passim pene- s, capitis cutẽ perforat, & humorẽ per foramina edu- c subtilior pars humoris euanescit, crassior verò resi- & cogitur in capillum cute duriorem extraneo frigo- c capillus fit tam latus quàm foramen, tam longus m impetus exeundi.

Qui tarde nascuntur, humidam indicant complexio- n, nec sanguineam.

i festinant capilli, corpus ad siccitatem declinabit po- quàm ad humidum: & cùm caliditas & siccitas con- guntur, capilli citius nascuntur, & grossiores.

Multitudo caliditatem arguit, & grossicies multa fu- sitatem: ideo amplius in iuuene quàm in puero: in pue enim materiæ vaporosæ sunt potius quàm humorosæ: iuuene verò secus: ideo contraria sequuntur ipsorum trraria.

In puero multi pili, docent crescentem complexionem s ad melancholiam tendere.

Crispitudo in extremitate, caliditatem & siccitatem tat, vt in leone.

Grossicies, ex vapore grosso & abundanti. Grossi & ni- capilli Saturno referuntur.

Capillatura compta nimis & ornata seu prolixa tã ab e quàm à natura, arguit homines venereos & solares. i ferũt capillos positicios gratia ornatus, omnino sunt nerei. Nam sicut mulier sua natura induens ornamẽta ilia, thoraces, trilices, & alia id genus armorum, est de tura viri, id est, masculina: modo simili viros muliebri namento gaudentes, effœminatos appellamus, id est, idinosos & pusillanimes.

Capilli in capite erecti, & pili similiter in reliquo cor- re, timidos arguunt.

Directi ferum vel spissi capilli. rari, insidiosum, molles, fœminatum.

Capil-

Capillorum crispitudo sursum eleuata, calidæ est com-
plexionis.

Polemon Græcus autor inquit capillos crispos (id e
de omnino crispis intelligo, vt in Æthiopibus) homin
admodum pauidum abominabilemque denotare: rect
(hoc aliàs haud est) inutilem & stolidum, mediam aute
inter hæc qualitatem, optimam hominis naturam i
stari.

Capilli compressi, fronti eminentes, animum forte
& brutalem ostendunt. refer ad vrsos & feras.

Capillorum asperitas, asperos vel ferinos mores d
notat.

Capilli compressi, supra mediam frontem resupin
reflectentes in cerebrum, calidum, minus sapienté in b
nis virum notant. refer ad barbaros.

Capillus ex vtraque parte depressus in frontem desce
dens, naturæ signum est equinæ.

Capilli iuxta tempora tenues & rari, frigidum & fi
viribus hominem annunciant: ratio, quia ibi arteriæ m
gnæ: & ille locus deberet naturaliter esse calidus, ergo
pilorum generatio, quia fit à calido: ergo quãdo tibi fu
rari & tenues, deest caliditas: refer ad mulieres ibi pen
riam pilorum habentes.

Capilli iuxta tempora rari sed rigidi, timidum frig
dumque profitentur.

Capilli densi circa tempora & aures, calidũ homine
& libidinosum notant.

Capilli ibidẽ si fuerint stabiles, nigri, lutei, violentu
indicant animum. refer ad apros.

Capilli ibidem si fuerint grossi & albiores, arguunt m
res indociles & indomitos. refer ad Frisones.

Capilli molles & rari vtraque mensura tenues, fœmi
ninum animum & sanguine depauperatum arguunt: si
militer hebetem & pigrum. Et quando fuerint rariore
magis, subdolum & asperum & lucri cũpidũ innuunt. re
fer timiditati barbarorum, & Assyriorum auaritiæ. Assyri
enim extra mensuram auari.

Ca pilli

[Ca]pilli multi grossi atque depressi cum pilositate reli[qui c]orporis, in puero testantur melancholiam futuram, [&] maniam incursurum.

[Q]uando augentur in ætate capilli, repræsentant mul[tam i]nductionem per naturam, quæ causat ægritudinem [...]tatis.

[Li]nea vltima capillorum si à fronte recedat, callidum [...]rui intellectus arguit.

[Li]nea vltima capillorum si fronti imminet, animosum [...]t ac semiferum hominem.

[Li]nea vltima si post sinciput ad quod terminantur ori[gine]s capillorum descendit versus ceruicem, in nequitijs [...]lum, in bonis verò insipidum ac luxuriosum arguit.

[Li]nea talis ex priori parte cum longè superior à cerui[ce], tardum, timidum, fœmineumque animum profite[tur, &] iracundum.

[M]ulieres non caluent, quoniam earum natura similis [est n]aturæ puerorum.

[Eu]nuchi spadones nō caluescunt, quoniam in fœmineam mu[tant]ur naturam.

[C]apilli in tactu crispi corrugationi piperis similes, de[bilit]atem notant digestiuæ, & citam senectam.

Coloris capillorum iudicium, & pilorum vbicunq;. Cap. V.

[Si]gnificatio coloris pilorum non verificatur pro ma[i]ori parte, nisi in temperatis climatibus. Aliquid tamē [p]otest comprehendi in quolibet climate comparan[do i]psis homines illius climatis: vtputa in Teutonicis & [Æt]hiopibus. Æthiopes enim nigri sunt, & eorum capilli [...]i vltima tortuositate: non propter hoc eorum com[plex]io erit calida, sed hic calor & hæc crispitudo extrin[seco] calore nascitur, nam potius frigidi sunt vaporante [...]re. Teutonici verò & Sclaui, id est Illyrii, frigidas re[gio]nes incolentes, albi sunt, & eorum capilli flaui & pla[ni, n]ec propter hoc generatim dicendum est quòd sint fri-

gidi, imò potius eorum complexio est callida valde, &
calor clauditur intrinsecus, vt accidit in hyeme, &c.

Albedo significat aut frigiditatem vehementem. i.
canicies: aut fortem siccitatē, sicut accidit vegetabili
cum siccātur, quę ex sua nigredine aut viriditate tran
in albedinem. Et hoc quidem non accidit hominibus
in fine ægritudinum exsiccantium.

Albus capillus est complexionis frigidæ. Colores
pillorum præcipui sunt quatuor scilicet nigredo, rub
glaucedo, & canicies. Regiones & aer operationem
bent in capillis.

Canicies capillorum oritur defectu caloris natura
vel ex putrido phlegmate: & aliquando venereos mo
indicant.

Niger capillus est ex cholera incensa superabunda
vel ex combusto sanguine.

Capilli subnigri si sint moderatè tenues, bonos mo
indicant, & bonā complexionem hominis præ se fer

Capilli valde nigri non plani sed asperi, calorē arg

Capillus rubeus a natiuitate, caloris non adusti sig
sunt enim diminutę, caliditatis capilli rubei, & cōple
taliū hominum minoris est caliditatis quā nigrorum
pillorum, cùm rubedo sit proxima & affinis nigredini

Capilli rubei cum inteusione rubedinis, insidiator
amentem, cholericum, iracundum, furiosumq; absq;
tione ostendunt, rubei subalbidi, auaros mores.

Capilli colore castaneo, rectum, iustū, dilectū argu

Aureus flauus est diminutæ frigiditatis.

Aureus ex flauo & rubeo mixtus, signum est tempe
tæ complexionis.

Capilli subflaui moderate tenues, Solis & Mercurij n
turam notant.

Flauitas & albedo capillorum arguit frigiditatem,
diminutam in flauo.

Capilli flaui longi solares sunt, id est animo regali e
stentium.

Capilli blondi aut flaui, dominio frigiditatis subsunt

ca

...t in humido sopitur:refer ad pueros. Septemtriona-
...men habent propter regionem: vnde notandum est,
...niam hæc solent physiognomum decipere.
...igredo capillorum sicut cornu lucidum cum asperi-
...quadam & tortuositate, caliditatem complexionis
...t. Nigri simpliciter, timidum & auaru signant. Nam
...s timidus ferè est etiam auarus.
...lor ut lucidum cornu naturæ Martis assimilatur:
...ominus capilli non sunt grossi, sed aliquantulũ sub-
... subtilitate humorũ, & nigrificãtur intensa calidita-
...tet in pane sup prunas adusto, quia fugit humiditas.
...tura satis admodum densis pilis oblongisque obsi-
...ditati atq; agrestiori naturæ adscribe.
...ùm in residuo corporis autem est nimia pilositas, ibi
...is & Saturni sidus vim operatur suam. Tales videmus
...edatores viarum, præsertim quando cilia sunt valde
...a, cùm solum pectus pilos præfert, calidum & animo-
...ignificant.
...ùm omne corpus contectum est pilis asperis & den-
...nimum quadrupedis potius quàm hominis indicant.
... ceruix a capite capillosa est, fortem & animosum in-
...at: refertur enim ad leonem.

Frontis iudicium. Cap. VI.

...cies, pars ea tantum quę caluę subiecta est, & in ho-
...mine tantum.

Frons faciei pars est inter sinciput & oculos.
...titudo frontis incipit à naso vbi terminantur cilia
...s commissuram coronalem.
...ngitudo frontis intelligitur per latitudinem corpo-
... villi ac nerui incedunt.
...r rotundam frontem intelliges quandã sphæricam
...entiam & promptuariam ad exteriora, & talem for-
...n necesse est deficere in longitudine frontis.
...ons quibus magna, segnes: comparãtur bubus. Frons
...us parua, mobiles.
...ons quibus lata, idonei ad mouendam mentem: si

valde lata, ſtulti: parua diſcretione, & ingenio rigidi. [...]
tam intellige cum debita quantitate longitudinis & [...]
tudinis.

Frons quibus rotunda, iracundi, præſertim ſi pr[...]
ptuaria, & inſenſibiles: refer ad aſinos,

Frons quibus parua & anguſta, ſtolidi, indociles [...]
quinati, voraces: refer ad ſues.

Quibus oblonga, valent ſenſibus, & dociles ſun[...]
vehementes aliquantulum, refer ad canes.

Frons quibus eſt quadrata moderatæ magnitud[...]
conſona capiti, tales virtuoſi, ſapientes, magnanimi: [...]
ad leones.

Quibus eſt frons plana & continua ſine rugis, in[...]
biles ſunt & inſenſibiles contumelioſi, & valde iraſcib[...]
id eſt, pertinaces in ira obſtinati & litigioſi.

Qui mediam frontem ſimul cum ſupercilijs contr[...]
eſt vi[...]i lucro intentus.

Quibus eſt protenſa, adulatores ſunt: referunt[...]
paſſiones & eſt frons protenſa æqualis, quaſi vltra t[...]
dicitur etiam collecta frons, id eſt, tenſa vel tranquil[...]
in canibus patet & hominibus blandientibus.

Quibus eſt obnubiloſa, audaces & terribiles: refe[...]
tur ad tauros & leones.

Frons quaſi cacumen quiddā habens & foſſulas q[...]
dam, callidi & perfidi indicium.

Medius habitus frontis inter hos decenter congru[...]
bonus eſt.

Frons quibus triſtis eſt, mœſti ſunt: & referuntu[...]
paſſionem.

Demiſſa & obſcura, planctui promptos facit: ref[...]
pauones.

Frons magna ſemper cum groſſicie carnis, & ecor[...]
frons parua, cum ſubtilitate.

Frons parua & ſubtilitas pellis denotat ſpiritus ſu[...]
les & mobiles: & econtra. Spiritus autem eſt corpus ſu[...]
le ex vaporibus ſanguinis cauſatum: eſtque ſpiritus [...]
virtutum animæ in membra ſpiritualia: atque ide[...]

morum groſſicies, ibi non poteſt eſſe bonum inge-
.

ons rugoſa nimis, ſignum eſt inuerecundi. & rugoſi-
uſatur ex nimia humiditate, licet aliquando etiam
citate, & iſta non occupat totam frontem, & decla-
cundiam & iraſcibilitatem, retinet iram & odium
cauſa, & ſunt tales litigioſi.
bentes curtam frontem, tempora & maxillas com-
s, amplis mandibulis, ſtrumas contrahunt.
uibus tenſa eſt & lucida, adulatores ſunt & doloſi, vt
dictum.
ons in longum rugoſa, præſertim in radice naſi, ar-
cogitationes melancholiæ.
ons laxa, diffuſa vel aſpera concaua in medio cum
uillitate cutis arridenti, verſutos notat & auaros ac
ſſe plenos inſcitia.
ons valde diſtorta, ſecordem ac ſtupidum.
ui velut nebula in tuum frontis eſt, vel in medium
uam obſtricta, iracundus vocatur: refer tauro vel
.
ons demiſſa & triſtis, animũ lugubrem, iracundiam
ſtitiam notat.
ons alta, lata & longa, auget bona. Humilis frons, vi-
aud eſt.
ons in temporibus quaſi inflata groſſitudine carnis,
llis plenis carne, multum animum arguit, iracundiã,
bi.im, & ingenij groſſiciem.
urua frons eademque alta & rotunda, ſtoliditatis in-
m eſt & impudentiæ.

Superciliorum iudicium. Cap. VII.

ſpercilia in oſſium compage poſita ſunt: quamo-
rem compluribus ſenibus creſcunt.
Supercilia valde piloſa oſtendunt ineptos ad lo-
dum, quia arguunt multam & aduſtam materiam:
oſtendunt ineptitudinem morum & maleficorum:

quia intellectus & morigeratio à temperamento tan[...] causatur, non ab adustione & fumorum copia. Ex ma[...] namque adustione semper cerebrum calescit, & per c[...] sequens est garrulitatis causa & furibundi moris, n[...] discursu.

Supercilia densa cum multitudine pilorũ coniunc[...] rum ad nasi principium, signant adustionem intensam[...] habentes sunt melancholici, & prauæ naturæ, impij & [...] quando fures & omnino deceptores, homicidæ, ac le[...] nes, & omnia mala complectuntur.

Supercilia ad superius eleuata si ad originem nasi [...] scendunt, & superius eleuantur ad tempora, signant [...] minium calidi & sicci, & sunt callidi & malefici.

Polemon ait, Si frontis pili ad nasi medium densi [...] mittantur, ad partes verò quæ vtrinque existunt minim[...] magnanimitatis & maximæ virtutis animi argument[...] esse. Ibidem rectos pilos, timidum & dolis præditum n[...] tare.

Supercilia multorum pilorum, multam arguunt c[...] gitationem, & multæ tristitiæ, cum loquela plena & cr[...] sa: tale signum aliquãdo reperitur in deprædatoribus v[...] rum, homicidis & furibus.

Supercilia si descendunt inferius à parte nasi, & sup[...] rius eleuantur à parte temporum, inuerecundos & heb[...] tes demonstrant, & hoc propter caliditatem furiosam.

Supercilia rara mensuratæ magnitudinis, arguũt tem[...] peramentum, humorum bonitatem: talia habentes, inge[...] niosi sunt & secreta indagantes.

Supercilia longa, arrogantiam & inuerecundiam n[...] tant. Longa multorum pilorum signant virum mag[...] meditantem.

Supercilia quando panduntur ad tempora, immund[...] ciam signant, & derisorem simulatoremq;.

Supercilia inferius à parte nasi descendentia, & sup[...] rius versus tempora eleuata, & sic vtrinque diuulsa, inu[...] recundiam, inuidum, stolidum, insatiabilem, & porcis s[...] milem.

Super[...]

Supercilia quæ descendunt per incuruationem à par-
...si,ingeniosum in nefandis arguunt:& quando incur-
...tur ad lacrymale siluestre,signant ioculatorem.
Supercilia si fuerint directa lineata & prolixa, malum,
...cillem,& fœmineum animum significant : refer ad
...eres.
Supercilia densa cum coeunt, tristem maxime homi-
...,sed & parum sapientem significant.
Supercilia dependentia vel oculis imminentia, inuidũ.
...ruata paruam & angustam mentem.
Supercilia arcuata adeò vt penè naso adiungãtur, sub-
...em & ingeniosum ac studiosum.
Supercilia rara, diametro commensurata & magna,
...electum.
Supercilia arcuata,si coniungãtur ad conum nasi, sub-
...em & studiosum notant : si autem conuexunt ibidem,
...stem & parum sapientem. Si arcuositas declinat ad tem
...ora & ad gibbositatẽ genarum,negligentem & fatuum.
De superciliis male dixit Michael Scotus, quem Ioan-
...es Picus dicit esse scriptorem nullius ponderis, multæ
...rò superstitionis.

Ciliorum seu palpebrarum iudicium. Cap. VIII.

Cilia tegmina sunt oculorum opertoria, venularum
clausulis summis innituntur ex vapore crassiuscu-
lo. Causa paruitatis,est materia parua.
Subtilitas pilorum arguit subtilitatẽ materiæ,id est hu
...norum,& dominium choleræ : & tales sunt maliciosi,vi-
...iosi,malefici:& cæteras bilis passiones tu notabis. Et cum
...a nosior ille locus fuerit, vt miluorum oculi, astutia &
mala caliditas indicatur. Miluorum natura est calida &
rapax & est species aquilæ ratione caliditatis, & est ani-
mal cholericum: caue igitur a cholericis non regeneratis
ex spiritu sancto.
Lacrymale domesticum cum est modicum, significat
astutum.vt tenet Auicenna.
Cilium superius eminens inflatum magis quàm ple-

num, parum ſupra oculum declinans, inſolentem & q
ſi viſum alligatum notat.

Cilia autem ſi declinant ad inferius, plenum & craſ
bundum oſtendunt, maxime cum ſunt rubore obduc
potatorem ruinoſum denunciant. Et expertus ſum in p
ribus tabernas frequentantibus. ratio eſt, quia ſignifi
debilitatem oculorum, ergo & cerebri, ergo timent
num.

Quod ſi ſubtile retractum inferius fuerit, in tantum
oculi obtegatur album, denotant humorum ſiccitate
quod ſi contingit in acuta aliqua paſſione, mortem d
nunciant.

Quando pili palpebrarum (à palpitando dictæ ſu
palpebræ) curuantur inferius, vel naturaliter ad vna
partem torquentur, mendacem ſignificant & callidum.

Qui maiorem & groſſiorem habet palpebram, longi
videt: quia conſeruat lumen à calido & frigido extrinſ
co.

Anguli oculorum quando ſunt dilatati, ſignant ocul
rum ægritudinem: & ſi habent aliquam eminentiam ca
noſam ebrioſitatem notant, & præcipue quando oculi e
minent, tunicis eorum exiccatis.

Palpebræ oculorum ſuperiores palpebras inferiore
coopetientes, longam vitam notant.

Crebra palpebrarum palpitatio, meticuloſos arguit &
maniacos.

Tenues palpebræ & in ſanitate optimæ ſunt, & men
tem Deo proximam indicant.

Oculorum iudicium. Cap. IX.

EX oculorum indiciis Phyſiognomones ſententias ſuas confirmant. quoniam ſigna quæ in oculis cernuntur, idola affectionum cordis ſunt.

Oculorum complexio humida eſt, & ſeptem tunicis formantur cum tribus humoribus.

Oculis paſſiones animæ maxime indicantur, tribulatio, hilaritas, amor, & odium, & cæt.

Oculo-

Oculorum colores præcipui quatuor, niger, ſubalbi-
s, varius, & glaucus.

Oculorum forma rotunda, mobilior & perfectior &
orruptibilior, propter carentiam angulorum. Oculi
aſi occulti dicuntur.

Angulati oculi, ſuperfluitates ſæpe ſæpius in angulis
bent.

Rectus oculorum ſtatus, probi viri indicium habe-
.

Oculi groſſi timiditatem & puſillanimitatem arguūt,
ia cauſantur à magna copia humiditatis cerebri, in
a eſt frigiditas quæ diffunditur per membra, & extin-
it ſanguinem. Ideo, quemadmodum ſpiritus ſanguinis
cit audacem, ita humida & frigida complexio, timi-
m.

Eminentes oculi timidos arguunt: refer ad lepores, cu-
culos & ranas.

Extenſi oculi in anteriori, ſtultum: profundi, malicio-
m ſubtilitatem.

Lati oculi in latitudinem corporis tendentes, porco-
m oculis ſimiles, arguunt corporis humiditatem.

Eleuatos & eminentes oculos habentes, parum vident:
uia elongantur à cerebro eorum fonte: & tales ſunt lo-
uaces.

Oculi in caput preſſi, acutius vident.

Oculus profundus, ſignum eſt malorum morum.

Mobilitas oculorum a caliditate eſt, & iracundiam no-
at, luxuriem & audaciam: refer ad accipitres & aſtures.

Immobilitas oculorum a frigido eſt, & timiditatem ac
nodeſtiam ſignat.

Qui cum oculis palpebras motitant, imbelles, infirmi-
que animi exiſtimat Polemon.

Oculi qui clauduntur, ac denuo recluduntur, prodito-
em hominem, paruumq; denotant.

Si verò in ipſis humor inerit, accuratum, artiumq; ſtu-
dioſum dixeris.

Oculi qui difformiter mouentur, vt nunc currant

quiescant, ad facinora omnia faciunt, & cogitationē sce-
lerum notant: ideo tales homines pessimi moris sunt.

Cuius oculi mouentur velociter cum acuitate visu
sunt latrones, infideles, & fraudulenti. Et multos nota
etiam à pueris, qui demum suspensi fuere propter latroci-
nia: hi tamen habent ingenium subtile, sed ad malum
promptius.

Intuitus fixus, ex nimia & fixa cogitatione est, & deside-
rio sæpius ad decipiendum.

Qui habent intuitum vt mulieres, luxuriosi sunt & in-
uerecundi: nam hæc dispositio à simili complexione ve-
nit.

Quando quis intuetur ac si puer esset, ita vt & facies &
oculi quasi rideant, hic læta & diuturna potitur vita.

Oculi quasi ridentes cum residuo faciei, adulatores, lu-
xuriosos, & detractores notant.

Oculi crocei crudelitatem notant & deceptionem, v
expertum est in lenonibus, & homicidis. hic color a cho-
lera fit prædominante & adusta.

Hominem cæsios habentem oculos concretos, ac te-
nebricosos, fuge quantum licet. Cæsius in siccis oculis co-
lor, impiorum est.

Oculorum color qui oleæ colorem repræsentat, for-
tem virum testatur.

Flauescens color oculorum, fortem & magnanimum.

Quos plurima nigredo infecerit, difficilis naturæ &
fraudulentis iudicato.

Oculi parui, malum & stultum denotant & pusillani-
mem: refer ad simias.

Profunditas oculorum est ex siccitate musculos & liga-
menta siccante, vnde sequitur contractio ad interiora &
cerebrum exhaustum.

Paucitas materiæ oculorum, significat in humido pro-
portionato dominium siccitatis & melancholiæ adustæ,
aut siccitatem adustiuam. Et ob hoc sunt timidi & frau-
dulenti vt simiæ sunt, & notat experientia.

Oculi

Oculi in longum ſituati, inuidum, callidum & deceptorem notant.

Naturaliter in ſpecie humana oculi ſituati ſunt,ſecundum latitudinem corporis.

Oculi itaque ſituati ſecundum longitudinem corporis monſtruoſi ſunt,id eſt,præter naturam. Et vnum tantum vidi Venetiis hominem malum & crudelem: huius cauſa caliditas aduſta, ex quo ſequitur deceptio, inuidia,& deſiderium malum.

Quando igitur oculi ſecundum longitudinem corporis poſiti ſunt,callidum & deceptorem demonſtrabunt.

Caprini oculi, id eſt aliquantulum varii & turbulenti pupilla,ſtolidos & fatuos arguunt.

Vaccini oculi, id eſt ſimiles oculis vaccarum, craſſum intellectum,dementiam,& ſimplicitatem notant.

Oculi parui & eminentes vt oculi cancrorum, ſtoliditem & ſuas ſequentes voluptates arguunt.

Eminentia oculorum multa obiecta repræſentat,vnde ſequitur ineptus diſcurſus ex confuſione obiectorum.

Surſum tendentes oculi vt boum qui& cum hoc rubei videntur & maximi, peſſimum hominem, ſtolidum,ſtultum,bibacem,ebrioſum notant: hoc autem eſt ex debilitate cerebri valde humidi & diſcraſiati.

Oculi ſurſum directi,tremuli, & pallore infecti, ſæui inhumanique ingenii,inuidentisq́; naturæ, & homicidæ notant.

Si quis natura oculos ſurſum ductos habet, is natura libidinoſus eſt. Refertur ad apparentem morem in morientibus & coeuntibus,vt inquit Ariſt.in Prob.

Eleuatio oculorum per accidens eſt:nam cauſatur à nimia caliditate, cuius ſignum eſt color rubeus,ex qua eſt perturbatio animæ rationalis: vt videmus in intenſa iracibilitate hominum.

Oculi retorti,ſi ad dexteram tendunt,fatuitatem: ſi ad læuam,incontinentiam indicare dicit Polemon.

Si oculi venter infra protenditur, vinoſum ſomnolentum-

lentumque denotat. si sursum tantum vergat, similiter.

Extensi oculi cum vultus extensione, notant homin[es] maliciosos & nequam: ratio, quia siccitas est in causa, [si]militer & caliditas: & anima calida maligna est vt plur[i]mum.

Asinini oculi, insipientes & duræ naturæ notant hom[i]nes: sunt enim siccæ & frigidæ complexionis.

Oculi in capite quasi absconsi, id est intus concaui v[i]dent longius, & arguunt suspiciosum, maliciosum, pess[i]mæ iræ, peruersi moris hominem: aut valde memorem præsertim iniuriarum: audacem, crudelem, fallacem, m[en]dacem, vitiosum, luxuriosum, & cæt.

Oculi mouentes se in girum vniformiter, malos mo[res] indicant, & homines sceleratos, facinorosos, & vene[fi]natores domesticæ familiæ ac pollutores: qualis Thiesti[s] & Thereus & Medea, quorum filii etiam laniati sunt ma[]nibus parentum. Cùm autem modò inuoluuntur, mod[ò] recursant oculi, modò interquiescunt, ab his nondũ per[]petrata sunt huiusmodi facinora: verùm in animo & i[n] cogitatione versantur.

Oculi habent tantas colorum varietates, quia diapha[]ni sunt & raræ substantiæ: & hoc ex aqueis humoribus est[] ex quibus constant oculi: ideo spiritus visiui ostendunt suas qualitates in oculo: vt mulier menstruosa maculat speculum, & puerulos in cunis inficit, & oculis sanis interdum nocet.

Maculæ multæ circa pupillam in oculo apparentes, malum significant hominem, & deterior erit oculus maculosus si varius.

Oculorum varietas non procedit nisi à calido eleuante vapores ad oculos, & quanto maior est varietas, tanto maior est caliditas.

Quanto maculæ sunt magis variæ, adustio est maior spiritus eleuati, vnde & morum varietates, & vitiorum caterua procedit: & ex magna varietate deterioratur iudicium honestum & laudabile.

Qui oculos lucentes habent,ij ſunt libidinoſi.refer ad
llos & coruos.

Oculi in rubore prunæ,peſſimos & obſtinatos arguũt:
neo enim colore bilis intenſa notatur.

Qui habet oculos mediocres declinantes ad cæleſtem
lorem vel ſubnigredinem, talis homo eſt penetrabilis
tellectus,fidelis & curialis.Dicit Auicenna oculos ſimi-
antimonio.

Almanſor dicit oculos meliores eſſe inter nigros & va-
os, ſi non ſint radioſi, nec rubedo aut citrinitas appa-
at. Oculi iſti demonſtrant diſcretionem & ingenium:
tio eſt,quia priuati ſunt bile & melancholia aduſta.

Color oculorum cæleſtis & niger aut charopus, præ-
rtim vbi non ſunt maculæ, ab humoribus humidis &
mperatis ſine aduſtione cauſatur: ex quo ſequitur ſpiri-
us ſimilis naturæ, & inde ingenium & ſpeculatio. Cha-
opum Latinè fuluum potes interpretari, vt fuluum au-
um,fuluus leo,vel flauus luteuſue.

Varius color fit ex clariore ſpiritu viſibili: vnde tales
unt bene nati & indagatores ſcientiarum.

Deteriores oculi habent maculas albas vel nigras vel
ubeas vel cuiuſcunque coloris:& talis homo deterior eſt
omnibus,& mage reprobus: excipe tamen eos qui ſuffu-
ione laborant,ex quibus probiſſimos & pios cognoui.

Oculi varii,magni & glauci,ſi fuerint cum guttulis ru-
beis maxime pulueruIentis, qui color cyaneus dicitur,
nigro corrupto aſſimilatur, in gyro ordinatè moti, tur-
batũ animo hominem ac vitioſum diſignant, verùm au-
dacem & ingenioſum.

Per oculos non ſemper totum, ſed nigrum intellige:
nigrum enim eſt quod enarrat.

Quibus igitur nigri oculorum ſuperrubeſcunt,ij adeò
iraſcibiles ſunt,vt ob iram ſtupeant & alienentur.

Obſeruauimus etiam in albo oculorum venulas ocu-
lorum ſanguine plenas rubeſcentesque, iracundos valde
indicaſſe.

Cùm

Cùm altera pupilla plus est maior, altera minor, iniquitatem significant.

Guttulæ rubentes in oculis, sed non valde, ac potius in nigredinem vergentes, ita vt intuentibus nigrescere videantur, generosi animi, iusti, probi, & ingeniosi sunt notulæ.

Oculi qui tanquam guttulis nitoris intus relucent, nitidos, compositos, gratiososque valde notant.

Oculi guttulis rubicundis omnino, non tamen rotundis sed quadratis, ac vt ignis micantibus intrinsecus & inferius, & aliæ post ipsas sint pallidæ, & aliæ glaucescentes, & circuli forinsecus pupillas claudentes sint sanguinolenti, sitq; oculi magnitudo, & palpebræ & pupillę moueantur, significant animum atrocem vltra mentis cogitationem, & domestici sanguinis effusorem, nefanda omnia perpetrantem, & dolo ac versatia omnia subuertentem. Tales erant oculi Ezelini tyranni.

Huiusmodi guttulæ quanto fuerint rubicundæ & minutæ, tanto maiorem iram & scelus facinorosum testantur. Maiores quidem & obscuriores hæc nefanda minuūt sed minime tollunt patet hoc in notulis serpentum.

Nigræ guttæ aut sanguineæ in nigris aut fuscis pupillis, maleficum & venenarium testantur. Pallidæ guttæ dolos, fraudes, malignitates obscuras notant.

Nota quod quanto guttularum colores sunt vehementiores, tanto sunt efficaciores.

Oculi habentes maculas albas aut nigras vel sanguineas circumquaque, notant deteriores homines, proditores nefarios & reprobos, nisi suffusio fuerit.

Sunt tamen oculi vt iris colorati, qui si sicci sunt, insaniam arguunt. si verò humidi, magnificentiam & sapientiam significant, tamen cum iracundia & venere turpi. Oculi humidi vt aqua fulgentes, hominem bonis moribus denotant.

Pupilla si nigra fuerit & claudatur ante dicta citrinitate, vel si deaurata appareat, vt dicunt medici, sanguinis fluxum præsignat per inferiora.

Ocul

Oculi magni & ſupercilia longa, breuem vitam notāt, n pluribus iudicatum eſt.

Oculi longi cum ſuperciliis longis, erit doctus, ſed bre- vitæ.

Qui habet albedinem ſubnigram in oculo, ſignificat gnum hominem in honore viuentem.

Oculi parui & rotundi, ad malum iterantes ſignificāt, nmodo ſit facies obducta pallore.

Oculi valde mobiles & parui & palpitantes, peſſimum ficant, ex caliditate.

Oculi bene mobiles & acuti, ſignant furem: refer ad ac- tres.

Venoſi & ſicci oculi, maniam futuram vel præſentem tant.

Obſiti caligine oculi, homines malis artibus imbutos nunt & infideles ac intemperantes.

Oculi prædictis contrarii, boni: videlicet perlucidi, llo ſigno malo impugnati: vt erant oculi imperatoris drıani, referente Polemone.

Oculi lucidi magni luminis coruſciq́ue etiā cum glau- ine & ſanguineitate, temeritatē & inſaniā arguunt: ſi ò ſtatū detinent menſuratū, bonum mentis habitum nant.

Oculorum mediocritas inter nigrū & variū laudatur, um inter alios prædictos modos, niſi multum exiſtant oſi, aut valde citrini vel rubei. At ſanguine infecti, in- ſultos, & ocyſſime quæ propoſuerant efficientes ar- unt.

Oculi magni pellucidiq; nitore, iuſtū, docilem, proui- m & admonitorē ſignant, quales erant Socratis.

Oculi nimiū præeminentes rubicundi & parui, mentē inguā effrenatā, ac inſtabilem animum denunciant.

Oculi præeminentes & micantes, trementes & ſalien- , quos Græci pantomimos appellant, prauos, doloſos erſutos teſtantur.

Oculus tremulus leuitatem, id eſt animi inſtabilitatem ificat.

Oculi

Oculi trementes, glauci, sine pudore, sine fide, sine iu-
stitia sunt.

Mensuratæ magnitudinis oculi humidi atque perlu-
di, magnanimum & magna cogitantem ac perficientem
significant: aliquando indicant iracundiam, vino de-
tum, latronem & cupidum extra modum: & tales erant
culi Alexandri.

Risiui & maximi oculi, hebetem, luxuriosum & impr-
uidum notant.

In Scythia fœminæ Bithiæ vocatæ in oculis pupil-
geminas habentes, & visu perimentes si quem fortè ira-
aspexerint: hæ sunt & in Sardinia.

Caui oculi arridentes, velut insidiis constituti repu-
tur: præsertim si genæ supercilia & labra vna moueant-
infandas cogitationes ac dolos, præsertim si interd-
palpebræ coeant & interdum se tangant: cogitation-
nequissimam demonstrant etiam.

Et tristes oculi non sunt omnino timendi: humido-
enim in cogitatione sunt dediti, & optimarum artiū
notant studia. Quod si horum supercilia & frons sint
tiora cum tranquillitate conuenientes & palpebræ la-
dabiles, ingenium testantur fidum, benignum ac grau-
Oculi humidiusculi horrendum intuente, in ir-
propensos, acres, furiosos, sermone & actionibus pro-
ros, temerarios ad dicendum testantur & nequissim-
Aridi verò oculi prauos impiosque, cum huiusmodi
gui & concaui fuerint, deteriores supradictis.

Tristes oculi sed sicci cum asperitate frontis, & inte-
sione aciei, & palpebrarum subiectione, nocentem feru-
nihilque inausum indicant relinquentem assignare.

Aridi oculi & tristioris intuitus, summæ beneuolent-
hominis argumenta testantur, inquit Polemon.

Quibus ab oculis pendēt tanquam lippitudines, am-
tores vini sunt, & caluantur, & tali dispositioni inest ce-
bri humiditas & lassitudo.

Quibus autem ante oculos tāquam lippitudines em-
nent, sunt amatores somni.

Lippi-

ppitudo fit ex grosso sanguine ac melancholico hu-
e ad palpebras affluente.
ppitudines oculorum, inspecta dispositione, bibacē
mque notant, & quando fuerint cum demissione o-
um, somni amarorem significant.
culi magni tardos signant: refer ad boues.
culus medius inter paruum & magnum, bonus.
culi mediocritas bonitatem puritatemque innuit.
culus concauus malitiosi est: oculus eminens, fatui.
culi valde concaui, nulla prorsus laude digni: quos
n concauos sed magnos videris, non vituperabis.
culi concaui & exigui, dolosos hominis mores testā-
c proditorem, inuidiaq; ac æmulatione tabescentem
tant, quique maiori æmulatione flagret, incredulū
rilegum.
oncaui risum prę se ferentes, malū cogitantē denotāt.
culi parum concaui, magnanimes sunt: refer ad leo-
mplius verò, mansueti: refer ad boues.
pilla nigra, pigrum nunciat & hebetem. Pupilla in
itu cuius apparent margaritę, hominem signat inui-
verbosum, timidum, & pessimum, inquit Rasis. Latas
las, prauorum morum fore dixit Polemon.
ruas etiam, prauorū & peruersorum. Quibus circu-
ni circa pupillas sunt inæquales inspexeris, hi stolidi
ndi sunt.
bliqui oculi cum febre acuta, signum sunt mortis.
diu oculi remanserint aperti signum erit stoliditatis
erecundiæ.
culi valde nigri timidos arguunt: & nunquam fallit.
n ad lucrum auidos notant.
igri oculi ignauum moribus hominem, pauidum &
um testantur. Color enim niger timorem arguit.
culi pallescentes, ad dolum propensos denotant.
on valde nigri, sed ad flauum declinantes, boni ani-
gna sunt & fortis.
lauci aut albi oculi, timidi signa sunt, & de albo non
.

Nigri oculi, ſplendore notabiles, prauos, doloſo valde maleficos teſtantur, qui autem nigros & leniter ridentes habuerint, in omnem turpitudinem cogun

Non valde glauci ſed charopi, boni animi notam ciunt: refer ad leonem & aquilam.
Glaucus color eſt proprie noctuarum (quas ideo γλαυ Græci vocant) oculorum color: vulgo Italicè gazoli n cupantur à colore picarum, quas gazas vocant, quæ eo colore variegatas habent.

Venoſi oculi, maniacos teſtantur: refer ad capras. noſi autem dicuntur illi oculi qui pleni ſunt paruis & nutis tractibus ad modum minutarum venarum : ex bus color oculorum diuerſificatur. Tales ergo ſunt di nutæ phantaſiæ quæ ſeruit intellectui, refer ad oues.

Ignei oculi, inuerecundi ſunt refer ad canes: rap etiam & litigioſi. Oculi ignei ſunt, quando ad mod ignis rutilant, flammant & ſcintillant: ſunt enim acc ira, & ſi vnum vident, duo apparent. Auerrois in De ſe & ſenſato, docet cauſſas. Præcipuum ſignum iracundi naturalis rubedo in uenis oculorum.

Diſcolorati oculi, timidos arguunt, refer ad paſſ. n qui timent, pallent, & ſunt coloris inæqualis.

Oculi læti, luxuriam notãt: refer ad gallos, coruos,

Oculi & genæ ſuperrubentes, ebrios ſignant & am res vini.

Oculi rubentes ſicci, animoſi ſunt, & in iram veloc

Glauci aut turbidi oculi, timoroſos arguunt, relati d bus & capris.

Oculi mediocres & demiſſi, verecundos & hone demonſtrant.

Oculi inſtantes, ſubrubentes, libidinoſum & vorac nunciant.

Oculi, ſtantes, breues, vel parui & prominuli, auar lucrorum vehementes cupidum, appetentemque de rant. Si autem etiam frontem cum ſupercilijs admedi contrahat, multo eſt auarior, ac lucrorum ſtudioſior.

Lupus animal eſt rapax, iracundum, inſidioſum, au

vio

...entum. Qui ad huius animalis ſpeciem referuntur ho-
...es, ita erunt: naribus obuncis, deorſum detractis, ſu-
...ilijs coniunctis, hiſpidis, oculis paruis, clauſis, ſubca-
...capite paruo, rotundo, hiſpido corpore, protenſis ca-
...s, reductis ac reſtrictis cruribus, huiuſmodi homines
...di, impij, gaudentes ſanguine, ad iracūdiam faciles.

Faciei & vultus iudicium. Cap. X.

...Acies eorum qui bene nati ſunt talis eſt, ſcilicet me-
...d...ectis in genis & temporibus, vergens ad pinguedi-
...nem, talis eſt verax, amans, intelligens.
...ùm Iacob ex facie Laban eius in ſe odium deprehen-
...t, ad vxores ſuas conuerſus dixit: Cognoui ex facie pa-
...eſtri, non eſſe amplius in me qualis heri fuerat. Nam
...us, ſermo quidam tacitus mentis eſt.
...aciei lætificatio eſt ex læto corde, & e contra.
...acies ſæpe capitur & ſimpliciter de naturali aſpectu,
...is verò de qualitatibus animorum. Deformis aſpect...
...ræ felicitatis.
...acies quibus carnoſa, rathymi ſunt, id eſt faciliter cō-
...ſcibiles: refer ad boues.
...uibus facies natura rubra eſt, ij & verecundi, & hila-
...nt, quibus pallida, ij ſunt natura timidi.
...acilenta facies, arguit ſollicitos: & aliquando prodi-
...m.
...arnoſa facies, timidos notat: refer ad ceruos & aſinos.
...ditas ſoror eſt tenacitatis.
...agna facies tardos ſignat, ſunt enim irregulatæ ma-
... phlegmaticæ: vt boues aſinique.
...alde oſſoſa facies, laborioſos, pauidos, ac frigidæ na-
... homines indicat.
...rma media, nec magna, nec parua, vtique conueniēs.
...ruifica facies, illiberales notat.
...rnoſa valde, pigriciem, ſtultitiam, & grande deſide-
...: ideo vana deſiderat & impoſſibilia: & tales ſunt cre-
...ſtudentq; in cōtendendo, bibēdo & luxuriādo ſi alia
...ſpondentia fuerint annexa, ſcilicet magnitudo duo...
... ventrium.

Q 2 Carno-

Carnosus in facie, est minus sapiēs, importunus & [...]dax atque vorax.

Gracilis facies facit circumspectum in operibus, & [...]guit intellectum penetrantem.

Equi & homines quorum facies rugosa est, ex decr[...]tis parentibus sunt nati. Vis enim cordis vbi hebetata [...] cutim cõtrahit. estq; indicium debilium membrorũ p[...]cipalium.

Subtilis facies notat hominē multarum cogitatio[...]

Faciem habens vt ebriosi, facile inebriatur & ebriu[...]

Modestam et verecundam habens, pares habet mo[...]

Iracunda facies iracundiam denotat; & sic de alijs.

Rotunda stultitiam notat. Magna valde, pigrici[...]

Parua valde, malum, callidum, adulatorem, illibe[...] & timidum signat.

Deformis facies rarò arguit bonos mores Distor[...] vultum sequitur distantia morum.

Longa, inuerecundũ, iniuriosum, scilicet ex calidit[...]

Inflata tempora venis & arterijs magnis, iracund[...] & irascibilitatem assignant.

Carnosa si squalida est, significat timidum & amen[...]

Grossa cum maxillis amplis & rusticosa, hebetem [...]demq; naturam signat.

Facies per se rubicunda, asperos & truces hominis [...]res testatur: si verò malę tantummodo huiusmodi co[...] inficientur, ebriosum hominem iudicato.

Parua colore croceo, vitiosum, deceptorem, ebrio[...] signat, & hoc persæpe annotatum.

In homine facies manet vultus mutatur: nam à vo[...]do dicitur.

Trux vultus ex conditione labiorum, genarum, fro[...] & rictus, stultum & insanientem.

Lætus & arridēs vultus, iucundũ arguit & libidino[...]

Tristis vultus denotat tristitiam, deductus, cogit[...]rem, subdolum, dimidum, astutumq; adseuerat.

Sudans sæpe facies etiam facili motu, caliditatē no[...] luxuriam, gulam, ac magnam commestionem, & ind[...]

co[...]

…octionem ac futuras ægritudines.

…allata facies plus macra quàm pinguis, iniuriosum, li…m, mendacem, rixosum, crudelem, homicidam, præ…m si adusto sit colore, vel liuido vel croceo.

…acies bene disposita carne, colore & suis connexis, vi… laudabilem arguit, & virtutum copiam. Omnis vul…cùm est plenus & crassus, ignauum significat, & vo…atibus deditum.

…oncaua facies à principio frōtis vsq; ad finem menti …it nasus & os in valle malos mores arguit præsertim …liuido & adusto colore. Vidimus istos esse interfecto…loquaces, prædones, fures.

Múltos ego vidi propinquos infortunio, quorū aspe…celabant infortunium prius, demum ad id deformes …i fuerunt, videlicet facies eorum facta est turpis plus …to contractis cilijs, obliquatis oculis, & id genus effe…bus rarijs.

Caue ne decipiaris iudicio in leprosis, quia rotundan…oculi & eminent venæ.

Vultus paruus, paruum & angustum ingenium; enor…, stultitiæ & ignauiæ testatur.

Nasi nariumq́; iudicium. Cap. XI.

Hæc pars prę cęteris hominis faciē formosam deformémque maximè reddit.

Nasus porrectus vsque ad os cū decenti magni…line, cartilaginem & carnositatem arguit ex calida cō…xione, & est signum probitatis & audacię.

Nares magnæ & amplæ, magnos arguunt testiculos, & …minem luxuriosum, proditorem, falsum, audacem, mē…cem, inuidum, cupidum, tenacem, & parum timidum, grossi ingenij.

Nasus complexionem cordis arguit, & ex magno naso …scibilitas assignatur.

Nasus magnus & paruus, arguit verenda maris & mu…ris qualia sint. Verettum magnum est ex grossa materia calido intenso.

Pes tamen mulieris est signum uuluæ.

Pes lõgus, strictus & macer, eãdẽ uuluã arguit, & ecõ

Mensura medij pedis nudi, est mensura longitudi
vuluæ, in quacunque.

Labia quoq; grossa, grossam pellẽ vel labiũ vuluę gr
sum testantur, & econtra. Et præsertim in virgine.

Nares sunt nasi latiores partes, vbi respirandi foran
na vidẽtur. Græcè ῥῖνες a ῥεῖν quod fluere denotat: nam h
mor à cerebro per ipsos defluit.

Nares nasi, signant testiculos, hoc modo: grossę & la
signant grossos & latos: subtiles verò, strictos & paru
Vnde regula non fallit nisi per accidens, vtputa per æg
tudines, & per tractationes, vt cinædi faciunt: operatio
nim auget membrum. Ita in pluribus dextera est maio
nistra, quia frequentius venit in opus.

Aquilinus nasus est magnanimitatis nota, similiter cr
delitatis, rapacitatis & audaciæ: hoc à calido est, inde ir
scibiles, & vindicatiui, & facientes illicita.

Aquilinus nasus in corpore valde cholerico, id est citr
no seu liuido adusto deterior est.

Aquilinus verò in corpore sanguineo vel huiusmo
tendente ad choleram, non ita malus.

Aquilinus articulatus in fronte, signat magnanimo
refer ad aquilam. Articulatus in fronte intelligitur, quò
habeat eminentiam versus frontem: Dicuntur tales es
rapaces, fit à calido & sicco, signat irascibiles, impetuos
cholericos.

Simus nasus, impetuosos & luxuriosos arguit, pusill
nimes tamen, quia à phlegmate & humido.

Qui breui naso ac simo sunt, fures & lasciuos iudicat

Nasus cursus, os paruum, dentes, curti & grossi, sunt a
humido & frigido.

Nasi acuitas, collum longum, epiglottis, & vox acut
& pulchra, sunt temporatura turæ cholericæ,

Nasus latus in medio ad summum declinans, verbo
sum, mendacem, irascibilemque significat; & tales notau
est

...rum excellentia vitiorum, præſertim circa mendacia.
Naſus in extremitate acutus, mendacis eſt nota, litis & ...andiæ ſignum. Eſt enim à cholera.
Naſus extremus groſſus rachimos notat, id eſt concu...entes & abiectos: refer ad boues. Tales præſertim in re ...erea concupiſcunt quicquid vident: ſunt etiam iraſci...s.
Nares latæ luxurioſum annotant.
Naſus in extremitate groſſus inſenſibiles, inuerecun..., indiſciplinabiles denotat, vel ſegnes: refer ad boues.
Naſus in extremo acutus, iraſcibiles notat: refer ad ca....
Qui naſo plus nimium breui fuerit præditus, accuſato...n eſſe, ac delatorem cenſeas.
Valde retortus naſus, magna ex parte tùm mores tum ...entis propoſitum retortum peruerſumque denotat.
Naſus obtuſus rotundus in extremo, magnanimi ſi...gnum eſt, refer ad leones.
Naſus in extremo ſubtilis auicularis, par roſtro auium ...tinos, leues & ſtultos arguit, idem longus & ſubtilis.
Naſus a fronte in os curuus & ductus, facit inuerecun...s, refer ad coruos, & etiam fures.
Naſus concauus cum fronte rotunda ſurſum eminēte, ...curioſos notat: vt galli, grandis naſus, probi indicium.
Naſus in extremo groſſus fœda groſſitie, inſenſibiles ...gnificat: refer ad ſues.
Naſus in ſuperiore depreſſus, animi imbecillitatem & ...ſtultitiam ſignat: eſtque ſignum fœmineæ leuitatis.
Naſus à fronte ſi mox curuus producitur, inuerecun...os ſignat, vt coruos.
Curuæ nares, quas Græci γρῖπας vocant, magnanimis ...tribuuntur.
Aduncus naſus, præclara mente & ingenio præditum ...dicat.
Naſus declinans in partes hominis laterales, ſi ad v...nam tantum poſitionis partem declinat, à cingulo verſus ...artem extremalē, læſionē notat, ſi verò fuerit diuiſus, in

vtraq; parte positionis, ægritudinem siue percussion
ostendit: & hoc vel à causa primitiua vel antecedente.

Nasus in origine sua propè simus, liberalem osten
vt leo.

Nasus rubeus cum basi atque foramine & latitud
trahens ad tumefactionem ad modum fragorum, vin
tiam & ebrietatem ostendit: & tales vt plurimum sunt l
midi luxuriosique, maxime si tale signum in corpori
paruæ dimensionis reperiatur, & hoc notum fuit ex
rientia.

Nares apertę iracundos signant, & quanto magis ap
tæ sunt, tanto maiorem iracundiam notant.

Obstructas nares habentes, fatui censendi sunt.

Tenues & valde apertæ nares, ferocitatem & ment
indignatam signant.

Tenues & lōgę nares mobilitatis & leuitatis dāt sign

Tenues & acutæ, quærulum.

Narium pars admixta fronti, & à fronte deposita h
neste & seiuncta compositione bona, vt neq; alta neq; h
milis sit, & aliqua linea descendat, virilitatem indicat
constantiam, & prudentiam notat.

Nares in altitudine directè eleuatæ & cōtinuę, inten
peramentum signant: & hæ sunt quæ in extremitate in
teriori cartilaginis eleuantur ad lineam, & descendunt a
nasum. Cùm directæ sunt, linguæ intemperantiā prodū

Nares maiores, simpliciter minoribus sunt meliore

Nares minores naturaliter seruilibus ingenijs, furibu
& tergiuersatoribus adscribuntur.

Patulæ nares, alacritatis & fortitudinis indiciū prodū

Nares perangustæ, obtusæ rotundæ, conclusæ, stultiti
proclamant.

Narium amplitudo, & in maxillis carnium multitud
& paucitas pilorū in genis, humidā conplexionem signifi
cat,

Valde obtusæ nares, insipidos arguunt. Paruæ, mentem
peruersam demonstrant.

Pili qui intra nares, hominis nascuntur, si quando den-

fi &

[..] multi & caſſi ſunt, immobilem animum & durum o[..]
[..]dunt. Si pauci & molles, facilem ac docilē animū nū[..]
[..], vipreſſi dicūtur, quòd cùm euellātur, vibretur caput.

Aurium iudicium. Cap. XII.

AVres magnæ generantur ex multa materia à virtute forti: & tales habentes, frequentius ſunt collo breui. & ſatis formoſo, & ſanguinei tendentes ad chole[..]n ex groſſo ſanguinei aliqualiter aduſto, & hoc freque[..]s: & ſunt impatientes, & cito iraſcuntur.

Magnæ aures & erectæ vltra modum, indicant ſtultitiā [..]oquacitatem.

Magnæ aures aſininæ ſunt, cum ſtoliditate & tarditate [..]ellectus.

Magnæ aures, ſtolidum, & longæ vitæ hominem notāt plurimum.

Magnæ & deorſum flexæ, diuitias arguunt.

[..]btiles & ſiccæ aures, arguunt, quòd habentes non ha[..]bunt bonum, & notant magnam inſtabilitatem.

Auriculæ magnæ fatuos indicant, tamen bonæ inten[..]onis & memoriæ.

[..]lde paruæ aures, ſtolidos, latrones, & luxurioſos indi[..]nt: refer ad ſimias.

Paruæ aures ſimiales ſunt, cū malignitate & dolo.

Valde paruæ aures ſunt ex parua materia cholerica & [..]tute imbecilli cerebri, inde ſubtilis ſpiritus, ideo ſignāt [..]genium in operibus malis, fures, & omnia deſideran[..], &c.

Anguſtæ & oblongæ aures, ſignum inuidiæ. Aures ob[..]ngæ inuidum.

Paruæ aures, paruam dant vitam.

Rotundæ nimium aures, indocilem arguunt.

Aures excauatæ, prudentem denotant virum.

Mediocres aures habent notam morum optimorum quadratæ.

Optimę & moderatę aures, ad morem canis, fideles ar[..]unt & bonos, iraſcibiles tamen ſi irritentur.

Equinæ aures, principatum & dominium testant saltem futurum.

Si prima pulpa aurium iungitur cum carne faucis, est mandibulæ, stultum & vanum notat.

Flexibiles aures ostendunt proportionem calidi & h midi.

Erectæ & cartilaginosæ aures, ostendunt siccitatis d minium.

Aures proeminentes valde magnæ, auiditatem, stoli tatem, garrulitatem & imprudentiam notant.

Aures semicirculares, mediocres, connexæ lineæ, & medio aliquantulum compressæ versus centrum, cap adhærentes, mediocriter pilosæ, bonitatem præstant n turæ.

Aures iacentes super caput applicatæ, hebetes & segn notant.

Aures latentes, & capiti recto modo fixæ, pigriciam i dicant.

Pilosæ aures, longam vitã assignant, & bonum audit

Aures inter has species mediocres bonæ sunt, & bon tatis signum.

Pili qui intra aures sunt, si plures sunt & spissi & long multum calidum animum libidinis appetentem indica

Maxillarum siue genarum iudicium. Cap. XIII.

MAlæ sunt eminentes sub oculis partes, maxillæ p diminutiuum à malis.

Mandibulæ sunt maxillarum partes, ex quib barba.

Maxillæ accipiuntur sæpe pro mandibulis.

Maxillæ potissimum ostendunt hominis complexi nem.

Maxillæ, id est mandibulæ eminentes ex parte superio ri oris cum longitudine maxillarum ex parte compositio nis, maliciosos assignant, præsertim in illicitis ac inco gruis: & assimilantur ex parte maxillarũ bubus & asinis.

Maxillæ curtæ & eminentes ex parte superiori ori

mal

...liciam, detractionem, violentiam, inuidiam aſſignant, ...ſertim quando ibi non eſt præſentia carnis.

Maxillę rubicundę cum temperamento albedinis non ...nis craſſæ, ſed mediocriter carnoſæ, calidæ & humidæ ...nplexionis cum temperamento donant iudicium.

Maxillæ ſubſtantia macilentæ & tenues, colore fuſcæ ... citrinæ, complexionē calidā & ſiccam demonſtrant.

Maxillæ quaſi liuidæ cum ſubſtantia à carnibus depur...a, ſignificant exceſſum ſiccitatis & frigiditatis, vt patet ...melancholico.

Maxillarum caro groſſa, naturam teſtatur groſſam, i...uiam & vinolentiam: interdum & violentiam.

Maxillæ nimium tenues, malignitatem arguunt. Lenes ...læ & prolixæ, importunam loquacitatem deſignant.

Malæ oblongæ, nugacis hominis, & vana loquentis ſi...a ſunt.

Genæ ſic dictæ, quòd in iis dentes piliq; gignantur

Genæ plenæ cum temporibus inflatis dant ſignum ira...ndiæ vehementis.

Genæ paruæ ſituatæ vt ab oculis conſpiciantur abſciſ... plenitudinem humorum grauantium arguunt.

Rotunditas genarū oſtendit inuidiā & mores doloſos.

Craſſarum genarum, ignaui & vinolenti ſunt.

Genæ leues male diſpoſitæ, prolixam linguam, impor...nitatem & loquacitatem arguunt.

Genæ ſupererubeſcentes, ebrios, vini amatores aſſi...ant.

Oris natura, & menti. Cap. XIV.

OS latum, bellicoſos aſſignat: & eſt à calido, vnde magna membra procedunt.

Exiguum os, fœmineæ eſt naturæ.

Os magnum, latum, irā, audaciam & prælium arguit: tales etiam ſunt guloſi.

Os dilatatum vltra menſuram ac ſi reciſum eſſet & di...ctum, voracem, immitem, impium, bellicoſum, crude...n aſſignant, belluis marinis comparatū. Sunt etiam ta-

les

les multi sermonis, iactatores, garruli, inuidi, menda[illegible] & valde insipientes.

Os cum parua clausura & apertione, timidum, pac[illegible] cum, infidelem tamen assignat.

Os longè prominens & rotundum cum spissitudine l[illegible] biorum, & quæ sunt sursum exterius retracta habue[illegible] porcis comparatur: & significat immundum, stultum,[illegible] rocem.

Os in situ quantitatem habens cum paruis labijs [illegible] parua clausura & oculis risiuis cum residuo faciei, libi[illegible] nosum, cynædum, mendacemque significat.

Exiguum os exterius prominens, prauos hominis m[illegible] res, & proditores indicat.

Os in loquendo cum torquetur, ex catharrali vitio i[illegible] festatur: vt expertum est.

Mentum cum prolixum est, minus iracundum, & m[illegible] nus perturbatis moribus esse manifestat: aliquando t[illegible] men loquacem, aliquando sui iactantem ostendit.

Qui paruum habent mentum, vitandi sunt: nam pr[illegible] ter cætera immites, insidiosi sunt. referuntur ad serpent[illegible]

Si in rotundum desinat mentum, muliebres mores i[illegible] dicat. nam & signum fœmininum est. Virile autem me[illegible] tum propè quadratum esse debet.

Qui menti figuram decentis magnitudinis sortietu[illegible] ad venerea propensum esse & gratias sibi arridere iudic[illegible] to. Debet autem mentum esse non nimis rotundum n[illegible] acutum, sed mediocre.

Qui nimium protensum mentum habuerint, nequi[illegible] simi homines, atque importuna loquentes, susurratore[illegible] que sunt.

Mentum in extrema parte diuisum, sic vt bifidam e[illegible] primat formam, si talis figura immodica appareat, dolo[illegible] moribus adscribenda est.

Labiorum iudicium. Cap. XV.

Labia facta sunt ex carne molli, motu bono propt[illegible] loquelam. Labium superius, inferius labrum: mul[illegible]

dicu[illegible]

unt labia hominum, labra mulierum: confunduntur men hæc.

Magna labia sunt stultorum & hebetum.

Labiorum color rubeus versus aperturam oris, est pro- r multas venas ibi adductas.

Labiorum naturalis color in extremitatibus est rubi- ndus, propter cutis subtilitatem, & signatur puritas mplexionis, & impermixtionis turbati sanguinis in ti virtute.

Liuiditas labiorum significat contrarium, deficit enim tus sanguinis & naturalis calor, talia habentes labia æ- otant.

Labium inferius laxum valde rubicundum, in fœmina aximam libidinem & impudicitiam arguit: & hoc in uribus annotaui. in pueris significat catamitos vel futu- s, præsertim si vultus & oculi eorum sunt risiui.

Laxa labia, lunam habent planetam.

Magna labia multam arguunt materiam attractam ca- litate: & grossicies arguit humores grossos & spiritus, quibus sequitur hebetudo ingenii.

Si erecta sunt atque spissa, id est firma & compacta, lars eorum planeta est: pariter quando os est magnum.

Labia blanda, parumper ridentia, lætis vultibus con- ngentia, libidinem arguunt. aliqui tamē sunt etiam de- eptores, fures, dolosi.

Homo cuius labia intrinsecus non rubent, ægrotat vel ito ægrotabit.

Labia oris valde grossa, laxa vel nimium reuoluta fo- is, simplicem notant & cito ridentem, grossique ingenii: finis comparatur, & phlegma prædominatur.

Subtilia labia laxa in extremitatibus, demissaue, ita quòd superius labium ad inferius portendatur ad coniun- ctionem labiorum referunt magnanimitatem. Refer ad eones: hoc etiam videbis in fortibus canibus.

Subtilia & dura labia circa dentes caninos eminentia, arguunt intellectum belluinum & indocilitatem.

Inferius labium superiore maius, stolidos notat.

Inferius

Inferius labium ad caninos dentes intumeſcens, ve-
no plenos indicat.

Labia groſſa ſuperius, ad inferiora propendentia,
tuos arguunt:refer ad aſinos.

Labium ſuperius proeminens gingiuis, amatores co-
tumeliarum arguit, & verſantes in litibus & controu-
ſiis:refer ad canes.

Parua labia & ſubtilia, & paruum os, imbecillitatem
nimi & verſutiam teſtantur.

Optimus labiorum & oris ſtatus eſt, quando non n
mis humidus:nam humiditas oris & labiorum timidit
tem & malignitatem arguit.

Labiorum præeminentia, ſtoliditatem, loquacitatem
& audaciam teſtantur.

Labia conuenienter, id eſt non multum ſubtilia, & al
qualiter foris retorta, ſecretum, ſagacem, iraccundum,
multi ingenii hominem ſignant.

Labia cum gingiuis ſuper dentes præeminentia, male
dicum, clamoſum, iracundum, & ad iniurias inclinatum
indicant, refer ad canes.

Labia bene colorata, plus ſubtilia quam groſſa, homi
nem bene conditionatum & cito conuertibilem in v
trumque, ſed potius ad virtutes, ibi Iupiter eſt.

Labia non bene æquata, vt vnum ſit maius altero, plu
ſimplicem quàm ſapientem & variæ fortunæ atteſtantu
hominem.

Labia ſuperiora parua, aliquantulum eleuata, verbo-
ſum notant, inuidum valde & accuſatorem.

Labia ſuperius eleuata, inferius verò ſubmiſſa, teſtan-
tur vitæ miſeriam & mores indebitos.

Labia ſuperius ſubtilia & euerſa decliuia, furem & de-
ceptorem notant.

Labia non iudicentur de Æthiopibus, niſi ab his qui
inter Æthiopes verſati ſunt, & eorum qualitates annota-
uerint. Nos autem iudicare poſſumus de regionibus no-
ſtris.

De

De dentibus. *Cap.* XVI.

DEntes canini si longi sunt & firmi, ad exteriora expositi, gulosum, irascibilem & malum arguunt, similiter & lasciuum: refer ad apros & canes. Cognoctos esse maximos lurcones, bibaces, deceptores, leno-s, homicidas: præsertim si aliqua est correspondentia tionum.

Dentes debiles rari & minuti, totum corpus debile arunt, ac vitæ debilitatem ac breuitatem, & econtra.

Sonus à dentibus factus, maniam denotat: quod intern infantibus dormientibus accidit, cum indicio lumcorum.

Grossi latique dentes siue intus siue foris declinent, sint hominem vanum, lasciuum, simplicem: & íngem bonum arguunt. alii dicũt arguere spiritus grossos, humoribus grossis.

Dentes siccissimi omnino humiditate priuati, aridíque nnino, in ægroto mortem notant, in sano futuram & am ægrotationem: ostenditur enim humidum radicaconsumptum, & corpora eorum sunt sicut lucerna sine eo.

Dentes rheumate pleni, signant vitium capitis aut stoachi communitate capitis & pulmonis, causantium coiam, branchum, tussim, synanchiam, & apostemata fauum.

Animalia habentia dentes serratos bibunt lambendo: bentia verò continuos bibunt sorbendo.

De lingua. *Cap.* XVII.

LIngua ad inferius conuersa traulizans aut balbizans, diarrhœam ventris arguit: vt habet Hippocrates trigesimosecundo Aphor. sextæ sect.

Lingua ad sapores percipiendos & literas ac voces proendas facta est.

Diarrhœi fiunt blæsi aut balbi propter materiam dendẽtem à capite, quæ etiã ingreditur spongiositatẽ linæ ac lacertos. Vnde ingrossatur, dilatatur & abbreuiat̃: ideo

ideo traulizant, id eſt balbutiunt: alii etiam à natura unt, de quibus Ætius.

Lingua anterius ligata, non recte profert S literam, blæſos facit.

Lingua poſterius ligata, non bene profert R vel T.

Qui male proferunt R, τραυλοὶ vocantur vel blæſi loco eius vtuntur. L. Ætius Ancylogloſſos vocat libro ctauo, capite trigeſimoſexto.

Qui male proferunt S, Syali dicuntur, & vice illius p nunt C.

Blæſi ſæpe timent vinum & inebriantur: inde eſt qu ebrii balbutiunt, & male proferunt trentatri.

Linguæ grauitas in iuuentute, ſignat poſt leuitate eius ſubitam mortem.

Groſſa & lata lingua, arguit ingenium rude, & hum res phlegmaticos.

Traulizans & anteriorem ſyllabam repetens, parat ad melancholiam.

Lingua motu contacta veloci, & corruptione verb rum repetentiam cauſans, ſtultum, impetuoſum & iracu dum notat, propter mobilitatem ſpirituum & calidit tem feſtinantem prolationem abſque conſideratione.

Lingua cùm velut lapis fuerit penè immobilis, pig ciem notat.

Lingua ſubtilis, ingenium notat ſubtile, & aliquan bilioſam temperaturam.

Lingua longa rubea, ſapientis indicium eſt: denunci enim laudabiles humores.

Lingua alba paupertatem & miſeriam teſtatur, vt Pt lemæus ait.

Lingua innaturali colore infecta, diſcraſiam & mala diſpoſitionem notat, præſertim ventris & pectoris. Ha Conciliator.

Lingua longa groſſa & rotunda ita vt cum ipſa poſ quis naſum abſtergere, bouinam arguit naturam.

Lingua imbibita humoribus quibuſdam, corrump guſtum.

Ball

...albi omnes, elati, superbi & corpore rigidi: Græci ...λὰς vocant.

De voce. Cap. XVIII.

Qvi tardum & grauem vocis edunt sonum, tranquilli sunt, affabiles, & iucundi. horum & iusti mores sunt.

...rauis & distensa vox, fortem notat. nam à copia calo... intelligo vocem grossam quasi tubalem.

...rauis, sed corruptæ admodum vocis sonus, dementis, ...riosi, & gulonis indicium est.

...ortitudo vocis sequitur largitatem venarum & spiri...m multitudinem, quæ omnia fiunt à calido.

...alde magnæ vocis homines, grauiter vociferantes, a... ...unt ferre iniurias: referuntur ad asinos.

...ocantes grauiter magnum non perplexum, fortes: re... ...d fortes canes.

Qui à graui incipientes finiunt in acutum sonum, ij ...undi sunt & simul lamentabundi: referuntur ad boues ...lamantes: vt infrà.

Vocem grossam & sonoram habens, est bellicosus & e...uens.

Acuta & remissa vox, timidum & inuidum signat: per ...issam intelligo gracilem vel debilem, non grossam.

Acuta mollis & rupta, timiditatem notat muliebrem: ...que effœminati.

Acuta & fortis iracundos arguit: refer ad capras.

Tarda vox, inertem, præcipitem, impudẽtem declarat.

Debilis vox signat stricturas arteriarum & paucitatem ...rituum: quæ fiunt à frigido.

Mollis sine tensione vox, mansuetos notat: refer ad o...nam referenda etiam vox, sicut cætera, ad similitudi...m animalium.

Anteuocantes, id est incipientes in grauem, & finien... in acutam, iracundi sunt, & asp... ...is motibus.

Vox mediocris in sonoritate & grossicie, sapientem,

 prouidum,

prouidum, veracem & iustum ostendis. Quorum so ingratus est, stultitiam indicat.

Cuiusque vocis sonus breuis est, desidem pauidum censebis.

Velox in verbis, pręcipue si sit vocis gracilis, improb stolidus, importunus & mēdax est. Si vero vox fuerit g sa, erit iracundus & malæ naturæ.

Dulcem habens vocem, inuidus est & suspiciosus.

Qui mouetur frequenter, & loquitur motu manuu est immundus, eloquens, deceptor. Qui vero est abstin à motu manuum, hic est perfecti intellectus, bonæ dis sitionis, & sani consilij.

Quorum vox incurrit in nares, ita vt resonent na mendaces, maleuoli, inuidiquæ sunt.

Gentium aliquarum vniuersalis cognitio *Cap. X*

GEntium vel prouinciarum mores vt plurimum les sunt Ægyptij sunt callidi, dociles, leues, teme rij, in Venerē proni, auari. Thraces autem sunt qui, pigri, temulenti. Celtæ vt plurimum indociles, fort feri. Nam quemadmodum regione, non sunt similes, nec hominum mores: nam (vt Maternus inquit) Scyt crudeles sunt. Itali regali nobilitate præfulgidi, Galli s lidi & inconsulti (quāuis, inquto Materno, nonnulli eti sapientes & consultissimi sunt, pręsertim qui Euangeliu bene nouerunt: sed maior pars vincit meliorem) Græci ues. Afri subdoli. Syri auari. Siculi acuti. Asiani Vener ac semper voluptatibus occupati. Hispani elata iactan animositate præpositi. Ægiptij sapientes. Babylonij p dentes, &c. Alia differentia sumi potest respectu quatu mundi partium, vt habet Ptolomæus libro secundo judicijs capite secundo. Aliud discrimen à natura loci mitur, vt ab Hippocrate colligi potest in libello De re & aquis: nam campestres sunt molliores, mitiores, minus robusti habitatoribus montium, magisque diui & compti artiumque cultores. Terra item arenosa fa

rob

...ustiores homines, sanos & industriosos: argillacea verò ...lentiores, sed infirmiores: vbi verò opulentia, ibi mo... ...unt mansuetiores, & cultus artium viget propter præ... ..., & omnia sunt magis ornata. Differentia est & à situ ... ad montes: si enim montes sunt a parte orientis & ...tentrionis, erunt morbosi, imbecilles & effœminati: ...erò regio ab his partibus patuerit, montes autem sint ...ccidente & meridie, erunt incolumes, viribus firmi, ...is dediti, feroces, artium minutarum contemptores ...sem & alias differentias respectu aquarum adducere, ... parum etiam doctus ex se potest excogitare ac scire, ...c ego frustra sim longior. Qui mari vicini sunt ferè ...nes sunt mercatores, aliquando piratæ, magis longæ... ...c magis firmi, periti natandi & nauigandi. Rursus in ...icie magis sunt equites, in montibus agiliores & fir... ...res. Ex his deduci posset & alia magis particularia. Pos... ... ex astrorum etiam natura de his coniectura sumi: ex... ...li gratia, Britannia, Gallia Braccata siue Narbonen... ...Germania, Bastarnæ (populi Europæ latè patentes) ...priè subsunt arieti & marti: itaque harum incolæ sunt ...mmuniter feroces, peruicaces, truces. at Italia, Apulia, ...llia togata siue Cisalpina, Sicilia, leoni subiectæ sunt ...oli: præstantiæ, benignitati, amicitiæque student. ...rtheni verò, qui & Hetrusci vel Tusci dicuntur, Celtæ ... Celtiberi, Hispanique, sagittario & Ioui: libertatis, ...plicitatis, & mundiciæ sunt amatores. Maritima mi... ...is Asiæ loca, Cyclades insulæ, ac Cyprus, tauro ac Ve... ...: ideoque ferme voluptatibus, mundiciæ, corporique ...iunt. At Græci, Achiui, Cretẽses, subditi virgini & Mer... ...o: ingeniosiores, doctiores, & animorum cultores e... ...runt. Macedones autem, Thraces & Illyrij cum subij... ...itur capricorno & Saturno: in re quidem paranda non ...tes, sed a mansuetudine morum & coniunctionibus ...ui. Parthia, Media, Persia, Ioui ac Veneri: qua de re ...um regionum incolæ florido vestitu vtuntur, seque ...bs illo præter pectora operiunt, delicatoque vi... ... ac mundiciæ danτ operam. Virginis & Mercurij est

Babylon, Meſopotamia, Aſſyrij : quibus ideo & exi
mathematicarum diſciplinarum cognitio & obſeru
ſiderum contigit. Saturno verò cedit propriè India, A
na, Gedroſia: habentque eam ob rem cultores in form
fœdos, immanes. Cœleſyria, Iudæa, Idumea, magis ſ
pionis & arietis Martiſque propria : ob eam rem inc
habent ferè audaces, impios, inſidioſos: Phœnices, Ch
dæi, ſub leone & ſole ſunt : quod ſimplices, humanos
derum obſeruatores, ſoliſque in primis veneratores
dit: Arabia felix ſubeſt ſagittario & Ioui : vnde extit
la conſentanea appellationi feracitas & aromatum co
hominumque dexteritas & liberalitas vitæ contractu
negociorum. Hyrcani, Armeni, Matiani propriè refer
tur ad geminos & Mercurium : itaque & ſunt nobili
ac ſubimprobi. Bactrianæ gentes & Caſpiæ vnà cum S
this libræ parent & Veneri : ideoque diuitias congeru
muſicæ, delitijſque indulgent. At Sauromatica, Oxi
vel Oxolæ, ſogdianæ, ſubijciuntur aquario & Saturno:
hentq; homines immanes, tetricos, feros. Phryges, Bi
ni, Colchi pertinent magis ad cancrum & lunam: quo
vt viri ferè leues ſint, morigerique mulieribus. Qui
riam tenent et Comagenem, & Cappadociam, ſubdun
ſcorpioni & Marti itaque multum audent, improbi ſu
inſidioſi, laborioſi. At Lydi, Cilices, Pamphilij, cedunt
cibus & Ioui: ſuntque in re paranda attentiores, comm
cia & mercaturas faciunt : liberales, faciles in contra
bus. Numidæ, Carthaginenſes, Afri debentur cancro &
næ: & hac de cauſa à coniunctionibus commertijſque
alieni ſunt, inque omnium rerum affluentia degunt. C
incolunt Metagonitida, Mauritaniam, Getuliam, ſc
pio Martique obediunt: immanes, bellicoſi, carniuori
ſcriminibus obuij, neglectores vitæ, inq; ſeſe mutuo in
dentes. Phizani, Naſamones, Getamantes, ſubiecti
cibus & Ioui: liberalibus & ſimplicibus ſunt moribus,
pus faciunt, concilijs valent, ſordium regnique fugien
propter Iouem Ammonis, id eſt Iouis in forma arietis
neratores. Cyrenarum, Marmaricæ, in primiſque infer

Ægipti incolæ adſcribuntur propriè Geminis & Mercurio; ideoque ſunt cogitantes, prudentes, intelligētes rerum omnium, ſed maxime ſapientiæ & diuinitatis, magi, diuinorum initiorum inſtitutores, in mathematicis plane excellentes. Qui Thebajda tenent, Oaſim Ægypti ciuitatem, Troglodyticen, libræ ſunt ac Veneris: vnde facila natura eſt illorum, & mobilis, & in abundantia degunt. Arabes, Azani, Medi, Æthiopes dantur aquario & ſaturno: ſuntque carniuori & piſciuori & paſtores, agrestem & feris ſimilem degunt vitam. Cor ſcorpij nunc afficit Hiſpaniam & Celticam Galliam, vbi eſt Lutetia & Normanni & Neuſtrij & quos vocant Britannos Galliæ: ideoque rapaces ac ſubdolos, qui alioquin antiquo tempore erant boni ſocij, qui erant ſub ſagittario. Sed qui de his plura cognoſcere optat, videat apud aſtronomos, præcipue Ptolemeum in ſecundo libro De iudicijs, & Cardani commentaria. Rurſus Hiſpania mediocres circa robur homines gignit: ſed circa rerum agibilium copiam cæteras orbis gentes facile ſuperant. Et plurimi inter eos ſunt, qui & iactu & pernicitate non vnico ſed pluribus in ludis maxime excellant.

In Luſitania, quæ Portugallia dicitur, homines melancholicos ſanguineos magna ex parte naſci cōpertum eſt: eorum plurimi ſatis amplis viribus abundant, quamuis ingenij perſpicacitate non præſtent.

Siculi cholerici melancholici ſunt, quorum patria homines & corpore & robore bono procreare ſolita eſt. Palæſtram exercent, & leues ſunt in giris peragendis,

In italia, magna ex parte debiles ſunt. Nonnulli ex ijs (tanquam rariſſimi) plurimo robore præſtant, & imitando potius quam inueniendo, præſtare ſunt ſoliti: in proceres & mediocres ſtatura & graciles ſunt,

Germania multos phlegmaticos gignit: qui ſuæ complexionis naturam aperte oſtendunt, quos poſt phlegma cholera magna in parte conſequi ſolet: eoſdem etiam magnos atque corpulentos eſſe ſenſus indicat: inter eos vel robore Præſtantes, vel ad arduas actiones mul-

cum habiles viros vix inuenies, quamuis in rebus quæ m
nibus effici debent, ingeniosi sint.

Galli phlegmate ac cholera proportionari sunt so
lenti ac debiles nimia ex parte sunt: sed & aliqui con
singulares, sed valde pauci, longo interuallo reliquos
perant: & virium copiam possident, sed illis recte vti n
& pauci sciunt. Inuenies igitur vt plurimum ad regio
naturam sequi corpora moresque hominum. Particu
tim autem cibus ac potus varius aliquos quidem po
sobrios alios prodigos magis operari, & hos quidem co
tinentiores, aut audaciores, timido, mansuetos, mi
vel litigiosos & rixosos, & huiusmodi, vt apud Hippoc
tem & Galenum videre est, præsertim in libello Quod a
mi mores sequantur corporis temperaturam.

Colli & aliquarum corporis partium iudi-
cium. Cap. XX.

COllum gracile & longum habens, est sonorosu
stolidus, timidus etiam & malignus.

Breue collum habens, valde est callidus & defr
dator: refer ad mores apparentes, vt in catto mures ca
entes, &c.

Collũ grossum habẽs, est stolidus & cõmestor magn

Qui vertebram ceruicis asperam continent, hos m
rum asperitate præ cæteris natura notauit. Aç totum as
rum collum habentes, rudis ingenij vsque quaque c
sendi sunt.

Ceruix obesa in summitate, indocilem hominem, i
non ad iniuriam inferendã propensum denotat.

Collum concretum & accliue, improbi, temerarij
indocilis hominis habetur.

Sursum erectum collum flagitiosi, dementis, stultæ
seipso persuasionis, nisi ob id molliciem agat.

Incuruatum autem collum, fatui hominis, parci, p
ui, neque simplicis, atque animi rectitudinem haben
indicium est.

Collum in dextram aspiciens, prudentis & ornati

pro

uidi hominis: ad sinistrā vero, incōsiderati, ac insipiētis.

Collum tum crassitudine, tum longitudine mediocritatem habens, fortis naturæ, docilis, præclarique ingenij icato: nonnunquam vafro ingenio ac fraudulento adbitur.

Venæ circa collum à lateribus, & venæ circa tempora, mplæ & turgidæ sunt naturæ, notāt habentes malæ ne quc pessimę, refer ad passionē in iratis quib⁹ si hęc fiūt.

Vasta ceruix cum prolixitate, animosum, iactantem, erbum asseuerat.

Humorum eleuationes, signum sunt asperitatis naturę & fidelitatis.

Brachia quando erecto corpore intantum protendun- quod manus perueniant ad genua, signant habiles o- n audaciam, & probitatem cum largitate, quando verò urtantur brachia, signum est amantis discordiam, ac noraotis ac inuidi.

lmæ longæ cum digitis longis, significāt bene disposi- n ad multas artes, præcipuè mechanicas, & sapientem operibus: signum est enim boni regiminis.

Digitorum grossicies, signat stoliditatem & insipien- m magnumque epar.

Metiendum quoque est spacium ab umbilico vsque ad ctoris finem, & vsque ad originem colli: si maior pars ctoris fuerit, prudentiam indicat. Si quod intra pectus vsque ad vmbilicum maius fuerit, voracem hominem clarat. Latius vide infra capite 23.

Venter si nimiò recessus est, tanquam inanis, timidum aligoum & voracem indicat.

Venter aliquanto mollior atque impressior, virtutem imi & magnificentiam monstrat

Latera tenuia, & angusta, & pressa, timiditatis arguunt quæ referta sunt carnibus, & dura, indociles homines lendunt, quæ autem rotunda sunt tanquam tumentia, quacitatem inanem declarant, nam refertur ad ranas.

Dorsum latum, solidum virile est: & contrarium muliere: quorū dorsum incuruū est, si in molli corpore fuerit

non tam malum accipiendum est,quam cũ inspisso &
lido corpore fuerit.

Dorsum conuexum & humeri ad pectus iminen
prauum esse hominem & inuidum arguunt. Si verò
hæc & corpus accliue fuerit, impudenter prauum, in
dum,auarum,& tenacem dixeris,Si gibbositas à natiu
te sit, scis prouerbium, Caue à signatis à deo.

Spinæ pars inferior, quæ ὀσφὺς Græcè dicitur, si l
iaceat, & nimia sit, & molli carne circumdata, fœmi
rum est, quæ prolixa est, & in acutum desinit, intempe
tiam libidinis,& timiditatem ostẽdit. Virilis ergo est, q
claro ossibus & moderata ac solita est.

Ischia solida & dura, discreta ossibus,fortem & bel
torem hominem ostendunt.si vasta & carne plexa, mu
bre ingenium designant, Quæ autem nimium excesa su
rugosa & tenui cute circumdata, simiarum malignitat
indicant. Coxã etiã intellige,quæ est basis nostri corpo

Genicula cum inter se conuersa sunt,atque concidu
ad fœmineam speciem referuntur.

Qui crassos malleolos tibiasque crassas natura sui h
buerint, hi insaniunt maiori ex parte, ac in ecstasim ra
piuntur,fanaticique sunt,

Crurium partes imæ, talis proximæ, & calcanea,& p
des imi, cum vasta sunt, & referta carnibus, stultum h
minem indicant vel insanum;& eo magis si & humiles d
gitos,& κνήμας vastas in ijsdem pedibus esse contingat.

Effœminati, impudici, impuri existimandi, qui tibi
quà ad malleolos descenditur, crassas habuerint.

Pedes imi,discreti neruis,articulis,clarum,generosu
& virile ingenium indicant.

Pedes mutili crassique,ferini animi signa sunt.

Molles & amplexa carne circumdati, molle ingeniu
ac fœminiuum ostendunt

Nimium prolixiores, inuigilantem dolis hominen
multis perniciem cogitantem demonstrant,vel maloru
artificẽ.

Pertenues & breues, malignum vafrumque pro
dun

...t. Curui pedes, & qui plantam longè cauam ac redu... ...n habent, improbandi sunt: nam praui signa sunt ho...
...is.

De incessu, de ceruice, manibus, vnguibus, &c. Capc XXI.

QVi longis passibus & tardis incedunt, consulti sunt & efficaces. Parui autem & restricti passus, paruæ mentis sunt. Dolorum artifices, & obscuræ mentis, ...orti passus.

Gressus tardus & breuis, consultus, inefficax est. Lon... veloxque, efficax & inconsultus. Velox breuis, incon...tus & efficax. ratio horum est, quoniam longus est effi...x, tardus, consultus; velox, inconsultus: breuis, ineffi...

Celeritas motus cùm est erecto corpore & honesto at...e claro, hominem indicat qui adgrediatur res agendas, ...gnasque perficiendas. Si autem celeriter quid moue..., submittit autem oculos, & se comprimit, & vultum ...ducit, atque omne corpus implicat & colligit, nimium ...cum, timidum, versutum, minus liberalem indicat.

Qui breues passus habet, eosdemque accelerat, mali...us & plusquam timidus & imbecillus habendus est.

Breuis ceruix, re atque exemplis cognita est, quòd sit ...dicium hominis cum timiditate audacis, qui Græcè ...κύσυλ@ dicitur.

Ceruix dura, indocilem hominem ostendit, vnde na...m prouerbium, Homo duræ ceruicis.

Ceruix superius retorta, insolentem, immitem, stul...m & inanem indicat.

Cùm inflexa est ceruix ad pectoris partes, potest cogi...tionibus occupatum animum ostendere: potest ad par...noniam vel ad malignitatem pertinere, prout cætera si...na congruerint.

Ceruix in sinistram partem declinata, stultitiam ali...atenus, & mollem magis significat.

Ariſtoteles etiam ad dextram partem inclinatio[n]
capitis, mollibus attribuit ex pauco colore.

Guttur aſperum, leuitatem mentis, loquacemq; ſig[ni]ficat: refertur ad aues.

In quo eminet clauicula, illum ignauum iudica,

Qui autem illam rectè diſpoſitam habuerint, prud[en]tia præditos, viriles, ac fortes viros denotat.

Scapulæ latæ, fortem virum, ac nobilis ingenuiq; a[ni]mi denotant: in forma ab hac diuerſa, diuerſa iudicabi[s].

Humeri tenues, & qui in acutum erecti ſunt, inſid[io]ſum hominem indicant.

Humeri craſſi, haud laudabilis naturæ arguméta ſu[nt].

Tenues cubiti, imbecilles: pleni nimium, indociles [o]ſtendunt. Cùm ergo mediæ ſoliditatis ſunt & articulis [&] muſculis inſignes, fortem animum & nobile corpus [o]ſtendunt.

Digiti cum molles ſunt, leuesque manus & moll[es], docilem hominem ſignificant, cum duri, fortem ſeu i[n]docilem demonſtrant.

Breues manus & digiti fortes, opportuni ſunt. Adm[o]dum breues manus, dementem notant.

Craſſæ manus & exiguæ, ſi digitos vltra modum breues habeant, tergiuerſatorem, inſidioſum, & furem ind[i]cant. Manus tenues & intortæ, loquacem hominem d[e]monſtrant.

Vngues albi, lati, ſubrubentes, optimi ingenii dant in[di]cium. Anguſti autem curuiq; & oblongi, ſtoliditatis [&] feritatis indices ſunt. Qui inflexi nimium & curui ſun[t], impudentes & rapaces ſunt: refertur ad aues & feras qu[æ] violentæ ſunt.

De maculis albis vnguium quid ſignificent, vide Car[danum] De ſubtilitate, ex impreſſione Baſilienſi.

Vngues qui impreſſi ſunt, & nimium adcorporati, ma[gis] feri, & magis ſtolidi ſunt.

Nimium breues vngues & nigri, malignum hominem declarant. hoc idem ſignificant pallidi & nigri & aſperi.

Vngue[s]

Vngues qui perrotundi ſunt, in Venerē prompti ſunt, eſtuoſumque teſtantur.

Hæc ſigna quæ vnguibus attributa ſunt, per ſemetipſa n ſatis idonea. Verùm coniuncta potioribus, nonnul- a habent efficaciam.

Digiti cum coniuncti ſunt, & cohærent, immundum minem ſignificant. Qui coniecti ſunt & conglobati, lignum & auarum indicant. Parui & tenues, ſtul- n.

Parui & craſſi digiti, inuidum, audacem, ferumque ho- nem declarant.

Valde verò parui ſubtileſque digiti de mentis naturæ gaciſq; ac remiſſi animi hominem teſtantur.

Nimiū prolixi & nimiū tenues. lōngè a ſapientia ſunt.

Qui immoderato ſpacio inter ſe diſtant leues & loqua- s oſtendunt. Qui autem moderatæ magnitudinis ſunt, honeſtæ ſpeciei, & mores optimos indicant.

Tenue pectus, & inualidum eſt, & animi imbecillita- m ſignificat. Quod autem congeſtum eſt carnibus, in- ciles & ignauos indicat.

Quibus mamillarum partes inertes pependerint, & to- m pectoris ſpacium vaſtum carnoſumq; & laxum fue- , tales omni dubio procul mœchos, nimioq; vino gau- ntes iudicato.

Quibus mamillæ dependent, & molli carne circunda- m pectus eſt, vinolentiam & intemperantiam Veneris ignat.

Qui humeros commouet, dirigit tamen collum atque igit, ſuperbus atq; inſolens rectiſſimè iudicabitur: eſt e- m talis equorum inceſſus. figura etiam erectus, iracun- s eſt.

Qui autem omni corpore mouentur, manifeſte atque identer effœminati ſunt. Ex his tolerabiliores ſunt, qui m mouentur, corpus inclinant ad dextram partem. ſtul ores autem ſunt, qui corpus declinant ad partem ſini- tam.

De

De anhelitu, & aliis nonnullis. Cap. XXII.

CVm quietus eſt ſpiritus, ita vt nullũ, aut pertenu
præbeat ſenſum, incurrens ac recurrens, in cogi
tione conſtitutum hominem declarat: has cogi
tationes fere & oculi indicabunt. Cum ſpiritus interdu
conquieſcit, longo autem pòſt interuallo nimius tra
tur, in magna triſtitia indicat hominem conſtitutu
Cum autem etiam caput quatit, & ingemiſcit, preciu
rei à ſe male geſtæ, & male dictæ continet. Spiritus cu
mugit & granditer concitatur atque editur, feritatem
vinolentiam indicat.

Spiritus qui quaſi per interualla fertur, ſine ſtrepi
procedens, optimam hominis fortitudinem indicat.

Quorum anhelitus ita perturbatus ac ſpiſſus eſt, ſic
poſt curſum eſſe homini ſolet, incònſulti & iracundi ſun
quibus omne ſit actu atque dictu facile & ſatis pron
ptum.

Spiritus quibus concitatus tanquam aſtmatici agit
tur, hos conſilio carentes, peruerſo animo, omnium r
rum cupidos, verboſiſſimoſque cenſebis.

Hæc in omnibus ſignis tenenda eſt regula, vt nimieta
tem ad malam partem accipias, medietatem ac tempera
mentum optimum iudices.

Ariſtoteles dicit, eos qui cum ambulant calcaneis in
trorſum, pedibus autem forinſecus conuerſis incedun
poſteriora ſectari. Inuidos etiam, qui ſiniſtras partes ma
iores habent, & quibus ſupercilia ad genas detracta ſun

Idem dicit, ſuras cum retractæ ſunt ad genua vel ſuf
fragines, indicare hominem qui ad coitum facilis ſit &
velox. Cum hiſpida nimium ſunt femina, & curua, pro
nos in Venerem oſtendere. refertur hoc ad capros.

Idem dicit, nates ſicciores viriles eſſe, nates amplis car
nibus, effœminatum oſtendere. Nates tanquam abſciſſas
malignitatis eſſe ſigna: refertur hoc ad vrſum & ſimiam.

Impudens homo ita eſſe debet. Oculis motu concitato
patentibus, lucidis: ſupercilia extenſa craſſaque, palpebris
plurimum

...imum seperatis, crassis pedibus & manibus contra ...entes altius se erigens. rubicundus vel fuluo colore, ...s acutæ. huiusmodi impudens iniuriosusq; est.

Dissimulatoris ac contraria consulentis indicia. In dis...ulatione oculi imbeciles visuntur, aspectu elegãti est: ...em submissam edit: versatili incessu vtitur, ac semper concinno motu adaptat.

Indicia auari hominis: Hominem pecuniæ studiosum ...arum ex his signis deprehendes (nisi citius ex effectu ...o damno cognoueris) Qui membris paruis, facie exi..., atque oculis modicis fuerit præditus. qui gressu con...to fertu, & qui dorsi recurui est, celeri sermone, & acu...oce vtens, colore subruffo, dicax, ebriosa facie, densas ...nas, barbam protensam, labia densis obsita pilis, tem...a densa, oculos supplices, nitentes, atque vndantes o...dit, comam nutriens, ac vino deditus.

Quo fatuum ac improbum agnoscere queas (quem et... ex sermone ac moribus non difficile est cognoscere) ... signa sunt. Is capillos extensos habet, caput rigidum, ...iquum: aures prægrandes, languidum collum ac cer...em, malleolos in pedibus rotundos, frontem duram & ...eram: oculos tenebricosos, paruos, siccos, concauos, ...entè visum dirigentes: genas angustas, oblongasque, ...ntum longum: ore loquaci & soluto est, patenti, quasi ...do: facie oblonga quasi corrupta: incuruus, ventrico..., crassis cruribus manuum pedumque articulis oblon..., asperisue, colore subuiridi, sic vt a somno vel crapula ...itatus videatur, vocem balantem, turpem, exiguam, ...olentem edit.

Simulatoris est, cuius ea quæ sunt circa faciem pinguia ...t, vt maxillæ & cætera. Et quæ circa oculos rugosa, vt ...pebræ, & facies somniculosa.

Philodori, id est munerum amatores, inquit Aristote..., sunt quibus labium superius sursum eleuatur, ita vt ...ntes & gingiuæ appareant, vt in canibus: & qui figura vultu sunt immodesti, & superrubicundi.

Homo hirsutus, capillis nigris, directis, hirsuto ore ac mento

meto & temporibus, oculis pinguibus relucentibus, riosus erit, pronus in libidinem, studiosus pantomim rum, & maledicus.

Sic inquit libro duodecimo De subtilitate egreg Cardanus Mediolanēsis medicus & philosophus, vt nō mnes mutili improbi sunt, ita nō omnes qui corpore su non vitiati, integris sunt moribus: nam plus exigitur formandum absq; culpa animū quàm corpus. Itaq; pe mi sunt omnium gibbi (nisi passio hæc ob membrorū h morem proueniat) cum error sit circa cor principium tius corporis: pòst cæci strabiq;, quòd circa cerebrum n tura deliquerit. Inde muti surdiq;, nam in minus nobili rebri parte natura defecit. Inde claudi hos sequūtur, q in magno membro sunt vitiati: post quos sedigiti, & q digitos habent iunctos: nam in minus necessariis aber uit. Vltimus locus est verrucis ac vestigiis quæ cicatric æmulantur.

Idem alibi dicit, præcipuum signum dignoscendi g mellos esse, quòd caui sunt dorso, osq; sacrum intus sit r tractum. Septimestres autem cognosci, quòd vngues h beant imperfectos, cutimq; haud expolitam.

Reliquarum partum iudicium, & iudicandi modus. Cap. XXIII.

PEctoris latitudo, & humerorum grossicies & terg probitatem & audaciam significant cum retentio ne intellectus & sapientiæ.

Tergi verò subtilitas significat discordātis naturæ ho minem. Pectoris mediocritas & tergi æqualitas signum est optimum & appropriatum. Laxi humeri infirmitatem animi & timiditatem ostendunt.

Ventrem habens magnum, est indiscretus, stolidus, su perbus, amans coitum.

Quibus spacium ab vmbilico ad pectinem maius est quàm ab vmbilico ad pectus, hi breuis vitæ sunt.

Quicunque autem maius habent id quod ab vmbilico

ad pe

...ectoris imum est, quàm quod ab imo pectoris ad col-
...voraces sunt & insensitiui.

...entris mediocritas & strictura pectoris, significant al-
...inem intellectus & bonum consilium, vide cap. xx.

...edes carnosi grossique signant fatuitatem & amorem
...iæ.

...ibias habens articulatas, neruosas & robustas, est a-
...o fortis habentes tibias graciles neruosas, sunt vene-
...ibias valde carnosas ac superfluas, quasi admodum
...ptas habentes, sunt odiosi & inuerecundi.

...ultitudo carnis in genubus signat debilitatē & mol-
...m virtutis, cynædosq;.

...uius passus lati sunt & tardi, vtplurimum prospera-
...r in operibus suis & factis. Cuius verò passus breues,
...npetuosus & impotens, & in operib. malæ voluntatis.

...uod autem ad totū corpus breuiter spectat, Plinius
...linius terminos longitudinis ac latitudinis humani
...oris nondum descriptos esse testantur. Verùm physi-
...ngitudinē humani corporis naturalem septē pedum
...isserunt: quòd Hercules intra hunc terminum esset
...pertus. latitudinem autem totidem: nam quantus ma
...s expansis inter longissimos digitos modus est, tan-
...esse constat inter calceum & verticem hac ratione et-
...hominem mundum paruū appellarunt, quòd si cir-
...s fieret, esset perfectè sphæricus: quare qui hanc lon-
...dinem excellit, hic longus corpore dicitur: qui verò
...ac deficit, paruus est. Cuius autem longitudo ac lati-
...o non sunt æquales, is incompositus est. Semper igi-
...artium vel totius quantitatem respectu medii, & ad
...us mensuram referre oportet.

...le deniq; est bonæ memoriæ beneque compositus in
...ra qui carnes habet molles, humidas, mediocres in-
...speritatem & lenitatem: non nimis longus nec nimis
...is, albus declinans ad rubedinem, vel non ad nigre-
...m multā: mitis aspectu: capilli plani mediocres: ma-
...rum oculorum declinantium ad rotunditatem: me-
...ris & mensurati capitis cum magnitudine colli bene

dispositi.

diſpoſiti æqualiter : cuius humeri parum bene declina[...] carens in cruribus , & genubus nimia carne , claræ vo[...] temperata ſubtilitate:modici riſus,& non deridens: cu[...] aſpectus eſt quaſi commixtus ex lætitia & iucunditate.

Non tamen oportet te præcipitare ſententiam , & [...] dicium tuum in vno iſtorum ſignorum , ſed collige te[...] monium vniuerſorum : & cum tibi dant diuerſa ſign[...] ad diuerſa,declina ſemper ad meliorem & probabilior[...] partem.nam complexio totius ex complexione parti[...] reſultat. Tunc etiam per vnum ſignum poſſumus arg[...] re affectum , quando in eodem homine non inueni[...] contrarium æquale.Signa verò propria in eodem cont[...] ria inueniri eſt impoſſibile. de communibus autem [...] ratio. At tunc maiora minoraque de quopiam vent[...] fore prænunciabis,quanto cuiuſpiam facta moreſque [...] tius certiuſque noueris,hac via videlicet obſeruata : ve[...] cauſa:Eos qui perniciose viuunt , truculenta pœna m[...] ctari vel ſaltem tum ob fauorem , tum ob infortuniun[...] liquod torqueri,incarcerari affligiue debere : cùm ma[...] ma ex parte id eueniat.Si quis item (exempli cauſa)ira[...] di nota ſignatur , & ſi tunc ira minime ipſum occupet,[...] tamen illum paſſionibus premi credendum eſt:idem & [...] aliis iudicii erit.Hoc etiam vt axioma hac in arte habe[...] membri cuiuſque bonam & idoneam formationem [...] gnum eſſe bonæ formatiuæ & roboris. intellige memb[...] paruum vel magnum reſpectu ſui corporis. Formæ b[...] conſtitutæ , virtus , male verò ordinatæ, vitium co[...] nit.

Manifeſtiora verò ſigna ſunt quæ in principaliſſi[...] locis fiunt:principaliſſimus autem locus eſt qui circa [...] culos,& frontem,& caput,& faciem eſt. Secundus aut[...] qui circa pectus & humeros , deinde circa cruta & pe[...] vltima,quæ circa aluum.Vniuerſa verò difficultas ex in[...] cio pendet,vt etiam in aſtronomia , & medica facult[...] Animaduertendum(vt ſupra etiam innuimus) ſigna.b[...] tiam eſſe,alia propria,quæ cum paſſionibus indicat is [...] uertuntur,à quouis ſumãtur loco, vt magna extrem[...]

signum proprium est fortitudinis: quædam autem propria, quæ accipiuntur ab apparenti passione vel à ...ario, & cæteris huiusmodi, nec conuertũtur cum pa... bus, vt in pluribus tamen illas ostendunt. Galenus temperamentis Physiognomones errare asserit ...icium ob multas caussas: primo quia vni signorum præbent, quod fatuum est, nisi fuerit proprium, vt dictum. Vnum enim signum ab vna corporis parti... umitur, ex natura autem vnius particulæ non resul... tura vniuersi hominis. Secundò quia ad naturæ ac ... permutationem aliquando non spectant: nam si... interdum naturam præteritam denũciant, non præ... m: vt si sexagenarius pilosus sit, non præsentem libi... m, sed præteritam denunciat. Tertiò, quod excremẽ... membri arbitrantur semper arguere membri naturam, tamen contingat membri naturam esse cholericam, excrementa erunt phlegmatica, vt docet experien... Quartò quòd quæ fortia, quæve debilia sint, non di... unt. Sint igitur de electione, residua hæc præcepta. ...um, signa quæ mores significant non per qualitates, et proprietates, potiora sunt, & primo loco habenda: ...ponamus Socratem ex signis à qualitatibus sumptis liberalem, vtpote colorem rubrum, & per alia sangui... signa: signis verò sumptis à proprietate, esse auarum, ...ia eius humeri difficulter soluti sint, vel quia eius fa... paruifica sit, iudico per signa quæ à proprietate sumũ... Socratem esse illiberalem, quoniam potiora sunt, cùm ...ntur materiam, quæ est causa necessaria, & quidem ...is quam forma. Secundum, signa quæ accipiuntur à ...te vel ab eius partibus, potissimum, ab oculis, potiora his quæ ab alijs accipiuntur: vnde Apuleius, totus ho... in capite vultuque est, quoniam ibi ratio: potissimum ab oculis, qui vt inquit Galenus, sunt cerebri pars, aut ...us substantia producti: postea successiuè pari ratio... alijs. Dixere etiam nonnulli, signa quæ ab anterio... corporis parte accipiuntur, semper potiora his esse quæ ...steriori colliguntur: vnde & Hippocrates primò in...

firmâ

firmi faciem notat. Alij signa potiora esse dixerunt q accipiuntur ab his membris per quæ exercetur passio signa quæ ex pectore & costis ad iram signandam, qu corde exercetur intra partes eas sito. Rursus quia per xas, pedes, brachia & humeros exercetur fortitudo, i signa pro fortitudine ab his accepta, potiora sunt. Ita d lijs pari ratione & modo.

BREVISSIMA TABVLA S GNORVM ET NATVRARVM, QVÆ in libro fusius ac distinctissimè tractantur.

CAPVT

Magnum. Hebetes, ad asinos refer. Minutulum. Fa Canes. Mediocre, boni sensus, naturale. Acutum pi tumque, inuerecundi, iactatores, vnguicurui. Breue g bosum, insipientes, immemores. Pressum in superficie num, omni vitio pleni. Oblongum vt malleus, pruc tes, sagaces. In anteriori parte concauitas, dolosi, cundi.

AVRES

Paruæ, scurriles, simiæ. Magnæ, Hebetes, asini. Flac stolidi, asini. Moderatæ, boni sensus, naturale. Rotun indisciplinabiles. Longæ angustæ, inuidi. Valde capiti rentes, maleuoli. Pilosæ, bene audientes.

FRONS

Valde parua, indociles, mobiles, sues. Valde mag tardi, boues. Rotunda hebetes, insensati, iracundi, asin Aliquanto minus plana, sagaces, canes. Quadrata fort ta, magnanimi, leones. Tensa lucida, adulatores, ca blandientes. Nebulosa, audaces, leones, tauri. Demissa, stes, passio. Lõga adulatores, canes. Eleuata liberales, l nes. Nimis rugosa, inuerecundi. In temporib. inflata, perbi, iracundi, ingenio rudes.

OCVLI

Parui, pusillanimi, simia, Magni, pigri, mansu

bo

tes. Concaui, malefici, inuidi, ſimiæ. Eminentes, fatui. parum concaui, magnanimi, leones. Grandiuſ parum eminentes, manſueti, boues. Valde aperti, imprudentes. Anguli iuſto longiores, malefici. Anguli carnosi tib. iuncti, malitioſi. Oblongi oculi, callidi, deceptores. Magni tremuli, mulierum cupidi, paſſio. Parui tremuli, impudentes, amatores, tamen. Quanto maior, tanto minor malicia, ſtultitiaque maior. Obliqui, contorti, fallaces, tenaces, iracundi. Craſſi, ſtolidi, timidi, puſillanimi, iniocundi. Difformiter moti, nunc currentes, nunc quieſcentes, temerarij, cogitabundi, peſſimi, ſubtractores. Palpitantes, timidi, paſſio. Oculi velociter moti cū viſu acuto, fraudulēti, latrones infideles. Fixè intuētes cogitabūdi, deceptiui. Secundum longum ſituati, monſtroſi, deceptores, inuidi. Veſiculæ ab oculis exeuntes, vinolenti, paſſio. Veſiculæ ante oculos eminentes, ſomnnolenti, paſſio.

NASVS

Extremitates naſi craſſæ, concupiſcentes, boues. Extremitates craſſæ, euerſæ, inſenſitiui, ſegnes, ſues. Extremitate acutę, ſæuæ iræ, canes. Rotundus extremitatibus obtuſis, magnanimi, leo. Rotundus extremitatibus gracilibus, nobiles aues. Incuruus à fronte ductus, inuerecundi, coruus. Curuus in fronte dearticulatus, aquilinus, magnanimi, aquilæ. Simus libidinoſi, cerui. Patens apertus, iracundi, paſſio. Longus ad os protenſus, probi, audaces.

LABIA

Gracilia relaxata, magnanimi, leones. Gracilia dura, immundi, ſues. Gracilia mollia, magnanimi, leones. Craſſum ſuperius propendulum, fatui, aſini. Superius euerſum gingiuis diſcoopertis, contumelioſi, canes.

FACIES

Carnoſa, pigri, boues. Macilenta, curioſi, à contrario. Magna carnoſi, timidi, aſini, cerui. Faciei tergus paruum, puſillanimi, elurus. ſimia, Magna facies, tardi bo-

nes, asini. Paruifica, illiberales, superapparentia. De
sum spectans, hypocritæ, maligni. Plane sine tumore
xosi. Vultui ebrij, superapparentia. Similis vultui irati
cundi, superapparẽtia. Similis vultui verecundi, verecu
superapparentia. Deformis & obtorta, male morati
perapparentia. Longa, inuerecundi. Ex leui causa
dans, astuti, libidinosi, edaces. Valde minuta rotun
simplices, Longa macilenta, audaces. Valde cu
longa macilenta, malitiosi, vtiles. à fronte ad maxi
ad mentum angustior, inuidi, rixosi.

MENTVM

Acutum, fideles canes. Paruum breue, inuidi, imm
tes, serpentes. Quadratum, virtuti apti. Longum v
sus deorsum acutum, versipelles. Rotundum, molles f
minæ. Caro sub mentum versus gulam. libidinosi. M
tum cum fouea vel duplex, libidinosi.

BARBA

Mulier barbata, luxuriosa. Mulier cum barba v
de nuda, bene morata. Barba nimis pilosa, melancho
ci. Bene formata, bonæ naturæ, causa naturalis.
formis, malæ naturæ, per contrarium.

COLOR OCVLORVM

Supertubescens, iracundi, passio Per nigri, timidi, c
loris proprietas. Nigri flauentes, boni animi, decentia.
Glauci aut albi, timidi, coloris proprietas Fului, bo
animi, leones. Ignei, inuerecundi, iucundi, canes,
scolores, timidi, passio. Lucentes, luxuriosi, galli, co
ui.

COLOR FACIEI

Superrubescens, verecundi, passio, Genæ superrub
scens, amatores vini, passio. Genæ & nasus rubore ep
tico, obscœnissimi.

COLOR PECTORIS

Flammeus, iracundi, passio.

COLOR TOTIVS

Valde niger, timidi, Æthiopes. Per albus, timidi, m
lieres. Fuscus, fortes, mediocre. Flauus, boni ani
leon

ones, Valde rubeus vel rufus, astuti, ingeniosi, vulpes. l dus, turbatus nisi ex ægritudine, timidi, passio. llinus, tardi, causa naturalis. Flammeus, maniaci, a-rti, iracundi, passio. Pallidus non ob studia bona, vi-osus, malignus.

COLLVM

Crassum, frontes, masculi. Gracile, debiles, fœminę. rassum carnosum iracundi, tauri. Moderatum, ma-nanimi, leones. Longum gracile, timidi, cerui, Per-eue, dolosi, lupi, catti. Quæ circa colli clauem bene luta, sensitiui naturalis causa. Confusa, insensitiui, at, causa.

PECTVS

Magnum formatum, fortes, masculi. Amplum com-actum, fortes, leones. Cum pilo, instabiles, animosi, ues. Sine pilo, inuerecundi aut timidi, fœminæ. Car-osum valde, indisciplinabiles, ignaui. Interstitium à ugulo ad ventriculum maius quam ab imo pectoris ad mbilicum, prudentes. Mammæ pingues deorsum pen-entes in viris, molles, effœminati. In pectoris sinistro ca-o crassa eleuata cum porro aut neruo cum vno aut plu-ibus pilis, honoris diuitiarumque argumentum, vt inquit tolomæus.

METAPHRENVM

Magnum non carnosum formatum, fortes, mas. Par-um non carnosum informe, molles, fœminæ. Curuum um humeris ad pectus, mali moris. Supinum molles, de-nentes, equi.

HVMERI

Formati magni, fortes, masculi. Pari informes, molles, fœminæ. Bene soluti, liberales, super apparentia. Non be-ne soluti, conuulsi illiberales super apparentia. In acuto e-euati insidiosi. Lati, fortes, intellectiui. Graciles, insẽsitiui.

MANVS

Copulati digiti, immundi, sues. Curti & crassi, temera-ij, immanes.

VNGVES DIGITORVM MANVS

Lati albi subrufi. Viriles. Augusti oblongi feri O... qui, impudentes, rapaces, rapaces aues. Exigui, vetera... res. Plani, albi, molles, subtiles, subrubei, lucidi, inge... apti, causa naturalis. Asperi rotundi. Venerei, ad propri... tatem. Parui, curui, rapaces. Puncta alba vnguium, be... nati causa naturalis. Puncta nigra inuidi, ad causam n... turalem.

VNGVES ET PEDVM DIGITI

Digiti pedum & vngues curui, inuerecundi. aues. Su... tiles vngues bene colerati, bene nati, naturale. Coniun... digiti, pauidi, coturnices.

PEDES

Neruosi magni articulati, fortes, mares. Stricti par... molles, fœminæ. Pars interior plantæ non concaua, s... plena vt terram toto vestigio tangat, versuti, ... Arist. in 1. Hist. Crassi atque carnosi, fatui, causa n... Crassi & breues imbecilles, causa nat. Graciles breues, ... ligni, causa nat. Nimium prolixi, dolosi, causa nat. Carn... si duri, hebetes, causa nat. Parui pulchri, fornicatores, pr... prietas signi.

TALVS

Neruosus articulatus, fortes, mares. Carnosus inform... molles. fœminæ. Latus, fortes, causa nat. Tali partes lo... gæ carnosæ, stulti, proprietas. Calcanea gracilia, timid... proprietas.

CRVRA

Neruosa crassa atticulata, fortes, mas. Neruosa subtil... libidinosi, ad aues. Crassia informia, inuerecundi ad supe... ap. Tibiarum suræ crassæ, intemparati. Tibiarum ventre... molles, effœminatissimi. Tibiæ graciles, ignari, fallit i... doctis multis. Suræ pleniusculæ veluti grauidæ, sordid... Moderatæ magnæ formatæ, ingeniosi.

GENVA

Genucrassi, cynædi, ad superapparentiam. Genua sub... tilia, timidi, ad superap. Genua arcuata in anteriori, e... fœminati. mulieres. Pinguia, timidi, liberales. Macra, for... tes, audaces.

COXAE

Neruosæ, fortes, ad marem. Carnosæ molles, ad fœminam.

PECTEN

Pilosum valde, libidinosi & fœcundi, naturalis causa. Pilis ferè nudum, casti, ad causam naturalem.

NATES

Acutæ osseæ, fortes, ad marem. Carnosæ pingues, molles, ad fœminam. Carne exsiccatæ, mali moris, ad simias.

LVMBI

Lumbosi, ferarum amatores, leones, canes.

ILIA

Ilia vel hypocōdria gracilia & pressa, timidi, ranæ. Carnosa, indisciplinabiles.

ANCHAE

Ossa prominentia extra fortes, masculi. Gracilia, timidi, debiles, mulieres.

VENTRICVLVS

Quæ circa ventriculum pinguia, fortes mares. Non pinguia molles, mulieres. Venter magnus prominens extra edaces. Paruus formatus, mente dextri. Pilosus valde umbilico infra, loquaces, aues.

DORSVM

Angustum informe, molles, fœminæ Magnum formatum, fortes, masculi. Amplum fortes, arrogantes, irreuerentes. Curuum, immorati. Æquale formatum, commensurati naturale.

COSTAE

Bene costati fortes, masculi. Angusti & non costati molles fœminæ. Costati circumtumidi, vt inflati, loquaces, stultiloqui, boues, ranæ.

VMBILICVS

A pectore imo ad vmbilicum interstitium longum, insensibiles, voraces, ad naturalem causam. Æquale, laudabiles, naturale. ventriculus ab vmbilico ad pectus car-

nosus, maleuoli. Palemon. Mollis & compressus, magnanimi, magnifici.

DENTES

Canini, longi, firmi, gulosi, irascibiles, mali, canes, ap... Crassi lati, vani, lasciui, simplices, boues ignari, hebetes asini.

PILOSITAS PARTIVM

Tibiæ pilosæ. Venerei, hircus. Pectus & aluus valde pilosæ, mobiles in opinionibus, aues. Pilosi humeri, in opinionibus mobiles, aues. Dorsum valde pilosum, asperi beluæ. Ceruix siue collum à tergo pilosum, liberales, leon... Supercilia coniuncta, tristes, passio. Supercilia ante nasu... demissa, ad tempora extensa, fatui, sues. Erecti capilli, timidi passio. Valde crispi, timidi, Æthiopes. Crispi in extremis, fortes, leones, insuperiori parte frôtis eleuati, liberales, leo. Plani capilli, simplices. Capilli multi & dem... praui.

INCESSVS ET MOTVS

Tardus longus, consulti & efficaces. Tardus breuis, consulti in efficaces. Longus velox efficaces inconsulti. Breuis velox, inconsulti inefficaces. Humeris incuruatis ambulantes, animo elati, leo, Pedib. & crurib. conuersis ambulantes, molles, fœminæ. Corporibus se circontorquentes atque fricantes, adulatores, passio. Inclinati ad dextram ambulantes, cynædi, super app. Oculi satis mobiles, acuti raptores, accipitres. Oculi frequenter moti cum corporis fixione, intellectiui, passio.

VOX

Magna grauis, iniuriosi passiuè, asini. Agraui incipiens in acutum desinens, iracundi lugent, boues. Acuta mollis rupta, cynædi, mulieres superapp. Grauis alta, valde iracundi, validi canes. Mollis sine contentione, mansueti, oues. Acuta fortis insani, capræ.

STATVRA.

Parui, veloces, nat. causa. Arist. Valde magni, tardi, nat. causa. Parui calidæ ac siccæ naturæ. nihil proficientes, natur, causa. Parui frig. naturæ perfectiui, causa nat.

Magni-

Magni frig.nat.nihil perficientes,nat.causa Magni calidę nat.perfectiui,sensitiui.nat.causa. Incommensurati & informes.astuti & praui. passio,Commensurati boni & sensitiui naturale.

Illud autem inuniuersum memineris,hæc potissimum valere in hominibus animalibus, videlicet non regeneratis ex Dei spiritu & gratia: nam in talibus verum est illud de natura in Adam deprauata, quòd naturæ sequitur semina quisque suæ. Qui verò ex spiritu sancto regenerati sunt, carnem suam mortificant cum vitiis& concupiscentiis,quamuis cōcupiscentiæ& peccati fomes remaneat,ac in plurimis ad actum deueniat heu nimium sæpe.

TEMPORVM MVTATIONES CERTÆ EX PRÆDICTIONE RERVM QVÆ IN AERE, TERRA, AVT AQVA SVNT AVT fiunt,breuiter & clarè, ordineque alphabetico descriptæ,per Gulielmum Gratarolum Bergomatem medicum physicum.

A

ANIMANTES omnes natura mutationes temporum sentiunt, quoniam naturali quodam instinctu ex impressione corporum cælestium producto,mouentur pro ratione dispositionis aeris ad temporum cognitionem, vt necessarium est suis naturis,super illud Hieremiæ capite octauo;Miluus in cælo cognouit tempus suum, turtur & hirundo & ciconia custodierunt tempus aduentus sui. Animalia enim minus occupata.& corpore imbecilliora, mutationes temporum præsentiunt.

Aues paruæ in hyemis initio, magna in multitudine congregatæ, in campo cibum quærentes, signum dant

 magni

magni frigoris, gelu, & validarum tempestatum.

Aues marinæ si alas in littore maris non expandant, si-gnum est serenitatis:& si à pelago aues fugerint, hyemem significat.

Aues mundantes pennas suas rostris, signant pluuiam.

Aues colétes arbores, si ad nidos fugiant, pluuiã signãt.

Aues aquas dulces colentes, si lauent se & in aqua lu-dant agitando alas, pluuiam notant.

Aues communiter cùm strepitum faciunt alis maio-rem quàm soleant, futuram pluuiam ostendunt.

Aues fluuiatiles relictis vndis prata quærẽtes, pluuiam denotant.

Aues albæ non consuetę apparentes, tempestatem ma-gnam arguunt: quemadmodum & nigræ, si multæ appa-ruerint, signum dant aquæ.

Aues terrestres cùm clamorem dant circa aquam, vltra solitum se balneantes, pluuiam significant: quia earum complexio delectatur aqua, & gaudent præcognitione e-lementi mutati ad pluuiam.

Anseres continuo clangore vociferantes & volantes, tempestatem signant.

Ardea auis, quæ & erodios Græcè, Germanicè reyer, Gallicè heron, altius volans, serenitatem denotat: & in mediis aruis tristis manens, pluuiam.

Anas domestica si subsistens quatiat pennas, aquã por-tendit: simpliciter quatientes, ventum prædicunt.

Aquatica volatilia, vt anates, & alia, si in principio gelu quærãt aquas magnas incongelabiles iuxta mare, signum magnæ durationis gelu extat.

Apes quando non volant longè, sed in eodem in sere-nitate conuolant, tempestatem futuram notant.

Arietes vltra solitum salientes, si capitibus concutiant se, tempestates demonstrant.

Aselli se vertentes fricando ad terram dorsa sua, indi-cant magnas pluuiæ guttas.

Asinus quatiens aures, tempestatem indicat.

Aranearum telæ multæ, latæ, ventum aut tempesta-tem

[illegible]em significant : cùm per aerem feruntur, ventum nunciant.

Aquam quæcunque significant, & tempestatẽ ducunt: [illegible] autem non aquam, niuem & tempestatem.

Aqua pluuialis quæ ceciderit, si citò desiccetur vltra solitum absq; vento, pluuiam indicat magnam.

Aqua stagnans si vltra solitum calidior fuerit, absente sole magnam pluuiam notat.

Aqua si alicubi scaturiat, vbi non solebat aut vberius solito, pluuiam grandem indicat.

Aquæ hyemales si vt frequenter fiant, ver vtplurimum fit siccum: si autem sicca hyems, aquosum erit ver.

Arcus seu iris apparens aere existente sereno, pluuias portendit: cùm verò arcus extulerit se temporibus pluuialibus, serenitatẽ significat, vt Ptolemæus inquit: habet enim nonnihil calidi & frigidi pluuiosi, calidũ in sereno signat eleuari, & econtra in pluuioso. fit enim arcus à nube rorida sparsa. In diuersis tamen locis diuersa significat: a meridie enim ortus, magnã aquarum vim vehit, notat siquidẽ magnam aquarum vim esse in aere, quæ in meridie dominari possit. Si circa occasum refulserit, tonabit & leuiter pluet: si ab ortu circa vesperũ surrexerit, serena promittit. Quo magis arcus fuerit viridis, tanto magis pluuias portendit: si verò magis rubens, ventorũ indicat flatus: qui à tranquillo aere apparuerit, pluuias & ventos indicat: Sin autẽ hyemale aere apparuerit, per ventos & pluuias breues, aeris claritatẽ indicat. Iris circa lunã aut lucernã apparens, australes significat aquas: & si duæ perpendiculares irides fiant, & vna quidẽ ab Austro, altera a Borea, & halo similiter, aquam significant.

Iride apparente, nõ potest esse diluuium vniuersale vsque ad magnũ tempus. Est enim fœdus (vt Moses Ge. nono scribit) quo apparente Deus homini promittit non futurũ vniuersale diluuiũ. Poetæ hoc haud ignorarũt, cum iridẽ fingunt Deorũ nunciam. Virgilius: Irim de cœlo misit Saturnia Iuno: nã ab εἴρειν venit, quod nunciare significat. In iride.n. duo sunt colores, rubeus & viridis: Rubeus ex humi

do in-

do inflammato fit, significatq; aqueum elementum no omnino prævalere igneo, cum ignea natura in iride non nihil sui habeat, Viridis autem color causatur ex aque incocto, ac ideo signat naturam igneam non omnino a quæ prævalere simili ex causa: quare apparente iride, ne conflagratio nec diluuium, nisi multo pòst tempore, fie potest, videlicet cum altera natura alteri prævalebit pe nitus; quamobrem tradũt nonnulli sacri scriptores, qua draginta annis ante iudicium non visum iri arcum, ratio ne in D. litera inferius scribenda: sed hic physicè loquor nam secus, credo diem illum & annum palàm haud futu rum, vt simus parati, &c.

B

BOues contra pilum se lambentes, pluuiam indicant. Incipiente pluuia, si boues fortiter comedant, pluuiæ durationem signant. Bos anteriorem pedem mordens, tempestatem aut aquam significat: si autem in cælum respiciens olfacit, aquam portendit. Boues magis solito comedentes & in dextram iacentes, tempestatem indicant. Bos in sinistram coxam iacens, serenitatem indicat.

Buffones vel rubetæ, extra cauernas proprias vespere gradientes, magni in quantitate corporum, & multi numero, pluuiam monstrant.

C

CAtus seu felis, pedum priorum illinctu, caput cum interscapulio pectinantis in modum & abluentis, si diu palpauerit, pluuias ingruere non ineptè commonstrabit.

Corui stantes contra solem, si rostra aperiant, calorem significant. Corui singultu quodam si latrent, rumoremq; in exercitu volantes faciant, quatientes alis propriis plus solito, pluuiæ signum dant. Coruus si depediculetur se super oliuam, aquam significat.

Coturnices, referente Solino, austro flante, nunquam exeunt, flatum humidiorem timentes: aquiloni se credunt, cuius siccitate ac vehementia facilius prouehuntur.

Coruus

Coruus ſi in ſerenitate non conſuetam vocem habue-
r, & ſuperuociferauerit, aquam ſignificat.

Corui ſiue monedulæ ſi ſurſum volent & clament vt
cipiter, aquam ſignant.

Cornix, krahe germanicè, balneans ſe in aqua, & ma-
me in hyeme, & vltra ſolitum vociferans ſi ſpatietur in
cca arena, ſignum eſt pluuiæ, vt inquit Virg.
um cornix plena pluuiam vocat improba voce,
 ſola in ſicca ſecum ſpaciatur arena.

Cornix ſuper petram cantans, quam inundatio ſub-
ergit, aquam ſignificat.

Cornix ſi velociter bis aut ter clamet, tempeſtatem ar-
uit: ſi mane clamauerit, ſerenitatem arguit: in veſpere
utem tempeſtatem, quietè cantans.

ygnus in auſpiciis ſemper lætiſſimus ales:
Hunc optant nautæ, quia non ſe mergit in vndis.

Canum inteſtina ſi murmurauerint, pluuiam ſignifi-
ant. Canis volutans ſe in terra, venti magnitudinem ſi-
nificat, in dextram coxam procumbens, tempeſtatem
rguit.

Columbæ ſi veſpere ad columbare tardius accedant
uàm ſoleant, ſignum eſt pluuiæ.

Cicadæ multæ factæ, morbiferum annum ſignificant.

Caligo poſt pluuias, ſerenitatem.

Campanarum ſonus longius auditus quàm ſoleat, ſi-
gnificat pluuiam, niſi ſit ventorum cauſa.

Coopercula vaſorum ligneorum ſtrictiora ſolito, plu-
uiam ſignificant.

Calor in æſtate intenſior & magis pungitiuus quàm
ſolebat, pluuiam citam ſignificat. Æſtate ſi minus tonat
quàm coruſcet, pluuiam oſtendit.

Calor inferius ad noſtras regiones expulſus, futuræ ni-
uis extat indicium: & ideo cùm ningere debet, aer offuſca-
tur quadam alba tenebroſitate: cùm verò futura pluuia
eſt, nigra quadam tenebroſitate aer conturbatur.

Calor temperatus eleuat vapores.

Coruſcatio eſt pars aeris ex impetu aeris ignita & ſplé-
dens.

dens. Fit autem post tonitruum, quia visus in instanti fi[t] auditus in tempore.

Coruscatio ab aquilone tantum, in posteram diem a[-]quam portendit, & ab ea parte ventum validum.

Coruscatio ab Austro vel Fauonio nocte serena, ven[-]tum & imbrem ab his partibus indicat.

Coruscatio aere existente sereno, significat calorem. Coruscatio iuxta horizontem absque tonitruo, serenita[-]tem ostendit.

Æstate vespertinæ coruscationes, aquam ante tres die[s] indicant.

Coruscationes quietant ventos, & quanto tonitrua & coruscationes fiunt validiores, tãto magis venti quietan[-]tur: vere autem & hyeme minus, si eadem signa.

Coruscationum magnarum tempore capiuntur an[-]guillæ quàm plurimæ: quia tũc aquæ cauernarum in qui[-]bus illæ latitabant, redduntur amaræ, & nutrimento illa[-]rum inconuenientes, ac lutosæ subuersæque propter de[-]scensum exhalationum ad illas, & sic fugientes capiun[-]tur. Flores etiam & herbæ ea de causa arescunt.

Cælum cùm plusquam solito plenum stellis videtur, vapores iam aerem ascendisse significat, & ideo pluuias effundet. Cùm multa ignium iacula in aere apparent ad modum stellarũ cursus, qui sunt vapores igniti currentes & micantes stellarũ luminibus, relinquentes post se cau[-]dam, ventorum flatum portendunt. quòd si fuerint tales vapores ex multis mundi partibus currentes, diuersos de[-]monstrant ventos, tonitrua & fulgura ex partibus à qui[-]bus vapores ignitæq; trabes fluunt.

Serò rubens cælum, manè indicat esse serenum: cùm manè rubescit, ventus vel pluuia crescit. Cælo sereno exi[-]stente, nebula parua ventum procellosum dabit: facta pluuia, cessant venti celerius.

Cometes secundum Aristotelem, non est stella: sed creatur & fit ex exhalatione calida & sicca. Accenduntur autem vapores ita collecti in magnam molem, à motu sphærarũ cælestium, mediocri igneo principio, ita vt nec cito

to conflagrent, nec perpetuo ardeant, affluentibus etiam aliis vaporibus ex terra Cæterùm quòd æstum faciāt cometæ facilè est iudicare, cùm tā ingens multitudo & vis exhalationū in aere ardeat, per sex integros menses aliquando, vt Seneca testatur: breuissimum verò durationis tempus (inquit Plinius) septē dierum annotatū est, maximum octuaginta. Cardanus dicit horum naturā mediam esse inter corpoream & imaginariam, ac in cælo fieri. Significat autem secundum ipsum Aristotelem, tempestatem ventorumq́; intemperantiam. nam siue vno siue pluribus apparentibus cometis, ventus magnus semper emergit aut duratione, aut magnitudine. Quod autē portendit vredines & siccitates, testantur historiæ, & ratio persuadet. Cumque siccitatem in aere magnā significet, nil mirum si etiam quæcunque sunt consequentia portendat: sunt verò hæc, penuria, sterilitas & fames: est enim siccitas nouerca fructuum terraque nascentium, aliquorum magis, aliquorum minus, vt rusticis quoq; notū. Ex his sequitur pestis. Quoniam autē ab humore sicco cùm in aere abundet siccitas, sequitur melancholię incrementum, ideo etiam manias, dæmoniacos morbos, rabiē canum, luporum & vulpium, & morbos ex cholera & melancholia: denique vt habet Aphorismus 7. tertiæ sect. Hipp. in siccitatibus febres acutæ fiunt: & si annus magna ex parte talis fuerit, qualē fecerit constitutionē, tales plurimū morbos oportet expectare. Licet autē cometes mala homini significet, Deus tamē bona inde elicit: nam si moritur rex vnus, fiet fortasse alter melior: si succedit pestis, renouatur mundus, vel corrigitur. Est item signum corruptionis aeris & destructionis terræ nascentiū ob æstum, quo etiā accensa bile & aliis corporum humoribus, facile ad iram homines prouocantur, & ad rixas & contētiones. Virgilius describens ciuiles motus secutos mortem Iulii Cæsaris, inquit:

Non alias cælo ceciderunt plura sereno
Fulgura, nec diri toties arsêre cometæ.

Est quoque signum terræ motus, bellorū, mutationis

regni,

regni,& etiam mortis communis hominũ, & animaliu viuentium in calido & humido, & maxime regum, & prin cipum, diuitumq; magis quàm pauperum in illo clima vbi apparet,ob victus ratione diuersam, &c. Arguit enim penuriam & defectum leguminum & segetum. Comet apparitio, totum annum reddit suspectum, non autem so lum tempus suæ apparitionis & durationis : potissimu verò minatur illi parti versus quam radios suos dirigit, omnibus habentibus signum pro ascendente, in quo tal cometa apparet. Si scire vlterius velis vbi detrimenta futu ra sint, locum ad quem tendunt: ibi enim prælia, seditio nes, venti, sterilitates, & morbi acuti erunt: atque si hæc i eclipsibus contigerint, proculdubio naturaliter eueniũ vbi autem præter illas, non ita, nisi magnæ & crebræ fue rint. quid verò magis ex supradictis euenturum sit, ex co metarum ratione dicendum. De generatione illarum, va rietate, duratione, ac locis, &c. potes videre apud Carda num in Commentario 53. lib. 2. De iudiciis Ptolemæi: in nocte videntur pulcherrimè sub crepusculis : non ita in die, nisi potenti modo. Locus cometes facile dignosci po test planisphærio: nam si in ariete, erit in Germania ve Britannia: & inspiciendo quò tendat cauda, hac poterun distingui. Si diu fulgent, diuturnus erit effectus : Si matu tinæ, celer: si parum, breuis. Non dico tamen cometam es se prædictorum causam necessariam, sed inclinantem. Fre quentius autem circa septemtrionem apparent: nec sun vnius & eiusdem formæ, sed multi & varii ac dispares ma gnitudine, dissimilesq; colore.

Cardui echinus spinosus ex agris, vbi habitior factus es domum comportatus & in ædium tabulatis, camino ve contignatione, aut alibi appensus, horrentes aculeis, & patentes suas alas si clauserit, seque veluti in nouum ha bitum pro tempore composuerit, venientis pluuiæ signũ renouabit, vt in Prouincia omnibus notum est.

D

DElphines, mehrschuuein Germanicè, tranquillo mari lasciuientes, flatum ventorum ex ea parte qua

veniunt

iiunt, significant: sed quando mare est turbatum, aquā parserint, signant tranquillitatem, inquit Aristot. Delin super mare natans & super eleuans se & immergens quenter, aquam aut tempestatem denotat.

Diluuij signa recensitus, à remotis prius incipiam. Acentia igitur & siccitas humidorum corporum signum romotum futuræ pluuiæ: nam significant vapores hudos, qui sunt antecedentes pluuiarum causæ, eleuatos e, ac continuo eleuari, donec vapores (sunt enim de naa aquæ) absentibus stellis calidis frigescant ac inspiitur, & in causas pluuiarum coniunctas transeant. Seitur hinc ex mente Theophrasti, nunquam fore diluuiū iuersale nec particulare, quin in eadem regione vel sibi ntermina ad minus per annum pluuiæ omnino abfuent: quoniam magnum effectum oportet causam maam antecedere, non enim potest diluuium esse, nisi vares multi & magni veluti antecedentes causę pręcesseit. Secundum signum & validius est, si cum antecedente edine ac siccitate fuerit naturalium fontium siccitas; ionamque plurium fontium hęc siccitas fuerit, eò futus imbrium excessus erit maior. Tertium adhuc maius cum siccitate naturalium fontium, fuerit fluuiorum aquorum, vel pluriū deperditio, in ea regione in qua hæc enerint, diluuium esse futurum significāt, vel in sibi cōtmina. Quartum adhuc efficacissimum, si cum fontium fluuiorum arescentia verit maris alicuius aut aliquoim, aut ex parte, aut ex toto diminutio, diluuium signicat regionis, vel plusquam prouinciale. Declarauit siquiem Aristoteles, maria noua fieri ex reliquijs magnorum iluuiorum: arescere vero denuo per generationē nouoim diluuiorum: per hunc enim modum probauit, quod unc est mare, olim fuisse terram: & quod nunc terra est, ultoties fuisse mare. Quintum si in æstate apparuerint cula, trabes, dolia, cometæ plerumque magnæ, quo năue plures maioresque fuerint, hyemem significabunt diuiosam, vel magnis pluuijs & imbribus abundantē, vel nō hyemem (ob propinquitatem) saltē ver tale fore de-

monſtrabunt. Huius ſignum fuere igneæ acies ſanguine
emittentes, quæ anno Chriſti 570. apparuere: nam p
has pluribus diebus, continuis imbribus tanta aquę vi a
ctus eſt Romæ Tyberis fluuius, vt magna populi ſtra
humiliora loca ſubmergeret: ac ſimiliter alijs quibuſda
in ciuitatibus & locis contigit. Sextum, ſi æſtate in c
lo aut etiam in terra hiatus, quos Græci chaſmata voca
frequenter pluribuſque in locis apparuerint, hyeme
quente vel vere in ea regione diluuium portendunt, n
magnam vaporum copiam exhalationumque ad cælu
aſcendiſſe portendunt: quæ demum in aquam vertu
tur. Septimum, ſi in cælo voces, ſoni, armorum ſtrepit
tubæ, aut ſub terra vel è terra mugitus vt boum audi
fuerint (vt in paludibus contingere poſſe Ariſtoteles pr
bauit in Problematibus) in proxima hyeme diluuiũ pr
ſagiunt, tanto quidem maius, quanto hæc pluries & pl
ribus in locis audientur; quoniam hæc vapores multos
magnos eleuatos eſſe ad cælum, eleuarique continuo, d
ſignant, qui pluuiarum & illuuionum cauſę ſunt. Proxim
verò ſigna & coniunctæ cauſæ plures ſunt, de quibus in
bro hoc particulatim diximus quæ ſcilicet pluuiam ind
cant, vt halo, iris ſeu arcus cæleſtis prope orientem, lu
vel ſole occidente: & ſi nocte dieque pluries. Aliud ſignu
ſunt duo ſoles vel duæ lunæ licet rariſſime viſi ſint, cu
tamen in auſtro ſpectantur, diluuium ſignant in die ſole
in nocte lunæ. Significant enim vaporum ingentem mu
titudinem imò ingentiſſimam eſſe in nubes pluuiales c
uerſam. Ex animalibus etiam veriſſima colliguntur ſign
ac ferè impoſſibile eſt naturaliter fieri diluuium, niſi n
ua quadam animalia, quæ aut ſub terra, aut in ſyluis, a
in aquis degebãt, præapparuerint, vaporum motu perte
rita: quæ vero ab aquis victum quærunt, ex magna ſiccita
te aquarumque inopia regionatim mouebuntur, vt aqu
quærant. Vnde fit vt terreſtria è ſyluis montibusque ip
ad plana cultaque ipſa loca veniant, vocibusque horrid
ac varijs pro diluuij futuri metu langueant: vt de lapius
lijsque notum eſt. Sciendum tamẽ naturaliter vniuerſa
diluui

uuium fieri non posse: non enim fit nisi propter exces- n imbrium in tota terra, modò sol nec per se nec vi alius stellæ potest habere æqualem vim in tota terra, vt em excessum faciat, nec potest esse vniuersale, nisi vniuersaliter nubes colligantur supra totam terram: at sub rrida zona non colliguntur, ergo vniuersale esse non test; oporteret enim vt sol absens esset ab omni regione. oeticum diluuium fuit penitus supernaturale. Idem de iuersali conflagratione dico.

Desiccatio rerum in tempore hyemali & pluuioso subito facta, vt papyri & marmoris, signum est gelu.

E

ERinaceus, echinus Græce, igel Germanice, vulgo ericius terrestris, facit duo foramina vbi habitat, vnum versus Boream, aliud versus austrum: quodcunq; hom obstruerit, ea ex parte ventum significat: si autem vtrumque, venti arguit magnitudinem.

F

FOrmicæ concursantes si ante oua gradiantur, signāt pluuiam. Formicæ in concauo loco existentes si oua extulerint ex centro ad circumferentiam, seu ex intus extra, aquā significāt: si autē deorsū tulerint, serenitat.

Fulica (Græce dicitur κέπφος, vulgo Italico follata siue llega) & anates tam syluestres quam domesticæ quatientes alas, aquam significant: submergentes vero se, & as quatientes, ventum præ se ferunt.

Fauillæ ex lucerna, ventum significant aut aquam.

Fuligo cadens ab euaporarijs magis quam soleat, pluam significat.

Falx nigra quæ secuit herbas, pluuiam indicat.

Fumus albus si eleuetur (ante solis ortum & post solis casum) supra aquas & paludes ac prata, calorem & serentatem diei proximæ significat: si mane, ea die: si nocte, em crastinam calidam indicat.

Fulmen est pars aeris collisione aliqua vsque ad obstalum cū impetu veniens: vel est exhalatio calida & sicca nubis lateribus violenter extrusa cū impetu vel incēdio.

Non est ergo fulmē semper lapidea substantia, vt quid
asserunt: si enim lapidea substantia esset, non huc & il
discurreret, nec rursum reuerteretur: cumque aliquod c
pus feriret, carnem diuideret, ossa confringeret. Est aut
materia crassa, terrestris, viscosa, valde decocta & exu
& sæpius in nigrum vel rubrum lapidem vertitur, aut
pideum fulmen: eius vero forma est vt sit acutus altera
parte propterea quòd ad eam vapor primò inclinaba
cum decoqueretur: hic vero cadens à nube muros &
bores penetrat, nedum animalia, vt notum est. Si ergo
halatio illa, quę est fulmen, sit plus calida quàm impetu
sa, partes superficiales alterat sine interiorum partium l
sione, quoniam propter modicum impetum moram s
ficientem in superficialibus partibus efficit, atque ita ca
ditas sine penetratione cōburit pilos totius corporis s
vulnere. Sin autē fuerit valde impetuosa, sed crassa & m
ta, ac corpora quib. occurrit fuerint dura, illa frangit
minutas partes: aliqua percurit cum vulnere, ruina, fis
ris, vt in arborib. cernere est at vbi hæc exhalatio fuerit
qualis quo ad impetum & caliditatem, vtrūque facit, qu
niam alterat & vulnerat. Plinius libro 2. cap. 53. fulminu
plura genera facit: quę sicca veniunt, non adurunt, sed d
sipant: quæ humida, non vrunt sed infuscant: tertiū qu
clarum vocant, mirificæ est maxime naturæ. Ideo aute
citius fulmen alta sternit, quia cum ab alto obliquan
descendat, citius alta reperit. Sola vero exhalatio ea fac
fulmen lædens, quæ crassa est, ideoque resolutioni resis
adeo vt in terram cadat antequam resoluatur. Cuius au
exhalatio est tenuis, non pertingit ad terram. Effectus ve
ro fulminum circa ea quæ contingunt, potius sunt adm
randi, quam causa inde quærenda. Quis enim dignam i
ueniat causam quomodo fulmen integris & illæsis locul
aliquando conflat argentum: manēte vagina, gladium l
que facit: circa lignum dilatatū ferrum, distillat: quod f
cit, nec vltra triduum ille rigor durat? Vinum quoque fu
mine gelatum, cum ad priorem redit habitum, potatur
aut exanimat, aut dementes facit. Sed cum physicus sim

cona

iabor effectuum causas proprias immediatasque red-
. Vnus est igitur effectus quod in casu magni tonitrui
gnéque coruscationis, vina in dolijs corrumpuntur at-
subuertuntur: imo (vt Plinius inquit,) doli exhauriun-
intactis operimentis, nulloque alio vestigio derelicto
us autem causa est, quod putrefactio est extraneatio
edam propriæ atq; innatæ caliditatis: cum vero exha-
o sit calida & sicca, subtilis multum ac penetrans, ma-
oque impetu descendens, magna cũ violentia per dolij
ros transit ad vini substantiam, alteram eius propriam
nnatam caliditatem, demumque illud corrumpit: imo
iam, vt dictum est, aliquãdo dolium fulmine percussum
ngitur & tamen adhuc stat vinum, nec effunditur: cu-
causa est, quoniam exhalatio illa quę cadit cum fulmi-
ignea est, ideo in vino circumcirca crustam inducit ad
llis modum, quæ durans per tempus retinet vinum ne
undatur: simili ratione de alijs liquoribus. Secundus ef-
ctus est, quod omne fulminatum redditur venenosum,
vinum, vel animal, aut quoduis: nã exhalatio ista sicca
que vsta vrens multas vini partes, vel animalis humidi-
tes per viam suffocationis aut prohibitæ transpirationis
reddunt venenosa: & propterea sapore & odore sulfurea
unt omnia. Tertius est, quod bibens vinum fulminatum
t supra dixi) vel animal fulminatum comedens, aut su-
to moritur, aut fit demens. Causa verò est, quia ex vene-
o derelicto hæc vis aquiritur, quæ vel necat, vel demen-
m reddit. Qua etiam ratione fit, vt animalia venenosa si
lminentur, in sua venenonositate corrigantur, (nam ve-
enum veneno pellitur sæpius) quia propter coruscatio-
is exhalationẽ humor venenosus extinguitur, paulatim
um fulminis exhalatione euaporando. Quartus quod in
asu tonitrui & magnæ coruscationis oua gallinarum aut
anguntur, aut sterilia fiunt; causa vero, quoniam corus-
atio quæ est exhalatio cùm oua ferit, aut est crassa, & sic
la frangit: aut est tenuis, & sic penetrans per poros ouorũ
piritum gignitiuum caloremque innatum in albumine
ontentum dissoluit, sicque sterilia redduntur. Præterea

fulmen aliquando corporis pilos vrit, vt inguinis, axil-
rum, & femoris, non lædens corpus. Aliquando corpo-
colorem alterat, & nihil prætereà aliud Aliquando inte-
ficit, nullumque vstionis vel fulminis vestigium dereli-
quit. Aliquãdo crorã in interfecto à fulmine apparet vst-
nis signum. Prçterea omne percussum fulmine, caput ve-
tit contra fulminis impetum. Arbor insuper fulminata,
stulas euulsas contra fulmen erigit. Miraculum non pa-
uum scribitur à multis, quòd cum tres homines deamb-
larent, ex casu fulminis, is eorum qui prauior erat rapt-
fuit ad secundam vsque aeris regionem. Multa quoque
lia scribuntur, quorum causæ perspicuæ sunt ex his quæ d-
ximus. Post hæc opportunum est, vt cùm medicus sim, e-
iam remedia contra fulmen describam. Ac primum qu-
dem est murus aheneus, nil conscire sibi nulla palesc-
re culpa: nam conscientia bona vitæque innocentia t-
tum apud Deum reddunt, sine cuius nutu nec folium c-
dit, ac propter peccata veniunt aduersa. Naturalia ve-
remedia sunt primo, vt inquit Plinius, laurus arbor, vi-
de antiqui fulmen timentes, lauri coronam suo capiti i-
ponebant, vt Tyberium cælo tonante solitum esse, scrib-
Suetonius Vitulos marinos fulmen non percutit, ide-
tabernacula fiant pellibus eorũ. Antiqui corrigiam fere-
bant ex horum pellibus contra fulmen validam, natura-
antipathia. Aquilam non ferit fulmen, hac ratione Prin-
cipes per eorum castra solebant aquilas educare, quod
fulmine præseruarent, vt lib. 2. dicit Plinius cap. 57. Fu-
men occæcat, & aspicienti ipsum facies intumescit: rem-
dium est in fulminis ictu faciem oculos, totumque corpu-
operire, beneque integere aures etiam obturare, ne n-
mio sonitu dissoluantur. Valet à proprietate contra ful-
men ferrum: vnde & ferentes ferri multum, è fulmine no-
læduntur, potissimum si tempore ictus ferrum multa a-
qua aspergatur. Narrant autores boni corallum cõtra ful-
men valere. Ferunt lapidem qui cum fulmine cecidit (vt a-
aliquando contingit) si in ostio suspendatur, domũ à ful-
mine præseruare. Fertur etiã dormiẽtes ac prçgnãtes ne-
quaquam

nquam fulmine tãgi. Eſt & remedium vt (amota ſuper-ſtione) omnes vrbis campanæ ſonentur imminente illo tempore: nam ui ſoni mouentis aerem ſurſum & ad latera, exhalationes ad tertiam aeris regionem expelluntur. Tempora & loca fulminum etiam referente Plinio libro hyeme & æſtate rariora fulmina, contrarijs de cauſis fi-t, quoniam hyeme dẽſatus aer nubium craſſiore ſuperficie inſpiſſatur, omnisque terrarum exhalatio rigans ac-lida quicquid ignei vaporis accipit, extinguit. Vere autem & autumno crebriora fulmina ſunt corruptis æſtatis hyemisque cauſis. Crebriora ſpectantur cùm ſol per ſagittarium decurrit, & hanc ferè ob cauſam poetæ ſignum ud ſagittarium appellarunt. Hac ratione nec Scythia nec Ægyptus fulgurant. Scythia enim pręnimio frigore exhalationem non habet: Ægyptus præ nimio calore il-s reſoluit. qua de cauſa in Italia fulmina crebra ſunt, quia mobilior aer mitiore hyeme, & æſtate nimboſa ſemper quodammodo vernat, vel autumnat. In Campania hyeme & æſtate fulgurat, quod non in alio ſitu cernitur: nam illic ſemper ver eſt. Quid autem portendant, breuibus accipe: Quo in anno fulmen magna ædificia præcipue templa elidit, frugum inopiam ac ſterilitatem præſagit, & maxime fructuum ſui temporis.

G

GAllinæ ſi vltra ſolitum ſe conceutiant in aqua, vel ſegregentur plures earum in vno loco ſimul & in pluuiæ principio quærant tecturam aliquam ſe protegentes à pluuia, ſignum eſt magnæ futuræ pluuiæ. Galli cantus in nocte citius quam ſoleat, mutationem aeris aut ventum oſtendit, & paulo poſt occaſum ſolis cantans, indubitatam pluuiã prædicit: modo nõ æſtate fuerit: motũ enim vaporũ qui ſurſum petũt ſentiẽs, expergeſcit & cantat.

Grues ab imis vallibus fugientes, pluuiam ſignificant. Quando grues volant nec reflectuntur vel non reuertuntur, ſerenitatem ſignificant: non enim volant, niſi vtique volantes prius ſerenitatem viderint. Grues abeuntes, tempus hyemandi indicant.

Gelu primum quod anno quouis accidit, si dissoluat cum pluuia, quodque gelu subsequens illo anno, cũ pluuia pro maiori parte dissoluetur: si in principio gelu venti fuerint durantes orientales, gelu duraturum significant.

H.

HErodius, id est ardea, in matutinis clamans, aquam significat: super verò mare volans & vociferans, ventum præsignat.

Halos si æqualiter constituatur & appareat, serenitatem significat. Est autem corona quæ circa solem aut lunam congregatur: cum enim in nubem nigram finitur imbrem præsagit, eoque plus, quo sæpius aut continuatis diebus & noctibus apparet: nam etiam de illuuione timendum.

Hirundo circa aquam volitans, si sæpe percutiat aquam proprijs pennis, vel ventre paludes verberet, pluuiam indicat.

I.

IGnis flamma si flexuòse volitet, aut cum luminaria ex se flammas elidunt, vel vix accendantur, aut sublatis olis ab igne eiusdem carbo ignitus adhæreat, aut cum ignis scintillas emittit, vel cum cinis in in igne concrescit carboue ignitus vehementer pellucet: hæc omnia significant ventos, coruscationes & tonitrua: simul sunt futuræ pluuiæ signa.

Iuncturæ patientium podagras, & ossa fracta non bene curata, si doleant, pluuiam notant.

L.

LVsciniæ domestica (præsertim mares) ineuntem brumam cantu admodum vocali tacentibus reliquis produnt.

Lampyridarum seu noctilucarum stellantes volatus maturitatis ordei signum dant rusticis.

Lupus vlulãs, tempestatem significat: lupus cùm ad laborata, id est culta uenit, & tempestatis tempus haud sit tempestatem confestim significat.

In æstate, interlunio tempus est calidius, quia luna nobis proxima est: in plenilunio frigidius, quia cum sol sit

bis proximus in æstate, luna illi opposita erit à nobis mota. in hyeme autem plenilunia faciunt tepidiores noctes, quia luna nobis proxima est: vt nouilunia frigidissimas, quia luna abest à nobis.

Lunam conspice tertia die ante coniunctionem, quando scilicet luna apparet cum cornibus subtilibus, aut post tres dies à solis coitu quando apparet in occidente cum cornibus: quæ namque luna apparuerit in talibus temporibus clara & nitida, & à nullo vapore circumdetur, aerem serenum significabit. sed si luna subtilis apparuerit & rubea, & illa pars lunæ quæ non est luminosa à sole apparuerit clara, & cum quadam agitatione, ventorum flatum portendet, qui ex illa mundi parte procedent, à qua colores veniunt & circa lunam recedunt. Si verò luna nigra in talibus prædictis temporibus apparuerit aut viridis & spissa, hyemalem aerem atque pluuias nunciabit. Ægyptii obseruarunt, si luna quarta exorta puro nitore fuerit, esse certum serenitatis signum: quod & Plin. lib. 2. cap. 46. Conuenit quoque vt lunam contempleris tertia die ante oppositionem, scilicet quando est plena, vel die post oppositionem: & sic etiam tertia die antequam luna sit media in lumine, aut tertia die post dimidiationem sui luminis: quæ si clara sit & nitida, & à nullo circumdetur vapore, serenitatem significat. Si verò rubea fuerit, & pars non illuminata à sole clara apparuerit cum motu quodam scintillatiuo, flatus ventorum significat: vtque superius diximus, ab illa parte procedunt venti, ad quam ipsam declinat. Si verò nigra fuerit aut viridis & spissa, hyemalē aerem atq; pluuias nunciabit. Est & alius iudicandi modus, vt circulum respiciamus qui apparere solet circa lunam: qui si fuerit vnus & clarus, qui paulatim destruatur, significat aeris claritatem: si verò circa lunam duo apparuerint circuli aut tres, significant aerem hyemalem, quia vaporum abundantiam indicant & crassarum fumositatum. quòd si circuli tales fuerint clari, ad ruborem vergentes, & quasi abscissi, fumositates Martis naturam sapientes demonstrant; abscissi, motum fumositatum si-

gnificat, & ideo ventorum potentiſſimos flatus porte dunt& aerem hyemalem. Si circuli tales fuerint liuidi, ſe nigri, aut turbulenti, aerem hyemalem cum grandinibu ſignificant. Circuli circa lunam abſciſſi, ſi ad nigram vi ditatem declinauerint, ſignificant aerem hyemalem plu uioſum cum grandinibus & ventis: & quanto plures fue rint, tanto magis multam demonſtrant fumoſitatem & ſpiſſam. Circulus lunæ ſi dilapſus fuerit æqualiter. & in ſe metipſum euanuerit, ſignificat futuram aeris tranquilli tatem. Cùm verò in vnam partem quaſi ruptus ceſſerit, il lic ventus erit vnde ſcinditur: ſi pluribus locis ruptus fue rit, tempeſtatem in mari nautæ expectant.

Circa lunam plures halones, pluuiam nunciant.

Plena luna nigra, præſagit aquas.

Lunæ rectitudo quando inclinatur, borealis eſt men ſis: quando autem fuerit deorſum, auſtralis. Intelligo au tem lunam primam poſt coitum, & per rectitudinem cornua recta.

Luna rubens ventat, pallor pluit, alba ſerenat.

Lunæ motus per cæli quadras, magnum habet domi nium ſuper corpora humida: & ideo per ſuum lumen, & principalius per ſpecialem eius influentiam, facit mare tumeſcere & detumeſcere, fluere & refluere ſecundum di uerſos eius reſpectus ad ipſum, & ſecundũ quod fiunt in maiorib. aut minoribus fortificationib. ſuis. Hoc etiam fit quia luna habet proprietatẽ cum oceano non cum a liis. Vnde dum luna mouetur ab oriente in meridiẽ, facit ipſum mare tumeſcere, & ex conſequenti fluere: cùm au tem mouetur à meridie in occidentem, facit ipſum detu meſcere atq; refluere: & conſimiliter dum luna mouetur ab occidente ad angulum noctis, mare iterũ fluit: & dum mouetur ab angulo noctis ſeu à ſeptemtrione ad orientẽ, iterum refluit. Sunt tamen aliqua maria adeo craſſa ſeu ſpiſſa, quòd talem effectum à luna recipere nequeunt, vt ſunt maria mediterranea: & aliquod eſt mare in craſſicie medio modo ſe habens, quod ſolùm ſemel in menſe fluit & refluit. Flumina autẽ & ſtagna propter eorũ ſubtilitatẽ

inſen-

ſenſibiliter euaporant, ideo tumeſcentiam aut detumeſcentiam notabiliter non patiuntur.

Littora clamantia, ventoſa ſunt, & potiſſimùm ſi ſubleuentur.

M

MOntes halitum denſum & craſſum vſq; adeo vt ne a ſole quidem & vento diſpici poſſit, perſpirare viſi, futuræ pluuiæ ſigna omnium oculis admouent.

Mons qui ante eſt ſi ſonuerit, ventoſum eſt.

Milui ludentes & ſpaciantes in aere, alter cum altero volando, ſignant calorem, ſiccitatem, aeriſque ſerenitatem.

Muſcæ paruæ, ſi parum ante ſolis occaſum congregentur ante ſolis radios ad modum formæ pyramidalis & ludant, ſignum eſt caloris & ſerenitatis craſtinæ diei.

Muſcæ atrocius mordentes quam ſoleant, petentes os aut oculos hominis, alteriusue animalis, pluuiam ſignificant.

Maris tumor & agitatio ſignificat tempeſtates, & pluuias. Mare ſubleuatum, & littora clamantia, ventoſum. In mari ſi fiant pappi multi qui fiunt a ſpumis, ventum ſignificant magnum.

Marina in tempeſtate canentia, ſerenitatem notant.

Mergorũ è flumine celer volatus & clamor, pluuiam & ventos ſignificabunt.

Mare plus ſolito cæruleum apparens, Auſtros nunciare tradunt: atrum, Aquilones.

N

NOctua in imbre garrula vel ſereno tempeſtatem indicat: quæ & vociferans in tempeſtate, ſerenitatem notat: & nocte, tempeſtatem, quiete cantans.

Nubes dum eſt integra, & ſpiritus intus diſcurrens, ſonum æqualem & continuum atq; mugitibus ſimilem reddit, huiuſmodi tonitrua venturi imbris ſunt prænuncia. Sed cùm nubes in modum veſicæ eliditur vel exploditur, fit ſonus acutus, quo edocto concidunt homines & exanimantur, quos propriè Attonitos dicimus.

Nubes

Nubes cùm sereno cælo in altum feruntur, ex quacunque mundi parte fiat, ventos emersuros ab eadem mundi parte significant. Si nubes globarentur, appropinquanteque sole discutiantur, & hoc ab aquilone fiat, ventos demonstrant.

Nubes parua si post serenitatem factam apparuerit in aere distensa & diuulsa, nondum cessat tempestas. Nubes apparentes in aere quæ assimilantur floccis lanæ, aliquando significant pluuias cum frigore, sed non multas: nam flocci vaporum crassiciem ostendunt.

Nubes quæ apparent gradatæ & siccæ ad modũ ouium gregis, ventos denunciant.

Nebulosa tempora sunt serenis calidiora, cæteris paribus: causa autem est, quia serena tempora sunt exhalationum magis expertia: nebulosa verò plena sunt exhalationibus, quæ suo calore aerem calefaciunt.

Nubes nigræ in aere pluuias inducunt: albę verò grandines tempore æstiuo; hyemali verò tempore, albæ nubes niues demonstrant.

Nubes in montium cacuminibus incidentes pluuias significant.

Quædam est caligo seu nebula contingens tempore sereno, quæ si sursum petat, per condensationem transit in nubem, estque signum pluuiæ. Altera accidit in pluuia, & decidit ex nubibus vt eius excrementum, estque serenitatis signum.

Nebulæ igitur in aere apparentes, si cadant & non ascendant superius, aeris purgationem significant, & serenitatem.

Nubes albæ cùm multæ apparuerint, & præcipuè in horizontis parte in vespere per duos aut tres dies continuos tempore hyemis, frigoris & niuis extat indicium. Turbatio aeris ad pluuiam, & nubes si sint magis quàm soleant albæ, significant niuem, & præcipuę cùm post talem apparentiam, aer aliquantulum calefactus sentitur, propter calidum quod de nube expellitur.

Nebula

Nebula maris, si terram petat vento sibi contrario, pluuiam significat.

Niues cadentes in principio gelu, si subtiles & minutæ fuerint, fortius gelu notant: si verò latæ partes cadentes fuis, signant citam gelu dissolutionem.

Nemorum fragor, & commotio foliorum, ventos & tempestates indicat.

O

OVes tenellas, si ante maturum tempus Venerem experiantur, futuræ pestis esse præsagium affirmant.

Oues præter solitum nimis pascentes pluuiam præsentiunt.

Olei scintillatio in lampadibus ardentibus, pluuiæ signum est.

Oues aut capræ quando coiuerint, tempestatem longè significant: oues si manè coeunt, mane temstpestatem indicant. Autumno si oues aut boues fodiunt & iaceant vniad inuicem habentes caput, hyemem tempestuosam ostendunt: tardè coeuntes, serenitatem.

P

PLuuia aut nix quia rarò absque vento cessare abigiq; solet, idcirco vtraq; si insignis erit, flatuosum aerem non procul abesse testabitur.

Pluit rarò vel parum frigidissimis temporibus aut calidissimis: nam frigoris accessio nimia, vaporum eleuationem atque inde nubes prohibet, calor nimius citò nubes dissoluit, vel diuidit.

Pruina cadens in vere & autumno, serenitatem illius diei & caliditatem significat aliqualem, secundum anni tempora. Fit autem in locis & temporibus frigidis. fitque ex vapore qui immediatè vertitur in gelicidium: significat etiam cùm apparet in triduo futuram pluuiam, ob vapores maiores.

Pedes si sudauerint, australis est mutatio, idemque signum nebulæ.

Pruni si bene fructificauerint, tempestates multæ vehementer fient.

Porci seu sues manipulos fœni si dilacerent & abscon-
dant, pluuiam ostendunt.

Passer clamans manè, tempestatem signat.

Pecora exultantia si indecora lasciuia ludant, pluuiam
portendunt.

Pulices mordaciores existentes, pluuiam significant.

Pauones vltra solitum clamantes, pluuiam declarant.

Picus auis, Specht Germanicè, quæ & pluuiæ auis an-
tiquis dicta est, validius quam pro more stridere si obser-
uabitur, certò imbres indicant.

Planetæ in suis stationibus maxime suas vires exerunt:
Saturnus enim frigiditatem facit, Mars calorem, Iupiter
temperamentum & serenitatem, Venus pluuias. Ingressu
quoq; planetarum in signa sui casus, tempora mutant.

R

Ranæ plus solito suum prosequentes garritum, plu-
uiam significant.

Et veterem in limo ranæ cecinere querelam.

Ros si manè non apparuerit, dum tamen à vento non
impediatur, pluuiam vel gelu significabit, secundum anni
tempus.

Ros fit ex vapore qui immediate in aquam conuerti-
tur. fitq; in temporibus & locis temperatis.

S

Salamandra visa, signum pluuiæ est.

Starnes si manè volauerint coadunatæ, manè erit
tempestas: si autem tardè, tardè & multo tempore erit
tempestas: & si reuertantur volantes, tempestatem signi-
ficant.

Sciurus Germanicè eychhorn, tempestatem præuidet,
obturatisq; quà spiraturus est ventus cauernis, ex alia par-
te fores aperit, vt inquit Plin. lib. 8. cap. 38.

Sol cùm oritur aut occidit clarus, ita quòd non tega-
tur ab aliquibus nubibus, serenitatem aeris in tali die si-
gnificat. Si verò in eius ortu circulus aliquis circa solē ap-
parens diuersorū colorum fuerit, vel ad igneū ruborē de-
clinauerit, aut solis radii per nubes transeuntes rubei fue-

rint

et& protensi,ita quòd videantur eius radii tanquã iacu- & rubei extra circulũ separatim, talia accidentia signi- ant ventos fortissimos:colores namq; rubei Martis na- turã indicãt,quare fumos & siccos ventos demonstrãt.

Sol occidens ruber,ventosus est: quòd si post occasum us in occidentali plaga nubes rubeæ vt carbones accen- apparuerint,certum ventorum signum sunt.

Sol si ruber vel puniceus ante eius occasum videatur, æsertim per magnum tempus ante occasum,vel per to- m diem, & in occasu appareat magnæ quantitatis,ven- s sine dubio nunciat.

Sol cùm oritur aut occidit,si circa ipsum nubes fuerint græ aut virides,aut nigræ cum permixtione viriditatis, circulus circa solem sic apparens, aut ascenderit cum ibibus nigris,aut viridibus,aut ad viriditatem tendenti- us,aut ab ambabus partibus sol habuerit nubes exten- s,pluuias & aerem hyemalem in tali die aut nocte signi- cat:pro diurnis qualitatibus obseruatur in ortu,pro no- urnis in occasu.

Sol si magnus exoritur aut occidit, pluuiarum præco t.quia solis illa magnitudo apparet propter aerem cras- orem,atque ita significat vapores pluuiosos inter solem nos interponi.Halo circa solẽ cum non celeriter resol- itur,nunciat pluuiam. Fit enim roridis & pluuiosis va- oribus interpositis. Parahalius circa solem vnus vel plu- es,est magnum pluuiæ signum,eadem causa. Sol conca- us aut maculosus, vel sub nube oriens aut occidens, est luuiosus:causa ex prædictis est.

Scillæ flos,vt Berytius scribit, virgata specie prosiliens, nodo non celeriter emarcescat, largos frugum prouen- us signat.

Sole descendente si substiterit nubes à qua fundantur adii,tempestatis est signum: & quando æstuose occidit ut oritur,si non fiat ventus,aquæ signum est.

ol vbi nascentem maculis variauerit ortum,
onditus in nubem,medioq́ue refugerit orbe,
uspecti tibi sint imbres. Virg.

Sol

Sol oriens calidus & non ſcintillans, ventoſum eſt ſi-
gnum: & ſi concauus videatur ſol, venti aut aquæ ſignu
eſt. Et ſi multis diebus calidus, ſiccitatem & ventos diu
nos ſignificat.

Signa in ſole & luna, nigra quidem aquæ, rubea autē
venti. Sole occidente tempore hyemali, ſi clarior & rub
cundior apparuerit quam ſoleat, & tunc Boreas aut ali
frigidus ventus flauerit, in ſequenti nocte gelu ſignific

Serenitatis ſignum eſt in pluuiis, cùm ſplendor app
ret in ſeptemtrione: in auſtro verò tumoroſa nubes pl
runque ſerenitatis ſignum eſt.

Senes & alii qui læſa oſſa habent, & quartanarii, cū
frigore læduntur, gelu ſignificant.

Salſæ carnes vberius ſi humectentur, & ſal in vaſe l
queſcens vltra ſolitum, ſigna ſunt pluuiæ.

Stellæ vndecunque videantur currere, ventus exinc
erit: ſi autem vndique, ventos multos indicant: nam priu
illic ventus eſt quàm apud nos, ab eoque feruntur. Stell
ſi in hyeme clariores apparuerint, magni extat frigor
indicium. Stellæ ſcintillantes hyemali tempore, magnun
frigus & gelu demonſtrant.

Stellæ ſi maiores apparent quàm conſueuerint & lu
mine & quantitate, ventum ſignificat.

Sterilitatis eſt ſignum, ſi in galla quercus naſcatur ara
nea: eſt enim aranea frigidum ac ſiccum animal, qu
qualitates generationi omni ac vitæ ſunt contrariæ.

Frugum ſemina cùm leuia fuerint aut corrupta, ſteril
tatem in eo genere futuram nunciant.

In fructibus etiam illud fermè perpetuo verum eſt, v
maximam vbertatem maxima ſterilitas ſubſequatur, ſe
exhauſtis arborum viribus, ſeu quomodocunque læſi
germinibus.

Sterilitatis etiam aut penuriæ ſignum, imò verò cauſ
potius, ſunt horrida bella, per quorum deploratam licen
tiam, & penè dixerim fatalem tyrannidem, armenta ara
tioni deſtinata paſſim abduci, horrea compilari, granari
incendi, aut ab auaris claudi, ſementes euerti, & colono

partii

um trucidari, partim captiuos agi: nemo sine lacrymis
orum proximorum iactura irreparabili audit, videt,
ritur: qua etiam de re Psaltes inquit: Dissipa gentes
bella volunt.
n vere sint signa frigoris & siccitatis, in fine veris ca-
ruina iuxta plenilunium, & erunt paucissimi fructus
nno, vini fermè nihil. Si ver futurum sit siccum, pauci
t fructus & boni & penuria frumenti. Quod si ver fri-
m, fructus erunt serotini.
i ver & æstas humiditate superflua madebunt, aut ca-
vel pruina cum austris pluribus diebus (dum omnis
urit arbos, dum omnis floret ager) inualescere depre-
etur, fructuum inopiam illo anno, aut saltem corrup-
m valide formidabis, multique erunt morbi.
i æstas sit siccior, erit penuria frumenti, fructus æstiui
nt salubres: pisces morientur: morbi acutissimi. Si verò
dior, erunt & morbi multi, & multa fructuum æstiuo-
copia. Si frigidior, incolumis annus, fructus serotini.
umnus humidior putrefacit vuas, vinaque facit quæ
peruertuntur. Si sit vltima parte humidior, sequenti
o erit penuria frumenti. Si siccior in prima parte, erit
nno milij penuria. Si calidior, erit morbosus atque o-
ino malus Si frigidior, autumnalium fructuum fiet
ura in quanto & quali. Hyems frigida & sicca laudabi-
st: frigidissima occidit arbores, maxime quæ cælo ca-
gaudent, vt punicum malum, ficum, persicum, malũ
dicum, vt citria, arantia, limoniaque. Si magis sæuiat,
m & oliuam, cerasa & chrysomela. Calida vero, & hu-
da hyems, insalubris & segetibus inimica. Omnis deni-
immoderata intemperies, mala: & peruersio tempo-
n etiam mala, vel æqualitas illorum. Ventorum quoq;
ltitudo noxia fructibus est, paucitas segetibus. Totius
ni trãquillitas de pestilentia suspecta est. Vniuersalis tẽ-
rum diuisio est, hæc: Nostro tempore vernum æquino-
um est die decima Martij. Solstitium æstiuum vndeci-
lunij. Æquinoctium autumnale decimatertia Septẽ-
s Bruma, vndecima Decembris.

Niues permultæ anno quopiam è cælo peropportu[ne] descendentes, frugum terræ (modo cætera consen[tiant]) copiam (vt grandines inopiam) significant, nam cùm [de]bitis temporibus nix accidit, herbas fœcundat, ac pabu[lum] semine, materia enim niuis multum habet terrei ca[lidi] aerei commixti, quod paulatim egrediens bonum præ[bet] seminibus pabulum, vnde gignitiuum spiritum ex cal[ore] illo augent, aluntur que terrestri parte cum humido m[ix]ta: fœcunditas enim tum ab humore, tum à calore solis: vnde inutiles ferè & steriles in vmbrosis locis nascun[tur] plantæ.

Virgilius primo Georg.

Sedulus obserua cum se nix plurima syluis
Induet in florem, & ramos curuabit olentes,
Si superant fœtus, pariter frumenta sequentur,
Magnaque cum magno veniet tritura calore
At si luxuria filiorum exuperat vmbra,
Nequicquam pingues paleæ teret area culmos.

Terræmotus & locustæ sæpe pestis, frequentius steri[li]tatis causæ manifestæ & efficaces fuerunt. Piscium abu[n]dantia sterilitatem nunciat, ab humidi enim copia fiu[nt] pisces triticum autem ab humido temperato. Sic trit[ici] vbertas ratione contraria, paucos pisces facit.

Eclipses solis præsertim magnæ, si in florentem segete[m] inciderint, eo anno stipulæ absque granis colliguntur: maxime fit illud si sol exoriens deliquium patiatur: ca[u]sam vide si vis in Commentarijs Cardani in 2. De iudic[iis] Ptol. comm. 51.

Auium greges relictis insulis & nemoribus, agros, vill[as] vel vrbes frequentare visi, & graculi turmatim syluis va[le]dicere itidem conspecti: sterilitatem, ac triste nescio qu[id] antiquis semper indicarunt.

T

TErræ motus est passio seu affectio, qua terra mo[ue]tur, facta à ventis seu vaporibus siccis in terrã incl[u]sis, & à calore solis calefactis atque impulsis. Fiũt m[a]gis

ain vere & autumno quàm in æstate aut hyeme, vt in
ntisdicetur.

Terræmotus in posterum quoque dira portendit, & in
imis pestilentiam præsagit famēque & bella deinceps.
verius dixero nihil portendere futuri, sed illum ex na-
turæ necessitate suo tempore perfici, ac ob putridos ex-
latos vapores aerem inficere & herbas & fructus, atque
de homines inficiuntur. Inter signa futuri motus est cæ-
m silens, tempestates sopitæ, & in puteis aqua turbidi-
fœdique odoris, Est & in cælo signum præcedens fu-
ro motu, tenuis scilicet linea nubis, in longum porrectę
icium. Existunt maximi motus in solis lunæque defectu
l in hac re solis defectus potentior est. Durat aliquando
ræmotus duos annos aliquando ante quadraginta dies
ssat: nam si secundo die accesserit, non desinet vsque ad
.quos si transierit, ad vnum vel ad duos vsque annos ac-
det, vel etiam tres, vt inquit Auerr. Potentissimum ad-
rsus hanc luem remedium est, degere in regionibus ad
ptētrionem vergētibus, maximeque in his quæ climate
ne segmento septimo continentur, vbi vel nulli vel rari
otus existunt. Vis esse liber & tutus a terræ tremore, ali-
que id genus casib. periculosissimis; sit tibi animus con-
mptor mortis, sit mens impauida leti. hoc vero asseque
viua in Christum dominum fide, quæ per dilectionem
eratur. Media vero vel remedia vniuersalia sunt primo
loco fugere (si potes) vbi nō sit terræmotus, vt supra di-
particularia autem sunt sub terris cloacas cuniculosq;
crebros specus facere: pręconceptum enim spiritum ex-
lant. Tutissimi sunt ędificiorum fornices siue testudines
guli quoque parietum, pontes alterno pulsu renitente,
rietes latericio lapide facti minore quatiūtur noxa. Re-
edium autem contra pestem est terræmotus tempore
rmire in alto, non in terrenis, à quibus pestilētes exha-
tiones manant. Terræmotus vniuersalis in tota terra es-
t super naturalis, quoniam cùm non fiat nisi ex exhala-
onibus à sole congregatis in vno loco, nō dispersim mo-
ntur illæ, sed vnitim eo in loco, & circumuicino.

Tonitrua matutina & hyemalia, ventum significant
aquas: meridiana, imbrem. Tonitrua nouissimæ horæ
ei, ingentem maris tempestatem, vel iram cęlestem dem
strant, ęstate si minus tonet quàm coruscet, pluuiam sign
ficat. Tonitrua æstiua in meridie & vespere, aquolum
gnum.

Tonitruum est, partium aeris sibi cum impetu concu
rentium sonus.

Hermes cælestium rerum obseruator tradit. Si Ianuar
tonauerit, eo anno in ea regione ventos validos portēd
re, atque fertilitatem. Si Februario, multorum morten
præcipue diuitum. Si Martio, ventos validos, fertilitaten
& popularia bella. Aprili vero bonum & iucundum an
num. Maio autem famem & inopiam. Iunio fertilitaten
Iulio bonam & vilem annonam. Augusto reip. prosper
tatem, sed hominum varios morbos. September fertilit
tem, sed potentium cædes. October validum ventum, a
nouæ ac fructuum copiam. Nouember frumenti cop
am, & annonæ iocunditatem. December denique si ton
uerit, annonæ copiam, & in populo pacem præsagire ass
rit. Plinius: si in cubatu tonuerit, oua perire, sed hoc vn
uersaliter negant mulieres.

Talpæ si plus solito in terrã operentur in minutis pa
tibus fractam, pluuiam indicant.

V

VEspertiliones si citius in vespere & in maiori coetu
quantitate volant quam solebant, signum est calo
ris & serenitatis futuræ proximæ diei. Et hoc etiam
de crabronib. intellige, qui tamen si quasi intrantes &
occultantes sint foraminibus, tempestatem significant.

Vermes terreni interrumpentes trifolia(nam ea com
muniter non ingrediuntur) significant tempestatem.

Vermes exeuntes à terra, pluuiam significant.

Vermes qui dicuntur centipedes, multi in numero re
ptantes, aquam indicant.

Ventus est exhalatio calida & sicca, à sole facta, qu
impetuose a frigiditate mediæ regionis aeris propellitur.

Auste

Auster flat cùm oriuntur Vergiliæ, id est mense Maij.
uilo flat oriente Orione, quod fit die sequenti ad or-
n Caniculę Fauonius flat mense Februarij cum Fidicu-
occidere incipit; confirmatur autem cingulo seu zona
ionis emergente, id est circa decimum Februarij inde
eritur terra pullulareque incipit.

Obseruarunt mathematici quoties Iupiter fuerit Lunę
niunctus, nouos ventos nasci, quoties etiam luna can-
um peragrat, mouere ventos. Quod si luna Iouem petit
cancro, ventorum flatus excitari sine dubio videbis. Prę-
ea si sol (vt dicunt) fuerit in capricorno, & luna in scor-
o, vel capricorno, vel tauro, aut virgine, frigidissimos
ntos concitat. Idem sol etiam efficit, si in aquario & Sa-
rnus in opposito, luna alterum horum respiciente. Di-
nt & Sat. in signo terreo retrogradum ventos secute.
militer & Martem, sed hæc astrologis relinquo, & se-
ndum physicos assero nec temporibus maxime frigidis
c maxime calidis spirare ventos, sed temporibus inter
ec medijs. Particulariter vero venti spirare solent mane
vespere: nam in meridie ob solis caliditatem maiorem
flant, in media nocte propter maximam frigiditatem
tinguntur. Si ab aurora flare incipiunt venti, durant ma-
s, auster non incipiens, sed desinens, imbrem affert, quo-
ā incipiēte adhuc aer calidus est, cū è loco calido spiret.

Rubedo circa solem & lunam, ventorum est signum.
Estate vbi coruscationes & tonitrua, inde ventus fortis
itat. Hyeme verò & autumno coruscationes sedant vē-
s: & quanto tonitrua & coruscationes fortiores sunt,
o magis ventos sedant. Somnium hominum si fuerit de
ibus, proximo die certum ventorum signum esse di-
nt.

Hyeme venti circa auroram spirant, æstate vero circa
casum. Hyeme à parte orientali, æstate à parte occiden-
s Si Ethesię, qui temporales boreę dicuntur, multo tem-
o e flauerint, & autumnus est ventosus, tranquillam hye-
em nunciant, Sin autem autumnus est trāquillus vēto-
a hyēs erit. Auster Sirochus & Garbinus pluuias adducūt.

Obseruarunt antiqui primam Ianuarij noctem: nam serena erat sine pluuia, & tranquilla sine vento, annus futurus, plerunque bonus erat. Si cum vento orientali, p coribus erat perniciosus. Si cum occidentali, regibus mortiferus erat. Si cum meridionali, populus moriebatur. Si autem nox illa cum septemtrionali vento emergeret futurus annus censebatur sterilis. Nolo hic morborum prognostica ex quatuor anni temporibus adducere, quæ quilibet ex Hippocrate & Galeno tertia sectione Aphorismorum scire facile potest, Aph. 11. 12. 13. & 14, atque alibi.

Si vnum anni tempus fuerit serenum, & siccum, oportet alterum esse pluuiosum: vt si autumnus est serenus & siccus, hyems est pluuiosa. Si præcedens annus est siccus (cum in siccitate eleuentur vapores) sequens est humidus. Similiter contra, si vnum tempus fuerit pluuiosum, sequens erit siccum: quia oportet humidum sursum ductum redire, aliter non seruaretur elementorum æqualitas, & humidum deorsum latum oportet sursum reuerti, vt seruetur (vt dixi) æqualitas & proportio.

Vnus & idem ventus contrarios effectus facere potest, & primarios & secundarios, & per se vnum, aliud per accidens: nam Eurus a principio quidem siccus est, finiens autem aquosus. Boreas per se frigefacit, per accidens autem (calidum contrectando) calefacit.

Venti validi omnes refrigerant & exsiccant & serenitatem pariunt, imbecilles calefaciunt & humectant, pluuias item gignunt.

Venti incipiunt cum sole & oriente luna. Si autem oriente sole & luna cessent, distenduntur venti. Luna diminuta, fiūt magis vēti. Diuturniores autē & fortiores vēti fiunt, qui incipiunt in die quāqui in nocte. Quando Boreas nubes multas mouet flans, magnā serenitatem significat. Eurus solus flās, ad se trahit nubes. Venti orientales sunt sicci, propter vaporum conbustionem à sole factam, ideo siccitatem producunt. Occidentales humectant propter vapores crassos à sole relictos nocturno tempore.

Pluuia

Pluuia cita prę̨scitur per magnam nubem orientem ab mundi parte à qua venti flant: & quanto intensior de ior fuerit nubes, tanto citius & certius futuræ & citæ uiæ signum est.

Auster cum atrocius flauerit, & postmodum Boreas flaincipiat, signum est magnæ tempestatis, & maxime in ri.

Coruscationes cum vento boreali, pluuiam significãt.

Tonitrua cum orientali vento vel occidentali, pluuiam tempestatem validam ostendunt.

Annus Borealis melior est australi. ijdem venti præcente aere sicco faciunt pluuiam: præcedente humido uuias.

Africo Euroque vento flante, tum magis, tum maiora onstra præ cæteris temporibus somniare solemus, maxie si eò tunc humiditas in corpore modum excedit. Huismodi tamen flatus ad plantarum auctionem nimium æstant: pulicibus etiam & muscis, reliquisque istius eneris animantibus naturæ nostræ infestis, maximo adumento sunt. Purgationem quoque cum his ventis assuere, bonum est: tunc enim membra laxa sunt, & mediciæ cedunt, quam Aquilo magnopere comprimit.

Vitreis corporibus ac parietibus perpolitis vel ligno & erro vapidum nescio quid, & veluti roridum hærere conequentibus diebus aliquot, absque manifesta causa: si videbis, & lacrimabile quiddam, saltem de superficie præ se erre pluuiam intra breue tempus adfuturum, haud dubiè xpectabis.

Vultur, Germanicè hasengeir, locum futuro bello septem dies antequam pugna committatur, præuidet, in eamque partem in qua alterutra pars succumbet, respectar. Quamobrem reges olim speculatores solebant præmittere, qui renunciarent ad quamnam partem vultures pro spicerent. Ait quoque Plinius lib. x1. Vultures cadauera futura & præsentia præsentire.

Vacca in cælum suspiciens, & captans naribus auras, pluuiam præsagit.

Z

ZOnæ fericæ magis aridæ quam foleant, pluuiam fi-gnificant.

Zonæ pelliceæ, corrigiæ item, & fimiles ligaturæ folito contractiores redditæ; adhæc muficorum inftrumentorum fubtenfæ fidiculæ ruptim diffilientes, pluuiæ figna confirmabunt: nam ex præuia aeris humiditate intenduntur, ac ita facilius rumpuntur. Sed longiffimum foret ac præter fcopum, hic omnium effectuum velle caufas reddere.

LECTORI.

MEminerit fyncerus lector, quod vt omnis non fert omnia tellus, ita omne vbique nō dat mortalibus omnia cœlum. Erit itaque de conftitutione aeris iudicium ad eum duntaxat horizontem referendum, in quo figna narrata apparebunt. Optimum infuper eft, fignum figno coniungere, & pluribus in vnum confpirantibus hærere.

Vbicunque in libello De memoria reperies lib. 1. med. intellige fefquilibram: ita per unc. 1. med. fefquiunciam: per drach. 1. med. fefquidrachmam.

VNDE-

NDECIM SIGNA MOTVS ERRÆ EX ANTONIO MIZALDO, EADEM FERE CVM SVPERIVS DIctis a nobis.

I. ECLIPSIS.

REGIO ad quam vmbra eclipſis luminarium conuertitur, terræmotui obnoxia eſſe plerunque ſolet: idq; certius, ſi defectus ipſe in cauda draconis contingit, qui quanto maior erit & vniuerſalior, tanto motus validior exerietur: quanto minor, contra.

2 SOL

Ante terræmotum ſol diebus aliquot ſine nube obſcuus, & ſumma ſub auroram cum frigore tranquillitas, ecnon poſt occaſum (vigente ſerenitate) nubecula per erem ſtrictim ac longiuſcule exporrecta, ſæpenumero pparuit.

3 NVBES

Ignita nubes, columnæ ſpeciem in aere præ ſe ferens, Calliſtheni philoſopho trepidationis terræ ſignum veriſimum exhibuit.

4 AQVÆ.

Puteorum & fontium aquas, ante terræ concuſſionem bſque manifeſta cauſa turbidas fieri & ſalſugine fœtoréue aut alio ingrato minimeque naturali ſapore infici, primus explorauit Pherecides, Pythagoræ doctor.

5 TRANQVILLITAS

Summam tranquillitatem, & ventorum ſilentium in regione terræ motui obnoxia, menſes aliquot præceſſiſſe, antiquis obſeruatum eſt.

6 MARE

Nauigantes, futuros terræ motus coniectura non du-

bia ſentire certum eſt, ſine flatibus intumeſcente flu- ſubito, aut quatiente. Contremiſcunt & in nauibus po- ta, æquè quàm in ædificiis, crepituq; motum ipſum pr- nunciant.

7 NVBECVLA

Nubecula in modum lineæ, occaſum verſus gracili- oblonga & alba, terræ agitationem præcedere plerunq- eſt viſa: quo ſigno Anaximander ſuas hiſce de rebus præ- dictiones ſerio Lacedæmoniis aliquando confirmauit.

8 AVES ET QVADRVPEDES

Aues cum quadrupedibus pleriſque, loca ſuccuſſatio- terræ peropportuna reliquiſſe, & nouas ſedes, quò ſe a- ingruente iniuria vindicarent, quæſiuiſſe, tam eſt obſer- uationibus probatum quàm priſcorum libris teſtatum.

9 SOL ET LVNA

Terræmotu aduentante, ſol ac ſi delinqueret caligino- ſus, & colore quadantenus cum Cynthia ſorore velut ſanguineo oblitus, à quamplurimis eſt conſpectus.

10 MARE ET CÆLVM

Nunquam intremiſcunt terræ niſi ſopito mari, cæloq- adeo tranquillo, vt volatus auiū non pendeant, ſubtracto omni ſpiritu qui vehit: nec vnquā niſi poſt ventos, in ve- nas terræ, & cauernas occulto afflatu conditos.

11 SONVS

Præcedit motum terræ, & plerunq; comitatur ſonus terribilis, murmuri, & mugitibus, aut clamori humano, armorumue pulſantium fragori perſimilis.

Addo ego duodecimum ſignum, quod eſt præapparens cometa: nullum tamen horū ſignorum ad terræmotū ſi- gnificandum ſufficiens eſt: propterea ſi multa concurrunt ſignificatio certa eſt.

APPENDIX.

DEſinūt tremores cū vētus emerſit: ſin vero durauere non ante quadraginta dies ſiſtūtur: plerunq; & tar- dius, vtpote cū quidā annuo & bieni ſpacio durauę- rint. Septies & quinquageſies vno anno fuit. poſt auſtros, præcipue noxij ſunt. Vna nocte in Aſia xij vrbes perie- re. Fun-

fundata in paluftris, vix terræmotus neque terræ hia-
sentiunt. Specus & cuniculi valent aduerſus hæc. Lo-
s & Crotona neque peſtem neq; terræmotum habuit.
ſilæa, vtrumq; : nam tremuit olim peſſimè die decimo-
ua Octobris anno domini 1356. vt videre eſt in Coſmo-
phia vniuerſali Sebaſtiani Munſteri libro tertio pag.
8.

LIBROS PRÆSAGIA HA-
bentes, hîc indico.

batcgni.	Hippocratem.
ex. Aphrodiſæum.	Ioachimum Ring.
nt. Mizaldum.	Macrobium.
atum.	Manilium.
riſtotelem,	M. Catonem.
uicennam.	Meſue.
ug. Niphum Sueſſ.	Ouidium.
edam Angloſaxonem.	Platonem.
l. Ptolemæum.	Plinium.
orn. Agrippam.	Proclum.
orn. Celſum.	Raſin.
olumellam.	Themiſtium.
iarium phyſicum.	Theophraſtum.
alenum.	Varronem.
u. Grataroluum.	Virgilium, &c.
eſiodum.	

Sic habes apud quos certas rerum futurarum prędi-
ctiones reperies, præſertim

Caloris.	Fertilitatis:	Gelu,
Caliginis,	Fulguris,	Grandinis,
Corruptelæ,	Fulminis,	Inopiæ,
Diluuii,	Frigoris,	Nebularum,
Niuis,	Penuriæ,	Tempeſtatis,
Peſtis,	Roris,	Terrræmotus,
Pluuiæ,	Serenitatis,	Tonitrui,
Pruinæ,	Siccitatis,	Ventorum.

Sed nullibi copioſius, certius, facilius, & ordinatius
quam hoc in libello.

PHYSIOGNOMICI LIBRI COMPENdiosius index.

POM-

OMPONII GAVRICI NEAPOLITANI DE SCVLPTVRA.

Vbi agitur.

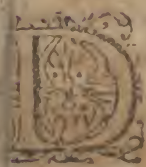
Symmetriis. De Chimice.
Lineamentis. De Ectyposi.
Physiognomia. De Cælatura, eiusque speciebus.
Perspectiua.

Præterea de cæteris speciebus Statuariæ.

Plastice. De Tomice.
Proplastice. De Colaptice.
Paradigmatice. De claris Sculptoribus.

Ac plerisque aliis rebus scitu dignissimis.

ERE NOBILI ET ERVDITO VI- O IOANNI IARDANO AB HIRTZAIM Equiti Germano, Iac. Curio Hofe- mianus S. D.

EDIT ad me Lucas Gauricus Pomponii fratris sui hunc de Symmetria & Statuaria librum, omnium sanè quos videre hac de re vnquam contigit præstantissimũ. Et eo quidem nomine dedit, vt si probaretur mihi, iem hactenus nemo Italorum non egregiè probat, nos eum formulis darẽ in Germania excudendũ. Agnoui onantis humanitatem, mirumque, in modum ardore icendebar legendi aliquid de Statuaria, quæ nullos aduc, quantum quidem ipse memini, scriptores inuenit. oile cupiebam auide quanta verborum dignitate vim ac po-

ac potestatem artis exequeretur, maxime verò, quid n commodi ipsa aut voluptatis cognitori adferret, quæ set explicatio, quæ gratia. Dici autem vix potest, quanta nimum meum admiratione impleuerat, dum singulas tis viderem species tam apposite, tam dico & scite, elegan terq; pro varietate materiæ tractatas. Iures ad id artifi genus exercendum se vertisse totum, quando quod op mi cuiusq; artificis est, Affabrefactionem ex eo contend omnem hic esse, quo singulæ inter se operis partes, si quàm aptissime respondeant, nihilq; omnino aut produ ctũ habeant, aut subductũ magis, quam ratio, quam na tura, quam res deniq; ipsa exposcat. Attingit pleraq; mi nime plebei, sed artis plena & seposita, quæq; non nisi a ingeniosissimis, quos natura scilicet ad hęc ipsa formaui cognoscantur. Physiognomiã, cuius quàm maximè pe itum vult esse Statuarium, nõ prætermisit. Neq; his con tentus, laudes artis quoque, & artificũ eorum, præsertim quos nouit insignes addit. Atq; omnia mehercle venust hæc & grauiter, vnde rem me facturũ literatis quibusdam apud nos, non ingratã putaui, si Gaurici obsecutus consi lio, tam impense a multis laudatã disputationẽ prælo de mandarẽ. Adeoq; tuo illam ipsam etiam Iardane nomin renatã inscriberẽ. Quem enim idoneum magis iudicem & patronum dari huic, quàm te postulem? Qui non modo rerum harũ, quas liber hic tractat, valde es studiosus, verum aliàs tantum etiã ad fortunæ & ad summa ingenii ornamenta adiungis diligentiæ, quantũ in tuo hoc ordine vix quisquam alius. Nam & historia nunquã tibi cadit è manibus. Et philosophiam ita amplexatis, vt dubiũ sit, vtrũ discendo cognitione, aut agendo, quæ præcipit, virtute & moribus plus iam profeceris. Neq; vero illud etiã non magnopere in te laudandum venit, quòd in his temporum anxietatibus & tædiis, pacem ac tranquillitatem mentis salutarium librorum lectione tuearis. Consueueras id quoq; facere, dum esses adhuc Alberti Cardinalis & Archiepiscopi Moguntini Principis nostri, cum generis antiquitate, tum summis & Heroicis animi dotibus illu-

strissimi,

ſimi, Cubicularius, miniſtrorumq́, adeo omniũ pro-
us & intimus, vbi perſæpe animaduerti, qua aſſiduita-
non iam in vno quodam liberalis doctrinæ genere, ſed
triplici, verſaberis. Qua gratia etiam & fauore pruden-
mus Princeps te complectebatur ob hoc, quòd videret
quicquid otii ſuppeteret, conſumere in ſtudiis vtilibus
amœnis, non indulgere vanis & inanibus oblectamen-
quemadmodum ſoliti tum fuerant tuæ conditionis
uenes quidam alii, qui dum potitarent, luderentq́; alea,
nimi cauſa luſtrabas Bibliothecam, quam nunquam
ſque honoris præfatione nominandus Princeps noſter
upletiſſimam inſtruxit. Vel etiam delaſſatum negotiis
nimum recreaturus ſpacioſam illam ingrediebaris Aulã,
am idem ille ornauit, tot quaſi ſpirantibus ſimulachro-
 figmentis, Statuis, Automatis, Tortumatis, auro ra-
ntibus Aulæis & periſtromatis. Inter quæ omnia par-
m ipſa nouitate, partim magnificentia & raritate viſen-
 opera & ſpectacula, dum nobis tu (qui non ſemel in
netralia te comitabamur) perite oſtenderes, quid quaq;
re excellens eſſet, quid naturale, quid pulchrum ac de-
us, quid item inſtruat ad componendos mores, quidue
ciat ad paſcendos ſolum oculos. Multorum etiam opifi-
m tranſcendere iudicium mihi videbare. Quare merito
nc in multa iam denuo propagatum exemplaria li-
rum, Ioannes Iardane, accipies, nõ vt munus tamen ali-
uod à me te putes accipere: Pomponii enim eſt, non
eum. Sed vt tuam, quod dixi, ſententiam de eo feras. Be-
 vale, ac Pomponium ingenii nobilitate præcellentem
unc, tuo patrocinio apud noſtros defende. Moguntiæ
ctauo Idus Aprilis, Anno M. D. XLII.

POM-

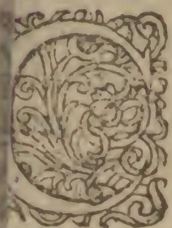
M. ANTONIVS PLACIDV

LAVRENTIO STROZÆ FLOREN-
TINO S.

CVm ad noſtras manus perueniſſet, hic Pompon
Gaurici, de Sculptura non iam libellus, ſed quale
Domitius Piſo oportere eſſe aiebat, theſaurus, qu
& ipſe Romanæ Vrbis inſtaurator Bernhardus
ricellarius ſocer tuus iudicauit. Exiſtimaui non parua ap
omnes homines aliquādo me gratiam promeriturum, Si
me communis omnibus in publico locaretur. Atq; ea dilige
tia, Vt ne litera quidem aliter reponeretur, quam eius ipſi
manu mihi ſcripta conſtaret. Verum enimuero, cum alie
me peculiarem ſibi patronum aliquem expoſceret, cuius tut
la in Vulgum illæſus prodiret, Patronum ego te uidi, Sc
cet quem maxime is optare Videbatur. Vt Regia domo ce
ros in toto terrarum orbe mortales antecellentem, Ita & ce
teros in hac tua florentiſſima Vrbe iuuenes & morum & in
genii nobilitate præſtantem. Nam quid rogo potuit fieri con
uenientius? quàm elegantiſſimus libellus iuueni dicaretur
elegantiſſimo, quàm noua ars ipſis addita liberalibus oli
tia, nouam adiret domum, & quæ quaſi octauum haberetur
in mundo miraculum, decoratam ſtatuis, decoratam & pi
cturis. Tu igitur munus hoc noſtrum patrocinio tuo com
plectere, & quod te facturum ſciò, ne de tuis, ne de Phi
lippi fratris tui optimarum literarum ſtudioſiſſimi, ma
nibus Vnquā temere cadat. Nam præterquàm quod hæc ſa
pius legendo, Latinam linguam, quod ego in me expertus
ſum, efficietis exornatiorem, Et Veſtram pulchritudi-
nem relegetis, & Vehementius multo Veſtri
Palatii ornamenta dili-
getis Vale.

POM.

OMPONII GAVRICI
EAPOLITANI DE SCVLPTVRA, AD DIVVM HERCVLEM Ferrariæ Principem.

VM ſæpe mecum Princeps inuictiſs. pere
gregias laudes tuas animo conſiderarem
atq; ad clariſs. rerum tuarum ſplẽdorem,
nominis quoq; rationem accommoda-
tam eſſe intelligerem, Et Platonis noſtri
Cratylum deamaui, Et te vnũ ex omni-
cognoui, quem vere noſtris temporibus Heroa voca-
oſſimus & in quem diuinos conferre honores vnâ cer-
m omnes debeamus, Etenim ſi cũ comparatione cau-
expenderimus, multo id quidem rationabilius nos
am veteres olim feciſſe dijudicabimur. Nam quis erit
ue adeò rerum omnium imprudens ac ſtolidus, qui fa-
i audeat, non hunc Herculem Hercule tanto maiorem
anto animam corpore excellentiorem? niſi forte vipe-
os angueis elidere, feras quas ipſi nos interdum venatu
ſequimur apros, ceruos, leones vincere, equos edoma-
, obſcœnis ſubinde libidinibus emancipari. Tantum nõ
inquaginta vt feſtiue Græcus ait, mulierculis admiſce-
ac poſtremo etiam in furorem adigi, prȩſtabilius cui-
am videri poterit, quã ciuitates conſtituere, vrbes am-
ificare, populos regere, virtutes complexari, libidinem
acũdiam, ſuperbiam, auariciam frenare, ac nullis omni-
denique vitijs obnoxium eſſe. Hoc erat Herculem a-
ere, hoc erat Ioue naſci, & iam tandem cœlum mereri.
uo circa factum eſt diue ac ſancte Hercules, vt non mi-
ori ego te veneratione ſemper habuerim, quam priſci
li Iouis filium. Quod ipſum tibi ſignificare cum voluiſ-
m, nihil mihi quidem venire in mentem potuit, quod
ignius putarem, vt ad te mitteretur, quam hic de Scul-

ptura libellus, Tum quòd nulli ante hoc tempus inue
ſunt qui de ea re perſcribere potuerint. Tum e.ta
quòd nihil ea arte viſum nobilius, atque ad hanc imm
talitatem tuam accomodatius. Cogitabam igitur per
tua dictione Sculptoriam tibi omnem artem explica
ſed quo minus id ita fecerim, Caſus quidem ipſe im
dimento fuit. Nam cum ſuperioribus diebus, proxi
æſtate Patauij eſſem, diuertiſſetque apud me Raph
Regius, Græce & Latine Rhetor exercitatiſs. poſt m
torum ſalutationes, vbi in varios, quod fieri inter fa
liares aſſolet, ſermones exiuimus, Libuit Ciceronian
illud declamandi genus, multis iam ſeculis intermiſſu
paulisper retractare, Certis quibuſdam horis, quibus
le ab negotijs, Ego à philoſophiæ ſtudijs vacare ſoliti e
mus. Quodam vero die, cum in ἀγαλματοῦργειον, id en
domeſticæ officinæ nomen, me conueniſſet, ibique n
ſcio quas expreſſas ære ac marmore effigies contemp
tus eſſet, de Sculptura mox loqui occepimus. Qui ſerm
quoniam varius ac multiplex fuit, ſperaui operæpreciu
fore, ſi à me tibi recenſeretur. Ille igitur, nihil te inq
vno mitius. Aſt ego putabam te tantummodo literis op
ram dare, nunc minimum video tempus id eſſe, quod ſt
dijs impertitur. Equidem ſi quid erit alibi impende
dum, laudo heic potius conſumas, nimirum ars eſt, & i
ter cæteras nobilis & libero, mihi vt videtur, homine d
gna. Ego vero tum inquam, vſque adeò nobiliſſima
digniſſimamque Regi ſemper hanc artem exiſtimaui,
ne ab liberalibus ipſis diſciplinis ſeparari poſſe cred
derim. Quid? Ergo inquit ille, ὄγδοον σοφόν. An non
tis viſæ tibi ſunt ſorores ſeptem, niſi & octauam ad
ptaueris. Non ita, tum ego inquam, verum ſi, po
quam in hunc ſermonem deuenimus, quanta ſit h
ius dignitas artis, conſiderare paululum libuerit. I
gentiſſima certe vel ex hoc ipſo patebit, quòd apud
mneis omnium gentium ac ſeculorum populos, tan
ei ſemper habita fuerit, vt nihilo plus maiore apud e

admir

dmiratione, quivis optimi Scriptores fuisse inueniatur, quam optimi Sculptores. Nam quid, rogo, Praxitelia illa quam Gnydijs fecit. Venere decantatius? Quid Phidiaca illa, quam Athenis in arce locauit Minerua, & Olympio Ioue dignatius? Quid Lyndijs, Sicyonijsque colossis, Appellæisque tabulis, in toto iam terrarum orbe, vt nunc loquuntur, famigeratius? Illi quidem gunt verbis, at vero hi rebus: illi narrant, hi vero exprimunt, explicant. Illi fastidiosissimos aurium sensus non semper trahunt. At vero hi & oculis satisfaciunt, ac tanquam pulcherrimo spectaculo captos omneis homines tenent. Equidem ipse sic existimo, tanta inter sese, & similitudine & propinquitate coniunctos, vt seiungi se nullo modo patiantur. Et quid nos præterea separabimus eos, scilicet qui nec ipso nomine discerni possunt? Redeant age paululum prisca Demosthenis secula, cum illi γραφεας diceret quos? Scriptores ne, an pictores potius sculptoresúe intelligemus? Cum rursus ἀγαθάρχου γραφὴν nunquid? Agatharchi scripturam potius, quam picturam Agatharchi? Γράφειν quidem verbum commune hisce omnibus esse & antiquissima Ægyptiorum ratio docet Pingere ac sculpere eos oportebat, cum quid vel significare, vel monimentis demandare volebant. Et apud nos Poeta ipse noster comprobat, qui Dædali Cælaturam perlegisse Æneam facit. Alij aliter: Ego vero ita sentio, eam esse adiectam vtreisque necessitudinem, vt vix sine alteris alteri constare satis possint. Quam rem, si paulo diligentius perscrutari libuerit, vel in primis ipsa nobis natura significare videtur, quæ nos semper, cum quid ἐνεργητικώτερον volumus, impellit cogitque ad eam ipsam rem describendam. Tale quid erit è Troiano bello reuertentis, Hac ibat Simois, quæ est Sygeia tellus, Hic steterat Priami regia celsa senis. Ac rursus apud eundem, eloquens vir ille, Heic inquit Troia est, muros in littore fecit, Heic tibi sit Simois, hæc mea castra puta. Nam quorsum hæc? nisi vt intelligatur, parum recte, humana eos ratione disiungi, quos natura tantopere coniunctos esse vo-

ſe voluerit, ac quodam, vt diximus, neceſſitudinis vinc
lo fecerit eſſe cognatos. Quin etiam viros eſſe nunqua
eos cenſuerim, quos Sculptoria hæc ars non oblectat
Nam cum ex animo & corpore conſtemus omnes, ſi q
modo ſpes eſt immortalitatis, ac non partim viuere, pa
tim & emori optamus, Quid rogo ad vtriuſque mem
riam conſeruandam, hac arte conuenientius? Quid
in hominum vita præſtabilius, poſtquam ad aliquid p
ragendum nati omnes ſumus, quam & diſciplinis an
mum, & corpus huiuſcemodi præclaris artibus exercer
Quando toga nos, & laurea nos, iam pridem deſeru
runt. Equidem ſic ego vitam à puero inſtitui meam,
nulla, quantum in me erit, eius vnquam pars ſit ocio d
peritura. Atque id temporis quod vel teſſellis ludendo, v
vrbem totam peruagando conteritur ab alijs adoleſcen
tibus, decreui ad hæc ego ſculpendi munera transferr
quæ mihi cæteris alijs artibus honeſtiora videantur,
his noſtris (ni fallor) ſtudijs accommodatiora. Nam qu
rogo artem attracturo mihi aliquam, poterit honeſtiu
eſſe, ea illa, quam & Socrates, & ipſi etiam cum Socrat
noſtri Imperatores, non approbarunt modo, verum e
tiam diligentiſſime perexercuerunt? Nec vero cenſend
hæc Regi, qua cæteræ iſtæ Sellulariolæ, vt ſic loquar, a
tulæ, ſed qua potius deorumque hominumque, ac to
tius naturæ ſapientiſſima imitatrix, quam qui non ama
quam qui non complectitur, vt Philoſtrati verbis vtar
veritatem non amat, ſapientiam, quantacunque in Poe
tas cadere ſolet, omnem propulſat, ipſamque ab ſe reijci
Symmetriam, ſine qua nullum quidem dictum aut fact
conſtare vnquam poteſt. Hæc ego cum dixiſſem, vald
inquit Regius, inſtitutum hoc tuum probo, tibique gratu
lor, nimirum ad ſexcentos annos dicere primus Sculptu
ram cum literis coniunxiſſe. Sed perge, Valde quidem
ſtæc me tua delectant, & iam dudum artem ipſam vehe
mentius admiror. Quod ſi mea hoc ætas pateretur, profe
ctò ei me totum dederem, longe enim inde mihi meliu
ſperarem fore, quam ex Cicerone ac Quintiliano. Ag
igitur

ur Statuariam mihi amabo omnē ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλιος
lica, vt cum Venetias postridie rediero, habeam quæ
goteli respondere possim promptius. Hic cum sub-
ere me animaduertisset Regius. Quid inquit, rides?
eo inquam ὑπὸ βαρβαρικὸν τρόπον, vt iistis videtur, te
etias pronunciasse. Ast caue, ne dum Græciam tem
omnibus sectandam putes, parum etiam Latinus vi-
are nostris Epyrotis. Tum ille, antiquum est inquit
literam suo ipsius sono proferri, sed perge satis qui-
n de hac re disceptatum heri â nobis fuit. Vix hæc dixe-
nus, ecce tibi pulsatæ concrepuerunt fores, Nuncia-
n est venisse Nicolaum Leonum, virum sine contro-
rsia doctiss. simul etiam Statuariæ iuxtaque nostri a-
antissimum, Peripateticæ is scholæ magister. Nec tamen
Academia nostra dissentiens. Græcè philosophiam
m quæ, est de rerum natura, edocebat, tanta omnium
rtalium existimatione, vt cum quolibet Græcorum
ilosophorum comparandus merito videretur. Post-
am igitur ei repente occursum a me est, Opportune in-
am Magister, nam ad quo veneris scio, Putoque id me
i iam perfecisse. LEO. Bellissime sed qui sermones e-
nt, cum ego aduenissem, vestri. De Sculptura ego in-
am loquebamur. LEO. Pergite, nihil equidem mihi
terit esse iucundius, quam de hac ipsa re vos disserentes
dire. REG. Id ita hodie euenisse vehementer gaudeo,
am & ego in partem beneficij liberior accedam, & tu ti-
semel duos perstringes. Hoc autem qui pernegare au-
as, Nunquid ego tum inquam, Regi iam dudum com-
utasti animum, & velis forsitan Rhetorica illa tua de-
linquere, atque ad Sculptoriam pertransire? Ille au-
em, Negabis igitur tu occasionem siquendam, ac si
uod forte bonum acciderit, minime id captari oportere?
t vero, si ita Ego inquam persuasum habes mi Regi, ab
liquo istorum, qui exercitent venditentque, exquiren-
a tibi artis præcepta sunt non è me, qui nullum vnquam
agistrum audierim, qui relaxare animos in ea sim soli-
us, ac non defatigare. Quomodo igitur, inquit ille, tan-

tum in hac arte profectum es consecutus, nullo doctor
Quod si tute tibimet πόμπος fueris, atque αὐτοδίδακτος
quemadmodum: id scire cupio. Ego vero tum inquam, ni
hil tam arduum, tamque admirabile in humanis rebus
esse existimo, quod hominum non possit industria consi
ci. Illud idem heic mihi vsu venit Leonice, quod incunctis
euenire artibus scripsit Aristoteles tuus, experientia vt ad
iutus ad id sola fuerim. Praeclare quidem Polus hanc artis
in experientiam fortuiti euentus, dixit esse magistram.
LEON. Agnosco iam verba Graeca, scilicet inquam
meo auspicatu, meo & ductu, ita enim in arcanis custo di
tur ars, vt non intimi modo ac familiares, sed ne germa
ni quidem fratres, intro admittantur. REG. Sic sanè si
res habeat, aggredere tu eam, & qualem ipse tibi confece
ris explica. Neque enim te istorum esse similem putamus
qui sibi solis se natos existimant, inuidentque bona caete
ris. Ego vero inquam lubentissime, nisi quid fortasse Leo
nicus. LEO. Istucipsum, quei postquam consedere, ita e
go exorsus sum. Et si haec mihi potius è vobis intelligen
da essent, non dubitabo tamen, quoniam sic vos velle vi
deo potius quodcunque ineptitudinis obire periculum
quàm ullius ingratitudinis accusare. Equidem nihil vo
bis placere nunc ambigam. Liberius vobiscum agam,
agam & familiariter. Ne autem ab nemore Pelio repeta
mus, satis quidem constare debet hoc omnibus, Scul
ptoriam artem, sicut & caeteras, varijs ac diuersis naturae
principijs originem habuisse. Nam siue casu aliquo, si
ue solertia coeperint homines, creta truncisue aut lapi
dibus, ex umbra similitudines imitando, naturam ipsam
aemulari, disquisitione haud opus est, dum natura arti
ficioque profecta ac perfecta omnia intelliguntur. Statua
rium quidem vsum priscis omnibus seculis fuisse, tum
Graecorum, tum etiam Barbarorum historijs manifestis
simum. Earum autem fingendarum rationem hinc pleri
que natam arbitrantur, vti scilicet eorum qui praeclari m
aliquod facinus peregissent, aut in vita quid vtile adinue
nissent, memoria perduraret. Caeterique ad eos aemulan

ciuſdem honoris, quo maius dari nihil poſſe videba
ſperaperentur. Quæ cauſa Ciceroni fuit, vt Octauio
pidoque ſtatuas in foro decerneret: nonnulli vero ex
rtuorum, aut eorum qui ab futuri erant deſiderijs, vt
aque omnia apud Ægyptios id primum cœpiſſe tradi-
unt, vtcunque ſiue virtus, ſiue amor in cauſa fuerit, ſi-
potius vtrumque. Certe nihil ab homine maius exco-
ari potuit aduerſus mortalitatem ſuam, & aduerſus in-
iam Deorum. Atqui quod egregiam ciuium virtutem
nificare poteſt, tantus Romæ Statuarum, & Priuata-
m & Publicarum numerus, vt non minor fictus quam
us populus fuiſſe tradatur. Principes ipſi longo ordi-
ſuorum imagines, tanquam inſigne nobilitatis vni-
m, Pompa & Atrijs præferebant. Docti vero, atque
uditi, non minus & ipſi, Statuis ſignisque refertas Bi-
iothecas ſuas eſſe ſtudebant, quam libris. Mihi pol qui-
m Cicero ipſe videtur non tam Verrem accuſare, quam
æclaram illam tot egregiorum artificum & ſignorum
pinam inuidere. Sed nunquid priuſquam de re ipſa di-
ere incipiamus, qualem velimus eſſe ſculptorem, bre-
iter ac ſummatim recenſebimus? LEO. Vt libet. REG.
erge igitur, ac ſculptoris tui qualem velis imaginem
obis effinge. Tum ego ſic, Primum quidem, vt ab ſum-
no capite incipiamus, nam ſupremo humili ne quis or-
us loco recte agat, modo ille traditam dignitatem tue-
i ſtudeat, hic partam adipiſci, minime laborarim. Om-
nibus enim artibus quantum fieri poterit, inſtructum, ac
planè literoſum cuperem, qui ſcilicet quam plurimarum
rerum, & fabularum, & hiſtoriarum notitiam habeat,
Laudis deinde ac gloriæ ſtudioſiſſimum. Nihil enim
video quid poſſit eruditio ſine laudum cupiditate, Lau-
dum ipſa cupiditas ſine eruditione, ita alterum alterius
præſidio ſemper innititur. Liberalem præterea ac mini-
me ſordidum, qualem ſuperioribus annis Donatellum
Florentium fuiſſe accepimus. Fertur enim ab ijs qui eum
nouerunt, Pecuniolam omnem in Ciſtella ſemper habuiſ-
ſe, ita

ſe, ita ex officinæ tigno ſuſpenſam, vt quando vellet,
quantam quiſque vellet accipere, atque vti frui ſuo i
potuiſſet. Præclarum facinus, atque ipſo Donatello
gnum. Prudentem etiam minimeque ineptum, qui ſc
cet certam quandam in omnibus rationem eſſe intelli
Nam cum omnes verbi gratia Statuæ, pedeſtres fiant a
equeſtres, aut ſtantes, aut ſedentes, aut incumbentes, p
blicis in locis aut priuatis, togatorum hominum aut la
reatorum, erit diligens in ſingulis adhibenda ratio, q
ornatus quidue rem quamque deceat. Etenim accomm
danda ſunt omnia ad perſonarum, locorum, temporu
ac rei naturam. Nam quod in Græcorum prouerbio e
non omnia eodem modo omnibus, cum in eiſdem pl
runque rebus diuerſiſſima eſſe ratio ſoleat. Alia enim
C, verbi gratia, Cæſare Imperatore, alia in Conſ. alia in e
dem ipſo dictatore conuenient. Nec Herculem ipſu
ſemper eadem decebunt, vel cum Anthæo luctantem, v
cœlum humeris ſuſtinentem, vel Deiauiræ amplexus p
tentem, vel Hylam quæritantem. Nam veluti hæc fie
eodem vno tempore non potuerunt, ita nec ſemel eider
poterunt conuenire. Non tamen quin ſingulæ interdu
ſtatuæ effici non poſſint, ita varijs inſignibus diſtinctæ, v
pleraque ſemel intelligantur. P. Scipio ante ætatem Con
cum Imperio Carthaginem miſſus, Haſdrubalem prælio
ſuperauit, Carthaginem vicit, deuicta Carthagine trium
phauit, Pacem P. R. adtulit P. Scipionis Statuam ita effin
gemus, vt & iuuenis & Conſ. & Imperat. & Bellator, & Vi
ctor, & Triumphator, atque etiam Pacificator dignoſc
manifeſtiſſime valeat, cuiuſmodi fuiſſe Domitiani Sta-
tuam ex Papinij ſylua contemplamur, & Paridem ab il-
lo factum, Paſtorem, Iudicem & Amatorem. Antiqua-
rium quoque qui ſciat, cur verbi gratia Mars apud Ro-
manos duplex, Gradiuus & Quirinus, Alter in campo o-
lim extra, alter in foro intra vrbem colebatur. Cur & Ve-
nus apud Lacedæmonios armata, apud Archadas ni-
gra, apud Cyprios barbata virili Sceptro, muliebrique
ornatu. Cur in Ægyra pone fortunam Amalthiæ cornu
præfe-

ræferentem Alatus amor Ac mille eiuſmodi, quorum o-
nium cauſas Sculptor tenere debebit, vt cum quæratur,
uid ſibi velit, ille in Theſſalia tres oculos habens Iupi-
er. Reſpondeat ſic: Fertur id ſignum Laomedontis fuiſſe
ox & Priami regis in medio Aulæ, ſub diuo ſacratum,
Quod & noſter Maro innuit, Ædibus in mediis nudoque
ub ætheris axe Ingens ara fuit Ad hoc ipſum cum a Græ-
is Troia caperetur, cum Hecuba vxore, ac natis fruſtra
onfugerat. Nam a Pyrrho interfectus illic tamen eſt,
mox deinde id ſignum a Stheleno Capanei Lariſſam
ranslatum. Quod autem, quiſquis ille fuerit artifex, ter-
ium in fronte oculum fecerit, puto ob hanc cauſam, vt
riplicem Iouis poteſtatem ſignificaret, duobus terram
& mare, altero cœlum ſpectat. Itidem rogatus, quid fa-
iant in Lyſimachi Regis fronte Cornua. Quid in C. Cæ-
aris vertice ſtella. in M. Bruti pileolus, ac duo pugiun-
culi. Rationem reddens dicat, Illum de Alexandri ſacrifi-
io, ſolutis vinculis elapſum taurum ambabus manibus
comprehenſum tenuiſſe. In alterius cæde Cometem ap-
paruiſſe. In huius autem præclaro facinore Pileatam
plebem, libertatis enim ſignum pileus, per vrbem excur-
itaſſe, viſamque Bruti & Caſſii Pugionibus libertatem
eſtitutam fuiſſe. Sed enim cum Equeſtres potiſſimum
ponantur Statuæ, ſi modo ruſticano Equitatu Equitem
deformare noluerit, Nonne optimum inſeſſorem eum
eſſe oportebit? aut ſaltem equitandi rationem ipſam te-
nere? Ea autem quando vix eſt & noſtris militibus cogni-
ta duplex. Vtinam hæc mihi contigiſſet, interpretari po-
tius quam edocere. Nam Sarmonis olim nihil, & ſi qua
a Polluce tradita præcepta ſunt, ad rem noſtram nihil. Al-
tera quidem, qua leuites vehimur, cuius ratio & cæte-
ris qui equo vehuntur communis. Altera qua Scutati
in prælium ducimur. In illa aſſidentis ſpecies eſt, in hac
verò aſtantis, Curuabuntur illic poplites, hîc intenden-
tur, Pedes illic planam habebunt firmitudinem, hîc digi-
torum extremitatem deflexam, qualis eſſe ſolet contra
innitentium, ad equi aures directam, ne ſtimuli ſemper

ſiſibus admoueantur. Quod quidem facilius fiet, ſi illi
ad equitis ſeſquicubitum, heic ad bicubitum protenſi
ſtationibus offirmati pede fuerint. Illic molliter ſupin
ceruice pectus oſtentatur: Hic fortiter declinato verti
ce ſiniſter humerus præfertur Illic leuem interdum vir
gam habere dextra ſolet, Hic haſtam, enſem, aut clauam
geſtare, læuaque regendis nunquam ceſſabit habenis.
Nam qua moderandus ſit arte equus, cum iaculatur
quid cum Punctim Ceſimue feritur obſeruandum, vt ſi
Clogmo ad curſum ſonipes excitandus. Interdum &
Poppiſmo inhibendus, paulo remotiora. Nec plus id do
ctrina quam exercitatione comparabitur. Nos vero ad
noſtrum Sculptorem, ſcilicet quàm maxime ἐυφαντασιώ-
τος eſſe debebit, qui videlicet dolentis, ridentis, ægrotan-
tis, morientis, periclitantis, & eiuſmodi infinitas anime
ſpecies imaginetur, quod etiam Poetis ipſis & Oratori-
bus, quàm maxime neceſſarium. Nec tamen niſi quate-
nus ipſa rei natura patietur, ne velut ægri ſomnia vanæ
fingantur ſpecies, dolentis illud, Excuſſi manibus radii
reuolutaque penſa, Morientis hoc, Sternitur infœlix
alieno vulnere, cœlumque Aſpicit, & dulces moriens
reminiſcitur Argos. Vt reliqua omittamus, quorum
exemplis refertiſſimus eſt idem Poeta. Quid? Nonne
ipſos ante oculos veſtros habere videmini, Conſterna-
tam audita morte filii mulierem, atque ipſam peregrini
hominis moribundi mentem? Quid vero & illud? Pul-
chrosque per artus It cruor, inque humeros ceruix col-
lapſa recumbit. Item, atque illi in partibus æquis huc ca-
put atque illuc humero ex vtroque pependit, Corruit in
vulnus gemitum ſuper arma dedere, Sternitur infœlix A-
cron, & calcibus atram Tundit humum, expirans. Ac
mille eiuſmodi quæ apud hunc Poetam inuenias. Præte-
rea & καταληπτικός, hoc eſt, qui omnium quas exprimere
voluerit rerum conceptas animo ſpecies contineat, red-
datque. Sed nunquid rerum omnium concipiendæ Scul-
ptoris animo ſpecies? Plane omnium, ſed vt Philoſo-
pho rerum cunctarum cognitio datur, Vt hominem, ſe-
que

…: cognoſcat, Medico ſuccorum vires, vt hominem ſa-
… Ciuili Legum atque actionum ſcientia, vt hominem
… officio contineat. Ita Sculptori rerum omnium ſpecies
… mprehendendæ, vt hominem ponat, quo tanquam
… poſitum tota eius & mens, & manus dirigenda, quan-
… am Satyriſcis, hydris, chimæris, monſtris denique, quæ
… ſquam vnquam viderint, fingendis ita præoccupant
…, vt nihil præterea reliquum eſſe videatur, Dii Deæ-
… e omnes, neminem vnum eſſe, qui quo ſibi proficiſcen-
… m ſit videat, qui ad finem reſpiciat. Supreme parens
… piter, ita ne nos miſeros mortales in Cebetis tabulam
… egaſſe, vt qui ſanus inueniatur ſit nemo, vt qui ab A-
… te ebriacus factus huc illuc non rapiatur ſit nemo. Et
… men ſibi quiſque ſapimus omnes. Nec vero ſolum no-
… i Sculptores, quibus iam ob ignauiam ignoſcendum,
… un autem ab illa pateram hauſere. Verum & iſti, quos
… feſtiue gregarios appellare ſoles, Philoſophi tui Leo-
… ce, ita ſeſe madidos proluere, vt nulli mortalium deer-
… nt magis. Nam cum omnia ἤδη τὸ τέλος dicant, il-
… m tamen quem ſequamur, ipſi finem non vident,
… d eſto iam hoc noſtrum in parergis inſectandis parer-
… on, nos ad Sculptorem noſtrum reuertamur. Abeſſe
… uidem ab eo omnis debet κολακεία, hoc eſt, ne quid for-
… æ ſupra veritatem adiiciatur. Quæ cum cæteris in
… bus improbe fiat, tum vero in Sculptura improbiſſi-
… e, vt quæ non vnum ſemel eblandiens fallat, ſed fruſtre-
… ur pepetuo cunctos. Ad ſummam, niſi quis præter de-
… teritatem ingenioſiſſimus ſit, ad Sculpturam venire ne-
… minem permittamus. Nihil autem, vt ſæpius eodem re-
… oluamur, ſine literis, ſine eruditione, Literas vero atque
… ruditionē cum dicimus, illarum potiſſimum diſciplina-
… um cognitionem intelligi volumus, quæ a Græcis μα-
θήματα dicuntur, Arithmeticam, Muſicen, & Geometri-
… m ſine queis perfecti quidem eſſe nihil poteſt. Non ta-
… men qui prorſus ego inficias ire audeam non inueniri, at-
que extare quamplurimos, qui & ſi illiterati, excellenter
tamen multa. Neq; enim idcirco quenquē vituperamus,

hortamur potius omnes, commonefacimus omnes, id quod certissimum, id quod & optimum sit sequantur. Noui equidem plures, quibus siqua supra adcessisset doctrina, haberemus sanè nunc quos cum antiquioribus ipsis comparare possemus, ita ad eam, de qua nunc agitur rem, aptissimi sunt visi. Neque vero ferenda hoc loco non nullorum ignauia, qui cum in hunc sermonem mecum incidissent, non veriti sunt dicere, conferre quidem si adsint, sed non omnino necessarias Sculptori literas. Satis ei esse, vt aiunt, artificium, & quatenus licebit naturam sequi Recte id quidem, sed vbi rogo istud inuenietur artificium? Num quotidie in templis, in porticibus, in plateis, in foro stupescentes astare, in priuatis cerdonum aedibus versari. Refertas omnibus signis cellulas habere, gypso plenas arcas custodire, mirari, rursus spectare, inhiare, quod belli apparuerit imitari, in vestrum opus transferre. Dicemus id esse artificium? Dicemus id esse naturam sequi? Atque id quidem non multo secius est, quam si quis Poeta aut Orator foris futurus, hinc atque inde de Vergilio Ciceroneque verba suffuretur, ignarus quoque quid tum agat. Sed non possum equidem non mirari, cur tamen ipsi sua ratione nequeant, quod olim Phidias, Polycletus, Lysippus, Chares, quodque nuper Donatellus. Nempe quia quibus illi excellebant, doctrina omni & eruditione carent, quia & Donatelli abacum non habent. Scitum quidem est, quod fertur de Donatelli abaco. Is cum rogaretur a M Balbo nobili viro, inspiciēdi sui abaci copiam faceret. Respondit, postridie mane domum ad se veniret, idque se quam lubentissime facturum. Ille vbi venit, prandioque susceptus est, praeter hunc quem hic vides, inquit Donatellus, nullus est mihi Balbe alius abacus, nisi quem soli mihi contueri licet, quem nullis impedimentis, nulla sarcina mecum ipse semper porto. Si tamen videre quid cupias, afferte huc Pusiones cum stylo papyrum, Illicet depromptam abaco quancumque historiam dimirabere, siue Palliatos siue Togatos, siue & Nudos spectare libuerit. Sed prorsus iam valeant, qui nō

censent

ſent oportere Sculptores literatos, hoc eſt ingenioſos
.Etenim cum nihil plane quicquam effici poſſit, quod
tione prius atque idæa cognitum non fuerit. Quo me
lius feram, ſi quis à me Coloſſus effabricaretur, quàm
Vergilij Poliphemum, illum quem mecum ipſe vehe-
enter mirari ſoleo, Monſtrum, horrendum, informe,
gens, aut ad Homeri hunc:

Καὶ γὰρ θαῦμ' ἐτέτυκτο πελώριον οὐδὲ ἐῴκει
Ἀνδρίγε σιτοφάγῳ ἀλλὰ ῥίῳ ὑλήεντι
Ὑψηλῶν ὀρέων ὅτε φαίνεται οἶον ἀπ' ἄλλων.

nâbo vos, nunquid viuaciorem intelligitis ipſum Do-
telli Equum, quo nihil quidem perfectius eſſe volunt?
hunc qui conterranei mei Poetæ verſibus ſic exprimi-
r?

At Sonipes habituſque animoſq; imitatus equeſtres,
Acrius attollit vultus, curſumque minatur,
Cui rigidis ſtant colla iubis, viuitque per annos
Impetus, & tantis calcaribus ilia late
Suffectura patent, vacuæ pro ceſpite terræ
Ænea captiui crinem tegit vngula Rheni.

ge ſi quempiam fabricari equum velletis, propoſitis hi-
e duobus tanquam modulis, Vtrum potis imitandum
mponio iuberetis? ſcilicet videbunt plus iſti, quàm
eus ille Statuariorum Phidias, qui quum Olympicum
uem perfeciſſet, faſſus eſt, ſe non alio illic magiſtro v-
m, quàm his Homeri verſibus.

Η καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων
Ἀμβρόσιαι δ' ἄρα χαῖται ἐπερρώσαντο ἄνακτος
Κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο μέγαν δὲ ἐλέλιξεν Ὄλυμπον

nnuit, & totum nutu tremefecit Olympum, quid ma-
is vel dici, vel intelligi potuit? Nonne ipſum prope Iouis
nperium Maieſtatemque verbis ipſis effinxiſſe videtur?
labetis igitur, qualis eſſe debeat is, qui optimi Sculpto-
s nomen ſit conſecuturus, non quidem Platonis noſtri
iuitatem, aut Ciceronis Oratorem, ſed qui facillime &
nueniri & extare poſſit. Si vero haud ſatis probabiliter
me dictum eſſe videbitur, expecto quid & vos ſentia-
tis.

tis. Nihil etenim mihi certius videri poterit, quam qu vobis placuisse cognouero. R E G. Recte mihi quid omnia. Et profectò simul tantum dignitatis atque auct ritatis adiecisti, vt quæ antea diligere videbar, nunc d mem. Sanè quidem sic res se habet, & tecum iam sent non modo Sculpturam sine literis, sed ne literas quide sine Sculptura consistere posse. Atque vt necessaria Oratori Iuris Ciuilis scientiam Fabius, ita & ego cæte scriptoribus necessariam γραφικὴν existimabo. Sed an bo te inquit, quandoquidem multum ocii nobis ho datur, atque huius nouæ artis auidi facti sumus. Seque satis quidem & laudata à te Sculptura est, & optimu Sculptorem effinxisti, qualem te esse & verbis, vt inqu unt, & rebus significasti. Aggredere igitur & reliqua, cum artem ipsam demonstraueris, nihil planè huic se moni nostro defuisse videatur. Tum ego libẽter inquan ac postquam vltro non inuitati ad prandium nostru venistis, faciam qualitercunque, vt nunquam hodie à m nisi ad plenum exatiati recesseritis. Itaq; tum id illis exp ctantibus, iamque ad audiendum apparatioribus, cœ ego sic. Fieri quidem Statuas ex diuersa, vti & nunc mat ria, semper consueuisse, notissimum. Ex ligno: Gens pr mum truncis ac duro robore nata. Ex Ebore, ex Argi la, ex Gypso, ex Lapidibus, & ex Metallis. Qui Lign Eboreue Statuas conficient, Desectores vocentur. Q Argilla Græco vocabulo πλάσται, à nobis Fictores nom nabuntur, Qui Gypso si placeat γυψοχόοι, qui Lapid bus, quos video à quibusdam λιθοξόους appellari, Quo niam præcipuum ac peculiare magis marmor, Marmo rarii, Itemque à Scalpendo Scalptores, qui Metallis γλύ πται, à nobis Sculptores. Excussores enim ærarios quo Græci χαλκέας vocant, eos dicemus, quicunque vasa au quid tale fabricantur, Statuariorum vero appellatione quos ἀγαλματοποιούς illi appellant, generaliter omnes c tinebuntur, qui quouis pacto Statuas effingent. Statua ria igitur omnis in quinque distincta species est. Cum Li gno Eboreue tractabitur, ab abscindendo γλυπτική dicetu

Cu

um Argilla,quoniam figulorum eſt, πλαστικὴ nomina-
tur. Cum Gypſo,quod eo typos imitamur,παραδειγμα-
τικὴν,nos Exemplariam appellare poterimus. Cum La-
dibus, vbi ſcapello vtimur, à percuſſione κολαπτικὴν,
ic Sculpturam. Cum vero Metallis,γλυφικὴν, hoc eſt
culpturam. Cuius quidem ratio duplex,Nam aut cera-
bricantur,& a deducendo ἀγωγικὴν. Aut informantur,
à fundendo χυμικὴν enuncupabimus.Hæ autem ita in-
r ſeſe omnes iunctæ connexæque ſunt,vt cunctas nouiſ-
videri poterit, qui vnam earum aliquam nouerit. Sola
nim circa quam verſantur materia differunt, arte vero
ſa atque intentione conueniunt. Ex quibus quoniam
λυφικὴ,vti ſubiecta materia, ita & artificio multiplicior
t,eam expediamus. Ac primum περὶ ἀγωγικῆς. Neque ve
o expectetis a me,vt dicam quo in cera, quoue in creta
t temperamento vtendum, aut quam in omnibus dili-
entiam adhibendam. Non enim nunc τὰ πρὸς τὴν πρακ-
τικήν. Cum voletis autem ego vos ad officinam vocabo.
Cera tamen ad id quod volumus medicabitur, quam
ommodiſſime πισσάσφαλτῳ, quam vulgo alii ex vocabu-
o Græcam,alii ex loco Hiſpanam Picem vocant, ſi prius
oleo aut pauculum ſeuo colliquata fuerit,quarta portio-
ne. Medicabitur & cæteris Reſinis, præcipue Terebin-
i,Piceæ, ac Lentiſci. Nonnulli eam quæ deraditur è
nauibus Picem probant, & qua ferrum vernicatur. Sed
hoc non niſi in iis, quas manere voluerimus typos. Te-
ebintina autem, Piceque & Armenio rectius, vſos eo
plurimum in ſignis veteres animaduerti. Quod ſi duri-
ties expetatur,in Sigillis, Cera Punica vbi delicuerit,ce-
ruſſæ puluiſculum bibat, fermè ad æquale pondus. Ea
ic & niueum candorem æmulabitur, & marmoreum ni-
orem præſtabit, ſed hoc non erat propoſitum. Ἀγωγικὴ
gitur,quam nos Ductoriam vocemus,duabus hiſce con-
umitur rebus,γραφικῇ & ψυχικῇ. Graphicen vero, quam
noſtri in ſcriptore deſcriptionem, in Pictore & Sculpto-
re deſignationem vocauerunt. nam Lineationem quæ
γραμμικὴ dicitur, Architecto damus.vſque adeò neceſſa-
riam

riam Sculptori iudicauit Donatellus. Sic enim accepimus, vt plerunque discipulis dicere solitus fuerit, vno verbo Sculptoriam artem eis omnem traditurum, cum dicebat, Designate, &, Et profectò id est totius Sculpturæ caput ac fundamentum. Ea vero duabus etiam his rebus maxime constat, συμμετρία, quæ nondum sibi Romanum nomen inuenit, nisi fortasse Latinam linguam augentes, vt Cicero ait, Commensurationem dixerint. E ὀπτική, quam Perspectiuam appellant. De Symmetria igitur nunc pauca dicamus. Qua in re, illud a tua Philosophia non alienum Leonice, considerandum, hominem ipsum quem præcipue dimetiendum suscepimus, materia constare & forma. Formam autem hic nunc eam intelligamus speciem, qua hunc ab illo discernimus. Materiam vero corpus ipsum. Corpus autem omne in treis dimensiones partiri, in longitudinem, amplitudinem, profunditatemque. Formam vero ipsam lineamentis compræhendi. Quare de corporis Symmetria primum, mox de lineamentis. Mensuram igitur, hoc enim nomine Symmetriam intelligamus, cum in cæteris omnibus quas natura progenuit rebus, tum vero in homine ipso admirabilissimam & contemplari & amare debebimus. Ita enim vndique exactissime dimetiatis partibus compositum est nostrum hoc corpus, vt nihil plane aliud quàm Harmonicum quoddam omnibus absolutissimum numeris instrumentum esse videatur. Sed age, Non enim de Timæo Platonis, qui & à Cicerone Latinis explicatus est literis hominem ego vobis referam, quod ad nostrum hunc institutum sermonem attinet, eum longe aliter quàm Architectus, viuum stantemque dimetiamur, scilicet in nouem de longitudine portiones. Ita etenim hominem ipsum solers natura formauit, vt faciem hanc summo loco spectandam proponeret. Cæteræque totius corporis partes commensum inde susciperent. Constat autem ipsa tribus pariter dimensionibus, vna erit ab summo frontis qua capilli nascuntur, hîc ad intercilia, Altera hinc ad imas nares, Vltima, ab naribus hîc ad mentum, Prima sa-

pientiæ

titiæ ſecunda pulchritudinis, tertia bonitatis ſedes.
autem ipſæ per ſe, vt aiunt multiplicatæ, integram,
ta erit humani corporis ſtaturam reddent, nouem
tiones. Prima erit facies ipſa. Secundam faciet portio-
pectus. Ab ſummo ſtomacho ad vmbilicum terti,
hoc ad imum femur, Quarta, duas continebunt co-
lices ad poplitem, Totidemque ab hoc ad nodum
ra. Pars autem hæc infima, quæ eſt à nodo ad imam
ntam, Gutturque hoc quod eſt ab ſummo pectoris ad
mum gulæ. Atq: hic ſemicirculi arcus, qui fit ab ſum-
fronte ad ſummum verticem, vnam aliam conficient
tionem. Nam horum iuncturæ nodi poplitesque tan-
am interfinia nullis ſuam cedunt proprietatem. Con-
it igitur humanę ſtaturæ longitudo, portionibus, vt
tum eſt, nouem. Quanquam alij octo, Alij quod rari-
eſt, eſt enim tanquam in Muſice diſſonum ferme, ſep-
n, Alij, quod & rarum etiam eſt, decem fecerint. Nos
diū, & quod in pleriſque omnibus mortalibus frequē
s erat, ſecuti ſumus. Ac de Adulto loquimur viro, non
putis infantibus, quorum in longitudinem menſura
nis niſi quatuor conſtat faciebus. Nam per ſingulas æ-
tes Symmetria, quæ in prima, media, atque vltima pue-
ia, item adoleſcentia, iuuentute & ſenectute deprehen-
tur. Certi nihil nunc afferre poſſemus. Etiam cogita-
us in puero, ſi quis mihi nepos ex ſorore naſcetur, eam
nem obſeruare, atque obſeruatam literarum moni-
entis demandare, vt aut beneficio mihi gratam poſte-
atem deuinciam, aut certe ad aliquid ſemper quod ex-
diat excogitandum exemplo excitem. Nonne ſumma
ltitia eſt, hominem terraſque tractuſque maris, cœ-
mque profundum dimetiri, & ſuam menſuram ignora-
?Brachiorum autem alterutri, pariter lacerti, ſeſquialte-
am continebunt portionem, manus vnam al'am Quan-
uam ſint qui metiantur ſic: Ab humeris extrinſecus ad
ncturas articulorum, Ab aſcellis vero intrinſecus ad
onfinia palmæ ac digitorum, facies tres, alterutri autem
rticuli, vna. Quomodocunque id parum refert, modo

brachiorum tota longitudo septem contineatur faciebus, vt dispessæ manus rectam ipsam corporis longitudinem definire inueniantur. Pedes autem ita ab extremis talis ad extremum vnguem producuntur, vt eandem bis ter, vno altero tribus ferè minus digitis commetiantur. Nec enim hoc loco obscœni dei semipedalem fuscinam, aut deformem illum, vnde egressi omnes sumus hiatum, vt nonnulli dimetiendum curabimus, cum præsertim latere semper nisi in pueris honestissime soleant. Considerandam vero & ipsa inter se partium ἀναλογία quam alibi proportionem, hic ni fallor, proprie commensum dixerimus. Quanta est longitudo ab intercilijs ad summas nares, tanta erit productio menti ab iugulo. Quintaque est ab summis naribus ad mentum, tanta ab iugulo ad imam gulam. Hoc est semiportione, quantum est superioris labri interuallum ab ore hinc ad nares imas, tantundem erit summarum narium prominentia ab labro, tantundemque & oculorum ab intercilijs ad interiores angulos concauitas. Præterea in manibus, quod est extrinsecus ab summo vngue indice ad iuncturam hanc imam, continebitur semiportione, Ac rursus hinc ad eam qua brachio colligatur manus alia. Sic & intrinsecus ab summo vngue medij. Primus autem hic indicis articulus maior, correspondebit fronti. Secundus hic cum Onychio ad extremum vnguis naso. Primus item medij, huic quod est ab naribus ad mentum, eiusdem secundus, huic quod ab imo mento ad inferioris labij supremum, eiusdem Onychius huic quod est ab ore ad inferiora narium. Indicis eodem ab supremo labri superioris Maior pollicis articulus coæquabitur huic, quod est ab mento ad summum labij inferioris. Minor huic quod est ab nare ad eundem. Onychiorum autem articulorum omnium dimidiatam sibi partem occupabunt vngues. In latitudinem vero frons, a hac media, quam & discriminatricem appellare possimus, linea, hinc inde ad prima, hic tempora definietur sua bis longitudine. Ab intercilijs ad extremos oculorum an-

m angulos, atque hinc ad primas aures harumque lon-
udo, tantundem. Id vero spacium quod est inter v-
nque extremitatem oculorum. Ex duabus ijsdem di-
ensionibus, in treis partes distinctum, duas oculi, vnam
intermedius nasus vendicauit. Oris latitudo si per-
mum labij metiamur, respondebit fronti, nasoue-
circino illi spacio, quod est pollicis articulo maiore
finitum, ab labro superiore ad mentum. Pectoris lati-
lo faciebus continebitur duabus, spacium inter vtran-
e mammillam vna. Earumque certus situs ab inferio-
gula, eiusdem dimensus circino deprehendetur. Palma-
autem plantarisque latitudo definiri semper inuenie-
r semiportione. In altitudinem vero quæ sola circumla-
one comprehenditur, ex supradictis mensura captabi-
r, hoc modo: Capitis per medium frontem altitudo,
rtionum est trium. Item & summæ coxendicis, per oc-
pitium à summa fronte ad ceruicem duarum. Itemque
infimæ coxendicis colli duarum. Pectoris per alas ad
rgum quinque. Ventris per medium quatuor. Lacerto-
m coxarum, crurum, pollicis, cæterorumque articulo-
m summa circumferentia nunquam plus eorundem
ngitudine membrorum. Extremum brachij propter
ncturas manuum portione, propter nodum tibiæ etiam
arta. Altitudo autem hæc, quæ est ab imo talorum ad
mmum pedis, respondebit longitudini, quæ est istinc
summo pedis ad extremum vnguem. Colli circumla-
o ei parti quæ est ab summo pectoris ad vmbilicum,
orpus ne hoc quod tanto sit commensu fabricatum, an
act-ssimam potius Harmoniam esse dicemus? Qualem
go Geometram? qualem & Musicum fuisse existima-
mus eum, qui hominem ita formauit? Qualem vero
eoportere eum qui talem typum sit imitaturus? Lau-
atur Iulius noster, quod palladiam illam Mantenij no-
ri turbam, Cæsareosque triumphos tam bellissime sit i-
itatus. Num alius quispiam picturæ ignarus illud idem
fecisset? Num aut Homerum, aut Demosthenem ad
ergilij Ciceronisque æmulationem imitabitur quis, qui

Poeticam Rhetoricamque nescierit: Nisi fortasse cum … xerimus, qui nuper ducta circino de Vergilij versibus m… sura ad suos, deesse nihil aliud existimabat, planeque … tanti Poetæ videri etiam æmulus volebat. Equidem … meis, qui nunc vulgo habentur Statuarij, haud mult… dissimiles ab illis scriptoribus existimatim, quos no… Calpurnius dicere solitus est, casu quodam tesserali v… ba iacere, Nec nisi ipsos rerum successus expectare. Int… ligendum est autem eiusmodi Symmetriam, cunctis m… talibus, preterquam monstruoso, atque isti Pygmæo … in delicijs habetur populo conuenire, deprævendique … omnibus non secius quam Enharmonicum concentu… in Musicis instrumentis. Vt enim in Cithara chordæ … protendantur, exacuetur accrescetque sonus. Sin con… laxatæ fuerint remittetur, eritque nihil minus eadem n… merorum proportio, Ita & heic siue accrescat quanti… siue decrescat, idem tamen ipse commensus extabit. N… que enim paulo euidentiore exemplo agam, Andrio, V… centius ac Vigetius Tarusianus à Petreio, Honorioq… Sophistis, Symmetria sed pineali differunt procerita… Nam quantum illi vniuersos totis humeris præcellu… mortales, tantum hi à cæteris exuperantur mortalib… Sed de Symmetria iam satis, quanquam nihil de ea sa… dici potuerit, scilicet de Sculptorum parente, artificioru… omniumnutrice, amica totius generis humani, ex q… tantã iam laudem consecuti sunt, antiqui omnes & St… tuarij & Pictores, & Architecti. Hinc est enim illud qu… mirum videri solet omnibus, cum dicitur Artifices xxv. … uersis & locis & temporibus ita statuam confecisse, vt … vno semel facta esse videretur. Ad mensuram videlicet e… dem conueniebant omnes, Eadem vtebantur proporti… ne omnes. Hinc quoque est Illud Pythagoricum adm… rabile, Herculis staturam ex olympico stadio adinuenta… hinc & mille alia, quæ cum dicuntur, miracula quide… audiri mera putantur. Verum enimuero intelligendu… hoc loco quatuor prorsus esse ordinis Statuarum, parile… magnæ, maiores, maximæ. Pariles quidem fient, cum ei…

exprimitur Staturam vndique præsentabimus, Dan-
hæ benemeritis ac sapientibus viris, Armodio & Ari-
gitoni, Homero, Soloni, Hippocrati, Gorgiæ, Beroso,
hagoræ, Platoni. Ex nostris L. M. & D. Brutis, Q. Ma-
, Cleriæ viragini, M. Catonibus, Q. Ennio, M. Varro-
P. Vergilio, M. T. Ciceroni. Nonnulli capiciatis Ma-
æ fient, cum infra sesquialteram Statura continebi-
, quæ & Augustæ dicuntur, quod Regibus Augustisque
peratoribus dicarentur, Phoroneo, Lycurgo, Temi-
ocli, Zersæ, Alexandro. Ex nostris Romulo, Numæ,
tio, Cn. Pompeio, C. Cæsari, Cn. Octauio, ac reliquis
ei in Deorum numerum referebantur Cælitibus. At-
e hinc arbitror illud quod moritura Dido sic queritur:
nunc magna mei sub terras ibit imago. Dolet enim ab-
gari sibi & Statuam & ἀποθέωσιν quæ minime dabantur
, qui sua sibi manu turpiter mortem consciuissent. Ma-
res dicentur, quando ad alteram excreuerint. Ponuntur
tem hæ solis Heroibus, Libero patri, Herculi, Theseo,
eiusmodi. Maximæ vero fient, quando ter geminabitur
mani corporis statura, itemque rursus ac rursus. Quæ
uidem statuæ vel à specubus, vt ego opinor, vastaque in-
s inanitate: id enim est ἐγκλεισόσσον: vel vt alij ab noxia ra-
orum effusione, quæ fieri solet eiusmodi moles intuen-
, vel ab authore ipso colossi sunt denominatæ. Non
ossum hoc loco Regi non ridere intolerabilem istorum
rammaticulorum inscitiam, qui ab eo ipso insigni huo-
os Colossenses dictos existimarunt, ad quos extent Pau-
perbreues Epistolæ. Verum an Colossienses ij sint, non
ane affirmarim. Stephanus tuus, nam cætero mancus
ihi est. Coryssem Ephesiam scribit fuisse vrbem, à qua
oryssienses. Dicabantur autē eiusmodi Statuæ Dijs, Opt.
Max. Ioui, Mineruæ, Apollini, Marti, atque id genus cæ-
ris. Quanquam Romani & Barbari Reges eas ipsas sibi,
eluti & Augustiorem Actius vendicauerint. Extat etiam
unc Baroli, quod oppidum Apuliæ est, ad Cannas He-
aclij Colossus. Mihi quidem æternum tristissimæ re-

cordationis ob acerbiſſimam patris memoriam. qu tus nunc agitur annus, ex quo proxime illic eum ſep turæ demandauimus. Sed iam mentem ad id, quod bis propoſitum eſt, reuocemus. Accidit autem ſæpi me, vt rem ipſam, ex diuerſo minorem faciamus. H etiam erit diligenter conſiderandum. Nam aut erunt p uæ, aut minores, aut minimæ, hoc modo. Secetur, ve gratia, quæ nouem conſiſtat dimenſionibus, Huma ſtatura, hæc in has treis partes, hæ mox ſingulæ in trin Paruæ infra hanc portionem conſtabunt, quæ eſt ad ſe Minores, quæ eſt ad tria, Minimæ, quæ ad vnum. R ſpondebuntque inferiora hæc ſuperioribus inter ſe, ſ Primum hoc minimæ partis ſpacium, Spacio quod minoris, quarto, & quod eſt maioris ſeptimo, ſecundu quinto & octauo, Tertium ſexto ac nono Horumque ſus partes partibus. Quod ſi identidem fiat, Quantar uis Coloſſæam vaſtitatem pedali iam menſu definie mus, hoc modo. Vtrunque vero ſiue maiorem ſiue min rem ipſam rem feceris, aſſeruata etiam qualitate, ſemel hunc fiet modum Eſto hoc Gymnicum Athletæ corpu ducantur nunc lineæ hinc a planta in directum huc vſq vna dimenſione, Item hucuſque altera, item hucuſque altera. Ab ſummo autem, vertice ad huius extremum h Si igitur intra hoc primum ſpacium referri eandem opo teret, Sic, Quũ ab parilitate cadat, paruus dicetur. Si tra hoc ſecũdum, nam fermè ad medietatem vſque del nit minor. Si intra hoc tertiũ minimus, hoc videlicet ſp cio minutiſſima quęque finiuntur. Ducentur item ex uerſo in directum, ambæ ad eandem vnam dimenſione lineæ. Si proximiore hoc int⁹ adaugeretur ſpacio, magn Si hoc altero maior, Sin & hoc poſtremo maximus dic tur. Pręterea ducatur ab inferiore hoc maioris ſpacio an lo per ſummũ apicẽ, triplici eiuſdẽ in directũ mẽſu, ſic geminabitur. Qua quidẽ ratione pueros adoleſcẽtes, ſen quod antea mirum videri poterat. Eoſdem ipſos magn paruos, maiores, minores, maximos efficiemus. Huius a tem diuerſitatis ratio opinor hæc eſt, vt minores fieren

vel in

inopia vel transportandi commoditas effecit, vt vero centum & amplius aliquando cubitos accrescerent, potentia atque excellentior personæ dignitas. Æquum enim est, vt qui animo & auctoritate præcellunt, corporis etiam dignitate cæteros præstare videantur. Quod ipsum docere videtur Homerus, his ipsis carminibus, quibus Vlissem facit ornari a Pallade. Olli multiplicem, ex humeris tritonia pallam Componens, auxit corpus, lætamque iuuentam. Vnde paulo deheinc post tanquam aliquis Cœlestium numero videretur. Sed ô certe diuinâ Mantuani nostri fœlicitatem, qualis vero illa opstupescentis reginæ admiratio. Tu ne ille Æneas? nonne ex superiore illa causa procedebat, Os humerosque Deo similes. Cyrum quoque post præclaram illam de Assyrijs victoriam scribit Xenophon circa cultum maiestatemque corporis diligentissimum. Alexandrum Macedonem Curtius ob pusillitatem ab Amazonum Regina Talestri habitum contemptiorem. Eundemque mox in castris vbi fuisset, amplioris formæ monimenta in posteritatis miraculum relinqui iussisse. Quam etiam causam fuisse existimo, cur augustiores specie humana videantur imagines nostrorū. Neque enim id tam in causa erat vulgo, vt imperiti existimant, quod multum ex ea re diminutum iri videbatur, si iusta magnitudine fuissent, cum de alto prospectandę ponerentur, quam quod excellens augustioris eius dignitatis ratio seruabatur. Illæ autem ipsæ Statuæ, quæ Dijs fiunt, siue adaucta, siue & retenta humani habitus æquabilitate Græcis εἴδωλα, proprie à nobis simulachra nominantur, Martis, Veneris, Minueruæ, Cupidinis, Fidei, Fortunæ ac cæterorum Deorum, qui corporeis omnino formis carent. Quæ Heroibus illi ξόανα Puto tamen initio sic vocatas omneis, maximeque numinum Ægyptiorum. Quæ Regibus ἀνδριάντας, Quæ sapientibus εἴκελα, Quæ autem benemerentibus viris βρέτεα vocarunt. Nam ἐκμαγεῖα, quemadmodum & in Pictura εἰκόνες, de vultu opinor sunt, deque membris ipsis expressæ similitudines, quas nos imagines appellamus. Nam in reliquis frustra ullam

niemus appellationem, nisi fortasse vnico vocabulo ef- gies dixerimus. Figura enim ea est, quæ in plano de- gnatur linea, circulus, hominis atq; equi circumscripti quod ab illis σχῆμα nuncupatur. Ἀγάλματα quidem o- lim Homeri temporibus dicebantur, quæuis templorum ornamenta, quæ spectantium animos afficerent, vnde nomen quod vulgo etiam remansit, habuere. Posteri vero generaliter & ipsæ Statuæ, quod ex ijs potissimum eiusmodi ornamenta constarent. Quæ vero infra huma- ni habitus staturam fient, vniuersæ omnes Signa vocan- tur, vnde & Sigilla, quæ intra minimam hanc erunt por- tionem, Cubitalis Palmarisue altitudinis, vel etiam quantum fieri poterunt Tantillæ, hoc est parua signa. Sed certe stultus ego, qui Grammaticam docere vos volui. Et quidem nescio quomodo imprudens huc exierim. De- tur tamen mihi nunc venia si & Cicero idem sæpe fecerit. REG. Placent nimirum hæc, Cum ita suo loco dicun- tur. Nonne & summi quoque Philosophi interdum fun- cti sunt munus Grammaticorum? Iuris autem Ciuilis cognitio num aliunde dependet? Equidem non Cicero- ni modo, sed cuiuis γραμματικωτέρῳ liceret arbitror, triduo posse se Iurisconsultum profiteri. Perge, Tum ego sic, Postquam igitur de Symmetria diximus, dicendum nunc de Lineamentis. Lineamenta autem sunt rectæ congrua- rum linearum ductiones, ad vniuscuiusque speciem de- monstrandam. Linearum vero aliæ extremæ, quæ & am- bientes dicuntur, cum extrema complectimur. Aliæ vero intermediæ, cum res medias significari, membrorum- que juncturas distingui volumus. Ambientium autem ducendarum ratio, ex actionum varietate multiplex ac penè infinita. Possem ego totum hunc æstiuum, quan- tus est, diem consumere demonstrando, vti isti aridio- rem ex triangulo, pleniorem ex quadrágulo faciem con- stare doceant, vti intra horum fines, reliquum omne cor- pus Sic intercludi oportere disputent. Recte quidem vt qui Platonis Timæum perdidicerint, Sed ab hac no- stra docendi certissima serie aliquanto remotius. Com-

ertum enim habemus Lineamenta omnia, ex ipſa cor-
orum Symmetria, ex Optice, ex Phyſiognomonica ſu-
ni, De Symmetria dictum. Mox vero de reliquis. Si prius
ucendorum Lineamentorum rationem a me pridie in
icturis excogitatam commonſtrauero. Corporum qui-
em omnium latitudinem, nam longitudo fit ſemper. Al-
itudo autem vmbris luminibusque ſignificatur, ſi de-
preſſa ſint, vt pectus, tergum, liber ſua deſcriptione, Sic, ſi
otunda vt caput, collum, brachia, coxæ, crura, digiti, co-
umnulæ, & eiuſmodi, ex tertia ſuæ in circumferentiam
dimenſionis parte finiri, hoc vt videtis pacto. Nam quem-
admodum in chartarum typis noctu atque interdiu ex
ucernæ ſolisque vmbra circumſcriptiones fieri poſſint,
oſtendere inertiſſimum. Nunc igitur de Phyſiognomoni-
ca, nam de Optice, quæ multiplicior eſt, poſterius diſſe-
remus. Eſtisque interdum ad minus amariores epulas re-
uocandi. Ea autem eſt certa quædam obſeruatio, qua ex
iis, quæ corpori inſunt ſignis, animorum etiam qualita-
tes denotamus. Solent enim, vt in prouerbio eſt, artificem
inſtrumenta, dominum qualis ſit domus oſtendere. Id
autem quoniam ἀντίστροφον eſt, commutationemque pa-
titur. Erit quidem Sculptori quàmmaxime neceſſarium,
Namque vel ex viuentium corporibus effigies imitabi-
mur, quod a nobis in Calpurnio factum vidiſtis. Vel mor-
tuorum præſentias ex notiſſimis eorum moribus imagi-
nabimur, Vt ſi ex Zopyri quis iudicatu Socratem effin-
gat caluum, ſimum, ventroſum, & eiuſmodi. Quemad-
modum à Veronenſibus in Catullo, Vitruuio, Marco,
Celſo, Plinioque, quos ſibi ciues vendicant, factitatum,
ipſi nos nuper feſtiue ſpectauimus. Vix iam certe verbis
explicari poſſet, quantum Statuario vſum præſtet Phy-
ſignomonia, nec Statuariis modo, ſed & omni generi hu-
mano. Miretur quidem ſuo iure Plinius ſeueriſſimum, vt
ipſe ait, authorem Trogum Cumque Trogo miretur &
Ariſtotelem, Ex quo illa ea tranſtulit. Spernat quantum-
libet vulgus, dum nobis in Socraticæ Pythagoricæque
philoſophiæ arcanis ſanctiſſime cuſtodiatur. Hæc nos tu-

to huic depositum credere, Hæc nos illi fidere, conjugiũ facere, pueros disciplinis tradere, cum honestis conuersari, turpes atque obscœnos effugere, non temere societates & amicitias deligere, scelestorum improbitatem absq; vllo experimento deuitaré, Hæc eadem prudentes fortunatos, & quasi προφήτας videri & esse nos facit. Apud Statuarios vero tanti erit, vt nobis illum ipsum qui tantopere desideratur Homerum, Ipsosque Græciæ sapientes Cleobulum, Periandrum, Solonem, Thalem, Chilonem, Pictacum, Biantem, atq; è nostris vtrunq; Catonem, ipsissimos præsentare faciliter possint. Dicerem equidem ex Aristotele atq; Adamantio, nam Polemonis, qui de eadem re perscripsit omnia, desiderantur, nisi longioris esset instituti, viderer que vti in prouerbio est, Mineruas docere. Verum enim vero quæ scire oportebit Sculptorem, hæc ferè sunt. Sed vultis quando hæc ipsa nuper a me scripta sunt, quemadmodum in Theæteto facit Euclides, de ἀναγνοστῇ, audiamus? REG. Quammaxime tu interim resipisces. LEO. Nihil quidem fieri aptius poterit. POMPON. Heus tu puer, cape hunc libellum, ac lege. PVER. Naturæ morumq; inspiciendorum ratio. POMPON. Non inde. PVER, Spectantur? POMPON. Istinc.

DE PHYSIOGNOMIA TRACTATVS.

SPectantur homines ex natione patriaque, spectantur ex genere, spectantur ex se. Ex natione, vt cum Maurus an Assyrius, Thebis nutritus an Argis, de quopiam quæritur, quod potissimum solet ornatu significari, vt illud, Virginibus Tyriis mos est gestare pharetram. Debemus enim, vt idem Poeta ait: Varium cœli perdiscere morem, ac patrios omnes cultus habitusq; locorum. Et quid quæq; ferat regio, & quid ferre recuset. Arcto quicunque subiacent, corpore sunt quam cæteri prolixiores, colore albi, comas flaui, capillis mollioribus, glauci, simi, crassiores, carnosiores, ventrosi, ac corpulentiores, iracundi, simplices, leuissimi consilii, animo præcipites, stolidi, atq; omnino disciplinis inhabiles. Galli videlicet Germaniq;

Contra

Contra qui ſub meridie, nigris capillis criſpiſq; nigris & oculis, corpore humiliores, cruribus grandiores, fuſci atque arridiores, Diſciplinis & ipſi parum apti, plurimæ tamen cogitationis, leues, doloſi, mendaces, lucrabundi, furaces. At magis minuſq; alii aliis Quo diſtant acceduntq; ad arcton Borealem Auſtralemque, magis minuſq; alteri alterius. Sardi, Siculi, Mauritani, Arabes. Horum vero medii, mediam quoq; habent & qualitatem, Corpore ſunt mediocres, capilli eis nec criſpi nimis nec nimis porrecti, colore mellino, aſpectu iucundiore, apti ſtudiis, ingenioſi, miſericordes, modeſti ac graues Itali videlicet Græciq;. Sed qua proximiores illis accedunt loco, accedunt etiam & moribus, vt Libes, Hiberis: Hiberi, Celtis, Quin & Libes Æthiopibus, & Celtæ, Gallis ſimiliores, Auſtrini quidem omnes ſicco dominantur & calido, Arctoi contra, humido & frigido. Nam & cæterorum quique ad Occidentem, quique ad Orientem ſpectant, eadem erit de duobus polis ratio. Plerunque tamen euenit, vt alii aliò transferãt ſedes, confundanturq; nationes, vt ſi Thraces commigrarint in Italiam, Itali in Thraciam, Perſæ in Aſſyriam, aſſyrii in Perſiam. Ex genere autem inſpiciuntur homines, non cum quibus quiſque ſit parentibus ortus, ſed cum Mas ſit quæritur, an Fœmina Ceneus. Plurima eſt horum diſſimilitudo, illud nobile, iuſtum, intrepidum, audax, æquabile, magnanimum, benignum, conſtans, animoſum, probum, liberale, magnificum. Hoc vile, iniurium, timidum, temerarium, intemperans, remiſſum, atrox, difficile, varium, ac mutabile ſemper, improbum, auarum, nequam. Fœmina omnis quam mas, eſt caput minor, corpore preſſior, capillos habet molliores, nigrioreſque, vultum anguſtiorem, oculos vibrantiores ſplendidioreſque, collum gracilius, pectora imbecilliora, latera molliora, ilia coxaſque habitiores, ſuras carnoſiores, genuaq; ue ob eam ipſam rationem collabantia, extrema pedum manuumq; tumidiora, omnem corporis aſpectũ delicatiorem negligentioremque, tactus eſt ei humidior, vox tenuior, greſſus tardior ac denſior, mebra

bra ſuccipleniora, motus lentior. Medium vero & quodammodo neutrum genus, laſciuientis videlicet naturæ luſiones, hermaphroditi, virorum ſpadones, fœminarum eunuchi. Quos tamen nihilominus quam caſtrati ſoleant equi, canes, tauriue ad bellum vtiles, docet Xenophontis Cyrus: vt vtriuſque ſunt ſexus participes, ita & vtroque nequiores, malæ mentis, mali animi, peſſimi & conſilii, crudeles, duri, doloſi, callidi, malefici, At aliis alii magis minuſue, naturæ ſexionisue culpa. Ex ſe vero ſpectantur homines duplici ratione, ex iis quæ cohærent ſubſtantiæ, & ex iis quæ circumſtant atq; inducuntur. Cohærent ſubſtantiæ membrorum ac totius corporis habitus, ex facie, ætate, inceſſu, voce, ſpiritu. Circunſtant vero atque inducuntur, ornatus, nomen, locus, tempus, & eiuſmodi. Sunt & media vultus, & color, quæ omnia Æneas in matre, Pyrgo in cœleſti Beroe pernotarunt. Nunc age ipſam ex iis naturæ morumque inſpectionem conſideremus. Omnium quidem ſignorum præcipua, quæ in oculis aut plane iis proximiora, cuius generis ſunt pupillæ, palpebræ, frons, genæ, ſupercilia, naſus, labra, os, mentum, malæ, capilli, aures, ipſum caput. Secundum ordinem tenent, quæ ſecundũ pectus & ceruicem, Tertiũ humeri, brachia, manus, ilia, pedes, Poſtremum venter, tergum, fœmina, coxendices ac ſuræ, de quibus ſingulis quam breuiſſime dicemus.

DE OCVLIS.

OCuli, hos natura tanquàm conſpecillares animorũ noſtrorum feneſtras eſſe voluit. Et quiſquam deinde quæretur, non feneſtratum homini pectus? plurimam habent varietatem. Statu quidem, magni, mediocres, parui, prominentes, conditi, tumentes, adæquati, concaui, mobiles, fixi, tremuli, rigidiores, cõniuentes, non conniuentes, nictantes & non nictantes, Contuitu autem, vibrantes, languidi, humentes, ſicci, ſplendeſcentes, tenebroſi, ridentes, mœſti, acuti, obtuſi, graues, ludibundi,

i,truces,blandi,atque id genus cæteri. Colore vero . nigri,glauci,scilicet iidem ac cęsii,quique de iis fiunt. Subnigri , qui ob gratiosam venustatem a Græcis χαροποί,à nobis varii dicuntur. Et subglauci , qui ab illis αἰγωποί,à nobis vero caprini nominantur. Item ruffi,flaui,fului,vnde cognominibus familiarum, pallidi,punicei,lucei, virides, rubicundi,ignei flammei,sanguinei,crocei,ostrini,aurei, aerei,atque id genus reliqui. Harum autem omnium qualitates,quid ita significent, longioris esset instituti recensere, quid vero inter se mixtæ si fuerint, negocii quidem permaximi. Attingam tamen , potissimùm ea, quæ ad hanc ipsam rem magis pertinere videbuntur. Ac ne minutula forte fides habeatur, parum experto adolescenti,existimes velim, huius rei authorem , non Pomponium,sed grauissimos olim philosophos Aristotelem atque Adamantium, quorum vterque rationem cur aut ita fiat adducere,cum vellet. Alter corpora animorum , vicissimque animos corporum affectiones sequi argumentatatus est. Alter vero Prometheū, principi Limi, desectam vndiq; particulam addere coactum,apposuisse nobis opinatur,vim leonis,astutiam vulpis, temeritatem apri,formidinem leporis, grauitatem bouis, fastum equi,scurrilitatem simiæ,fatuitatem pecudis,stoliditatem hirci, voracitatem suis,ductatum pardalis,ferociam tygridis,imanitatem vrsorum,desperationem elephantorum, rapacitatem luporum. Similiter & cæterorum reptilium, volucrum,atq; aquatilium naturam , magis minusue vti,& libido ferebat,& limi natura patiebatur. Quem igitur,inquit,videris subnigros ac mediocriter concauos oculos habentem,Ex leone,qui talis est,animosum eum fortemque diiudicato. Quem conditos, Ex simia,simulatorem, fraudulentum,delusorem,maliciosum. Quem stabiles firmosque,Ex boue, grauem ac frugi. Quem protensos, ignauum,iniurium,contumeliosum,ac vere ex Asello asinum. Itaque rem ipsam nostro more summatim expediamus.

DE OCVLIS.

OCuli magni, mobiles, lucidíque, si toruum contueantur, simul & supercilia porrigantur, agrestioris, crudi, rapaciorisque animi hominem indicabunt. Tales enim sunt aprorum luporumque. Aristoteles quidem nec magnos nec paruos ait oportere esse oculos qui probetur. Prominentes oculi, qui sese extra mittant, quibusque in circuli species tumor circumducitur, aut contra, quos veluti castrorum fossa circumdederit, dolosum, stolidum, hominem ineptissimum significabunt. Qui si & mobiliores fuerint, voracem. Si petulci atque sanguinei, ebriolum. Si glauci, nec iusticiam, nec consuetudinem hominis vllam. Si vero & supercilia grauarint, certior erit eius amentia. Si tumentiores paruique, parricidium ac veneficium declarabitur. Quibuscunque vero fuerint prominentiores, splendidi, grandiores, purum, humidumque intuentes, insigni omnes iusticia & consuetudine præditi, disciplinis aptissimi, deamorosissimi, qualem ex Theæteto didicimus fuisse Socratem. Conditi nimis, quanquam acutissimi omnium intuendo, nisi fuerint & magni, nullo pacto probantur. Horum namque paruitas, dissimulatorem, inuidum, insidiatorem. Siccitas ad illa perfidiam, humiditas & amentiam augent. Laudatur vero status oculorum medius inter prominentem & conditum. Et qui nec tumidiores sint, nec concaui, sed mediocritatem quandam magnitudinis habeant castigatam. Mobiles oculi, turbatorem, suspiciosum, interpellatorem, infidum, ac curiosum, magis perficacem ostendunt. Si & palpebræ moueant, certe animam præpotentem. Sin minus, audacem, Ocyus circumuolubiles oculi, ganeonem. Tardioris motus, pigrum, inertemque denotabunt. Tremuli oculi, si in dextram ierint, secordiam, insanitatem: Si in sinistram, adulterium: Si vero introrsum, quasi naso annuerint, gratiosum, Venereum, & amorosum declarabunt. Rigidiores nunquam boni: Nam si fuerint humidi, formidolosum: Si arridiores, vesanum: Si pallidiores, stolidum indicabunt. Si vero grandiores

iores fuerint ac subrubicundi, impotentis erunt & libinis, & gulæ testimonium. Quod si quem videris, qui lendescentes huiusmodi oculos habeat, hunc tu ad coros, vt nec tibi ciuem nec vicinum esse audias, vt qui mas tantum & calamitatibus gaudeat alienis. Oculi qui um se claudunt, sursum attolluntur, libidinositatis, ulositatis, ac sacri morbi certissimum signum. Quod si pall.di fuerint, impios atque homicidas. Si subrubescen es, nigricantesue, intemperatissimi oris, mulierosos, stodos, aleatores demonstrabunt. Contra qui feruntur deorsum, contraria iis esse omnia. Oculi qui cum sese aperuerint perstant, vel cogitationem, vel certe alicuius rei pœnitentiam significabunt, quæ res scilicet ex superiorum omnium ratione captabitur, si magni, prominentes, conditi, mobiles, & eiusmodi, Vibrantes paruique oculi, dolosum, adulterionem. Magni vero, ineptum, rudem, gulosumque arguent. Quod si grandiusculi, splendidique humidius contueantur, ingentem commonstrabunt spiritum. Excelsam ac maximorum operum effectricem animam, iracundos tamen, ebriacosos, ac supra hominem gloriabundos, qualem fuisse aiunt Alexandrum Macedonem. Tenebricosi oculi, manifestum quidem iis inest incommodum. Si tamē sicciores fuerint, infidum. Si & minuti, bilinguem, dolosum insidiatorem Et cui grauissimas inimicitias profitetur Achilles, aliud pectore occultantem, aliud de ore promentem, animi multiplicis, pessimique. Si vero quales puerorum videri solent, humidi, grandiores, animosum, constantem, studiosum, prudentem, disciplinis habilem, timidum, ac prope auarum. Prælucidi autem modo contradixerit aliud nihil, optimi. Splendescentes oculi, tametsi vtiles, non tamen certę sunt probitatis indices. Iidem enim glauci sanguineiue, calliditatem arguunt, ac iam vesaniæ proximiorem audaciam. Sub nigri, timoré, formidinem, suspiciones. Nigri vero & adulterium. Qui si toruum contueantur, difficilitatis, molestiæ, ac morositatis indicium. Si & humidum fortitudinis, imprudentiæ, celeritatis, iracundiæ, socordiæ, inuenu-

statis.

ſtatis. Si & ſiccum, nequicioſiſſimæ ſceleroſitatis. Oculi in quibus voluptas quædam ac riſus, & vt ita dicam, inhabitant, diſſimulatores. Iidem vero conditi, inſidiatores. Sicci, aut quibus exteriora palpebræ ſupercilia, genæ, ac labra non ſteterint, reprobiſſimos indicabunt. Humidi vero, non malos quidem, ſed tamen vanos, rudes, omnique animorum commotione carentes, pigros, intemperantesque. At ſi horum inanes palpebræ non connictarint, fueritque frons læta, & vtrinque ſimul vacua ſupercilia, hominem eum ſignificabunt, magnificum, iuſtum, ſuauem, pium, facilem, hoſpitalem, atq; optimæ conſultationis. Triſtes vero humidique, ſtudioſum, plurimarũque artium ſectatorem. Nam ſi & ſuperciliis obtegantur, affueritque læta frons, æquabilem, fidum, frugi, prudentemque monſtrabunt. Sicci vero ſi & vultus fuerit trucior, Item ſi frons aſpera, aſpectus immobilior, palpebræque rectè, ruſticaniſſimas voluntates, improbiſſimas & cogitationes, nec vllum vnquam iis eſſe intentatum imperfectumque facinus. Acuti oculi tumultuatorum hominum ſunt atque rapacium. Oculi qui frequentius conniuent, id autem eſt cum immoto capite huc illud obliquantur, quod pro dubitare vſurparunt, formidoloſitatem coarguent. Si cum ſiccitate, fraudem, inſidias, occultumque aliquod malum. Si cum tremore palleant, quopiam auertantur, fatuitatem. At vero queì contra non conniuerint robuſtiores inuictique. Quod ſi & grauedinoſum intueantur, nihil vnquam boni eſt id quod parant. Si lene atq; humidum, ſtudioſos, faciles, amoroſos. Si palleſcentes, puniceiue ſiccum, improbiſſimarum rerum memoriam, iracundiam, inuidentiam, aut quamuis aliam extremam maliciam denotabunt. Et ſi circumuoluantur, amentiam. Oculi quibuſcunque pernictant, inſidiatores, furaces. Si vero humidum, multarum artium ſtudioſos. Sin contremuerint palleſcantue, famelicos, & qui ad epilepſiam declinarint. Quibuſcunque vero non pernictarint, ſed ſi cum clauduntur defluant, verecundos. Si & mox attollantur, adulteros, voraces. Sin recti permanſerint, benignos,

nos, bonos viros. Sin & sicci, temerarios indicabunt, quod si ad hæc frontem quis habuerit asperiorem, supercilia constrata, palpebrasque duriores, agrestiore animo, paratus ad audendum omnia quique laudibus & honoribus & donis facillimè capiatur. Horum autem omnium mediocris status præcipue laudatur.

DE PVPILLIS OCVLORVM ET CENCHRIS

OCulorum acies, quas & pupillas vocant, paruæ quibus fuerint, prauissimæ cogitationis eos esse necesse est, item & auaros ac pusilli animi, Serpentes enim ichneumones, simiæ, vulpesque huiusmodi. Contra quibus magnę, placidissimæ mentis, liberales, magnanimos, forteis. ouium enim ac boum tales. Quibus secundum rationem oculorum decentes fuerint, probi. Quibus contra, nefarii, impudentes, scelerosi. Quibus inæquales, non prorsus mali. Sunt autem interdum in oculis calculi quidam, quos Græci Cenchros vocant, ad similitudinem Milij, candidiores, fului, pallidi, sanguinei, quiq; admixtum habent pallidum fuluo, & ijs nigrum. In charopis oculis Cenchri qualescunque, agresticitatis, iniuriæque nota. In nigris sanguinei, veneficiorum. Pallentes, etiam magicorum carminum.

DE PALPEBRIS ET SVPERCILIIS

QVi rectas palpebras flexaque supercilia non habuerint, sed cum tremore submoueant aspectum, hi seniuiri cum sint, viri tamen esse coguntur. Quibus innuendo protenduntur palpebræ, fœminati. Qui alteram palpebrarum emittunt, & dum quopiam auerterint, humidum ac molle respiciunt, deliciosi, quei plurimum formæ fidant ac mœchi. Vesiculæ autem illæ, quæ solēt esse infra oculos, ebriosorum, Quæ supra, somniculosorum, Ambæ uero utrorumque. Anguli oculorum à temporibus parui, reprobos. A naribus carnosi, reprobissimos denotant. Supercilia qui attollunt cum spiritu, crudæ sunt mētis, prauique consilij homines, vani obloquē-

tes,iracundi,ſediciosi. Recta ſupercilia, mollem. Iuxta naſum, flexa, rigidum. Iuxta tempora,deriſorem. Contracta inuidum. Demiſſa maleuolum indicabunt.

DE OCVLORVM COLORIBVS.

QVi glaucos oculos,minimasque acies habuerint,illiberales,auari, callidi,. Qui eoſdem aridos, incertis erunt moribus,agreſtes. Qui humidos,dat enim hos Palladi Homerus. Splendeſcentes decenterque magnos, optimi atque animoſi. Subpurpurei quibus fuerint oculi cum ſiccitate,iracundos. Cum humiditate,ebriacoſos ſi dixeris, nihil aberrabis. Subalbidiores paucamque glaucitatem habentes, timiditatis atque impotentiæ ſignum. Cerulei,quia cæteris humidiores,propterea & meliores. Verum de oculis ſupra quam conſtitueram ſatis, nunc & reliqua proſequamur.

DE NASO.

NAſi ſummum gracile ſi fuerit, facilem iracundiam. Craſſum vero depreſſumque, conſceleratos mores denunciat. Plenum,ſolidum, obtuſumque ſi videris ex leonibus, molloſſisque fortem ac iactabundum diiudicato. Naſus oblongus,gracilis roſtratusque eius quoque generis mores dabit. Naſus adclinans, vitæ morumque honeſtatis ſignum. Naſus rectus linguæ ſignificat intemperantiam. Acutus,iracundiam. Obtuſus, molliciem. Aduncus qui & aquilinus, regalem animum,ac magnificentiam. Simus, immodeſtiam, ſcortationem. Minor, fraudem,rapacitatem. Adapertus animi vim roburque corporis. Anguſtus rotundior obſtructusque, ſolitatem, ſecordiam, veſanitatem. Obliquus intortusque, mentis & animorum obliquitatem.

DE FRONTE.

FRons anguſta, ruditatis. Plana, ſecordiæ, Magna ſegniciei. Parua mobilitatis ſtygmate inuſta. Frons autem longa, docilitatem, atque optimos ſenſus oſtendit. Depreſſa atque humilis, fœminatum. Rotunda, iracun

eundum. Gibboſa, inſenſatum. Circumducta, impudentem. Aſpera, quæ quaſi foſſas habeat, inſidum, callidum, & ſi cætera adfuerint, ſtolidum. Quadrata quæ ſcilicet ſuæ magnitudinis mentionem habuerit, euidentiſſima prudentiæ, fortitudinis intellectus, magnificentiæque index. Frons alta rectaque, contumaciam. Diſtenta ſecuritatem. Rugoſa, ſtudium ac ſollicitudinem oſtendet.

DE GENIS ET MALIS.

GEnæ malæque quibus carnoſæ, ſegneis atque ebriacoſos indicant. Graciliores, improbitatis. Pinguiores calliditati. Craſſæ & ab oculis demiſſiores, inuidentiæ ſignum. Rotundæ, doloſorum. Prælongæ, vaniloquentiorum.

DE ORE ET LABRIS.

OS neque firmum, neque proteruum, audaciæ, nugacitatis, dementiæ nota. Os paruum prominensque, inſidiarum, reprobitatis. Concauum ac fornicatum, vt ſi infremeret, inuidentiæ, ſceleroſitatis. Humile ac depreſſum, formidinis & conſiliorum inſtabilitatis. Oris autem ſectio, veſanum, crudum, manduconem. Vaſtitas caninam denotabit exuricionem. Os paruum fœminas, maius viros decet. Labra in ore maiori tenuia, vt inferioribus adijciantur ſuperiora, magnanimitatem ſignificabant, ac leoninam fortitudinem. In minori vero, ignauiam, inhumanitatem, moleſtiam, impietatem, perfidiam. Quibus ſupra caninos attollũtur ex rictu labra, peſſimorũ morũ, adclamatores, iniurij, conuiciatores, mordaces. Quibus totum os protenditur, labraque ſunt de Chilonum Labeonumque cognomina, & moribus & operibus ſunt ſuini. Quibus inferiori labro, ſuperius labrum ſuperadijcitur, prudẽtiores. Quibus contra labro labium prominebit magis, non prorſus mali, quanquam vani & ſtolidiores.

DE MENTO.

MEntum quibuſcūq; longius, non omnino reprobi, niſi quod præter modum loquaciores ac molliuſculi. Quibuscunque breuius, peſſimi, crudeles, diri, atque inſidiatores. Ex ſerpentibus qui tales ſunt. Quibus acutum, bonam habent hi omnes mentem. Quibus rotundiorem figuram circumſcripſerit, effœminati. Quibus quadratam, viriles. Quibus ſummo in loco tanquam in duos vertices diſſiluerit, modo ſciſſura ſit apparens, doloſi. Nam ſi leuis, Venerei potius gratioſique iudicabuntur.

DE CAPITE ET CAPILLIS.

CAput valde paruum, quiſquis habuerit, is ab omni erit ſenſu humanoque captu alienior. Qui modicū, fortis, probe ſenſatus, maganinmusque. Qui permagnum, imbecillus, illiberalis, nullius aut certe rudiſſimi perceptus. Qui obliquum, inuerecundior. Qui altum, cōtumacior Qui vtrinque conuexum, iracundior. Pars capitis poſterior depreſſa atque humilis formidoloſi, ac protſus animo toto carentis. Caput voluntad ſenſibus cæteriſque rebus videri perfectum, quod mediocre fuerit, quod rectum, quod & intra menſum conſtiterit, ac ζ Græcæ literæ figuram habuerit. Capillos autem nihil ad hanc rationem conferre vult Adamantius. Sunt vero multiformes, porrecti, criſpi, leues, intorti, molles, duri, denſi, rariores, nigri, albi, glauci, rubei, ruffi, flaui, & eiuſmodi. Ariſtoteles tamen molliores capillos, facilioris vult eſſe ingenij ſignum, duros agreſtioris.

DE AVRIBVS.

AVrium multa varietas, quædam ſunt tenues, quædam craſſæ, aliæ magnæ, aliæ paruæ, extantes, preſſæ, atque earum mediæ. Item quadratæ, rotundæ, immobiles, & vnde flaccorum cognomina, languentes ac deciduæ. Tenues igitur minores ac veluti circumciſæ, fa-

tuum

tuum denotabunt,callidum,maliciosum. Crassæ magnæ-que, surdastrum. Extantes præsentaneam hominis docilitatem, mansuetudinem,benignitatem.Pressæ, inscitiam, ruditatem. Quadratæ vero ac mediocriter magnæ in audiendo argutissimum.

DE FACIE AC VVLTV.

FAcies quibus est, Aristoteles inquit, magna, rudiores. Quibus parua,immoti. Quibus larga, stupidi. Quibus circumlata, animosi. Carnosa, inquit Adamantius, facies, deliciosi est hominis, lauti ac pubescentis. Macra, studiosi, deamatoris, insidiatoris. Parua facies paruos quoque redarguit mores. Permagna vero stolidiores. Iam vero ipse index obtrectorque conscientiæ nostræ, Vultus quàm incertus, inconstans, varius, quia totus videlicet ex animorum perturbationibus confingitur, Quinetiam interdum earum simulator ac dissimulator. Quare haud temere ex eo omnibus horis dijudicandum, nisi cum ab eiusmodi motionibus animi deferbuisse videbuntur. Mille sunt eius varietates, mœstus, iucundus, facilis, seuerus, alacer tristis, clarus, tenebrosus nubilus,dolorosus,peruigil,somniculosus,securus,audax, meticulosus, & eiusmodi, quorum & animi tales. Alacer autem clarusque vultus, certissimus index adulterij, Erubescens hinc illud, salua res est, pudoris verecundiæ. Vultum qui perexprimere potuerit,is se sciat nō multum iam abesse à Lisyppo. Nunc vero deinceps & reliqua.

DE COLLO.

COllum quicunque habuerint oblongius, graciliusque timidiores sunt, atque egregiè malorum morum. Qui pinguidius prolixiusque,animosiores,iactabundi,contumaces.Qui & compactius,robusti, fortes atque ad disciplinas,ideonei. Nam qui contra inanius habuerint,vafri,adulteriue.Collum quod neruis obtenditur, sinistri,ac si adsint & cætera,fatui,inque dementiam delabantis.Collum præpinguius,iracundi,ad disciplinas inhabiles, suini. Collum breuius præmultumq;, audacis.Col-

lum densius nullam in partem cadens, sinistri, contumacis, inepti. Collum effractum, semiuiri. Collum in dextram adclinans, ornati, prudentis, studiosique. in sinistram adulteri, ac nullius prudentiæ. In vtranque vero aut in quamuis aliam, prauissimi animi ac mentis indicium. In nullam vero, moderationis, plurimæque & artis & exercitationis. Collum quibus longum, iisdem erunt etiam crura longa.

DE CERVICE ET GVTTVRE.

CEruix quibuscunque aspera atque obliqua fuerit, ineptissimi. Quibus quæ sub ea sunt spondiles asperæ, collumque prominentius, sese humeris supereffuderit, iniurij, prædurae mentis, ad disciplinas tanquam ad Musicen asinus apti. Guttur asperum, leuitatem arguit, proteruitatem linguæ atque arrogantiam. Quod si & spondilibus hæserit, solam ex ijs leuitatem, item hominē ebriosum, querulum, tristem, iracundum, cœnipetam, alioqui semper altiora cogitantem.

DE CLIDIBVS, PECTORE ET MAMILLIS.

CLeides, sic enim à Græcis vocantur, hi qui è summo pectore in imam gulam exeunt vertices, à clauium effectu simili. Obstructæ, nullam vim aut sensus, aut actionis ostendunt. Apertæ, molliorem fœminatumque. Mediocres vero, quæ ad nasi longitudinem dimensu inter se distarint, insignem hominis & prudentiam & virilitatem. Quibuscunque ab vmbilico ad cleidas, maior commensus quam sit circumlatio colli, hoc est, plus duabus faciebus, gulosi, exutiones. Pectus magnum ac dearticulatum, significat robustitatem, gracile atque imbecillum, animi pusillitatem. Carnosum vero, affectus dexteritatisque carentiam. Mamillæ quibus in obeso pectore dependent, scortatores, ebrioli, & ganeones indicabūtur. Nunc postremum ad reliqua.

DE HVMERIS, SCAPVLIS, LVMBO, ET TERGO.

PIngues humeri, nullo modo probantur. Robusti, robustos & mores significant. Vacui, fœminatorum sunt ac timidorum. Graciles erectiq; pessimorum. Inarticulati efformesque, stolidorum. Scapula quibus est robusta, robusti & ipsi. Quibus imbecilla & gracilis, timidi ac pusillanimes. Carnosa, sensuum indicat ægestatem. Angusta, etiam fatuitatem. Latior, mentis altitudinem. Rotundior, industriam, sagacitatem. Gibbosa curuaque scapula, humerique in pectus effracti, inuidentiam, prauitatem. Lumbus osseus, fortem significat, & virilem. Carnosus mollisque, mollem & effœminatum. Acutus vero, intemperantem ac timidum. Tergum latum, ac solidum, animositatis generositatisque signum. Angustum, contra & solutum, timiditatis, & illiberalitatis. Incuruus autem homo, nequaquam vnquam bonus, nisi membra humidiora cæteraque urbana affuerint signa. Sic tu eum succinctum ac venatorium iudicabis.

DE VLNIS BRACHIISQVE.

VLnæ si ita fuerint prolixiores, vt demissæ manus ad medias infra coxendices peruenerint, fortitudinis ac fœlicitatis signum. Breuiores vero, quorum capita cibo occurrunt, maleuolentiæ, inuidentiæque. Exiles, hominē effœminatum. Carnosiores vero disciplinis sensibusque carentium. Vlnas, brachia, cubitosque ipsos bene articulatos esse oportet, quos probari voluerimus.

DE MANIBVS, DIGITIS, VNGVIBVSQVE.

MAnus teneræ molliores que, optimi dicuntur esse ingenij argumentum. Duræ magnæque, fortem illum quidem significabunt, haud satis tamen disciplinis idoneum. Paruæ manus, callidū. Perbreues ac mutilatæ, fatuum. Quæ si & pingues, nequissimum. Angustæ gracilesq; manus, rapacitatis. Pleniores quæ oblōgos ha-

beant digitos, furacitatis. Graciles tortuosæque, nugacitatis voracitatisque indicium. Digitos quicunque habuerint compactos, nunquam boni. Qui constratos disiunctosque, callidi, auari, ac perditissimorum morum. Qui paruos gracilesque, paucissimi intellectus. Qui præmutilos crassosque, audaces, ferini. Qui oblongos gracilesque, minimæ rudiorisque mentis. Digiti qui commensi constiterint suo omnium optimi. Vngues lati colore albo suffl auoque, naturæ bonitatem. Angusti, prolixiores, curuique, item & carnosi, improuidum, male sensatum. Obliqui, inuerecūdum ac rapacem commonstrabunt. Parui, pallidi, nigri, asperique vngues, & qui carni hæserint calliditatis. Rotundiores, libidinositatis indiciū. Vnguium illuciditas, nequaquam est hominis frugi. Ipsi tamen per se vngues infirmam habebunt rationem.

DE LATERIBVS, ILIBVS ET VENTRE.

LAtera graciliora, formidinem, debilitatem. Dura atque carnosa, indocibilitatem. Circumlata atque in speciem tumoris plena, nugacitatem nequitiamque redarguent. Ilia prępinguidiora mulierū, ossea virorum. Gracilia, densa, sordida, & tanquam eliquata, callidissimorum hominum venter vacuus, & sanitatem & magnanimitatem ostendit. Macerrimus ac præter modum inanis, timiditatem, nequitiam, exuritionem. Carnosus si & mollis fuerit, prudensque sensuum hebetudinem, intemperantiam, ebriositatem. Si durus ceruiciqu e compactus calliditatem.

DE COXIS ET CRVRIBVS.

QVibus articulatæ solidæque fuerint coxendices & crura, egregiam naturæ aptitudinē præstabunt ac generositatem. Quibus contra inarticulatę ac molles, timidam imbecillitatem. Quibus prægraciles, improbitatem; quæ si etiam neruosæ, præter illa immodestissimam procacitatem. Crura vero ipsa suris prægnantia, in-

a, intemperantes, inuerecundos, & abominabiles indi-
ibunt. Genua quibuſcunque tanquam collabantia, mu-
erosi, fœminatique.

DE PEDIBVS AC TALIS.

PEdes neruoſi, articulati, & generis & morum nobilitatis veſtigia imprimunt. Teneri, & quales Telemacho dat Homerus humiduli, molliorem ſignificant. Præmutili ac pingues, ferinos arguent mores. Oblongi, plurimæ cogitationis ſignum Parui, calliditatis. Magni, mœchanicitatis. Qui adæquatas habuerint plantas, aut contra nimium conuexas, Item qui quaſi talis incedunt, improbi, aſtuti, callidique. Tali autem diſcreti, nobilem. Molles leuesque, effœminatum. Graciliores, timidum, intemperantemque demonſtrant. Calcaneorum craſſitudo plurimæ ſeruilitatis atque indocibilitatis indicium. Præpingues talos, aſperiora calcanea, carnoſos pedes, digitoſque horum incuruos, & Suras prægnantes, qui habuerint, omnes patrio vocabulo vtar, Cataces. Sic enim pueri appellare ſolebamus, fatuæ mentis hominem furioſum.

DE COLORE.

NVnc demum pauca quædam & de colore dicamus. Nam nomen ipſum & facta, baſis explicabit, Nulli vnquam artifices, vocem dabunt, inceſſum, vultum, ſpiritum, ætatem, ornatum, Statuæ cum fiunt ipſæ præſtabunt. Quibus igitur niger eſt color, adulteri, timidique. Albicans color, pigrum, intemperantem, fœminatum, incontinentem. Fuluus, doloſum ac multiformem. Subuiridis, quem obiiciens Piſoni Cicero, ſeruilem vocauit, niſi ex aliqua ægrotatione is fuerit prauum, timidum. Luteus, auarum, inuidum. Mellinus, iracundum, epulonem, nugigerulum, dicacem, meticuloſum. Flammeus in leuiter ſubrubeſcente corpore ſi perdurarit, naturæ boni-

tatem,aptitudinem,in diſciplinis capeſſendis promptitudinem & egregiam animorum nobilitatem ſignificabit. Albus ſufflauusque, & animi & corporis vim promittet. Atque hæc generaliter. Pectus vero ſubrubicundum,excandeſcentem iram denunciat. Idemque erit, ſi quæ circa ventrem,quæq; in temporibus inſunt venulæ, paulo apparentiores fuerint. Vultus ipſe per rubicundus, verecundiam oſtendit. Nam ſi genæ tantum erubuerint,vinoſitatem. De coloribus autem oculorum, quia iunctim dicendum de iis fuit, Satis quidem,vt arbitror,eſt ſupradictũ.

HÆc ſunt tum ego inquam, quæ de Phyſiognomonica nuper noſtro more interpretati ſumus. Si quæ diſplicuerint monebitis. Nam ad Piſtorienſem noſtrum cogitamus dare,voloq; ei hæc probatum iri quammaxime. Sed nunquid rogo ſentitis, quantum hæc Statuario intellecta conducant,quantumque ſint vt intelligantur neceſſaria, an aut Deum aut hominum quenquam quis ponet,cui prius hæc cognita non fuerint? Miſeret me fateor iſtorum Deorum, atque in primis Nazerini noſtri Dierecti. Nam quis erit vnquam vir bonus, cui quidem honoris quam vitæ ſit ratio potior, qui non & alterum atque alterum malit Gaballum, quam ſe iſto modo ſpectari,diſſimulatorem,impudicum, furem,perperum,appetonem,tenebrionem, & eiuſmodi? Verum & id quidem nimis,nunc ad Perſpectiuam rationem pertranſeamus, quæ & ſi fermè tota pictorum eſſe videatur, ad Sculptorium quoque munus transfertur quam commodiſſime Ea vero duplex, Altera ad φυσιολογίαν, altera vero ad χαφικὴν pertinebit. Priore quidem illa rationes traduntur,cur inconſpicuis ita perſpectus afficiantur, ac quemadmodum triplex illa ſpeciendi ratio fiat, ex directo ex reflexione, ac refractione radiorum. Quæ quoniam plurimos nacta eſt, & Græcos & Latinos ſcriptores,eſtque aliquanto ab hac noſtra remotior, non eſt mihi propoſitum eam vos edocere, qui alios ſoletis. Poſterior autem hæc noſtra duplex, namque vel ad totum

opus

tus vel ad singulas pertinet ir partes. Quæ ad totum o-
s pertinet prior, ac visu primum diiudicatur. Quæ ve-
ad partes, eas libres tantummodo considerandas pro-
uit, quæ perspectioni occurrent. Prioris autem huius
æ esse latius effundit ratiocinatio, sumetur sic. Omne
rpus quocunque statu constiterit, in aliquo quidem
cesse est esse loco. Hoc cum ita sit, quod prius erat, prius
que & hic nobis considerandum. Atqui locus prior
necesse est quam corpus locatum. Locus igitur pri-
o designabitur, id quod Planum vocant. Facies autem
am directissimum sic. Ad perpendiculum mediam li-
am demittito, Hinc inde semicirculos circumducito,
t eorum intersectiones lineam ipsam æquoream tra-
to. Nequis vero fiat in collocandis deinde personis er-
r, fieri oportere demonstrant hoc modo. Esto iam
hac quadrata, nam eiusmodi potissimum vtimur, ta-
di hæc inquiunt linea. At quantum ab hac, plani defi-
trix distare debebit? Aut vbi corpora collocabimus?
Qui prospicit, nisi iam in pedes despexerit, prospiciet à
edibus, vnica sui ad minimum dimensione. Ducatur
aque quot volueris pedum linea hæc. Mox deinde hic
ngius attollatur alia in humanam staturam. Sic. Ex hu-
s autem ipsius vertice ducatur ad extremum æquo-
æ linea, sic Itidem ad omnium harum portionum an-
ulos, Sic. Vbi igitur à media æquorea perpendicularis
æc, cum ea quæ ab vertice ad extremum ducta fuerat,
coniunxerit, plani finitricis lineæ terminus hic esto,
uod si ab æquorea ad hanc finitricem, ab laterali ad la-
ralem, absque ipsarum angulis ad angulos, plurimas
oc modo perduxeris lineas, descriptum etiam collocan-
is personis locum habebis, nam & cohærere & distare vti
portuerit his ipsis debebunt interuallis. Atque ad hunc
odum disseruerunt. Nos nostro more forsitan distin-
tius Sculptoriæ Perspectiuæ pars, quam ad totum opus
ertinere diximus, triplex. Nam triplex omnino specien-
i legitimus ordo. In rectũ cum videlicet intra extremas
alce verticis ac pedum lineas visus dirigitur, cuius ratio
proprie

proprie vti arbitror ὀπτικῆ nominata, In ſurſum, quod a
vſque medium horizonta ſupra caput attollitur, quæ ἀν
πτικῆ dicta. Et deorſum cum infra pedes tantundem d
mittitur, quæ καθοπτικὴ nuncupata, in quibus omnib
quid oporteat diligenter conſiderandum. Ille etenim pe
ſpectus, qui fit in rectum, non niſi ad priores peruenire p
terit perſonas, aut per interualla earum ad ſecundas, at
interdum etiam ad tertias. Quoniam vero hoc ipſo pe
ſpectu, quæ primo ſeſe offerunt res, paulo pluſquam e
dimidio proſpectantibus occurrunt, itidem & iſtic in ta
bula extare primo loco debebunt, ſic. Contractius ſecun
dæ hoc celſiore, propter rationem diſtantiæ in plano, Si
Contractius vero & tertiæ, vix ſummam hinc ſuperficien
mittent, quod ipſum in vetuſtiſſimis pleriſque monimen
tis obſeruatum animaduertimus. Ea nanque oculorum
lex eſt. Priora ſeſe magis oſtentent, longinquiora com
preſſius videantur. Si igitur diſtarint hinc perſonæ, ab hi
qui in prima hic conſtiterint acie, prominebit exteriu
planum, Sic. Sin cohærebunt hic à tergo poſterioris nih
id ita oportebit. Cum vero ſuſpicitur, atque in alto ali
quid loco ſignificare voluerimus, verbi gratia hominem
hunc in ſumma ſpecula, Nautam hic in ſumma turre ma
li, aut Dædalum etiam ſi libuerit cum Icaro volantem,
conſiderandum qua diſtantia, quaue id altitudine ab hoc
ipſo ſuſpectionis centro fuerit, & quantum illinc radio-
rum vnumquodque ſuſcipiat. Nam hic propius, iſtic re-
motius, hoc maius, illud minus eſſe conueniet hoc pacto.
Sed quid hoc eſt Leonice aciem noſtram cum attollitur,
ſuperas etiam domos Deorum ſcandere, cum dirigitur
40. milia paſs vlterius non progredi, ſed in conuexum ter-
minari, cum vero demittitur, inferius pedes non tranſire,
& tamen quæ ſub pedibus ſunt, nos terrena ſemper ſpe-
ctare? in quamcumque vero deferatur partem centeſimo
paſſu hebetari? Aſcendimus enim Cremonenſem & nos
turrim, eo cum acceſſiſſem nuper ad Grammaticos ſalu-
tandos. Lugarium, cuius cum gnato mihi familiaritas, &
Caietanum veſtrum, vt narrare ſolebat in Græcis literis

condi-

ndiſcipulum,neque vero putetis vlla me re in tota illa ouincia delectatum magis quàm conſuetudine, quom eſt feraciſſima Grammaticorum, quàm multos Brir,Bergomi?Taberium Britannicum, hoſpitem in priis meum Clementem,qui claras facit ſuas videri,minulas quaſdam vbi Grammaticã doceatur Athenas. Quid ro me Grammaticis non delectari Grammatico patre tum?Sed iam ad propoſitum. Sin itaque deſpicietur, ando is eſt frequentior multoque difficilior proſpeus,maiorem & curam & diligentiam adhibendum noserit. Tunc enim deſpiciendi hæc ratio tractabitur, oties plurimam rem aliquam oſtenderimus,veluti mao in populo cum ſæpe cohorta eſt ſeditio,pugnas, præ,vrbes,& eiuſmodi,quod ipſum fieri aliter non poteſt, am deſpectu. Etenim in omni re tumultuoſa ſpectatuſemper altum conſcendimus. Quare quoties multiplim voluerimus rem vllam talem proſpectantium oculis biicere, ad hanc ipſam deſpiciendi rationem decurrer. Ac quæ primo in quam velis partem ſe offerunt, promiore hic loco ſtatuemus. Quæ deinde inter medio hic ſpectiore, Quæ poſtremo hic celſiore, eum in modum, ſpaciis quæq; ſuis interdiſtincta, ſuo ſic ordine dignontur. cuiuſmodi intelligitur illud, Videt Iliacas ex orne pugnas, Bellaque iam fama totum vulgata per orm, Atque ille vterque Vulcanius clypeus. Conſtat enim ta hæc in vniuerſum Perſpectiua,diſpoſitione, vt intelgamus quacunque ratione ſpectetur, quantum ab alio iud diſtare aut cohærere debeat,quot neceſſariæ ſint ad am rem ſignificandam perſonæ,ne aut numero confunntur,aut raritate deficiat intellectio. Dicerem equidem hoc ipſo genere toto ſingulatim plura,niſi prudens arex,quæ dici poſſent,ex ſupradictis facilime cuncta deehenderet. Intelligendum eſt autem in recto perſpeu,tabulam ipſam pro pariete, in ſurſum pro æthere,in orſum pro terra accipi oportere, Quanquam inter ſe a ſemper egeat alterius, ex qua re ſola Perſpectiuæ raonis huius lex tota dignoſci poterat. Igitur animaduer-

tite,

tite, libet vnico vobis exemplo rem omnem significa
Esto hic sagulatus Hannibal, hic purpurati Romanoru
duces, Paulus & Varro, hic Romana manus, hic Cartha
ginensis, hæc fluuius, hic & cædes. Dirigatur age nunc
quod in rectam oculorum aciem, Sic: certe non videtu
deprimatur hæc pars anterior, iam melius. Age adhu
etiam melius. Age adhuc in perpendiculum apertius,
semper oculus rem sibi subiectam quærit. Esto rursus h
pulpitum cubitis age altum tribus, si res quæ in eo fier
videri debebunt, certe aut iis qui posterius sunt ascende
dum erit, aut certe quasi hic liber cum legimus attolle
dum pulpitum, ita nunquam & hic erit a natura rec
dendum. Hanc vero triplicem spiciendi rationem à p
ctore quisquis ille fuerit, animaduertimus perbelle s
mel adseruatam. Ita enim is Danaem composuerat. v
prospiceres auratam ipsam puellam, stupescentem vider
Sin suspiceres, Iouem iamiam è nubibus descensuru
impluuio putares. Sin vero despiceres, proximas regi
nes aurea conspersas grandine mirarere. Sed de vniue
sali Perspectiua hæc satis. Altera vero Perspectiuæ pa
quæ singulas considerat rerum paritiones, est quidem
la vulgaris, Pictorumque pueris visitatissima, Sic tam
vt summam assecutus videri possit, quisquis eam recte t
nuerit. Est autem nihil aliud hæc Perspectiua, nisi qu
dum in reddendis rerum omnium vtcunque paruerit
similitudinibus versatur, quæ non ita sunt, ita tam
videri faciat. Id vero ex mentita potissimum longitud
nis mensione, siue hominum, siue ædificiorum, aut c
iusuis alterius alicuius corporis, cum ab sua rectitud
ne prospectari desierit, siue rotundam, siue triangul
rem, quadrangularemue, aut quamuis aliam laterale
habuerit formam. Nam continuo ad concisionum
quas decurtationes vocant, difficillimas rationes deu
niendum, nostra tamen quantum fieri poterit demo
stratione facillimas. Rotundas igitur omnes rerum
mnium formas concisione præstabimus, Sic. Esto h
circ

irculus, hæc rota, hoc age potius speculum. Efficiatur rimum ex eo quadrangulus, Sic. Mox vndique de lateri- us, & de angulis ducantur quæ intersecentur in centro neæ, sic. Deinde productis ab hoc vno latere duabus is lineis, eodem spacio circuli fiat hic triangulus, quo ex imidia parte dissecto, totidem rursus ducantur & hic, uot in priore circulo lineæ, simili ratione. Qua igitur ic intersecantur, centrum erit huius alterius, hoc pa- to. Esto præterea, si voluerimus idem in latus spectari, c: Ducantur de iisdem ambobus lateribus, diametri pacio, in directum lineæ, nam hic tanquam compressu- a cogetur, hoc modo. Similique etiam ratione ducan- ur per latera, perque angulos lineæ, quo quidem spacio debitur angustari totum, sic, centro adhuc in interse- ione seruato. Triangulares autem, quadrangulares, la- eralesque omnes, nam vna fermè omnium ratio, diuer- ores in hunc fient modum Esto hic liber, Homerus est, ostræ deliciæ, quem nunquam temere à me longius ab- sse patior Esto vti apparet in pluteo rectus, recta enim rimo esse omnia oportebit, quæcunque in aliam erunt atus rationem transitura, Sic. Ducantur de omnibus uatuor angulis in longum paralleli lineæ, paulo & sur- us & deorsus, vt libuerit, age sic. Singuli autem & hic nguli suis contineantur lineis, sic. Videtis vt iam resupi- arit. Spectetur idem & à tergo in hunc modum. Altitu- o hæc, ipsaque latitudo, non enim dum sic apparue- int, quicquam de iis comminuitur, erit huiusmodi, æ- uabilis autem hæc superior paginarum planicies, pro- uctis paululum ab latitudine lineis in sursum, Sic. Item hæc inferior ad eandem rationem status, Sic. Nonne æsentata vobis species videtur? Quin & apertius vt inc sit Ilias, illinc Odyssæa, Sic. Ducantur de singulis an- ulis in longum, eodem vt diximus paralleli modo, Sic. is mox vnusquisque descriptus finiatur lineis sic, quam ope eadem oculis, in hanc alteram commutata nunc t forma illa prior. Sed iam altero contenti exemplo imus. Esto hic M. T. Ciceronis, vel C. Cæsaris faci-

es ad

es ad perpendiculum diſcriminatrice linea nullam decl nans in partem,ſed porrectiſſimo contuitu perſpiciens hanc M.Antonij.vel M.Catonis,hoc modo, vt reliquum iam corpus, cuius hæc eadem eſt ratio, dimiſſum fecerimus.Punctus autem quo terminatur frons, Ariſtotelico more ſit A, in interciliis oculorum hic ſit B, in extrem hic naribus C, hic in mento ſit D, vertex E,gula inferi G,mutetur inde proſpectus, & ad mediũ vſq; horizon tollatur,dirigaturq; acies in ſignũ hoc vbi ſit litera S ho modo.Ducatur nũc linea directa A B,ad S,ſic:reliquæ it dem hæ ſuo interuallo ſimiliter ſic.En vt perpendiculari q̃ modo fuerat,nunc obliqua, quin & cæteræ partes int ſuas continebuntur lineas,ſic.Simili etiam modo & han alteram M.Catonis in deſpectum,ſuſpectum, aſpectum ex dimidio,Seſqui oculo, Vultuuè toto, diuerterimus mille varietates.Sed rerum omnium ſimilitudines,quem admodum ex conciſionibus reddendæ ſint,in aliam die transferemus.Eſt enim maximi, vt mihi quidem videtu negocii,ſatis mihi nunc ſit eam vobis breuiter ſignifica ſe.Atque equidem videmini neſcio quid aliud agere,ver orque ne iam permoleſtus eſſe occeperim. Sed quand quidem cœpiſtis obdurate, mihi de Statu motuque pa ca quædam hoc loco dicenda. Status igitur, vnde Statu dictæ,alii ſunt recti,alii flexi,alii vero & obliqui Recti ſt tus ii ſunt,qui ſui natura conſtabunt,nullamque omnin vergent in partem,vt cum aſtamus. Flexi ſunt, qui p mum à rectitudine declinauerint, vt cum proni ſupini accumbimus.Obliqui vero,cum aliquo facies auertetu membraque ad actionem diſtorquentur. quorum omn certiſſima ratio his ipſis continebitur finibus, quos h effectus comprobarit. Omne quidem corpus,niſi extr ma ſeſe vndique contineant librenturque ad centrum collabatur ruatque neceſſe eſt. Stantibus itaque ſic nol pede in vno,ſi quo mutabit corpus, declinaritque à rec linea caput plus pede, neceſſum concidere, Quod in videri manifeſtiſſimum poteſt, quos Græci σχοινοβάτ noſtri haud minus inepte Funambulos dixere. Illoru eni

...m corpora sic librantur, vt si quam in partem inclina-
...t, iamiam ecce casuros speramus. Sin vero vertatur in
...xtram facies, perpendicularem ipsam ab extremo nari-
...n lineam, dextri pedis quo semper inniti solemus exte-
...rem nodum non progredi. Aut si in sinistram, interio-
...m sinistri vix attingere. Sinistrum vero pedem non lon-
...us ab dextro ire quam pedis vnius spacio. Motuũ vero,
...que enim quæ a principibus philosophiæ, ipsoque Pla-
...ne nostro dicta de statu motuque sunt, repetenda no-
...s hoc ipso in loco duximus, Quidam sunt primi, vt
...m incipimus moueri. Quidam medij, cum intra ini-
...um finemque versantur, Quidam vltimi, cum ad finem
...e peruenerint, nec dum firmantur. Si enim firmarentur
...tus quidem dicendi essent, non motus. Quare & illi
...tus laudantur, qui vel à motibus facti videbuntur, vel
... motus transierint. Motus præterea aut sunt faciles, aut
...olenti. Faciles motus sunt, qui remissa nulloque fiunt
...natu, veluti cum deambulatur. Violenti sunt, qui
...res conatusque vehementiores exprimunt, veluti cum
...curritur, Cum trahitur pelliturque huc versus & illuc.
...usmodi sexcentæ sunt varietates. Alij fiunt huc, illuc
... rectum, alij in dextram, alij in sinistram, alij feruntur
... sursum, alij in deorsum. Est autem vti status & mo-
...s, ita & ocium. Ocium vero alterum est liberale, illi-
...erale alterum. Liberale, est veluti cum philosophos
...ortem commentantes, vti apud Aristophanem So-
...rates est, in cista suspenderimus. Illiberale vero iam du-
...um in omnium pictorum consuetudinem venit. Præ-
...ipueque solitum fieri a Mantenio nostro, vbi negligen-
...es famuli modo accumbunt, modo dominorum impe-
...a deoscitantes expectant, modo inertes, stupidique ma-
...ent. Quod opportune factum si fuerit, iucunditatem si-
...ul atque ex varietate gratiam afferet. Sed enim superio-
...is perspectiuæ species, quas tamen de Hermogene mu-
...abor Regi tuo, potissimum duæ. σαφήνεια cum scilicet
...pectantium oculi quadam afficiuntur perspicuitate, Sic
...a medio classes æratas actia bella cernere erat, totum-

que instructo Marte videres feruere Leucatem, auroq;
effulgere fluctus. Itemque illud, Namque videbat vti b
lantes Pergama circum, Hac fugerent Graij, preme
Troiana iuuentus, Hac Phrygas instaret curru cristat
Achilles. Et ἐυκρίνεια, cum videlicet ex ornatu quæque s
ac decore placent, Sic: Sæuit in medio certamine Mau
celatus ferro, tristesque ex æthere diuæ, & scissa gaude
vadit discordia Palla. Posterioris autem huius tre
ἐνάργεια, Quando scilicet ex ea re quodque præcesse
quodque fit, euidentissime repræsentatur, Sic: Et ve
puluis inscribitur hasta, leuique patens in pectore vuln
ἔμφασις, cum quid ex ea ipsa re futurum iam sit commo
stratur, Sic: Constitit in digitos extemplo arrectus
terque. Manet imperterritus ille, hostem magnanimu
operiens, & mole sua stat. Ἀμφιβολία, Quoties dubiu
fit, quæ medio locata res est, huc potius an illuc referri
porteat, Sic: Lora tenens tamen, incertum enim vide
posset, id ne sit quanquam hæreat curru resupinus inan
an quanquam ceruixque comæque trahantur per terra
scilicet inter illas, media. Vt enim altera manifestiore
quæ nondum acta est, rem facit. Altera futuram ostend
Ita & hæc rem vtrinque dubiam proponit, quod in Pol
gnoto Thasio pellaudarunt. Fertur is militem ita pinxi
se, vt dijudicari haud vllo sanè pacto potuerit, conscend
re mallet miles equum, an mallet equo descendere m
les, quam rem & ipsi nos Sculptura nuper imitati sumu
An non Homericum illud glauci, Ante alios semper m
gnis excellere rebus, habere in animo semper debebimu
Item & νόημα, quoties plusquam fiat intelligitur, cui
generis fuisse aiunt picturas Protogenis sic, Trunca m
num pinus regit, Demissum lapsi per funem, Indutus
olim Demolos cursu pallantes Troas agebat. Sed in om
nibus hisce præterquam in Amphibolia unico hoc se
mel Poetæ, nam qui apud Sculptores nostros inuen
as? exemplo contenti erimus, Intextusque puer frondo
regius ida, Veloces iaculo ceruos cursuque fatigat Ac
anhelanti similis, quem præpes ab ida Sublimem, rapu
pedi

pedibus Iouis armiger vncis, quæ rogo Enargia? Quid vero & hæc quæ sequitur Emphasis? Longæui palmas nequicquam ad sydera tollunt custodes. Quid vero & hoc postremum? Sæuitque canum latratus ad auras, quam multa ex eo intelligentur? Pueri certe speciosissimi patientiam, Intemperatissimi raptoris incontinentiã qui nec stragula quidem expectarit, sed iam de Graphice satis. Altera vero Ductoriæ pars, quam ψυχικὴν hoc est animationem vocauimus. Sola quidem μίμησι continebitur, hoc est imitatione. Cuius tanta, vt mihi videtur, vis est, vt vel solam eam posse Sculptori satis esse affirmarim. Ecquid tam multa? quàm angustissimis ecce terminis Sculpturam finiuimus, quam facilem ecce viam commõstrauimus? Certam, breuem, antiquissimam, & quæ sola Lysippum eousque perduxit, vt ab alio se effingi etiam edicto vetuerit Alexander. Credendum est enim ostensam hanc sibi ab Eupompo pictore, ac vere Eupompo viam tenuisse semper, neque ab ea vnquam diuertisse. Ille etenim quærenti Lysippo, quem potissimum artificem sequeretur commonstrata multitudine, respondisse fertur, naturam eãm imitandam, non artificem. Nos quoque hortamur, admonefacimusque identidem omnes qui Corynthij, non Thuscanici esse cupiunt, vbi coporis circumscriptionem fecerint, remque ad gestus Symmetriamque perduxerint, naturam ipsam diligenter inspiciant, habeantque & elegantissima & pulcherrima corpora. Nam quod Zeusis Crotoniatas docuit, Perfectam in vno corpore pulchritatem haud facile inuenias. Si nudos inquam fecerint nuda, & quos voluerint gestus aptissime imitantia, vnde singulorum membrorum, iuncturarum, neruorum, venarum, rugarumq; partitionem ad suum opus deducere possint. Scio quid rideatis, Argutisculi estis plusquam speraram, Alia quidem apparent in Herculis, quoniam Hyle non licet tergo, lacertis, pectore, cruribus ac toto deniq; corpore, hydram conficientis, Alia cum Anthæo luctantis Alia tauro cornua dissipantis, Alia aliter agentis, Dulci-

ter tamen, ac non vti ab eo factum est, qui Coleonum ad Pauli nuper posuit. Ille enim ita, vt aiunt, cruditer equum imitatus est, vt non aliud quàm denudati equi facies videatur. Sed satis quidem vt arbitror à nobis dictum est, de ea parte quam maximam putauit Donatellus, designationem, ac rusticioribus verbis; Quæ tamen si pensitentur, dexteraque adijciatur, sanè quam pulcherrimum opus efficient. Nunc vero de altera parte dicendum esset; quam nos χημικὴν siue fusoriam nominauimus, quæ quoniam & fœda & caliginosa est, eam si videbitur, prætermittamus. Non enim cera, non buxus, sed creta, sed stercora, carbones follesque tractandi. Mouenda Liparensis officina, Exercitandi Steropesque, Pyracmonque, Ac satis dudum estis hoc sermone nostro defatigati. REG. Nisi tu dicendo; nos quidem nequaquam sumus audiendo, vt pro vtroque agam. LEO. Perage, nec iam causari occipias. Tum ego sic. Chimice vnde infamis illa omnibus vsitatissima seculis ars dicta, quæ circa metallorum exalterationem versatur, in duas à nobis diuidetur partes, in Formarum confectionem, & in metallorum Informationem. Formas autem nunc eas intelligimus, quæ speciem de cera suscipiant, contineantque, ac postremò tandem fideliter reddant, in omnibus cretæ potissimum natura consideranda, ne sitt tenax, ne terrea, ne turpis. Mollitur deinde, subigiturque tomento vel ventre equino, pari portione, quoad neutrius discretio fiat, additis interdum cineribus lateritioue puluere. Desiccatur, eraditur, excribratur, rursus perfusa aqua lutescat, neque durius neque mollius. Dicerem quid prima, quid secunda quid'ue tertia sit illinitione obseruandum, quemadmodum postremo ferreis vinculis cogendæ quemadmodum decoquendæ humandæque sint formæ, nisi consulto vos hæc ipsa videre quam audire malim. Atque equidem puto vos in officinis istorum, qui bellicas murorum machinas atque æra sonantia fundunt interfuisse. In metallis vero ipsis informandis diligentior prorsus erit ratio adhibenda; Ne chimistarum elogio, operam simul & carbones perdi-

perdidisse videamur, in qua quidem re summum erit, metallorum naturam cognoscere, atque vbi deliquerint emulliendoq; informare. Neque vero est, quod Physiologica nunc adducam, vosque ego doceam quæ sit auri, argenti, æris stagni, ac cæterorum natura. Quidue ex horum confiat permixtura. Equidem nolo noctuam Athenas, ut videri Chimice sciens. Intelligendum tamen æs temperari solere multis modis. Alia enim vtuntur temperatura campanarij, Alia & nos, Quæ scientia defuit Donatello. Nunquam fuit ipse campanariorum vsus opera semper. Illorum temperatura, vicenæ interdum, & ex qualitate æris, trigenæ libræ stagni in centenas æris. Nostra vero aut Statuaria, aut Tabularis, aut Sigillaria. Statuaria hæc, duodenæ stagni in centenas libras æris, tertia parte collectanei. Plumbum quidem ipsum æri non admiscetur. Additur tamen plerunque ad colorem, nigri plumbi portio decima. Argentarij vero, id enim est albo nigroque pariter mixtis, vicesima, colorem contrahet, quem dixerunt græcanicum. Plumbi nigri duodecima addita Cyprio purpureum. Tabularis hæc, denæ libræ stagni in centenas æris. Sigillaria vero hæc, funditur æs collectaneum longo vsu perdomitum, simul & orichalchus pari portione, in singulas libras additis interdum binis vncijs stagni, interdum si rutilus quæratur colos tutia. Nam si albus, Sic. Collectaneum æs depurgatum fundito, arsenici vtriusque defumatorum ternas vncias in binas eius æris libras, frustillatim conijcito, obturatum in vase percoquito, postremum infundito, dealbescet sic in speciem argenti. Si post Noricas fornaces nobis ferrum eliquaretur, commodius plurima fieret colorum in ære diuersitas. Ac scite quidem Aristonidas, qui cum vesani Athamantis filium præcipitare volentis, furorem, & mox præcipitato illo residentis pœnitentiam vellet exprimere, ferrum & æs miscuit, vt eius rubigine per nitorem æris relucente, rubor exprimeretur verecundiæ. Plerique tamen inuenti, qui affirmarent, Si ferri scobem subtilissime delimatam, arseni-

co pariter ſaliq; permixtam ardentiſſimis fornacibus diem totum calcinatam feceris, adeo permolliri, vt argento atque ære facilius colliquari poſſit, Rurſusque obdurari, ſi candens intingatur aqua frigida. Liquatum æs emendatur ſale tartaroque. Ebulliet, ipſoque in iactu depurgabitur à Scoria, iniectis lacinijs lini ceratis oleatisque, Ebullitionis autem præmaturæ ſignum non nulli dixerunt eſſe furfur iniectum, ſi paraccendi ſtatim non effumando videatur. Plerique dum Scoriam fecerint expectant, fruſtra vero ſperatis, vllo quos vis artificio, recte informari metallum poſſe, niſi iam decoctiſſimæ prius formæ, ſuas vti, quotúe oportebit ſpiramentorum emiſſuras habuerit, Sed hæc audiendo aut parum proſunt aut nihil. Igitur ad officinam, Ac ſi qua id ratione verbis explicari poſſet non de vllo melius quàm de poeta cognoſceretis, cum ſic ait: Striduntque cauernis, Stricturæ calybum, ac fornacibus ignis anhelat. Fluit æs riuis, auriq; metallum. Vulnificusque calybs vaſta fornace liqueſcit, Ingentem clybeum informant. Sed quoniam ſæpius per imprudentiam euenit, medio vt iactu metalla defecerint, multum enim facit ne idipſum accidat ſi ſciерimus quota metalli cuiuſque portio correſpondeat Argillæ, ligno ac ceræ, Ponam hoc loco quę inueni ab alijs tradita. Singulis libris Argillæ correſpondebunt nouem æris, Ligni faginei XIIII. Ceræ vero VI. Æris albi VIII. vncia & ſemis, Cypri IX. drachmæ III. Orichalchi IX. vnciæ II. ac ſemis, Stagni VII. vnciæ X. drachmæ IIII. Argenti XI. vnciæ VI. Plumbi XII. vnciæ. IX. Auri XIX. vnciæque tres, vt drachmæ nouem efficiant vnciam vnam. Nonnulli in quadratas formas cubitalis vndique menſionis D I I. mill. pondo æris dixerunt infundi oportet. Sed quiſque ſibi homo prudens rem omnem certam faciet experimento, antequam fundat. Si tamen meminerimus, ſemper meliorem eſſe conditionem eorum, quibus res ſuperſunt, quam quibus deſunt, multoque ſemper oportunius hoc eſſe, vt demi poſſit, quàm vt addi oporteat. Nam quid ego dicam, de commiſſuris, Stultiſſimum qui-

dem existimo, vbi res semel integra fieri poterit, in sta disiungere, vt iterum iungas, Si tamen ita necesse rit, Mihi quidem eis in triangulorum speciem fieri in nc modum ∴ placeret, Nam & pertinacius hærebunt, dissoluentur temere nunquam. Sed. REG. Sed, istud ām memineris. Quæso cur antiquam & infamen fe-s artem Chimiam? Operæprecium, Ego tum in-uam Regi. Ferunt pellem illam Arietis auream, ad uam cum delectu Argiuum heroum manu, celeri proue-us est Iason Argo, non Pellem ipsam, vti ex hoc eo Po-æ finxerunt, Sed arietinis chartis fuisse librum, qui onficiendi auri & argenti rationem continuerit. Eius ero artis vti & cæterarum omnium innumeralibus ene seculis peritissimos dicunt fuisse Ægyptios, ac lon-o post tempore Diocletianum Cæsarem ob proxima-um rerum in ea prouincia suspitionem, conquæsitos ndique artis illius libros omneis comburi iussisse, Ne-qua diuitias compararent, pecuniarumque copia fiden-es, Romanis aliquando Ægyptij bellum inferre aude-ent, atque ex eo publice semper habitam flagitiosam, sed si vnquam, nunc certe flagitiosissimam, quæ perfi-ia pleros iam regnaturos, iam mendicare coegit. Nunc utem ad, Sed, illud nostrum reuertamus, iamque ad commotissimam Sculpturæ speciem Εκτυπωσιν, quæ di-ci à nobis efformatoria potest, pertranseamus. Nam de tota in vniuersum Sculpturæ materia satis iam di-ctum videri velim. Tractatur autem ea quadrifari-am Siquidem Creta, Gypso, Cera, & puluisculo con-formamus. Creta sic. Argillam ipsam fictilem accipi-to, in aquam colliquefacito, quod subsederit tenuius, ad solem, ad furnum arefacito, in puluerem redigito, Excribatum paulo durius impastato, mox quod vo-ueris sigillum ea semel imprimito, & siccatum figlina concoquito, Ita capillum etiam efformaueris. Gypso sic. Illud vero calcis species est, aiunt in Cypro & The-bis fodi, sed nil refert, dum Bononiensis Appenni-nus mirum quàm in ea vrbe Gypsum abundat, dum &

Alpes id nobis sufficiant. Eius autem triplex est species marmorosa, glebosa, & aluminosa. Marmorosa quidem vilior, nam & scalpitur ad Statuas, & suum morem decocta pertinacior. Mirabilem ea nobis vsum præstitit nuper ad lacum Sebinum, quem nunc accolæ ab oppido quod ab eius vti arbitror portorio nomen acceperat Gypseum, vti & ab Ardea Benacum, etiam corrupto vocant. At quanta me noua voluptate affecerunt illi lacus, illa eius prouinciæ quam quidem oppidulatim peragraram iocunda fœlicitas. In Ethruria quoque ex eo Gypso toreumata mirati sumus, Cum ex Alabastrite viderentur, tantus erat lapidis illius nitor, splendorque. Aluminosa vero si pelluxeris, ad id quod volumus, longe commodior, nam de altera nihil oportet, decoquitur furno lente calido, teritur pilis ligneis, excribraturque, statim vt tepescente aqua permaduerit, superinfunditur, vbi petaruerit, tolletur. Quod fieri salua re nunquam poterit, nisi prius oleo illitum aut plas semicirculo fuerit occupatum. Nam primum hoc deinde & illud efformabimus, quo ad integram rem habebimus, Continebunt autem sese frustula firmius, si quod erat prius, excauatum inueniatur à posteriore, vt in commissuris. Emendabitur autem huiusmodi formula ad ceram rursus plumbeamúe effigiem hoc pacto. Desiccato rursus sed forno calidiore. Quoties oportuerit intepescentem aquam, si sis ceram immissurus immergito. Si cauitas placuerit, post paululum vbi infusa fuerit, effundito. Si vero plumbum prodeat, eam optime desiccari, plumbumque ipsum nigrum albo quod Marchisitam vocant & Antimonio temperari, xii. portione, Ceram autem efformabimus, sic. Liquefiat primum, mox ad eam rationem quam diximus superfundatur, vel si commodius fiet, in eam ipsa re, commergatur emergaturque, donec amictu vestita fuerit crassiore, frequentius, desecetur acie tenuissima, adaperiatur, iungaturque. Ad soliditatem infunditur Gypsum, Ad cauitate vero quæ sola in his admirationé habet, etiã vti docuimus cera, sed si prius illã humor cir-

mor circumfluxerit liquidus. Cuius quidem inuenti ratio, & si in vno Architecto quondam constiterit, iure tamen quando illius cum ipso deperierat, mihi debebitur. Cauitas vero ipsa, vbi cretarum fuerit extrinsecus, accipio tanquam de Gn. Flauio rem secretissimam, replebitur argilla, quam edocuimus tomento & equino ventre subacta, mixtis puluere laterisio, interdum molari, interdum vitreo, siue etiam adustarum formarum, calce viua, cinereusue. Puluisculus vero qui optimus sit, diu quæritari à multis solitum. Is autem aut natiuus est, aut factitius. Natiuus, qui per se nascitur, qualem nos nuper in agro Cremonensi deprehendimus. Factitius vero qui fit, fit autem de ea materia, quæ vim ignis omnem sustinere ac pati possit. Quare non vnus habetur, alij enim ex pumice, alii ex ossibus deustis, alij ex scobe ferri, alij ex colliquato in fornacibus latere, alii ex Smirillo, alij ex rebus aliis. Ego vero omnes modis omnibus expertus aptissime vtor, vel ferrugineo, vel lateritio. Ferrugineus fiet sic: Accipitur Scoria, siue etiam scobes ferri, subtiliter delimata, purgatur, impubis pueri vrina acetoue semmenstri spacio perfunditur. Aduritur fornacibus, teriturq; pilis. Itemque id rursus ac rursus, dum ad eam tenuitatem peruenerit, qua tactum effugiet, mox quando opus erit, humectatur aceto aquaue salsa. Lateritius autem sic. Lateres ardentissimis colliquati fornacibus simili modo teruntur, simili etiam modo minutissimus puluis factus inebriatur Conformatur stationibus, admouetur que prunæ, vt nihil humoris permaneat, denique per ignescat. Quod si puerilem tantum vrinam ebiberit, nullo ferè opus erit igni, vix pauculo calore candensque hoc naturæ miraculum considerate infusum metallum non ampulescet. Non parum autem contulisse iudicabitur, antequam metalli iactus fiat candelę fumus subiectus, præsertim si res ita subtiliter celatæ fuerint, vt facile iniuriam pati posse videantur, Dicerem quidem hoc satis esse, nisi exornandus quoq; nobis esset & finis. Constat autem finis perfectione, perfectio ipsa omnis perficitur, extremorum dimotione, &

pulchritudinis inductione, atqui extrema, vt in cæteris rebus sunt, excessus & carentia. Excessus scapello tollun-tur & lima. Carentia vero medicabitur adijcione & adiun-ctione. Adijcione hoc modo. Terebratis crebro lateribus, inducatur, vti oportuerit, cera, crescetur deinde, mox & e-missa cera, & Argilla decocta, infundatur sui generis me-tallum. Adiunctione vero, cum adglutinamus, Sic. colli-quatur vt mos est fictili vase oricalchus, additurque sin-gulis eius libr. vncia arsenici, teritur deinde in mortario æneo, qui puluis permixtus boraci, inspergitur commis-suris, apponiturque igni ad eliquationem. Conglutinan-tur plerunque æra, stagno & pice, inductis ferro candenti. Pulchritudo autem omnis perfecta videbitur leuatura & coloratione. Leuatura cum delimationis asperitatem tol-limus cælo, nitoremque superinducimus pumice, stylo calybeoue dente, quem bronitorium vocant. Coloratio-ne vero cum suum cuique parti colorem damus. Ideoque vel iactu ipso ex scientia Chimices quam præmonstraui-mus, vel post iactum, hoc modo. Albus color præcipuus, argento, sic. Deducitur argentum optimum in brachteo-las tenuissimas, malagmaturque vino, Deinde cum aqua nitri & aluminis ferreo superinducitur stilo, mergitur o-leo, feruescenti ad assationem, imponitur prunæ canden-ti. Ebullitur in aceto, sale, lotio, tartaroque, leuaturque rursus bronitorio. Aureus color ipse fit præcipuus auro, eadem ratione qua & albus argento, nisi quod in oleo per frigi non oportet. Id vero si temperatura caruerit stagno, aliter enim res agetur ipsorum brachteis. Fiunt & huius-modi colores multis alijs modis, qui quoniã nec ita per-petui, nec meliores, ne curauerimus. Croceus autem pro-ueniet in prætextis color. Si per extersum sigillum can-denti superimponatur laminæ, quoad eum ipsum videbi-tur colorem contraxisse. Frigescatque paulatim. Viridis si perhumectetur aceto salso. Niger, aut ex liquidæ picis ver-nicatione, aut ex palearum, si prius emaduerit, suffuma-tione. Hi quidem nunc sat erunt, dum captabimus & reli-quos. Nam ipsi oculorum ac pupillarum colores, de India

Mura-

uranoque petendi. Sed de India sanè in sua illa Miner-
Phidias, de Murano nos & commodius & fortasse et-
m melius.
ed nunquid Cælaturam ipsam præteribimus? Non qui-
em, vt eius rationes, quas omneis ostendimus, explicen-
ur, Sed vt quid sit, cum cælaturam dicimus intelligatur
st autē Cælatura, vt vno verbo expediam, cum de plana
perficie exculpimus effigiunculas excauando In quacū-
ue id fiat Regi materia, quæ persistat eadem semper, ne-
ue imagines plusquam ex dimidio prominere videātur
otissimum tamen metallica, atque argento in Scypis ad
militudinem huius, quod circum supraque complexu
erram continet caui cœli, quod à Pacuuio dictum, vti
lemmyrium vnde sum a Vergilio. Sed alterum ornatu de-
it appellationem huic parti, alterum obtectu, Decultа-
ioni. Species eius: Anaglyphice, quando exculpitur, vt ex-
ent imagines. Diaglyphice, quanda insculpitur ad im-
pressuram. Encolaptice, quando laminæ cudendo effor-
mantur, quæ maxime ad aurifices pertinent. Item & To-
reutice, Cum vasa, fibulas, candelabra, & eiusmodi ance-
dimus, Latine vt video proprie dicta politura. Nam quū
nostri a τόρνω rotundū fecissent, quēadmodum ab ἅρπαγος
rapacem, Et a μορφα formam. Cum deinde τορνεύειν vellet,
non rotundare, quod ita oportebat aliam significationē
habere. Sed ab ipsis verticibus in quib. circūuoluitur tor-
nus, polire dixerunt. τορνεύειν ipsum reddentes, quod ple-
runque ad elegātiam referri solitū, idq; & posteriores tor-
nare. In hac plerosque nobilissimos honestissime versatos
scimus nam quantum hoc quam muscas Consectatos
nostris principib⁹ præstitisset? Itē & Εγκαυστική, quā inusto-
riā abpellabimus, quæcunq; ea olim fuerit pingēdi ratio
cera in parietibus postquam nec apud Græcos ipsos Grā-
maticos satis constat, & iampridem exerceri desueuit, de-
hinc eam intelligamus quę ipso tractatur Encausto, quod
Smalton vocant, vsitatissimam, cum videlicet argen-
tum, æs, vitrumque pingimus, id enim Pantochromaton
hoc modo. Teritur subtilissime in puluerem; Superfun-
ditur

ditur deinde aqua, ſtiloque in pingendam partem inducitur. Poſtremò ad eliquationem aduritur. Quid vero plura? Ventum ad ſupremum eſt, Diximus de affinitate quam habeat Sculptura cum literis, Aperuimus qualis eſſe deberet Sculptor. Recenſuimus, vnde, vbi, aut qua de cauſa cœpiſſe potuerit, Declarauimus materiam Statuarum oſtendimus quot eſſent Statuariæ ſpecies. Diximus de Symmetria, de Lineamentis, de Phyſiognomonia, de Perſpectiua, de Animatione, Chimice, Efformatoria, Exornatione, poſtremò & de Cælatura, Equidem nihil arbitror reſtat, cur non ſatis à me factum eſſe putetis, cum non Sculptoriæ modo vnius artis, ſed totius Statuariæ rationes omnes explicauerim, Nempe huc tendunt, huc referuntur & reliquæ, non aliter quàm ſcientiæ & artes cæteræ ad ipſam philoſophiam. Plauſtice ſic. Fiunt de Argilla in eum quem diximus morem effigies, Areſcunt, figlina decoquuntur Poſtremò quoniam id membratim conglutinantur colla è viua calce & albumine ouorum, continuo ſtatim, inducuntur & nouiſſime colores linaceo nuceoue oliuo, quanquam, nec Pictoribus debere cœperint in Ethruria Plaſtæ, Encauſto enim deuitrant. Proplaſtice autem dicitur, cum futuri operis formam Plaſtes creta finget, veluti cum Sculptor cera, protypus & Architectus ligno modulus, Maximo hæc olim in vſu, nihil fere moliebatur, niſi ex Proplaſtice, ex ea enim & futura depræhenduntur errata, & nullo priuſquam fiant incommodo caſtigantur, multoque aliter quam iſti noſtri opinantur, ipſa res citius expedietur propoſito iam exemplari quod imiteris. Tornice vero, ſimpliciſſima omnium ſpecies, vt quæ ipſa tantummodo ſectione Glutino & picturatione perficiatur. Glutinum autem eius Ichthiocolla, Item calx maſtice caſeusq; pari portione, ſimul omnibus contritis Paradigmatice itidem, Exprimuntur creta ceraue liquenti effigies, Gypſum mox infunditur, Deinde calida aqua, vbi diſſolutum ſaponem feceris, ad marmorei nitoris gratiam inebriatur. Defectus autem Gypſo rurſus addito caſtigatur. Colaptice itidem Scalpello perficitur

tur

r lima terebroq; , ad nitorem poſtremò ipſum lympha pumice. Glutinum vero ſi quid forte acciderit hoc, man m maſticem, atque in ceræ modum perdomitam ſtatim applicato. Item & ſi picem, armenium, ceram admiſce- , & concalfactis frontibus admoueto. Sed quo res expe- tior fiat, In Colaptice hæc obſeruanda, lapidem, dime- ri in longum ſeptempeda, perpendiculari quam diſcri- inatricem appellauimus linea medietatem definiri. Ex terſecatu ſemicirculorũ planũ deſignati. Hinc atq; in- e pedali menſionecorpus in latũ definiri. Circino & oris oculorum poſituram deprahendi, altero pede ſtatuto perpendiculari, & altero ad extrema perducto. Sed in cademiam hanc noſtram ἀγεωμέτρητος nemo. Harum utem originem ſanè quondam olim de Ægyptio ſacer- ote Solon acceperit, nobis quidem ſemper puellulis on licet. Plaſticen tamen ipſam Chaldæus Moſes anti- uiſſimam eſt teſtatus, haud equidem inepte, cuius au- hor Deus ipſe primus extiterit, neque vero aliter videri ebet, quàm optimum eum fuiſſe Plaſtam, qui hos tam dmirabiliter mundos ita formauit. Tanta vero Plaſtices uius authoritas, vt eam nonnulli Sculpturæ matrem ppellarint, Fertur & à Dibutade Sicyonio Corynthi ad nuenta, deamantis filiolæ beneficio. Floruerunt autem in ea Prometheus ob artis excellentiam dictus, raptum de cœlo vitalem igniculum limo immiſiſſe. Rhætus, Ideo- chus, & qui primus inuenit ferrum fundere atque ex eo ſtatuam facere Theodorus Samii. Plaſtices etiam inuen- tores exiſtimati, Eucirapus, Eugrammus, Lyſiſtratus Ly- ſippi frater, Demophilus, Gorgaſus, Calchoſtenes cuius officina ceramico vico nomen dedit, Poſſunius qui piſces finxiſſe dicitur, ita vt à veris non facile diſcerneres. Arce- ſilaus cuius Proplaſticen pluris aiunt venijſſe ſolitam, quàm cæterorum opera. In Italia laudatiſſimus quon- dam Turanius Fregellanus. Noſtra ætate Vitus Mazon Mutinenſis, quem nuper nobis Gallia cum plериſque rebus abſtulit. Vxor etiam eius finxit & filia Lucas Rubius Florentinus ex aurifice Plaſtes, cuius inuentũ, fictile opus

Encau-

Encausto pingi Andreas eius ex sorore nepos, nullis qu
ego viderim posterior, Naturam existimes ipsam feci
quæ huius manus effinxit. Nam quid ego vobis com
memorem, Nannum Miniatorem, Domitium Figulum
& Andream Crispum Patauinos? Ligno vel Vergilian
carmine notissimus Dædalus rudis quidem artifex, vt q
à posterioribus longe fuerit superatus, Sed cuius ope
cuncta diuinum quiddam habere videbantur, Clarus
in Samo Smilis Æginensis, quem Callimachus Scelmi
appellauit, Dædali ipsius ætate, nec tamen & pari exist
matione, non quod inferioris esset arte quam Dædalus
sed quod minus magnis rebus vsus, nullo facinore, null
regum familiaritate, nullo errore, nullis & calamitat
bus insignis. Atheniensis quidem ille sororis filium in
terfecit. In Cretam venit, Minoni & filiabus aliquamdiu
iucundissimus fuit. Sed cognita mox eius à rege nequitia
in carcerem est detrusus. Inde cum filio simul effugiens
Inycum Siciliæ vrbem ad Cocalum applicuit, Siculi bel
li aduersus Cretenses causa fuit, scilicet cum Minone re
petente & Cocalo per denegante, à Cocali filiabus in tan
tum amatus, vt de Minonis morte in eius gratiam deli
berarint, Itaque per omnem Siciliam dispersa, in Ita
liam quoque ad nos eius fama peruenit. At vero hic Ægi
nensis, angustiore patrimonio, nisi semel in Samum ve
ctus, vix reor illic vbi egregiam illam Iunonis Samiæ
Statuam fabricarat, notus. Ebore nunquam satis elau-
datus Phidias, & si fabulæ credimus Pigmalon. Gypso
autem ob tenue artificium, nullus. Marmore quidem
innumerabiles, sed quorum mihi memoria potior, hic
Attalus Atheniensis primus, vt putatur, in Græcia Sta-
tuarius, Sed certe constat initio multis antea seculis &
templa & Statuas a Danao dedicatas, Dipœnus, Scylis,
horumque discipulus Dorcylidas, Medon Dorcylidæ
frater, Theocles, cum Egylo patre Lacedæmonii, Diony-
sius Argiuus, Simo Æginensis, Cleon Sicyonius, Ma-
las Chiu, cum Miciade filio, & Autermo nepote, Phidias
ipse

pſe Athenienſis, Alcmam, & Agoracritus diſcipuli, Cerſacides Calaber, & Bupalus, vti opinor, Pharæates templa Deorum Architectari & Statuas bonas effingere. Fortunæ ſimulachrum Smirnæis faciens, in vertice polum, in altera manu Amalthiæ cornu ab Græcis habentem fecit. Tantum eius Deæ vim & facta declarans, quantum non ipſe Homerus intellexit, qui connumerans eam in Cereris hymno tanquam vnam filiarum Oceani, nihil prætcrea aliud addidit, quantum ne deinde vix Pindarus, qui alia multa in Fortunam dicens Pherepolin appellauit. Scopas, Timotheus, Bryax, Leocares, in Mauſolæo cælando æmuli, Praxiteles infinitis prope operibus. Sed potiſſimum Venere Cupidineque deamatis clariſſimis Archeſitas Cleomenes, Mneſtratus, Eurychides, Philiſcus, Timarchides, Policarmus, Heliodorus, Lyſias, Ageſander, Polydorus, Athenodorus, Craterus, Pythodorus, Polidectes, Hermolaus, Artemon, Timomachus, cæterorumque innumera multitudo. Sed elegantiſſimo Græco Epigrammate celebratur Timomachi huius Medæa, quæ videlicet amore ſaucia, natorum ſanguine patris iniuriam vlciſcens, & ſeruare & occidere velle videbatur. Id autem opinor huiuſmodi:

Quod natos feritura ferox Medæa moratur,
Præſtitit hoc magni dextera Timomachi.
Tardat amor facinus ſtrictum dolor incitat enſem,
Vult non vult, natos perderet ipſa ſuos.

In minimis autem operibus Myrmecides, & Callicrates admirandi, vlterius quadrigulam alis muſcuæ coopertam, alterius formicarum pedes, ita ſubtiliſſime ſcalptos traditum eſt, vt vix intenta propius acie peruideri potuerint. Noſtris vero temporibus ſcalpendo marmore inſignes habiti, Ninus, cuias neſcio, Nam ſemper hoc tantum vſus eſt inſcriptionis titulo, Nini opus. Antonius Criſpus, qui cum vobis fuit familiaritas, Petrus Inſubres,

Tullius,

TVLLIVS, atque Antonius eius filii. Sed ne ego TVLLIVM præterierim illaudatum? Equidem ni vererer visum iri amicitiæ, non veræ laudi datum iudicium de illo meum, dicerem profectò sculptorum omnium quos vlla vnquam viderit ætas præstantissimum, neque indignis ornaretur honoribus, An quid non priora ingenia, priora & miracula rediere? Circumferebantur in pompæ morem Taruisii epistyliorum coronæ, quas ille iunior varijs intercælarat foliorum ornamentis, Aderat Crispus partim æmulatione quam cum patre TVLLII gerebat, partim & tantæ nouitatis fama permotus, Cunctis igitur admirantibus, qui tanta varietate fieri potuerit? nunquam prius è marmore coronas factas fassus est, quam gladiolo id ita esse deprehenderit. Quod mirius miraculum huic comparari poterit? Prudentissimum artificem TVLLII cælatura deceptum, Nec vero & frater qui cum summa est artis æmulatio laude minor, Sed & iure optimo laudatur in Bois CHRISTOPHORVS Gobbius in quo nisi vnum hoc damnant, quod assuetus Herculeos artus imitari, eo quidem sæpissime paulo temerius vtitur, Dignus & qui nominetur Brixiani prætorii Architectura & Cæsaribus CASPAR Mediolanensis, Clarus & ipse Mastigophoro illa sua Venete noster Pyrgoteles. Laudantur & in Thuscia magni quidem profectus, nisi admodum iuuenis perijsset, Betus Maianus, Michelangelus Bonarotus, etiam pictor, ANDREAS SOVINIVS FRANCISCVS RVSTICVS Ære qui sculptores claruerint prope innumerabiles, Colossorum autem molibus, ipse in primis Phidias ATHENIENSIS, qui & toreuticen adinuenit, Lysippus Sicyonius, Pryaxis Lysippi discipulus, Chares Lyndius, Romani Sp. CORNELIVS, & NERONIS principatu Zenodorus. In minoribus autem signis Policletus videlicet Argiuus, non vt alii existimarunt Sicyonius, Speciebus rerum concipiendis, quas phantasias vocant, summus, quod etiam Antiphilo pictori assignarunt. Alchamenes Phidiæ

phidiæ diſcipulus, Heglias, Critias, Neſtocles, Policleti diſcipulus ARISTIDES, Cleon Sicyonius, diſcipulus Antiphanis de ſtirpe Policleti, Naucides, Leoncius, Lyclon, PYTHAGORAS Reginus. Item & SAMIVS, Myron Eleuterienſis, buccula nobilitatus, Butyreus Linus eius diſcipulus, Euphranor in omni genere laudatiſſimus. Thelephanes Phoceus, Praxiteles, nam & æra etiam fecit, Hyphicrates, Cephiſiodorus, DEMETRIVS, Dynomenes, Phradmon, Dædalus, Euclides, Calamis, Canacus, Menechius, qui libros de arte ſua ſcripſit, Chereas, Cleſilaus, Eutyclides, Pyromachus, Policles, Pyrrus, Syllanion, nullo mecum doctore nobilis, Naucerus, Niceratus, & qui etiam de ſua arte ſcripſit XENOCRATES, nam Perillus nullum impietate ſua nomen eſt meritus, Bedas, Phœnix, Stypax Cyprius, & Pentaleſius ATHENIENSIS, cuius equidem opus fuiſſe exiſtimo Ægireticam illam Mineruam, cuius & vultus & pedes ex ebore, Reliquum ex auro partim in ſuperficiem ducto, partim ex arte Chimia facto. In minimis vero laudatiſſimi Pyreicus, & miræ ſubtilitatis artifex THEODORVS. Ingenio & Romæ laudatum BLESANVM Nouium, qui miris Statuis vrbem decorauit & orbem, ſed marmorarium puto potius quam Sculptorem. Noſtro quidem æuo multi, ſed qui præcipue nominantur, LAVRENTIVS Cion, Fores in templo MARTIS FLORENTIÆ quæ ad Septentrionem, quæque ad orientem ſpectant, huius opus, Nam quæ ad Auſtrum, neſcio cuius Vgolini. Deſiderius qui NEAPOLI ſculpſit fores nouæ arcis, Scalpſit etiam egregie marmora. Piſanus pictor in ſe cælando ambicioſiſſimus. Donatellus ipſe Cionis, vt putatur, diſcipulus, ære, ligno marmore, laudatiſſimus. Plura huius vnius manu extant opera, quàm ſemel ab eo ad nos cæterorum omnium. ANDREAS ALVEROCHIVS DONATELLI, ſed iam ſenis æmulus, diſcipulo CHRISTI latus pertentante nobilitatus, Cælatura

latura quoque eius & pictura magnopere commendatur. Postremò & ipse Aluerochii discipulus Leonhardus Vincius, Equo illo quem ei perficere non licuit, in Bois maximo, pictura SYMPOSII, nec minus & ARCHIMEDÆO ingenio notissimus. Florentini, ea nimirum vrbs semper fuit harum artium mater. Sed & DONATELLI discipulus BELLANVS tuus Leonice, inter hos quoque nomen habebit, quanquam ineptus artifex. Quin BELLANI vti volunt discipulus ANDREAS Crispus familiaris meus, cuius inter Plastas quoque mentionem fecimus, podagrarum beneficio ex aurifice Sculptor. Cælatura vero insignes olim habiti Mentor, Acragas, Boetus, Mys, Antipater, Zopyrus, Scopas, Tauricus Cizicenus, Ariston, & Onychus Mithylenæi, Lesbocles, Prodorus, Pythodichus, Polignotus, Scinus, Physidonius Ephesius, Ledas, Stratites, Teucer Crustarius, Pyrrheas, Stratonicus philosophus Canacus etiam Calamis, Tauriscus, Echateus, & præcipuam laudem gemmis consecuti, Pyrgoteles, Apo lonides, Cronius Discorides, & qui Romæ Cælatura Clodiana omnes euicit M. Canuleius Zosimus libertinæ conditionis. Passim quidem nunc omnes, sed pauci propter quod commemorentur egregio aliquo opere insignes, nisi duo aurifices Charodoxus Mediolanensis, & FRANCISCVS FVRNIVS Bononiensis. Nam Seuerum Rhauennatem ideo ad extremum distuli, vt plenius laudarem, qui miror ad me hodie cur non venerit. Is mihi quidem videtur Statuariæ numeros omneis adimplere, Sculptor, Scalptor, Cælator, Defector, Plastes, Pictorque egregius. Nam si me hic nunc rogaretis, qualem SCVLPTOREM velim, talem nempe ipsum velim, qualem, modo literæ adessent, Seuerum esse nouimus. Erunt quidem & nostro fortassis beneficio multo complures, qui post me Statuariam omnem exornabunt. Interea vero danda sedulo nobis opera est, quando qua ratione Ligna, Lapides, Argillæ, Ceræ, Metalla, nobis simillima

lima esse possint adinuenerimus, Ne quod SOCRATEM dixisse ferunt, eis potius nos similiores esse videamur. Hæc cum à me dicta essent, surreximus omnes, In ambulationem LEONICVS, Regius in quietem, ego vero ad Calpurnium.

FINIS.

